

Підручник «Тактика дій підрозділів НГУ при виконанні бойових завдань» розроблено для поступового і послідовного опанування теоретичного матеріалу курсантами – майбутніми офіцерами Національної гвардії України.

Підручник може бути корисний також ширшому колу, як науково-педагогічним працівникам для навчання здобувачів вищої освіти, так і інструкторам навчальних центрів, командирам підрозділів під час проведення зборової підготовки, сержантам та рядовому складу для самостійної роботи з метою розширення теоретичних знань підрозділів. Окремі питання навчального видання можуть зацікавити слухачів магістратури тактичного рівня, ад'юнктів та всіх військово-службовців підрозділів Національної гвардії України під час організації та виконання службово-бойових завдань.

КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

КИЇВ
2024

В. В. ВЛАСЮК, С. В. ЗІНЧЕНКО,
С. В. ЛАНОВИЙ, С. В. ЛЕГЕНЧУК

ТАКТИКА ДІЙ ПІДРОЗДІЛІВ НГУ ПРИ ВИКОНАННІ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ

Підручник

ТАКТИКА ДІЙ ПІДРОЗДІЛІВ НГУ ПРИ ВИКОНАННІ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ

КІ НГУ 2024

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

**В. В. ВЛАСЮК, С. В. ЗІНЧЕНКО,
С. В. ЛАНОВИЙ, С. В. ЛЕГЕНЧУК**

ТАКТИКА ДІЙ ПІДРОЗДІЛІВ НГУ ПРИ ВИКОНАННІ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ

Підручник

Київ
2024

УДК 355.4:351.743
Т-15

*Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Київського інституту Національної гвардії України
Протокол № 5 від 02 грудня 2024 року*

Рецензенти:

Троцький Р. С. – кандидат педагогічних наук, начальник кафедри управління підрозділами Національної гвардії України факультету службово-бойової діяльності Національної гвардії України Київського інституту Національної гвардії України, полковник;

Черкашин С. Д. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри тактики командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України, полковник;

Гудзяк Я. Л. – т.в.о. заступника начальника Північного Київського територіального управління Національної гвардії України, підполковник.

Автори:

Власюк В. В. – кандидат військових наук, доцент, заступник начальника кафедри тактики та тактико-спеціальної підготовки Київського інституту Національної гвардії України, полковник (розділ 2);

Зінченко С. В. – старший викладач кафедри тактики та тактико-спеціальної підготовки Київського інституту Національної гвардії України, підполковник (розділ 4; 5);

Лановий С. В. – старший викладач кафедри тактики та тактико-спеціальної підготовки Київського інституту Національної гвардії України, підполковник (розділ 1);

Легенчук С. В. – викладач кафедри розвідки Київського інституту Національної гвардії України, майор (розділ 3).

Т-15 Тактика дій підрозділів НГУ при виконанні бойових завдань: підручник / Власюк В. В., Зінченко С. В., Лановий С. В., Легенчук С. В. – Київ: КІ НГУ, 2024. – 324 с.

ISBN 978-617-8361-29-7

Підручник «Тактика дій підрозділів НГУ при виконанні бойових завдань» розроблено для поступового і послідовного навчання теоретичного матеріалу курсантів – майбутніх офіцерів Національної гвардії України.

Підручник може бути корисний також більш широкому колу, як науково-педагогічним працівникам для навчання здобувачів вищої освіти, так і інструкторам навчальних центрів, командирам підрозділів під час проведення зборової підготовки, сержантам та рядовому складу для самостійної роботи для розширення теоретичних знань підрозділів. Окремі питання навчального видання можуть зацікавити слухачів магістратури тактичного рівня, ад'юнктів та усіх військовослужбовців підрозділів Національної гвардії України під час організації та виконання службово-бойових завдань.

Матеріали підручника можуть використовуватися іншими вищими навчальними закладами зі специфічними умовами навчання Міністерства внутрішніх справ України, Збройних сил України та іншими силовими відомствами.

ISBN 978-617-8361-29-7

© Київський інститут Національної гвардії України, 2024
© Власюк В. В., Зінченко С. В., Лановий С. В., Легенчук С. В., 2024

ЗМІСТ

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	5
ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ОПЕРАТИВНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ТА ІНДИВІДУАЛЬНА ПІДГОТОВКА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЦИХ ПІДРОЗДІЛІВ.....	9
1.1. Загальні положення щодо застосування підрозділів оперативного призначення.....	9
1.2. Основи тактичної медицини.....	20
1.3. Екіпіровка, спорядження, спеціальні дії військовослужбовця для виконання службово-бойових завдань.....	44
1.4. Загальні основи з організації управління під час виконання бойових завдань та індивідуальна підготовка особового складу підрозділів оперативного призначення.....	47
1.5. Індивідуальна техніка пересування та поведження зі зброєю в умовах ближнього бою.....	62
1.6. Порядок дій особового складу групи військовослужбовців під час пересування в район виконання завдання.....	81
1.7. Техніка пересування та поведження зі зброєю в умовах ближнього бою у складі малих бойових груп.....	90
1.8. Програмний комплекс «КРОПИВА».....	94
1.9. Типи безпілотних літальних апаратів цивільного виробництва. Застосування безпілотних літальних апаратів для аеророзвідки. Підключення безпілотного літального апарату до складової програмного забезпечення «Firefly».....	102
1.10. Корегування вогню мінометів та артилерії різними способами.....	114
Питання для проведення самоконтролю.....	117
РОЗДІЛ 2. ПЛАНУВАННЯ, ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ПЕРЕМІЩЕННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ОПЕРАТИВНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В РАЙОН ВИКОНАННЯ БОЙОВОГО ЗАВДАННЯ В ПІШОМУ ПОРЯДКУ ТА НА ТЕХНІЦІ....	118
2.1. Основи планування та організації маршруту.....	118
2.2. Виведення підрозділу в район виконання спеціальних та бойових завдань наземним шляхом.....	129
2.3. Загальні положення щодо дій особового складу підрозділу під час раптового зіткнення з противником.....	144
Питання для проведення самоконтролю.....	161
РОЗДІЛ 3. УЧАСТЬ ПІДРОЗДІЛУ ОПЕРАТИВНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В СПЕЦІАЛЬНІЙ ОПЕРАЦІЇ З ПОШУКУ ТА ЗНЕШКОДЖЕННЯ ОЗБРОЄНИХ ЗЛОЧИНЦІВ, ПРИПИНЕННІ ДІЯЛЬНОСТІ НЕ ПЕРЕДБАЧЕНИХ ЗАКОНОМ ВОЄНІЗОВАНИХ АБО ЗБРОЙНИХ ФОРМУВАНЬ (ГРУП), ЗЛОЧИННИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ.....	162

3.1. Загальні положення з організації та проведення засідки	162
3.2. Робота командира підрозділу під час організації засідки.....	171
3.3. Загальні положення з організації та проведення нальоту.....	180
3.4. Загальні положення з організації та проведення спеціальної операції з пошуку та затримання або знешкодження озброєних злочинців (диверсійно-розвідувальних груп)	192
3.5. Особливості здійснення блокування району та здійснення в ньому пошуку озброєних злочинців (диверсійно-розвідувальної групи) під час проведення спеціальної операції.....	198
3.6. Несення служби заслоном	216
Питання для проведення самоконтролю	219
РОЗДІЛ 4. УЧАСТЬ ПІДРОЗДІЛІВ ОПЕРАТИВНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В СПЕЦІАЛЬНІЙ ОПЕРАЦІЇ ПО ЗАТРИМАННЮ (ЗНЕШКОДЖЕННЮ) ОЗБРОЄНИХ ЗЛОЧИНЦІВ (ЗВІЛЬНЕННЮ ЗАРУЧНИКІВ, ЯКИХ ЗАХОПИЛИ ТЕРОРИСТИ) НА ОБ'ЄКТАХ ТРАНСПОРТУ	220
4.1. Загальні положення з організації та проведення спеціальної операції по затриманню (знешкодженню) озброєних злочинців (звільненню заручників, яких захопили терористи) на об'єктах транспорту	220
4.2. Робота командира підрозділу під час затримання озброєних злочинців на транспортному засобі.....	224
4.3. Дії підрозділу під час затримання збройних злочинців, що пересуваються на легковому автомобілі.....	228
4.4. Дії підрозділу під час затримання озброєних злочинців (терористів) у автобусі.....	233
Питання для проведення самоконтролю	237
РОЗДІЛ 5. УЧАСТЬ ПІДРОЗДІЛУ ОПЕРАТИВНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В СПЕЦІАЛЬНІЙ ОПЕРАЦІЇ ПО БЛОКУВАННЮ ТА ЗАЧИЩЕННЮ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ, А ТАКОЖ ПО ЗАТРИМАННЮ ОЗБРОЄНИХ ЗЛОЧИНЦІВ АБО ЗВІЛЬНЕННЮ ЗАРУЧНИКІВ, ЯКИХ ЗАХОПИЛИ ТЕРОРИСТИ	238
5.1. Загальні положення з організації та проведення зачищення населеного пункту, а також затримання озброєних злочинців та/або звільненню заручників, яких захопили терористи, в будівлі	238
5.2. Особливості здійснення блокування населеного пункту шляхом виставлення блокпостів під час проведення спеціальної операції.....	258
5.3. Загальні положення з організації та проведення зачищення будівлі, а також затримання озброєних злочинців та/або звільненню заручників, яких захопили терористи, в будівлі (Close Quarters Battle – CQB)	268
5.4. Робота командира ПОП під час затримання озброєних злочинців або звільненню заручників, яких захопили терористи, в будівлі	302
5.5. Несення служби на блокпосту.....	304
Питання для проведення самоконтролю	319
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	320
ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК.....	322

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

АТ – автомобільний транспорт;
АКБ – акумуляторні батареї;
БМ – бойова машина;
БПЛА – безпілотні літальні апарати;
БК – бойовий комплект;
БМП – бойова машина піхоти;
БТР – бронетранспортер;
БПЗ – бойова похідна застава;
ВР – вихідний район;
ГУ НГУ – Головне управління Національної гвардії України;
ГПЗ – головна похідна застава;
ГУ НП – Головне управління Національної поліції;
ГрСП – групи спеціального призначення;
ДРГ – диверсійно-розвідувальна група;
ДВід – дозорне відділення;
ЗВРез – загальновійськовий резерв;
ЗІЗ – засоби індивідуального захисту;
ЗАО – засоби активної оборони;
КСП – командно-спостережний пункт;
КПП – контрольно-пропускний пункт;
КТ – контрольна точка;
МВС – Міністерство Внутрішніх Справ;
НГУ – Національна гвардія України;
УВП – установи виконання покарання;
КР – кінцевий район;
ОП – оперативного призначення;
ОГП – охорона громадського порядку;
ОВТ – озброєння та військова техніка;
ПОП – підрозділ оперативного призначення;
ПНБ – прилади нічного бачення;
ПР – пункт регулювання;
ПММ – пально-мастильні матеріали;
ПОГ – пересувна оперативна група;
ПБС – пристрій безшумної стрільби;
ПНВ – пристрій нічного бачення;
РХБ захист – радіаційно хімічно біологічний захист;
РЕБ – радіоелектронна боротьба;
РР – рубіж розгортання;
РЗ – район зосередження;
РО – район очікування;
СБУ – Служба Безпеки України;
СП – спостережний пункт;

СОП – стандартні оперативні процедури;

СПО – спеціальні поліцейські операції;

СП – спеціального призначення;

ТТХ – тактико-технічні характеристики;

ТПЗ – тильна похідна застава;

НБЗ – нерухома бокова застава;

НЗФ – незаконні збройні формування;

РОІ – безпосереднє місце отримання поранення;

СУФ – зона під вогнем;

ТФС – зона польової допомоги;

ТЕС – тактична евакуаційна допомога;

ТССС – Tactical Combat Casualty Care (Тактично бойова допомога пораненим).

ВСТУП

Аналіз ведення бойових дій під час повномасштабного вторгнення країни-агресора показав, що якість підготовки особового складу є одним із важливих чинників що безпосередньо впливає на успішність виконання бойових завдань підрозділами Національної гвардії України (НГУ).

Чинні керівні документи та Бойові статuti надають загальну уяву про тактику ведення загальновійськового бою. Для досягнення якісних результатів підготовки особового складу підрозділів НГУ для ведення бою, у тому числі в особливих умовах, уваги приділено не достатньо.

Підручник «Тактика дій підрозділів НГУ при виконанні бойових завдань» має на меті надати теоретичні знання та ознайомити з основними поняттями, принципами та навичками, необхідними для ефективної роботи в різних тактичних ситуаціях під час виконання службово-бойових завдань підрозділами НГУ. Головним завданням, що ставиться під час проведення підготовки – це зосереджується уваги на розвитку основних бойових навичок, розвинення не лінійного тактичного мислення, командирських навичок для управління групою, відділенням та взводом у різних видах обстановки.

Важливість тактико-спеціальної підготовки полягає в тому, що вона допомагає розуміти основні принципи та методи ведення бою, а також розвиває їх здатність приймати швидкі та обґрунтовані рішення в стресових ситуаціях. У матеріалах навчального посібника викладено інформацію про різні види тактичних операцій, такі як розвідка, штурм, контр терористичні дії та інші. Вивчаючи матеріал, виникає розуміння про основні принципи та методи виконання операцій та дій у тому числі в особливих умовах.

У рамках підготовки, ті хто навчаються, вивчатимуть тактичні концепції, такі як розташування сил, розподіл завдань, координація дій та комунікація. Також буде проведено ознайомлення із різними видами зброї, спеціальними засобами та способами їх застосування (стрілецька зброя, вибухові пристрої, спеціальне спорядження тощо).

Обов'язковою частиною підготовки є відпрацювання всіх положень підручника під час практичних занять в різних умовах обстановки та місцевості: у міській забудові, лісі, взимку, в степовій місцевості та інших. Під час проведення практичних занять упор ставиться на моделювання ситуацій та обстановки, що найбільш наближені до бойової.

На кожному практичному занятті передбачається використання лазерної системи імітації бою «SKIFTECH» або страйкбольної зброї та обладнання, імітаційної піротехніки, вибухових пакетів, димів, що дозволить отримати практичні навички та досвід у веденні тактичних операцій.

Ставиться завдання перед тими, хто навчається, опанувати проведення аналізу різних тактичних ситуацій, розроблення плану на виконання бойового завдання та реалізація його виконання. Одночасно відбувається

розвиток фізичних, бойових навичок, підвищення психологічної стійкості, тренується процес прийняття рішення командиром у кризових ситуаціях для успішного виконання бойових завдань.

Підручник було розроблено на підставі вимог чинного законодавства та відкритої для користування інформації: Конституції України, Закону України «Про Національну гвардію України», іншими законами України, чинними міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами Міністерства внутрішніх справ України, наказами, директивами, розпорядженнями та дорученнями командувача Національної гвардії України, якими керуються підрозділи НГУ.

Таким чином, тактико-спеціальна підготовка є важливою та невід'ємною складовою частиною професійної підготовки майбутнього офіцера та командира підрозділу НГУ.

РОЗДІЛ 1.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ОПЕРАТИВНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ТА ІНДИВІДУАЛЬНА ПІДГОТОВКА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЦИХ ПІДРОЗДІЛІВ

1.1. Загальні положення щодо застосування підрозділів оперативного призначення

Призначення та завдання підрозділів оперативного призначення Національної гвардії України.

Підрозділи оперативного призначення призначені для вжиття заходів щодо захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, оперативного реагування на дії незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій, припинення терористичної діяльності, що пов'язані з підвищеним ризиком для життя та здоров'я військовослужбовців та потребують від особового складу високого рівня професійної підготовки.

Вони виконують покладені на них завдання у взаємодії з правоохоронними органами, Збройними Силами України, Управлінням державної охорони України, іншими утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями, органами місцевого самоврядування, органами прокуратури, органами державної влади, громадськими об'єднаннями та релігійними організаціями, а також адміністрацією і режимними органами об'єктів, що охороняються, та населенням.

Основними завданнями підрозділів є захист та охорона життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, у взаємодії з правоохоронними органами забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій, участь у відсічі збройної агресії проти України.

Відповідно до покладених завдань підрозділи оперативного призначення:

- здійснюють захист конституційного ладу України та цілісності її території від спроб зміни їх насильницьким шляхом;
- забезпечують захист та охорону життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань;
- протидіють масовим заворушенням, що супроводжуються насильством над громадянами із застосуванням вогнепальної зброї;

– здійснюють у межах компетенції заходи, спрямовані на виявлення і затримання озброєних злочинців, що захопили або здійснюють спроби захоплення заручників, будівель, споруд та інших об'єктів;

– уживають заходів щодо затримання осіб, які підозрюються в учиненні кримінального правопорушення, осіб, які вчинили втечу з місць позбавлення волі, дезертирів зі зброєю;

беруть участь у:

– здійсненні заходів державної охорони органів державної влади та посадових осіб;

– спеціальних операціях із знешкодження озброєних злочинців, припинення діяльності не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій на території України, а також у заходах, пов'язаних із припиненням терористичної діяльності;

– здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії проти України;

– антитерористичних операціях та надають Антитерористичному центру при Службі безпеки України необхідні сили і засоби, забезпечують їх ефективне використання під час проведення антитерористичних операцій;

– заходах, пов'язаних з припиненням збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні, а також у заходах щодо недопущення масового переходу державного кордону з територій суміжних держав;

– складі національного персоналу або національного контингенту в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки на підставі чинних міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, у порядку та на умовах, визначених законами України;

– виявленні, припиненні діяльності та затриманні диверсійно-розвідувальних сил, інших збройних формувань агресора та антидержавних незаконно утворених збройних формувань, а у випадках, коли дії таких сил загрожують життю і здоров'ю інших осіб, - у знешкодженні таких сил та формувань;

– веденні воєнних (бойових) дій у разі збройного конфлікту чи загрози нападу на Україну;

– здійсненні заходів правового режиму воєнного стану;

– виконанні завдань територіальної оборони.

Спеціальна операція – це сукупність узгоджених і взаємопов'язаних по цілі, місцю і часу оперативних, режимних, спеціальних військових і інших заходів, що здійснюється органами внутрішніх справ як самостійно, так й у взаємодії з органами Служби безпеки України (СБУ) і іншими взаємодіючими силами за єдиним замислом (планом) і під єдиним керівництвом для виконання виникаючих при ускладненні оперативної обстановки завдань в процесі охорони і захисту громадського порядку.

В залежності від факторів, які обумовлюють надзвичайні обставини і складну оперативну обстановку, можливо *класифікувати спеціальні операції* наступним чином:

- спеціальні операції не криміногенного характеру.
- спеціальні операції криміногенного характеру.
- спеціальні операції воєнного характеру.

У відповідності з класифікацією, основними видами спеціальних операцій є:

- пошуково-рятувальні спеціальні операції;
- спеціальні операції щодо здійснення карантинних заходів;
- спеціальні операції з розшуку і затриманню особливо небезпечних і озброєних злочинців, озброєних дезертирів;
- спеціальні операції щодо затримання (знищення) злочинців, захопивших літак, транспортний засіб, об'єкт і заручників;
- спеціальні операції щодо ліквідування групової непокори і масових безпорядків осуджених в установах виконання покарань (УВП);
- спеціальні операції щодо припинення (ліквідування) групових порушень громадського порядку в населених пунктах;
- спеціальні операції щодо знищення банд (формувань), диверсійно-розвідувальних груп (далі ДРГ) противника у воєнний час.

Штати підрозділів, у тому числі на особливий період, та зміни до них затверджує командувач Національної гвардії України.

Окремі підрозділи оперативного призначення (ПОП) з питань організації проходження військової служби, матеріально-технічного забезпечення підпорядковуються начальникові територіального управління, а з питань організації та залучення до виконання службово-бойових завдань – командувачеві Національної гвардії України.

Організація залучення, контроль за навчально-методичним забезпеченням та виконанням службово-бойових завдань підрозділів ОП здійснюються через управління спеціальних операцій Головного управління Національної гвардії України.

Особовий склад підрозділів складається з військовослужбовців та працівників. Окремі підрозділи ОП комплектуються особами офіцерського, рядового, сержантського і старшинського складу, що проходять військову службу за контрактом, які за рівнем фізичної підготовленості, діловими, професійними, моральними якостями, рівнем освіти, станом здоров'я здатні забезпечувати виконання покладених на них завдань.

Правові основи застосування підрозділів оперативного призначення.

У відповідності до завдань, які покладені на окремі підрозділи ОП, правовими основами їх застосування є:

- Конституція України;
- Закон України «Про Національну гвардію України»;
- Закон України «Про боротьбу з тероризмом»;

– Указ Президента України «Про Положення про Антитерористичний центр та його координаційні групи при регіональних органах СБУ»;

– наказ МВС України від 09.10.2017 № 841 «Про затвердження інструкції про організацію та порядок проведення поліцейських операцій з пошуку і затримання озброєних та інших осіб, які вчинили суспільно небезпечне діяння»;

– наказ МВС України від 10.08.2016 № 773 «Про затвердження Порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку»;

– наказ МВС від 20.12.2018 № 1036 «Про затвердження Положення про підрозділи спеціального призначення Національної гвардії України»;

– наказ командувача НГУ від 11.07.2018 № 386 «Про затвердження тимчасової настанови зі службово-бойового застосування підрозділів оперативного призначення Національної гвардії України»;

– наказ командувача НГУ від 25/05/2016 № 301 «Про залучення Національної гвардії України до загальнодержавної системи протидії тероризму».

– Методичні рекомендації про призначення, формування, екіпірування та всебічне забезпечення груп оперативного шиккування, які входять до сил та засобів з'єднань, військових частин (підрозділів, вищих військових навчальних закладів, навчальних військових частин (центрів) Національної гвардії України, що залучаються до виконання завдань участі в забезпеченні громадської безпеки та охороні громадського порядку під час проведення масових заходів. – К. ГУНГУ. 2017;

– Методичні рекомендації типових тактичних прийомів дії підрозділів НГУ із забезпечення охорони громадського порядку (далі ОГП) та з припинення масових заворушень (нова тактика). – К. ГУНГУ. 2017.

При виконанні покладених завдань та участі в спеціальних операціях військовослужбовці ПОП мають право застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби, вогнепальну зброю, озброєння та бойову техніку на підставах та в порядку, передбачених Законами України «Про Національну гвардію України», Законами України «Про Національну поліцію України», постановою Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2017 року № 1024 «Про затвердження переліку та Правил застосування спеціальних засобів військовослужбовцями Національної гвардії під час виконання службових завдань».

Відповідно до Закону України «Про Національну гвардію України»:

Стаття 15. Умови застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, озброєння та бойової техніки військовослужбовцями Національної гвардії України.

1. Військовослужбовці Національної гвардії України мають право застосовувати заходи фізичного впливу, а за виключної необхідності і спеціаль-

ні засоби, вогнепальну зброю, озброєння та бойову техніку в порядку та у випадках, передбачених цим Законом, а під час несення внутрішньої та вартової служб – відповідно Статутом внутрішньої служби та Статутом гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України.

2. Військовослужбовці Національної гвардії України зобов'язані проходити спеціальну підготовку, а також періодичну перевірку на здатність до дій, пов'язаних із застосуванням заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, озброєння та бойової техніки, та на вміння надавати домедичну допомогу потерпілим.

3. У разі застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, крім засобів індивідуального захисту (шоломів, бронезилетів та іншого спеціального екіпірування), вогнепальної зброї, озброєння та бойової техніки військовослужбовці Національної гвардії України зобов'язані:

– попередити про намір їх використання, надати при цьому особам, щодо яких можуть бути застосовані заходи фізичного впливу, спеціальні засоби, вогнепальна зброя, озброєння та бойова техніка, достатньо часу для виконання своїх вимог (попередження може бути зроблено голосом, а у разі значної відстані або звернення до великої групи людей – через гучномовні установки, і в кожному випадку бажано мовою, зрозумілою для осіб, проти яких ці засоби застосовуватимуться, а також українською мовою не менш як два рази з наданням часу, достатнього для припинення правопорушення), крім випадків, коли зволікання із застосуванням заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, озброєння та бойової техніки створює реальну загрозу життю та здоров'ю особового складу Національної гвардії України, поліцейського, персоналу дипломатичних представництв та консульських установ іноземних держав в Україні, інших осіб, а також може спричинити тяжкі наслідки або якщо таке попередження є неможливим чи недоречним у ситуації, що склалася;

– у кожному випадку застосування спеціальних засобів у найкоротші строки забезпечити надання потерпілим домедичної допомоги, повідомивши лікарів і медичні заклади, який засіб застосовано;

– доповісти своєму безпосередньому командиру (начальнику) про самостійне застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, озброєння та бойової техніки для повідомлення прокурору.

4. Про поранення або смерть, що сталися внаслідок застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, озброєння та бойової техніки, військовослужбовці Національної гвардії України зобов'язані негайно письмово доповісти безпосередньому командиру (начальнику) для повідомлення прокурору.

5. Застосування військовослужбовцями Національної гвардії України заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, озброєння та бойової і спеціальної техніки з перевищенням повноважень, наданих законом, тягне відповідальність, встановлену законом.

Стаття 16. Застосування заходів фізичного впливу.

1. Військовослужбовці Національної гвардії України після виконання вимог, передбачених частиною третьою статті 15 Закону України «Про НГУ», мають право застосувати заходи фізичного впливу, зокрема прийоми рукопашного бою, для припинення злочинів та інших правопорушень, затримання осіб, які їх вчинили, подолання протидії законним вимогам військовослужбовців Національної гвардії України, якщо застосування інших заходів не забезпечує виконання повноважень, покладених на них законом.

2. Забороняється застосування заходів фізичного впливу до жінок з явними ознаками вагітності, малолітніх осіб, осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості, крім випадків учинення ними збройного чи групового нападу, учинення збройного опору військовослужбовцю Національної гвардії України, що загрожує його життю і здоров'ю та/або інших осіб, якщо відбити такий напад або опір іншими способами і засобами неможливо.

Стаття 17. Застосування спеціальних засобів.

1. Військовослужбовці Національної гвардії України після виконання вимог, передбачених частиною третьою статті 15 Закону України «Про НГУ», мають право застосувати спеціальні засоби за виключної необхідності у випадках, якщо інші форми попереднього впливу на правопорушників не дали бажаних результатів, для:

- відбиття нападу на особовий склад Національної гвардії України, працівників органів державної влади, органів управління об'єктами, що охороняються Національною гвардією України, персонал дипломатичних представництв та консульських установ іноземних держав в Україні, інших осіб;
- припинення опору законним діям військовослужбовців Національної гвардії України та інших осіб, які виконують службові обов'язки з охорони громадського порядку і боротьби із злочинністю, забезпечення громадської безпеки;
- затримання осіб на місці вчинення кримінального правопорушення, у тому числі тих, які намагаються втекти або чинити опір;
- конвоювання (доставляння) затриманих осіб до територіальних органів Національної поліції, якщо вони своєю поведінкою провокують втечу, заподіяння шкоди оточуючим або собі чи чинять опір військовослужбовцям Національної гвардії України;
- відбиття нападу на містечка, ешелони (транспорти) і транспортні колони Національної гвардії України та на об'єкти, що нею охороняються, спеціальні вантажі, їх розблокування;
- звільнення заручників, захоплених будівель, споруд, приміщень, транспортних засобів та ділянок місцевості;
- припинення масових заворушень і групових порушень громадського порядку;

– зупинки транспортних засобів, водії яких не виконали законних вимог зупинитися, а також затримання осіб, які скоїли кримінальне правопорушення і намагаються втекти на транспортному засобі.

Військовослужбовець має право застосовувати спеціальні засоби у всіх випадках, коли дозволено застосовувати вогнепальну зброю відповідно до статті 18 цього Закону.

2. Перелік та правила застосування спеціальних засобів встановлюються Кабінетом Міністрів України.

3. Вид спеціального засобу, час початку та інтенсивність його застосування визначаються з урахуванням обстановки, що склалася, характеру правопорушення та особи правопорушника.

Під час несення служби у складі військової частини (підрозділу, групи) рішення про застосування спеціальних засобів приймає визначена в установленому порядку службова особа, відповідальна за забезпечення громадського порядку, або керівник операції чи командир відповідної військової частини (підрозділу, групи) Національної гвардії України.

Військовослужбовці, які діють індивідуально, приймають такі рішення самостійно.

4. Забороняється застосовувати спеціальні засоби:

– до жінок з явними ознаками вагітності, малолітніх осіб, осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості, крім випадків учинення ними збройного чи групового нападу, учинення збройного опору військовослужбовцю Національної гвардії України, що загрожує його життю і здоров'ю та/або інших осіб, якщо відбити такий напад або опір іншими способами і засобами неможливо;

– у приміщеннях і на земельних ділянках, які належать або закріплені за дипломатичними представництвами та консульськими установами іноземних держав в Україні, крім випадків, коли від глави дипломатичного або іншого відповідного представництва (організації) надійде офіційними каналами письмове прохання (згода) застосувати зазначені засоби проти правопорушників;

– у приміщеннях або на виробництвах, пов'язаних з виготовленням вибухових чи легкозаймистих речовин, у навчальних і лікувальних закладах.

5. Норми належності, порядок обліку, експлуатації, технічного обслуговування, зберігання, списання, знищення спеціальних засобів, заходи безпеки під час користування визначаються Міністерством внутрішніх справ України.

Стаття 18. Застосування вогнепальної зброї.

1. Військовослужбовці Національної гвардії України за виключної необхідності мають право особисто або у складі підрозділу застосовувати вогнепальну зброю для:

– захисту громадян від нападу, що загрожує їх життю і здоров'ю, а також звільнення заручників;

– відбиття збройного нападу на особовий склад Національної гвардії України або членів їхніх сімей, якщо їхньому життю або здоров'ю загрожує небезпека;

– відбиття нападу на органи військового управління, військові містечка Національної гвардії України, військові колони, транспорт Національної гвардії України, об'єкти, що охороняються Національною гвардією України, жилі приміщення, приміщення державних і комунальних підприємств, установ та організацій, а також звільнення їх у разі захоплення;

– затримання особи, яка чинить збройний опір чи погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують життю і здоров'ю військовослужбовця Національної гвардії України та інших фізичних осіб, або затримання особи, яку застали при вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти;

– припинення діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій у разі їх збройного опору;

– зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю людей або особового складу Національної гвардії України, а також для зупинки транспортного засобу під час запровадження і здійснення заходів правового режиму воєнного або надзвичайного стану, або в районі проведення антитерористичної операції чи спеціальної операції, передбаченої пунктом 10 частини першої статті 2 Закону України «Про НГУ», якщо водій відмовляється виконати вимогу військовослужбовця про зупинку;

– припинення збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні України;

– для усунення реальної загрози життю і безпеці особи, інтересам суспільства і держави під час виконання службових завдань в районі проведення антитерористичної операції;

– забезпечення виконання покладених на Національну гвардію України завдань щодо відсічі збройної агресії проти України.

2. Військовослужбовці Національної гвардії України мають право використовувати зброю для подання сигналу тривоги або виклику допомоги, для знешкодження тварини, яка загрожує життю і здоров'ю фізичних осіб або особового складу Національної гвардії України.

3. Забороняється застосовувати вогнепальну зброю:

– до жінок з явними ознаками вагітності, малолітніх осіб, осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості, крім випадків учинення ними збройного чи групового нападу, учинення збройного опору військовослужбовцю Національної гвардії України, що загрожує його життю і здоров'ю та/або інших осіб, якщо відбити такий напад або опір іншими способами і засобами неможливо;

– у приміщеннях і на земельних ділянках, які належать або закріплені за дипломатичними представництвами та консульськими установами іноземних держав в Україні, крім випадків, коли від глави дипломатичного або іншого відповідного представництва (організації) надійде офіційними каналами письмове прохання (згода) застосувати вказані засоби проти правопорушників;

– у приміщеннях або на виробництвах, пов'язаних з виготовленням вибухових чи легкозаймистих речовин, у навчальних і лікувальних закладах.

4. Забороняється застосовувати і використовувати вогнепальну зброю в місцях, де може бути завдано шкоди іншим особам, крім випадків необхідності відбиття нападу, якщо небезпека за даних обставин не могла бути усунута іншими засобами, а заподіяна шкода є значно меншою, ніж відвернена.

5. Військовослужбовець має право оголити вогнепальну зброю і привести її в готовність, якщо вважає, що в обстановці, яка склалася, можуть виникнути підстави для її застосування.

6. Застосування вогнепальної зброї без попередження допускається:

– при спробі особи, яку затримує військовослужбовець із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену ним відстань, чи доторкнутися до зброї;

– у разі збройного нападу, у тому числі раптового нападу із застосуванням бойової техніки, транспортних засобів або інших засобів, що загрожують життю чи здоров'ю людей;

– якщо особа, затримана або заарештована за вчинення особливо тяжкого чи тяжкого злочину, втікає із застосуванням транспортного засобу;

– якщо особа чинить збройний опір;

– для припинення спроби заволодіти вогнепальною зброєю, озброєнням, транспортними засобами, бойовою технікою;

– для усунення реальної загрози життю і безпеці особи, інтересам суспільства і держави під час виконання службових завдань у районі проведення антитерористичної операції;

– забезпечення виконання покладених на Національну гвардію України завдань щодо відсічі збройної агресії проти України.

7. Норми належності, порядок обліку, експлуатації, технічного обслуговування, зберігання, списання зброї та боєприпасів до неї, заходи безпеки під час користування визначаються Міністерством внутрішніх справ України.

Стаття 19. Застосування озброєння та бойової техніки.

1. Озброєння та бойова техніка військовослужбовцями Національної гвардії України застосовується для:

– звільнення заручників, об'єктів, будівель і споруд, спеціальних вантажів, військової та іншої техніки, захоплених злочинцями з використанням транспортних засобів, броньованої техніки;

– проведення спеціальних операцій, пов'язаних із знешкодженням озброєних злочинців, ліквідацією незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій;

– зупинки броньованої та бойової техніки, транспортних засобів під час запровадження і здійснення заходів правового режиму воєнного або надзвичайного стану, у районі проведення антитерористичної операції чи спеціальної операції, передбаченої пунктом 10 частини першої, статті 2 Закону України «Про НГУ», якщо водій відмовляється виконати законні вимоги зупинитися;

– відбиття групового збройного нападу з використанням броньованих транспортних засобів та броньованої техніки на органи військового управління, військові містечка Національної гвардії України, колони, транспорт Національної гвардії України, об'єкти, спеціальні вантажі, що охороняються Національною гвардією України, їх розблокування;

– охорони та оборони важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів, дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні під час виконання завдань територіальної оборони;

– забезпечення охорони приміщень, будівель, житла та іншого майна дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні у разі їх евакуації, здійснення охорони місць компактного перебування персоналу цих представництв та установ, а також супроводження колон з вантажем і персоналом представництв (установ), що евакуюються;

– припинення збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні України;

– виконання завдань територіальної оборони;

– для усунення реальної загрози життю і безпеці особи, інтересам суспільства і держави під час виконання службових завдань у районі проведення антитерористичної операції;

– забезпечення виконання покладених на Національну гвардію України завдань щодо відсічі збройної агресії проти України.

2. Забороняється застосовувати озброєння та бойову техніку:

– до жінок з явними ознаками вагітності, малолітніх осіб, осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості, крім випадків учинення ними збройного чи групового нападу, учинення збройного опору військовослужбовцю Національної гвардії України, що загрожує його життю і здоров'ю та/або інших осіб, якщо відбити такий напад або опір іншими способами і засобами неможливо;

– у приміщеннях і на земельних ділянках, що належать або закріплені за дипломатичними представництвами та консульськими установами іноземних держав в Україні, крім випадків, коли від глави дипломатичного або

іншого відповідного представництва (організації) надійде офіційними каналами письмове прохання (згода) застосувати вказані засоби проти правопорушників;

– приміщеннях або на виробництвах, пов'язаних з виготовленням вибухових чи легкозаймистих речовин, у навчальних і лікувальних закладах.

3. Норми належності озброєння та бойової техніки, порядок обліку, експлуатації, технічного обслуговування, зберігання, списання визначаються Міністерством внутрішніх справ України.

Безпосереднє керівництво підрозділом здійснює Командир підрозділу, який є прямим начальником особового складу підрозділу.

Командир підрозділу та його заступники призначаються на посади і звільняються з посад командувачем Національної гвардії України.

Функціональні обов'язки особового складу підрозділу визначаються командиром підрозділу ОП.

Командир підрозділу, крім виконання обов'язків, передбачених статтями 58–60, 63–65, 101, 102 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України, зобов'язаний:

– аналізувати інформацію щодо проявів терористичної та збройної організованої злочинної діяльності, уносити пропозиції щодо найбільш доцільного застосування і використання сил і засобів заgonу;

– у межах компетенції взаємодіяти з уповноваженими посадовими особами правоохоронних органів, Збройних Сил України, Управління державної охорони України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, органів місцевого самоврядування, органів прокуратури, органів державної влади, громадських об'єднань та релігійних організацій, а також адміністрацією і режимними органами об'єктів, що охороняються, та населенням;

– брати участь в організації проведення антитерористичних заходів;

– організувати добір та підготовку особового складу підрозділу відповідно до покладених на підрозділ завдань;

– забезпечувати дотримання законів України, інших нормативно-правових актів щодо застосування особовим складом підрозділу ОП фізичної сили, спеціальних засобів і зброї;

– вивчати, узагальнювати та впроваджувати в діяльність підрозділу ОП позитивний досвід діяльності вітчизняних та іноземних підрозділів ОП;

– брати участь у спільних навчаннях, тренуваннях, семінарах за напрямом службово-бойової діяльності підрозділу ОП з іншими підрозділами ОП;

– узагальнювати, опрацьовувати та подавати начальникові територіального управління пропозиції щодо внесення змін до організаційно-штатної структури підрозділу ОП та його штатної чисельності;

– організувати повсякденну діяльність підрозділу ОП та контролювати її стан;

- забезпечувати виконання заходів психологічного забезпечення особового складу підрозділу ОП;
 - запобігати й протидіяти корупційним та кримінальним правопорушенням особового складу підрозділу ОП;
 - організовувати згідно з програмами навчання бойову та спеціальну підготовку особового складу;
 - здійснювати заходи із забезпечення охорони державної таємниці;
 - виконувати заходи із технічного захисту інформації, здійснювати контроль за його належним станом та подавати пропозиції щодо його поліпшення;
 - особисто організовувати та здійснювати заходи контролю за дотриманням заходів безпеки та проведенням інструктивних занять з питань охорони праці із підлеглим особовим складом;
 - здійснювати організацію радіаційного, хімічного та біологічного захисту підрозділу;
 - дотримуватись принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у своїй діяльності.
- Командир підрозділу має право:
- представляти підрозділ у структурних підрозділах Головного управління Національної гвардії України, в органах державної влади, інших установах та організаціях з питань, що належать до його компетенції;
 - готувати запити та отримувати в установленому порядку інформацію з питань службово-бойового (бойового) застосування підрозділу;
 - у межах компетенції вносити пропозиції щодо вдосконалення службово-бойової (бойової) діяльності підрозділу.

1.2. Основи тактичної медицини

Концепція Tactical Combat Casualty Care (Тактичної бойової допомоги пораненим, ТССС) була розроблена в 1996 році силами спеціальних операцій. Рекомендації з тактичної бойової допомоги потерпілим, засновані на доказах і перевірені на полі бою, вони зменшують кількість смертей у місці поранення (POI). Міністерству оборони (DOD) і союзникам по НАТО потрібна підготовка ТССС для розгортання в збройних силах, оскільки вона поєднує ефективну тактику та медицину.

ТССС-Medical Provider (Медичне забезпечення, ТССС-МР) – це навчання медичного персоналу. ТССС-All Combatants (Усі бійці, ТССС-АС) – це підготовка для осіб, які надають першу допомогу, та немедичного персоналу. Навчання ТССС проводять у три етапи: догляд під вогнем (CUF), тактична польова допомога (TFC) і тактична евакуаційна допомога (TEC).

ТССС навчає тих, хто швидко реагує, лікувати постраждалих у належному порядку, першими надаючи допомогу тим, хто знаходиться в найкритичнішій ситуації. Це роблять за допомогою акронімів MARCH і PAW.

MARCH скорочення (акронім). MARCH (масивна кровотеча, дихальні шляхи, дихання, кровообіг, травма голови/гіпотермія) – це абревіатура, яку

використовують люди, що пройшли навчання ТССС, щоб допомогти запам'ятати правильний порядок лікування.

Масивна кровотеча. Потенційно причина смерті номер один у РОІ – крововтрата з компресивної (розчавленої) рани чи будь-яка кровотеча з кінцівок, яка загрожує життю. Понад 90% із 4596 смертей у бою після 11 вересня 2001 року стались від поранень, спричинених кровотечею. Поспішне накладання джгута, схваленого Комітетом із тактичної допомоги потерпілим (СоТССС), рекомендоване для всіх випадків, небезпечних для життя крововиливів у кінцівки під час допомоги пораненим під вогнем.

Спочатку його розміщують поверх одягу, високо і щільно затягають. Вторинне накладення джгута розглядається, коли поранений знаходиться поза укриттям і під час тактичної польової допомоги, щоб забезпечити належний контроль крововиливу. Джгут накладають під одяг на 2–3 дюйми вище рани. Час накладання пишуть на джгуті. Бойова марля – це кровоспинна пов'язка вибору.

Дихальні шляхи. Другою причиною смерті в РОІ є заблоковані (закриті) дихальні шляхи. Травми дихальних шляхів зазвичай виникають внаслідок щелепно-лицевої травми чи опіків при вдиху. Якщо Потерпілий у свідомості та контактний він має відкриті дихальні шляхи. Потерпілий без свідомості, що дихає, отримує користь від носоглоткових дихальних шляхів (nasopharyngeal airway NPA). Потерпілий без свідомості, що не дихає, може потребувати хірургічне проходження дихальних шляхів, наприклад хірургічна крікотиреоїдотомія. У бойових умовах ендотрахеальна інтубація дуже складна, чи взагалі неможлива.

Дихання. Третя потенційно можлива причина смерті на полі бою – розвиток напруженого пневмотораксу (tension pneumothorax, РТХ). Повітря, що потрапляє в грудну порожнину, починає витісняти функціональну легеневу тканину та чинить тиск на серце, що призводить до зупинки серця. Ущільнюйте відкриті рани грудної клітки вентильованим ущільнювачем для грудної клітки, декомпресуйте підозрюваний РТХ та підтримуйте вентиляцію/оксигенацію, якщо потрібно. Лікуйте РТХ за допомогою голкової декомпресії грудної клітки (NCD) за допомогою голки 14-го калібру 3,25 дюйма завдовжки з катетером.

Кровообіг. Контролювати кровотечу вигідніше ніж вливання рідини. Доступ для внутрішньовенного введення повинен бути встановлений лише особам, які перебувають у стані шоку, або тим, хто потребує внутрішньовенних (IV) ліків. Використовуйте катетер 18-го калібру та сольовий замок у польових умовах. Дайте транексамову кислоту (ТХА) якомога швидше потерпілим у разі геморагічного шоку чи ризику геморагічного шоку. Після того, як сольовий замок буде встановлений, закріпіть його прозорою перев'язувальною плівкою. Введіть рідину за допомогою другої голки та катетера через плівкову пов'язку. Коли інфузія завершена, витягніть голку, залишивши сольовий замок на місці. Внутрішньокістковий пристрій

(intraosseous, IO) є альтернативним шляхом для введення рідини, коли потрібно її відновлення, а внутрішньовенний доступ неможливий.

Клінічними ознаками шоку на полі бою є: 1) втрата свідомості або зміна психічного стану, не зумовлена супутньою черепно-мозковою травмою (traumatic brain injury, TBI, ЧМТ) або медикаментозною терапією; та/або 2) аномальний пульс на радіальній артерії.

Травма голови/переохолодження. Гіпотонія (систоличний артеріальний тиск [САТ] нижче 90) і гіпоксія (насичення периферичних капілярів киснем [SpO₂] нижче 90) погіршують вторинну травму мозку. Медичний персонал визначає легку черепно-мозкову травму (mTBI) за допомогою військової оцінки гострого струсу головного мозку (Military Acute Concussion Evaluation, MACE) (додаткова інформація про MACE доступна в Інтернеті за посиланням https://dvbic.dcoe.mil/material/military-acute-concussion-evaluation-mace-кишенькові_картки). Немедичний персонал використовує шкалу попередньої оцінки, вербальну, больову, невідповідну (AVPU). Гіпотермія є причиною ускладнення травми, що має життєво важливе значення, і визначається як температура всього тіла нижче 95 F (35 C).

Гіпотермія, ацидоз та коагулопатія становлять смертельну тріаду в пацієнтів із травмою. Гіпотермія може виникнути внаслідок втрати крові, незалежно від температури навколишнього середовища. CoTCCC рекомендує набір для запобігання та лікування гіпотермії (НРМК) для всіх постраждалих.

PAWS (корочення). PAWS (біль, антибіотики, рани, шина) – це абревіатура, яку використовує TCCC-підготовлених осіб, які допоможуть запам'ятати додаткові проблеми з догляду за потерпілими. Як зазначено в публікації Центрального командування США Joint Theatre Trauma System, «Врятувати життя на полі бою, частина I», 30 січня 2013 р., і «Врятувати життя на полі бою, частина 2», 30 травня 2014 р., опитування військово-службовців, що були розгорнуті, показало, що лікування болю, антибіотики, шинування, повторну оцінку втручань і додаткових ран часто не виконують. Акронім PAWS дозволяє персоналу відкликати ці втручання під примусом.

Біль. Лікування болю потерпілого допомагає зменшити навантаження на розум і тіло. Управляючи болем, починаючи з РОІ, постраждалі зменшили кількість випадків посттравматичного стресового розладу (ПТСР) під час реабілітації Ролі 4 та за його межами. Лікування болю зменшує рух пацієнта, покращує співпрацю, а також полегшує транспортування постраждалого та покращує результати.

Антибіотики. Рекомендованими парентеральними антибіотиками для лікування РОІ є ертапенем, 1 грам (г); або цефотетан, 2 г. Ці антибіотики використовуються для лікування бактерій з множинною стійкістю до ліків. Ертапенем був розроблений так, щоб бути ефективним проти грамнега-

тивних і грампозитивних бактерій. Цефотетан – це цефалоспорин другого покоління, що має широкий спектр дії; його використовували для лікування бактеріальних інфекцій кісток, шкіри, сечовивідних шляхів і нижніх дихальних шляхів. Моксифлоксацин – це хінолоновий антибіотик широкого спектру дії, який можна призначати перорально. Якщо постраждалий може терпіти замість ертапенему, цефотетану можна давати пероральні рідини, моксифлоксацин 400 міліграмів (мг). Усі поранення на полі бою вважають забрудненими. Усі поранені з проникаючими пораненнями повинні отримати антибіотики.

Рани. Діагностика та лікування постраждалих із додатковими ранами покращує показники захворюваності та смертності. Незначні розриви шкіри голови можуть бути причиною надмірного крововиливу. Надавачі першої допомоги повинні обробити опіки, відкриті переломи, травми обличчя, використовуючи ампутаційні пов'язки та турнікети. Повторна оцінка ран і втручань перед рухом є критичною.

При підготовці хворого до транспортування потерпілих із проникаючою травмою грудної клітки або живота необхідно евакуювати в екстреному порядку, через можливість внутрішньої кровотечі. Відповідальні, повинні надати ТХА якомога швидше, бо постраждалим загрожує геморагічний шок.

Шинування. Медичний персонал повинен займатися проблемами тазової системи та травмами очей. Енергія, необхідна для виклику травматичної ампутації нижньої кінцівки (від саморобного вибухового пристрою (СВУ), фугасної міни тощо), рухається вгору через тіло, потенційно спричиняючи подальшу травму кістки, порушення, спадання порожнистих органів або внутрішню кровотечу. Лікарі, що реагують, повинні використовувати затискач Combat Ready Clamp (CROc), інструмент для невідкладної медичної допомоги (JETT) або джгут SAM Junctional Tourniquet, щоб контролювати крововилив і стабілізувати таз. Шинування переломів може призвести до значного полегшення болю та мінімізації кровотечі.

У випадках підозри на проникаючу травму ока медичні працівники повинні: 1) виконати швидко польову перевірку гостроти зору; 2) заклеїти око жорстким щитком, щоб запобігти подальшій травмі ока; 3) давати моксифлоксацин, 400 мг, перорально якомога швидше, щоб запобігти інфікуванню в оці. Ніколи не накладайте пов'язку, що давить, на око при підозрі на проникаюче поранення.

Тактичний польовий догляд. Тактична польова допомога є основою ТССС. Це інструкція щодо використання MARCH і PAWS для лікування втрат у бою. В наведеній нижче інформації детально описано, як правильно виконувати завдання, що зазвичай пов'язані з базовим управлінням тактичної польової допомоги. Завдання організовано у відповідному порядку на основі MARCH і PAWS. **Контроль кровотечі.**

Рис. 1.2.1 – Бойове застосування Джгута

Крок 1. Під час фази допомоги під вогнем накладіть джгут якомога вище на кінцівку та поверх уніформи. Це поспішний джгут. (Це буде перехід до основного джгута, який пізніше накладуть на шкіру, на 2 дюйми вище травми на етапі тактичної польової допомоги).

Рис. 1.2.2 – Крок 1

Крок 2. Проведіть самоклеючу стрічку через пряжку фрикційного адаптера. Туго затягніть стрічку, прибравши все провисання.

Рис. 1.2.3 – Крок 2

Крок 3. Щільно натягніть самоклеючу стрічку навколо кінцівки та надійно закріпіть її назад. Між биндажем і пошкодженою кінцівкою повинно поміститися не більше трьох пальців.

Рис. 1.2.4 – Крок 3

Крок 4. Крутіть стрижень брашпиля до тих пір, поки кровотеча не припиниться, а дистальний пульс не буде усунена.

Рис. 1.2.5 – Крок 4

Крок 5. Зафіксуйте стрижень брашпиля на місці за допомогою затискача брашпиля.

Рис. 1.2.6 – Крок 5

Крок 6. Візьміться за ремінь брашпиля, міцно потягніть і прикріпіть його до затискача брашпиля.

Рис. 1.2.7 – Крок 6

Крок 7. Якщо тактична ситуація дозволяє, перевірте дистальний пульс. Якщо дистальний пульс все ще присутній, накладіть другий джгут поруч і проксимальніше першого. Затягніть цей джгут і перевірте дистальний пульс.

Бойова марля. Покладіть кінець бойової марлі на домінуючу руку, вказівний палець. Цим пальцем помістіть бойову марлю в рану, безпосередньо на пульсуючу артерію. Потім починайте накладати рану, поки вона не наповниться бойовою марлею. (Див. Рис. 1.2.8.) Покладіть будь-який надлишок бойової марлі безпосередньо на рану та застосовуйте прямий тиск протягом 3 хвилин. Після припинення кровотечі накладіть зовнішню

пов'язку (обгортання Асе або невідкладну пов'язку), щоб закріпити пов'язку на рані.

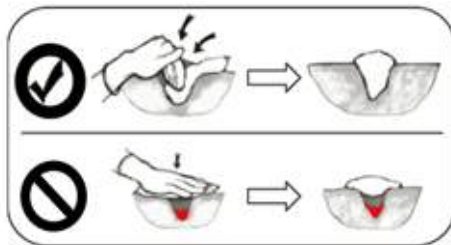

Рис. 1.2.8 – Бойова марля.

ПРИМІТКА: для повного заповнення рани може знадобитися більше однієї бойової марлі. Якщо кровотеча продовжується через 3 хвилини тиску, спочатку зніміть бойову марлю та повторіть крок 1.

ПРИМІТКА. Спробуйте візуалізувати кровотечу під час перев'язки. Шукайте, чи кров тече з вен чи бризкає кров з артерій. Спробуйте накласти другу бойову марлю на джерело кровотечі.

Забезпечення прохідності дихальних шляхів. Назофарингеальний дихальний шлях (NPA)

1. Покладіть потерпілого на спину з головою в нейтральному положенні;
2. Зволожите трубку розчином на водній основі;
3. Вставте NPA:

– Обережно посуньте кінчик носа вгору.

– Розташуйте трубку так, щоб скіс дихальних шляхів був звернений до перегородки. Введіть дихальний шлях у ніздрю та просувайте його, поки фланець не встане проти ніздрі

Увага: не використовуйте NPA, якщо з вух або носа виходить прозора рідина (цереброспінальна рідина). Це може свідчити про перелом кісток черепа.

Увага: Ніколи не вводьте NPA в ніздрю потерпілого. Якщо опір зустрічається, витягніть трубку і спробуйте ввести її в іншу ніздрю. Більшість спроб ввести NPA слід робити в праву ніздрю. Якщо не вдається вставити в праву ніздрю, спробуйте ліву. Якщо вводити в ліву ніздрю, скос не буде проти перегородки.

Увага: не використовуйте мастила на нафтовій або неводній основі. Ці речовини можуть пошкодити тканини, що вистилають носову порожнину та глотку, підвищуючи ризик інфікування.

Рис. 1.2.9 – Забезпечення прохідності дихальних шляхів

Управління диханням.

Проникаючі поранення грудної клітки.

Необхідне обладнання: збірний нагрудний ущільнювач або будь-який герметичний матеріал (пластикова плівка).

1. Відкрити рану(и):

- розрізати або розстебнути одяг, що закриває рану та оголити тулуб потерпілого від пупка до адамового яблука по колу;
- витерти кров/піт зі шкіри навколо рани, щоб підвищити ефективність оклюзійного ущільнення;
- якомога менше розривати рану;
- накладіть оклюзійну пломбу на будь-які проникаючі поранення на тулубі.

ПРИМІТКА: Не знімайте прилиплий до рани одяг.

1. Перевірте вихідну рану:

- зареєструйте постраждалого та подивіться на спину;
- зніміть одяг потерпілого, якщо необхідно.

2. Заклейте рану(и), обробляючи кожну рану на ходу. Якщо не використовують збірний нагрудний ущільнювач, розріжте пластикову обгортку пов'язки з однієї довгої та двох коротких сторін і зніміть пов'язку.

Прикладіть внутрішню поверхню обгортки до рани, коли потерпілий видихає. Переконайтеся, що покриття виступає щонайменше на 2 дюйми за краї рани. Загерметизуйте, накладаючи смужки стрічки внахлест на всі краї оклюзійної пов'язки, утворюючи повне ущільнення. Закрийте всі рани таким же чином, якщо це необхідно.

ПРИМІТКА. Усі проникаючі поранення грудної клітки слід лікувати так, як ніби вони є проникаючими ранами грудної клітки.

ПРИМІТКА. У надзвичайних випадках можна використовувати будь-який герметичний матеріал. Матеріал має бути досить великим і міцним, щоб він не засмоктався в грудну порожнину.

3. Покладіть постраждалого на травмований бік або сидячи.

4. Стежте за потерпілим на предмет посилення утруднення дихання:

- стежте за диханням та ущільненням рани для подальшої ефективності;
- перевірте життєво важливі показники;
- спостерігайте за ознаками шоку.

Голкова декомпресія грудної клітки

Необхідне обладнання: голка великого отвору з катетером (від 10 до 14, довжиною не менше 3,25 дюймів) і стрічкою.

1. Розташуйте друге міжребер'я (між другим і третім ребрами) на середньоключичної лінії (приблизно на одній лінії з соском) на ураженій стороні грудної клітки потерпілого. (Прийнятна альтернативна ділянка розташована в четвертому або п'ятому ребровому просторі на передній пахвовій лінії.

2. Вставте голку/катетер із великим отвором (від 10 до 14):

- помістіть кінчик голки на місце введення (між другим і третім міжребер'ям, середньоключичною лінією);

– опустіть проксимальний кінець голки, щоб кінчик увійшов у шкіру трохи вище третього краю ребра;

– щільно введіть голку в шкіру над третім ребром під кутом 90 градусів до грудної стінки, поки плевра не буде пронизана, що підтверджується відчуттям «хлопання», коли голка потрапляє в плевральний простір, і шипіння повітря. начебто втікає з грудей.

ПРИМІТКА. Якщо ви використовуєте катетер над голкою, катетер слід вставити в концентратор. Витягніть голку вздовж кута введення, утримуючи катетер нерухомим.

3. Закріпіть катетер на грудній клітці за допомогою стрічки та стежте за потерпілим на предмет можливого повернення симптомів.

ПРИМІТКА. Не закривайте кінець катетера стрічкою. Повітря повинно вільно протікати через катетер.

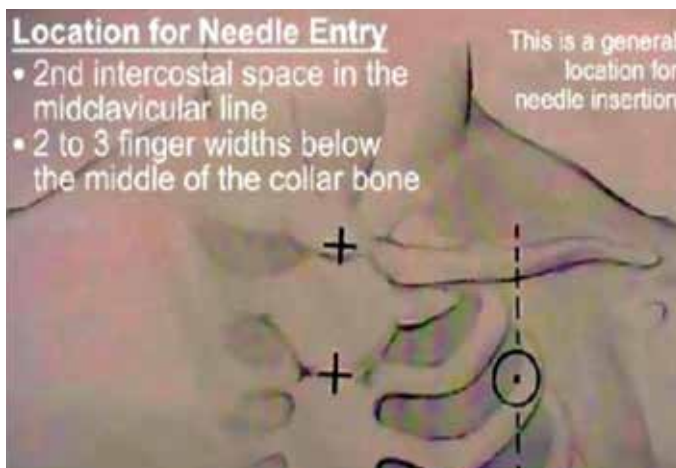

Рис. 1.2.10 – Голкова компресія грудної клітки, місце введення голки

4. Спостерігайте за пацієнтом щодо ознак і симптомів повторного напруження пневмотораксу:

– якщо напружений пневмоторакс повертається, переоцініть всі втручання (грудна клітка пломби та голкові декомпресії грудної клітки);

– якщо нагрудне ущільнення зміщується, замініть його;

– якщо голчастий декомпресійний катетер грудної клітки закупорився, введіть другий катетер відповідно до кроку 2 інструкцій безпосередньо збоку від першого катетера по середньо- ключичній лінії (первинне місце) або безпосередньо вище першого катетера на передній пахвову лінію (альтернативна ділянка).

Введення грудної трубки.

Необхідне обладнання: грудна трубка (катетер 16-35 Fr), рукавички, односторонній клапан, ручка скальпеля з лезами (№ 10 або № 15), щипці Kelly,

великий гемостат, повідон-йод, шовний матеріал, лідокаїн 1 відсоток, адреналін для ін'єкцій, голка та шприц.

1. Оцініть постраждалого:

- при необхідності відкрийте дихальні шляхи;
- забезпечте достатнє дихання та надайте допомогу, якщо це необхідно;
- забезпечте додатковий кисень, якщо є;
- підключіть потерпілого до пульсоксиметра, якщо є.

2. Підготувати постраждалого:

- покласти постраждалого в положення лежачи.
- підніміть руку на ураженій стороні над головою потерпілого.
- виберіть місце введення на передній пахвовій лінії над четвертим або п'ятим міжребер'ям.

- очистіть місце за допомогою розчину повідон-йоду;

- одягніть стерильні рукавички;

- задрапіруйте ділянку;

- рясно просочіть ділянку 1 або 2-відсотковим розчином лідокаїну та дайте час, щоб ліки почали діяти, якщо симптоми пацієнта дозволяють.

3. Вставте трубку:

- зробіть поперечний розріз 2-3 сантиметри (см) на вибраній ділянці та розширьте його до міжреберних м'язів;

- введіть великі щипці через міжреберні м'язи в наступне міжребер'я над розрізом шкіри;

- проколите парієтальну плевру кінчиком щипців і злегка збільшіть отвір, відкривши затискач на 1,5-2 см.

- негайно вставте палець в рукавичці в розріз, щоб очистити його від спайок, згустків, тощо;

- візьміть за кінчик грудної трубки щипцями. Вставте кінчик трубки в розріз, витягуючи палець;

- просуньте трубку до тих пір, поки останній бічний отвір не буде на 2,5-5 см всередині грудної стінки;

- під'єднайте кінець трубки до одностороннього дренажного клапана (наприклад, клапан Геймліха або імпровізований);

- закріпіть трубку за допомогою шовних матеріалів;

- на місце розрізу накладіть оклюзійну пов'язку;

- зробіть рентгенографію грудної клітки, щоб підтвердити розташування, якщо є зміщення.

Рис. 1.2.11 – Місце введення грудної трубки

4. Переоцінити постраждалого:

– перевірте наявність двосторонніх дихальних звуків;
– контролюйте та реєструйте життєво важливі показники кожні 15 хвилин.

5. Задokumentуйте процедуру.

Профілактика гіпотермії:

1. Зупиніть кровотечу та належним чином реанімуєте. Використовуйте теплі рідини, якщо є;

2. Зніміть мокрий одяг і замініть його сухим, якщо це можливо;

3. Використовуйте набір для запобігання та лікування гіпотермії (НРМК):

– покладіть постраждалого на ковдру виживання від Blizzard або тепловідбивну оболонку для підтримки температури тіла;

– покладіть ковдру Ready-Heat на тулуб потерпілого, щоб допомогти підвищити температуру тіла. Не кладіть ковдру Ready-Heat безпосередньо на шкіру потерпілого, це може спричинити опік;

– оберніть потерпілого ковдрою Blizzard Survival або тепловідбивною оболонкою. Якщо будь-якого ковдри для виживання немає в наявності, знайдіть сухі ковдри, вкладиші для пончо, космічні ковдри, спальні мішки, мішки для тіла чи все, що зберігає тепло та зберігає постраждалого сухим.

Рис. 1.2.12 – Тепловідбиваюча оболонка

Фаза тактичної евакуації:

1. Потерпілий повинен залишатися загорнутим у ковдру для виживання Blizzard або тепловідбивну оболонку з ковдрою Ready-Heat, поки очікує евакуації; по дорозі слід забезпечити догляд;

2. Якщо ці предмети не були доступні на інших етапах догляду, зверніться до евакуаційного персоналу, щоб дізнатися, чи є вони в них або будь-які інші предмети, що можна використовувати для запобігання втрат тепла;

3. Укутайте постраждалого в сухі ковдри та під час транспортування вертольотом намагайтеся не допустити, щоб вітер із відкритих дверей дув над або під потерпілого;

4. Використовуйте портативний підігрівач рідини на всіх ділянках в/в і для всіх введених рідких ліків (Hexend, Lactated Ringers, ТХА, кров тощо). Введення холодної рідини сприяє ймовірності розвитку в потерпілого переохолодження.

Основний план надання тактичної польової допомоги

ПРИМІТКА. Потерпілих зі зміненим психічним станом слід негайно роззброїти.

1. Масивний крововилив:

– оцінити наявність нерозпізнаної кровотечі та контролювати всі джерела кровотечі;

– використовуйте один або кілька джгутів для кінцівок, рекомендованих СоТССС, якщо необхідно;

– використовуйте гемостатичну пов'язку, схвалену СоТССС, для крововиливів, які стискаються, не піддаються накладенню джгута на кінцівках або як доповнення до зняття джгута;

– негайно накладіть з'єднувальний джгут, рекомендований СоТССС, якщо на місці кровотечі можна застосувати з'єднувальний джгут;

– повторно перевірте попереднє накладання джгута;

– відкрийте рану та визначте, чи потрібен джгут;

– замініть будь-який джгут кінцівок, накладений на уніформу, один наноситься безпосередньо на шкіру, на 2-3 дюйми вище рани;

– виставте та використовуйте незмивний маркер, щоб чітко позначити всі місця накладання джгута з часом накладання джгута.

2. Діагностика та лікування дихальних шляхів. Для постраждалого без свідомості без перекриття дихальних шляхів виконайте такі дії:

– Маневр підйому підборіддя/виштовхування щелепою.

– NPA.

– Помістіть постраждалого в положення для відновлення.

Рис. 1.2.13 – Положення для відновлення

Виконайте наступні дії для постраждалого з обструкцією дихальних шляхів або загрозою обструкції дихальних шляхів:

– маневр підйому підборіддя/виштовхування щелепи;

– NPA;

– дозвольте потерпілому в свідомості прийняти будь-яку позу, що найкраще захищає дихальні шляхи, включаючи сидячу;

- помістіть потерпілого без свідомості в положення для відновлення;
- якщо ці заходи не принесли успіху, зверніться до лікаря негайно.

3. Дихання:

Для постраждалого з прогресуючим розладом дихання та відомою чи підозрою на травму тулуба, підозрюймо напружений пневмоторакс. Усі відкриті та/або смоктальні рани грудної клітки слід лікувати наступним чином:

- негайне застосування вентильованого ущільнення для грудної клітки, щоб прикрити дефект;
- якщо вентиляційне ущільнення грудної клітки недоступне, використовуйте ущільнення грудної клітки без вентиляції;
- відрижка чи тимчасове зняття пов'язки. Якщо це сталося зверніться до лікаря, щоб не розвинувся респіраторний дистрес.

4. Кровообіг:

Оцінити постраждалого на наявність геморагічного шоку. Якщо потерпілий не перебуває в стані шоку, можна приймати рідини через рот, якщо потерпілий перебуває в свідомості та може ковтати. Якщо потерпілий у шоківому стані, зверніться до медика.

5. Профілактика гіпотермії:

Звести до мінімуму вплив довкілля на постраждалих і сприяти підвищенню утримання тепла. Зберігайте засоби індивідуального захисту, якщо це можливо. Замініть мокрий одяг, якщо це можливо. Якомога швидше перенесіть постраждалого на ізольовану поверхню. Використовуйте схвалений CoTCCC набір для запобігання гіпотермії, якщо є. Якщо набір для запобігання гіпотермії недоступний, використовуйте сухі ковдри, вкладиші для пончо, спальні мішки чи будь-що, що зберігає тепло та тримає потерпілого в теплі й сухості.

1. Лікування болю:

Аналгезія на полі бою, як правило, досягається одним із наступних варіантів:

- якщо є від слабкого до помірного болю та/або потерпілий здатний воювати, дайте потерпілому пакет таблеток від бойових поранень TCCC (CWPP);
- якщо біль від помірного до сильного, а в потерпілого немає шоку, зверніться до медика.

2. Антибіотики (рекомендують для всіх відкритих бойових поранень):

Якщо потерпілий може ковтнути, введіть 400 мг моксифлоксацину від CWPP. Якщо потерпілий не може ковтати (шок або втрата свідомості), зверніться до медика.

3. Рани:

Огляньте та перев'яжіть видимі рани. Перевірте наявність додаткових ран (наприклад, рваних ран на голові).

4. Шинування:

Якщо помічено чи підозрюється проникаюче поранення ока, проведіть наступне:

- закрийте око жорстким щитком для очей, а не пов'язкою;
- призначте 400 мг моксифлоксацину з CWPP.

Тактична бойова допомога пораненим «Фази допомоги»

Розуміння етапів надання допомоги важливо для правильного застосування принципів Тактичної бойової допомоги пораненим (Tactical Combat Casualty Care, TCCC). Правильний баланс між перемогою в битві, виконанням місії та лікуванням постраждалих є важливим для успіху як тактично, так і з медичної погляду. В цьому розділі обговорюють відповідні тактики та ліки для кожного етапу лікування.

Фаза 1: Догляд під вогнем (CUF) – Відповідний вогонь

Рис. 1.2.14 – Фаза 1 CUF

1 CUF проводять під час тактичної дії. Найефективнішим способом зниження захворюваності та смертності є точне застосування бойового вогню всім особовим складом. Продовжуйте тактичну місію, здобуйте вогневу перевагу, а потім лікуйте постраждалих.

2 Масивна кровотеча. Контроль крововиливу в кінцівках прямим тиском під час накладання джгута є основною медичною метою під час CUF. Джгут є найважливішим медичним втручанням, яке здійснюють у місці травми (POI).

Фаза 2: Тактична польова допомога (TFC) – переміщення постраждалого в укриття

Рис. 1.2.15 – Фаза 2 TFC

1. Коли підрозділ більше не отримує ефективного вогню супротивника, допомога пораненим переходить у фазу TFC, що дозволяє більше медичних втручань. Розбродіти постраждалого, якщо психічний стан потерпілого змінено чи якщо він отримує кетамін або фентаніл. Відповідальність за діяльність несе медичний персонал всередині пункту збору потерпілих (casualty collection point, CCP), а керівництво відповідає за діяльність поза межами CCP. Базове життєзабезпечення (серцево-легеневу реанімацію cardiopulmonary resuscitation, CPR, СЛР]), як правило, не проводять у бою.

2. Основні заходи:

– Масивна кровотеча. Перетворіть поспішні джгути на вторинні джгути. Запакуйте рани бойовою марлею. Накладіть з'єднувальний джгут.

– Дихальні шляхи. Перевірте дихальні шляхи на проходність. Застосуйте носоглотковий дихальний шлях (NPA) і вентилюйте за допомогою мішково-клапанної маски (bag-valve mask, BVM), наприклад, Cyclone BVM. Якщо дихальні шляхи виявляють опір або ознаки травми обличчя, виконайте крікотиреотомію.

– Дихання. Накладіть вентиляований ущільнювач для грудної клітки, щоб відкрити входні та вихідні рани грудної клітки. Лікуйте напружений пневмоторакс (РТХ) шляхом декомпресії грудної клітки по серединно-ключичної лінії в другому та третьому міжребер'ях за допомогою 3,25-дюймового ангиокатетера 14-го розміру та голкової декомпресії грудної клітки (needle chest decompression, NCD).

– Кровообіг. Реанімувати за допомогою реанімації гіповолемічної рідини шляхом внутрішньовенного (IV) доступу. Для швидкої доставки рідини та реанімації рекомендують внутрішньокістковий доступ.

Фаза 3: Тактична евакуаційна допомога

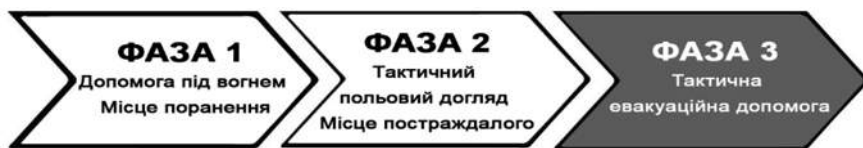

Рис. 1.2.16 – Фаза 3 ТЕС

– Травма голови/переохолодження. Виконайте військову оцінку гострого струсу мозку (Military Acute Concussion Evaluation, MACE) або оцінку попередження, словесну оцінку, оцінку болю, нереагування (alert, verbal, pain, unresponsive, AVPU) та задокументуйте результати. Накрийте постраждалого в НРМК, мішку для збереження тепла тіла або спальному мішку, щоб зігрітися.

1. Перемістіть постраждалого. Термін тактичної евакуації (TACEVAC), як визначено в Спільній публікації (JP) 4-02, Підтримка медичної служби, 26 липня 2012 року, є медичною евакуацією (MEDEVAC) (спеціалізований транспортний засіб для MEDEVAC) та евакуацією постраждалих (CASEVAC) (немедичний) транспортний засіб). Цей етап включає в себе початок евакуації повітрям із запитом 9-лінійного MEDEVAC із встановленням пунктів обміну наземної швидкої допомоги.

2. Переоцініть постраждалого та всі заходи. Прикріпіть тазовий фіксатор, якщо травми спричинені вибухом, перекиданням транспортного засобу чи обвалом будівлі. Задокументуйте всю надану допомогу в формі 1380 Міністерства оборони (DD) «Тактична допомога пораненим у бою» (TCCC). Картка, червень 2014 р. Формат картки TCCC відповідає звіту MIST (mechanism of injury, injuries, signs/symptoms, and treatment, механізм

травми, травми, ознаки/симптоми та лікування) для кожного постраждалого за 9-рядковим опитником MEDEVAC.

Континуум (безперервність) допомоги.

Для осіб, які пройшли навчання в ТССС, важливо розуміти безперервність надання допомоги. Уявлення про різні об'єкти в безпосередній близькості може вплинути на плани MEDEVAC. Відповідно до JP 4-02, наступні заклади надають більш високу медичну допомогу після тактичної евакуації потерпілого. Ці засоби називаються ролями, а не рівнями чи ешелонами.

Роль 1

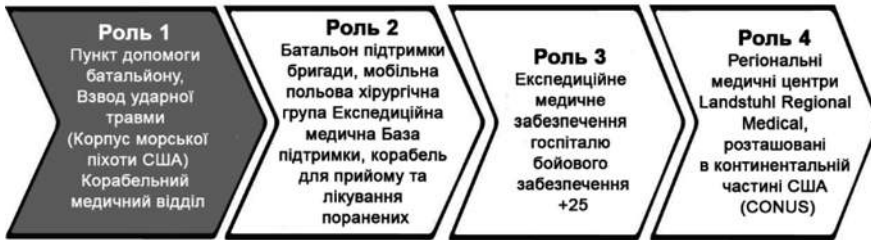

Рис. 1.2.17 – Об'єкти 1 ролі

Долікарняна Роль 1 складається з догоспітальної медичної допомоги, що включає самодопомогу, допомогу товариша та догляд, який надає бойовий медик. Пункт допомоги батальйону чи медичний заклад на рівні підрозділу є закладом Ролі 1 та надає медичну допомогу лікування під наглядом фельдшера або лікаря. Приміщення Ролі 1 забезпечують розширене лікування травм (реанімація та контроль пошкоджень) і звичайну лікарняну допомогу. Документацію заповнюють за допомогою картки ТССС та звіту MIST.

У закладах Role 1 надають розширене лікування травм (реанімація та контроль пошкоджень).

Звичайний лікарняний виклик надають відповідно до брошури командування служб охорони здоров'я армії США 40-7-21, Алгоритмна медична допомога (ADTMC), від червень 1992 року. ADTMC надає кожному бойовому медику, санітару чи медичному техніку алгоритм поведінки при загальних недугах, а також хворобах та небойових пораненнях (DNBI).

Роль 2

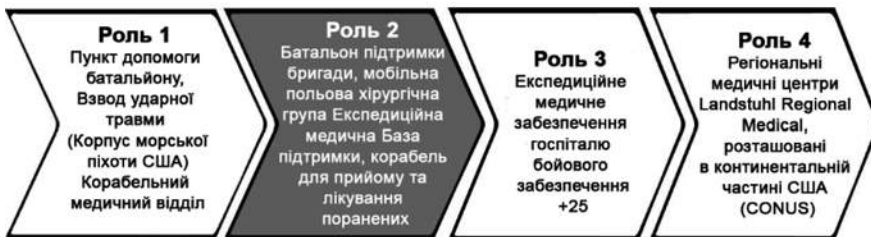

Рис. 1.2.18 – Об'єкти 2 ролі

Відповідно до JP 4-02, установа Role 2 забезпечує розширене лікування травм і невідкладну медичну допомогу, включаючи продовження реанімаційних заходів, розпочатих у Role 1. Можливості закладу Role 2 включають продукти крові, обмежену кількість рентгенівських знімків, обмежену кількість лабораторних аналізів, стоматологічну підтримку, бойовий та оперативний контроль стресу, профілактичну медицину та обмежене перебування пацієнтів протягом 72 годин.

Роль 2 Медична допомога в стандартах НАТО включає діагностику та контроль пошкоджень. Збройні сили США підписані на медичний заклад Role 2, забезпечують більший реанімаційний потенціал, ніж той, який доступний у закладі Role 1. Хірургічні можливості не обов'язкові. Установа Role 2 є перехідною точкою з MARCH (масова кровотеча, дихальні шляхи, лікування дихання, кровообігу, травми голови/гіпотермії) та картки TCCC для методу дихальних шляхів, дихання, кровообігу, інвалідності, впливу (airway, breathing, circulation, disability, exposure, ABCDE) та форми DD 3019.

Армійські заклади Ролі 2 мають медичні засоби, розташовані в лікувальних взводах медичних рот і військ і включають основну та невідкладну допомогу (розширене лікування травм). Ці установи мають можливість доставити упаковані еритроцити (рідкі), обмежене дослідження з рентгенівським випромінюванням, клінічну лабораторію, стоматологічну підтримку, бойові та оперативні контролю стресу та профілактичну медицину.

Батальйон забезпечення бригади медичної роти закріплений за модульними бригадними бойовими групами, до складу яких входять бойова група десантної бригади (airborne brigade combat team, ABCT, БДБ), бойова група піхотної бригади (infantry brigade combat team, IBCT), бойова бригадна група Stryker (бронетехніки, SBCT) та медичні війська.

Медична компанія підтримки медичної роти забезпечує безпосередню підтримку модульного відділення та підтримку ешелонів підрозділів бригади.

Передова реанімаційно-хірургічна команда (forward resuscitative and surgical team FRST) призначається до медичної команди або медичної бригади та прикріплюється до госпіталю бойової підтримки, коли не працює в медичній роті. FRST забезпечує хірургічну підтримку з контролю пошкоджень у зоні бойової групи бригади. Ця команда з 20 осіб забезпечує швидке розгортання, можливість негайної діагностики пошкоджень, використовуючи двох хірургів-ортопедів, двох загальних хірургів, двох медсестер-анестезіологів, двох лікарів швидкої допомоги, а також медсестер і техніків відділень невідкладної допомоги та реанімації. FRST включає два операційних столи на максимум 10 випадків на добу та загалом 30 операцій. Допоміжна медична компанія повинна забезпечити матеріально-технічну підтримку (додатково електроенергія, вода та паливо); безпека; а також підтримка рентгенівського, лабораторного забезпечень та адміністрування пацієнтів. FRST призначений для розділення, що забезпечує максимальну гнучкість для підтримки операцій.

Роль 2 Військово-повітряні сили.

Мобільна польова хірургічна команда (expeditionary medical support, MFST) складається з п'яти осіб: хірурга загального профілю, ортопеда, анестезіолога, лікаря невідкладної медичної допомоги та операційної медсестри чи техника. MFST забезпечує 10 процедур порятунку життя чи кінцівок за 24–48 годин із п'яти рюкзаків (загальний 350-фунтовий спорядження), що призначені для розширення можливостей Role I.

Невелика портативна експедиційна аеромедична команда швидкого реагування (small portable expeditionary aeromedical rapid response, SPEARR) складається з 10 осіб (включає команду MFST із п'яти осіб і команду невідкладної допомоги з трьох осіб), призначену для надання хірургічної підтримки, базової первинної допомоги, післяопераційної реанімації та профілактичної медицини на ранній стадії розгортання. Команда SPEARR дуже мобільна, здатна помістити все обладнання в один причеп із палетами.

Група експедиційної медичної підтримки (expeditionary medical support, EMEDS) реагування на зміни здоров'я (health response team, HRT) є основним підрозділом EMEDS, який складається з:

– співробітників. HRT може стабілізувати й утримувати чотирьох пацієнтів протягом 24 годин. Вона надає медичну та хірургічну підтримку авіабазі, надаючи виклики до хворих, відновну хірургію, стоматологічну допомогу, обмежені можливості лабораторії та рентгенівського дослідження. Персонал із 25 осіб включає команду SPEARR і може забезпечити 10 операційних кабінетів із двома ліжками на 24-48 годин і чотири ліжка для відділення інтенсивної терапії та намети, що можна транспортувати на трьох причепах.

– EMEDS+10 – це друге збільшення можливостей EMEDS, засноване на EMEDS HRT, що має шість додаткових ліжок до EMEDS basic основного. EMEDS+10 забезпечує медичне, хірургічне та інтенсивне лікування; лабораторне обслуговування; додаткову біоекологічну інженерію; контролює здоров'я населення; адміністрацію; та медичне матеріально-технічне забезпечення з 56 осіб персоналу, логістику із шести наметів, які транспортують на 14 причепах.

Роль 2 Військово-морських сил.

Корабель для прийому та лікування потерпілих (casualty receiving and treatment ship, CRTS) є частиною десантної групи готовності (amphibious ready group, ARG). ARG зазвичай складається з трьох кораблів із хірургічними можливостями лише на CRTS. На кораблях працює 176 медичних працівників, які забезпечують 45 ліжок у палатах, чотири операційні (один хірург, одна сертифікована медична сестра-анестезіолог, одна медична сестра реанімації, одна операційна медсестра, один лікар загального медичного відділення та 12 допоміжних працівників) і 17 відділень інтенсивної терапії. Ліжка корабельної одиниці. CRTS і хірургічна команда флоту мо-

жуть бути доповнені 84 додатковими співробітниками, щоб збільшити можливості з однієї операційної до чотирьох. Кораблі мають лабораторії, рентгенівські установки, заморожену кров і місця сортування для 50 постраждалих. Згідно доктрині можливість утримувати потерпілих обмежена трьома днями.

До бойової групи авіаносців входить одна операційна, 52-палатних ліжка та 3 ліжка інтенсивної терапії. Штат включає одного хірурга та п'ять додаткових медичних працівників. Медичні засоби на борту авіаносців призначені для використання авіаносцем та його оперативною групою.

Авіаносці не є кораблями для прийому втрат і не входять до складу медичних засобів підтримки сухопутних військ.

Хірургічна компанія (surgical company, SC) надає хірургічну допомогу для морських експедиційних сил. SC забезпечує стабілізаційні хірургічні процедури (операція з контролю пошкоджень) за допомогою чотирьох передових реанімаційних хірургічних систем, чотирьох взводів ударної травми та чотирьох дорожніх допоміжних груп. SC має ресурс на 20 ліжок протягом 72 годин, портативний цифровий рентген, мінімальні можливості для лабораторії та банку крові.

Передова реанімаційна хірургічна система (FRSS) – це команда з 8 осіб (два хірурги, анестезіолог, медсестра реанімації, два техніки з операційної та два санітари). FRSS забезпечує високу мобільність реанімаційних операцій для 18 пацієнтів протягом 48 годин без поповнення запасів. Команда медичної допомоги на дорозі – це команда з двох осіб, яка складається з кваліфікованої медсестри та санітара.

Роль 3

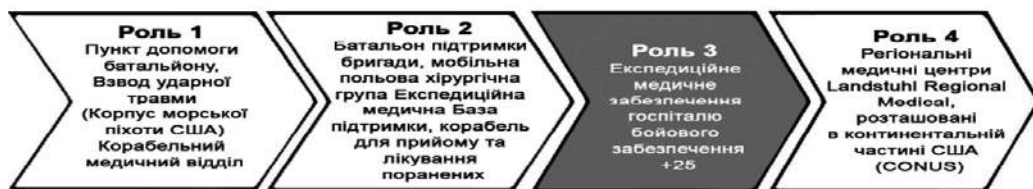

Рис. 1.2.19 – Об'єкти 3 ролі

Заклад 3 Ролі (госпіталь бойової підтримки або EMEDS+25) – лікувальний або ветеринарний заклад (для робочих тварин), укомплектований та обладнаний для надання допомоги всім категоріям пацієнтів. Можливості закладу Role 3 включають управління опіками; оптометрія та офтальмологія; педіатрія, акушерство та гінекологія; стоматологія; профілактична медицина; внутрішні хвороби та кардіологія; щелепно-лицева хірургії та неврохірургії; ліжка інтенсивної терапії та догляду; служба банку крові; патологія; інфекційні служби; лікувальна дієто-терапія; здоровий спосіб життя; гігієна праці; медична логістика; та інші медичні спеціальності.

Покращена аптечка/Спільна аптечка (ІФАК)/(ІФАК)

Рис. 1.2.20 – ІФАК покоління I

ІФАК покоління I видають кожному військовослужбовцю в центральній установі для надання негайної самодопомоги та допомоги товаришу. Кожен військовослужбовець повинен пройти навчання з використання всього вмісту ІФАК. ІФАК не містить голку або ангіокатетер для декомпресії грудної клітки. Весь вміст ІФАК описано в тренінгу ТССС-АС на веб-сайті Національної асоціації техніків екстреної медичної допомоги (National Association of Emergency Medical Technicians, NAEMT).

ІФАК II покоління випущений ініціативою Rapid Fielding Initiative (Ініціатива швидкої розробки). Цей ІФАК включає в себе два бойових джгута, що зберігають у пакетах, які прикріплюють до сумки набору. ІФАК II покоління також містить вентиляований нагрудний ущільнювач і захисний щиток для очей. ІФАК покоління II схожий на ІФАК. Дизайнери додали форму 1380 Міністерства оборони (DD), картку тактичної допомоги потерпілим (ТССС).

Таблиця 1.1 – Зміст ІФАК Generation I

Національний складський №	Предмет	Кількість
8465-01-531-3647	Сумка інструментів Загонів автоматичної зброї (Squad Automatic Weapon, SAW) № 100 кругла/ MOLLE II	1
6515-01-521-7976	Джгут Бойового застосування	1
6510-01-460-0849	Комплект еластичних бинтів	1
6510-01-503-2117	Марлевий бинт, 4 1/2 дюйма, 100 с	1
6510-00-926-8883	Хірургічна клейка стрічка, 2 дюйми, 6 с	1
6515-01-180-0467	Носоглотковий дихальний зонд	1
6515-01-519-9161	Рукавички для огляду пацієнта, 100 с	4
6545-01-586-7691	Набір ІФАК поновлюваний	1
6545-01-531-3147	Вставка (складні панелі зі шнуром)	1
6510-01-562-3325	Перев'язка, бойова марля	1

Рис. 1.2.21 – IFAK покоління II

Набір допомоги та ноші воїнам.

WALK дозволяє надати першу допомогу та здійснити негайну евакуацію одного пацієнта в транспортному засобі для евакуації потерпілих (CASEVAC), а також лікування пацієнтів із множинними травмами безпосередньо в місці травми (POI). WALK також включає наступне:

1. П'ять пар нітрилових травматичних рукавичок Black Talon;
2. Два носоглоткових дихальних катетери, розмір 28F зі змазкою;
3. Одна сумка для потерпілого;
4. Два нагрудних ущільнення NuFin;
5. Два комплекти для декомпресії голки ARS, 14 на 3,25 дюйма;
6. Два бойових джгута;
7. Шість травматичних пов'язок, 6 дюймів;
8. Чотири рулони марлі, згорнутої S, 4,5 дюйма на 4,1 ярди;
9. Одна пов'язка для невідкладної травми живота;
10. Два SAM Splint II (шини);
11. Одна пара травматичних ножиць, 7,25 дюйма;
12. Один рулон хірургічної стрічки, 2 дюйми;
13. Однорольова багатофункціональна стрічка;
14. Шість полікарбонатних щитків для очей;
15. Одна довідкова картка бойових втрат;
16. Дві картки бойових втрат (триаж);
17. Одна авіаційна панель (Розпізнавання, Помаранчевий);
18. Чотири ремені для кріплення (універсальні ноші).

Таблиця 1.2 – Список вкладення IFAK Generation II

Національний складський №	Предмет	Кількість
6545-01-584-1582	IFAK армії США	1
6515-01-521-7976	Джгут Бойового застосування	2
6510-01-492-2275	Комплект еластичних бинтів	1

6510-01-503-2117	Марлевий бинт, 4 1/2 дюйма, 100 с	1
6510-00-926-8883	Хірургічна клейка стрічка, 2 дюйми, 6 с	1
6515-01-180-0467	Носоглотковий дихальний зонд	1
6515-01-519-9161	Рукавички для огляду пацієнта, 100 с	4
6510-01-562-3325	Перев'язка, бойова марля	1
4240-01-570-0319	Стропоріз рятувальний	1
6510-01-549-0939	Болінський пластир нагрудний	1
6515-01-449-1016	Щиток для очей, Фокс	1
7520-00-312-6124	Маркер, трубного типу	1

Рис. 1.2.22 – WALK

Рис. 1.2.23 – Sked

Рис. 1.2.24 – Евакуація за допомогою Sked

WALK вписується в будь-який стандартний або нестандартний пункт CASEVAC і корисний як частина попереднього розміщення медичних матеріалів або тайника на передовій операційній базі, пункті збору потерпілих або на базі патрулювання.

Sked (ложка) – це напівжорсткі ноші, що використовують конструкцію саней, щоб евакуатор міг продовжувати вести вогонь у відповідь під час евакуації постраждалого.

Рис. 1.2.25 – Сумка для медичної допомоги М9

Сумка для медичної допомоги М9 Сумка для медичної допомоги М9 є винаходом Міністерства оборони.

Таблиця 1.3 – Вміст медичної сумки М9

Національний складський №	Предмет	Кількість
6545-01-572-9964	Набір медичного обладнання (MES) Combat Medic	1
4240-01-568-3219	Стропоріз бойовий	1
6510-00-926-8884	Хірургічна клейка стрічка	1
6510-00-935-5823	Еластичний бинт, 6 дюймів на 4,5 ярди	4
6510-01-492-2275	Комплект еластичних бинтів	4
6510-01-503-2117	Перев'язка, бойова марля, 4,1 ярди	4
6510-01-519-8421	Оклюзивні пов'язки, 5 с	1
6510-01-519-9253	Хірургічні губки, 40 с	1
6510-01-532-8930	Еластичний бинт, 16 на 12 дюймів	1
6510-01-562-3325	Просочений (імпрегнований) марлевий бинт	6
6510-01-571-9729	Компрес і пов'язка	2
6510-01-573-0300	Пов'язка для ущільнення грудної клітки	4
6510-01-587-6579	Перша пов'язка при опіку	2
6515-00-9357138	Бинтові ножиці	1
6515-01-314-6694	Стетоскоп, комбінований 28 дюймів	1
6515-01-449-1016	Жорсткий щиток для очей, Fox12	4
6515-01-494-1951	Універсальна шина	2

6515-01-515-0151	Набір інструментів для порятунку орофарингеальних дихальних шляхів	1
6515-01-5162554	Набір для всмоктування Easy Fit	1
6515-01-5163120	Катетер для легкого всмоктування	1
6515-01-519-6764	Хірургічні дренажні трубки, 6 с	1
6515-01-521-3082	Глоточний дихальний катетер, 2 с	2
6515-01-521-5730	Шина для нижніх кінцівок	1
6515-01-5217976	Непневматичний джгут	6
6515-01-527-8068	Налобна медична лампа	1
6515-01-529-1187	Носова трубка	3
6515-01-536-9363	Внутрішньокісткова інфузія	2
6515-01-540-7226	Травматичні ножиці для повідця	2
6515-01-541-0635	Декомпресор голки	2
6515-01-557-1136	Портативний пульс-оксиметр	1
6515-01-573-0692	Набір для крикотиротомії	2
6515-01-593-4841	Мішок Амбу, мішок ручної легеневої реанімації	1
6532-01-524-6932	Ковдра для виживання	1
6532-01-525-4062	Ковдра з підігрівом, 8 с	1
6545-01-539-6450	Сумка для медичної допомоги	1
7520-00-312-6124	Маркер, трубчатого типу	1
8345-01-573-3304	Маркер панельний	1

Картка наданої допомоги постраждалим у бою.

Картка ТССС / Картка пораненого

Особистий номер ID _____ Стать Ч Ж
 Евакуаційна категорія | Термінова | Приоритетна | Звичайна
 ПІБ _____ Останні 4 цифри ID _____
 Дата (ЧЧ-ММ-РР) _____ Час (ГГ-ХХ) _____
 Рід військ _____ Підрозділ _____ Алергії _____

(M) Механізм травми (позначити X все, що стосується даного випадку)
 Артилерійська Тупа Опік Падіння Вогнепальна
 Самороб.вибух.пристрій Міна ДТП РПГ
 Граната Інше _____

(I) Поранення (позначити X все, що стосується даного випадку)

Турнікет П Рука

Тип _____

Час _____

Турнікет Л Рука

Тип _____

Час _____

Турнікет П Нога

Тип _____

Час _____

Турнікет Л Нога

Тип _____

Час _____

Брудний

(S) Ознаки та симптоми

Час				
Пульс				
Артеріальний тиск	/	/	/	/
Частота дихання				
Сатурація, %				
Рівень свідомості, AVPU				
Шкала болю (0-10)				

Особистий номер ID _____

Евакуаційна категорія Термінова Приоритетна Звичайна
 (T) Надана допомога, позначити все, що стосується даного випадку Тип:
 С: Кровотеча

Турнікет: Кінцівки Суглоби Тулуб
 Пов'язка: Тиснуча Гемостатична Інша _____

A: Дихальні шляхи: неушкоджені назофарингеальний повітровод
 крикотиротомія ET трубка надгортання повітровод

B: Дихання: O2 Голкова декомпресія Дренування Пов'язка

C:

	Назва	Об'єм	Шлях введення	Час
Розчин				
Препарат крові				

Препарати	Назва	Об'єм	Шлях введення	Час
Анальгетики (напр. морфін, фентаніл, кетамін)				
Антибіотики (напр. моксифлоксацин, ертапенем)				
Інші (напр. трансексімова кислота)				

Інше
 Набір пігулок Пов'язка на око (П Л) Шина
 Тип попередження гіпотермії _____

Нотатки: _____

Особа, що надала допомогу (ПІБ): _____
 Останні 4 цифри ID _____

Рис. 1.2.26 – Картка допомоги постраждалим у бою

1.3. Екіпіровка, спорядження, спеціальні дії військовослужбовця для виконання службово-бойових завдань

Готуючись до виконання поставленого завдання кожен командир різних ланок повинен потурбуватися про особовий склад підрозділу (групи) перш за все про одяг який повинен відповідати сезону, що дозволяє військовослужбовцю адаптуватися до різних вимог завдання та умов навколишнього середовища.

Виходячи із норм належності кожен підрозділ може бути забезпечений наступним майном: вологовідводяча термобілизна, термозберігаюча утеплена білизна, польова форма (штани та кітель) та флісова куртка, польова форма (штани та кітель) та легка куртка (вітрозахисний комплект), костюм утеплений для холодної погоди).

Взуття за сезоном (взуття являється одним із найважливіших елементів форми одягу. Оптимальним вважається трекінгове взуття, яке діє разом з трекінговими шкарпетками, правильно зберігаючи тепло та виводить вологу. Також трекінгове взуття може бути літнім, демісезонним, зимовим).

Екіпіровка бійця ПОП залежить від конкретної бойової задачі часу на виконання завдання, району виконання завдання, пори року. Умовно її можна поділити на особисті засоби захисту, допоміжні засоби, спеціальні засоби, і аптечка.

Особисті засоби захисту.

До особистих засобів захисту відносять бронезилети, шоломи, тактичні або балістичні окуляри. На озброєнні підрозділів ОП НГУ використовуються наступні особисті засоби захисту:

– шолом кевларовий (клас захисту 1-а) призначений для використання військовослужбовцями НГУ під час проведення заходів щодо припинення протиправних дій і затримання озброєних злочинців. Забезпечує захист голови від куль пістолета ПМ. Площа захисту голови – 12 дм². Вага – 2,5 кг. Час безперервного носіння – до 4 год;

– тактичні окуляри гарантують спеціальний клас захисту від осколків. Маса не більше – 0,1+0,1 кг. Площа захисту – 1,4 дм²;

– бронезилет «Корсар М» (4-й клас захисту) розроблений для військовослужбовців МВС, СБУ, пройшов випробування при бойових діях в Іраку. Бронезилет має круговий балістичний захист, включаючи спину, груди й боки людини. Маса – 12, 7кг; маса чохла без бронепластин 1,7 кг; площа захисту 23 дм².

Допоміжні засоби.

До допоміжних засобів екіпіровки та спорядження відносять те, що полегшить виконання конкретного завдання та додатково захистить вас від небажаних наслідків. Вони не є обов'язковими, але в деяких випадках їх відсутність може суттєво вплинути на виконання завдання. До них можна віднести такі засоби, як маска, наколінники, налокітники, тактичні ру-

Рисунок 1.3.1 – Спорядження та екіпіровка

кавиці, тактичний ранець, розвантажувальний жилет, фляга або гідратор, продукти харчування, ніж, мультитул (багатофункціональний складний набір інструментів), ліхтар, наручний годинник, наручники (стяжки), компас (навігатор), захист органів слуху – активні навушники, каремат, піхотна лопатка, запасні елементи живлення до засобів зв'язку, записник, олівець та ручка, водонепроникний чохол для карти, хімічне світло, мотузка, пакет будівельний на 100 літрів (для форсування водоймищ) та багато іншого в залежності від бойової задачі.

Спеціальні засоби.

До спеціальних засобів відносять засоби, які не є зброєю і на відміну від допоміжних повинні обов'язково бути у військовослужбовці підрозділів ОП, тому що без них виконання завдання може бути взагалі неможливим. Це засоби зв'язку, засоби спостереження як денні так і нічні, тепловізори, спеціальні засоби активної оборони (газові балончики, електрошокери і т.п.).

Також у кожного бійця ПОП обов'язково повинна бути аптечка. Її склад та порядок застосування буде розглянуто на наступному занятті.

Отже, в укладенні виходячи з усього переліченого можна і зробити висновок, що озброєння, спорядження, обмундирування і екіпіровка, як окремих бійців, так і всього підрозділу ОП в першу чергу залежить від тих специфічних і спеціальних завдань які вони виконуватимуть при виконанні службово-бойових задач. А наявність у них добре підбраної та підігнаної екіпіровки і озброєння у багато разів збільшує виживаємість, бойові можливості і шанси успішно виконати завдання.

Індивідуальне озброєння.

До індивідуального озброєння та спорядження відноситься різноманітна стрілецька зброя, спеціальні засоби, індивідуальні засоби захисту та інші засоби, які використовуються залежно від умов, в яких виконуються ті чи інші завдання.

Групова зброя.

До групової зброї відносяться засоби вогневого ураження, для обслуговування якої передбачений розрахунок. Це 12,7 мм крупнокаліберні кулемети ДШК або НСВ, 73 мм станкові гранатомети СПГ, 30 мм автоматичні гранатомети АГС-17. Їхня кількість також залежить від штату конкретного підрозділу або поставленого завдання.

1.4. Загальні основи з організації управління під час виконання бойових завдань та індивідуальна підготовка особового складу підрозділів оперативного призначення

Процес управління військами поширює військовий процес прийняття рішень до рівня невеликих підрозділів (рота, взвод, відділення). Військовий процес прийняття рішень і процес управління військами схожі, але не ідентичні. Командири разом з координаційним штабом використовують військовий процес прийняття рішень в якості основного процесу планування. Підрозділи рівня роти і нижче не мають офіційних штабів та використовують для планування і підготовки до операції процедуру управління військами. Це покладає відповідальність за планування, в першу чергу, на командира невеликого підрозділу.

Процес управління військами представляє собою динамічний процес, який використовується командирами невеликих підрозділів для аналізу бойового завдання, розробки плану та підготовки до операції. Цей процес дозволяє командирам максимізувати наявний для планування час при розробці ефективних планів і підготовки своїх підрозділів до операції. Процес управління військами складається з восьми кроків. Послідовність кроків процесу управління військами не є жорсткою послідовністю виконаних кроків. Командири змінюють послідовність в залежності від бойового завдання, обстановки і наявного часу. Деякі кроки виконуються паралельно, в той час як інші можуть тривати безперервно протягом всієї операції:

Крок 1 – Отримання бойового завдання.

Крок 2 – Видача бойового розпорядження.

Крок 3 – Складання попереднього плану.

Крок 4 – Початок пересування.

Крок 5 – Проведення рекогносцировки.

Крок 6 – Завершення плану.

Крок 7 – Видача наказу.

Крок 8 – Контроль та удосконалення.

1. Отримання бойового завдання.

Після отримання бойового завдання командир роти (взводу) приступає до його вивчення. У ході вивчення бойового завдання командир виконує початковий аналіз бойового завдання; противника; місцевості (погоди); своїх підрозділів і наявної підтримки; наявності часу на процедуру управління підрозділами; цивільного міркування.

Під час аналізу бойового завдання виконується його усвідомлення. У ході усвідомлення бойового завдання командир роти (взводу) повинен зрозуміти завдання батальйону, роти (взводу); об'єкти (цілі) на напрямку дій роти (взводу), які уражаються засобами старших командирів; положення та завдання сусідів, час готовності до виконання завдання.

Під час аналізу інших показників командир роти (взводу) повинен оцінити:

- противника (склад, положення, можливий характер дій, місця розташування вогневих засобів);
- місцевість (характер, захисні і маскувальні властивості, умови спостереження і ведення вогню, зручні підступи, загородження і перешкоди);
- підлегли і придані підрозділи (стан, забезпеченість, можливості) та сусідів (склад, положення, характер дій);
- стан погоди (видимість, напрямок вітру, опади, хмарність, температура).

Таблиця 1.4 – Оцінка противника

<p>при переході до оборони населеного пункту (об'єкта) командир роти (взводу) повинен:</p>	<p>визначити кількісно-якісний склад угруповання противника; прагнути розкрити його замисел по оволодінню містом; визначити найбільш вірогідні напрями головного і допоміжних ударів; визначити бойові можливості штурмових підрозділів; визначити стан систем управління і зв'язку; наявні засоби ведення інформаційної боротьби.</p>
<p>під час організації наступу командир повинен:</p>	<p>ретельно вивчити характер населеного пункту (об'єкта), що атакує; особливості пристосування до оборони населеного пункту, будівлі; вивчити розташування противника, його вогневих засобів у населеному пункті, будівлі, на підступах до нього; вивчити систему вогню, у тому числі протитанкового; визначити можливість ведення флангового вогню у тому числі з сусідніх будівель.</p>
<p>Крім того необхідно:</p>	
<p>Розташування</p>	<p>Проаналізувати розташування сил противника усередині і біля об'єкту вашої атаки, відоме і передбачуване. <i>Наприклад:</i> Відоме або передбачуване розташування мінних полів, інженерних загороджень і опорних пунктів.</p>
<p>Склад і сили</p>	<p>Проаналізувати організацію сил і засобів противника, наявні у нього війська, передбачувані сильні сторони, ступінь підтримка з боку місцевого, цивільного населення.</p>

Моральний стан	Ґрунтуючись на розвідданих з усіх можливих джерел, проаналізувати поточний стан і боеготовність противника. <i>Наприклад:</i> Чи добре налагоджено постачання противника, наскільки успішними були його недавні дії проти наших військ, чи поніс противник втрати, як на нього впливає поточні погодні умови?
Можливості	Визначити, що противник може використовувати проти вас. <i>Наприклад:</i> Озброєння противника, артилерійська підтримка, інженерні засоби, система ППО, наявність тепловізорів і приладів нічного бачення, авіаційна підтримка, наявність бронетехніки тощо.
Можливі варіанти дій	Ґрунтуючись на розвідданих з усіх можливих джерел, визначити, як противник вестиме бій в межах свого району дій (усередині і навколо вашого району дій).

У ході цивільного міркування аналізується: район дій; структури; спроможності; організації; люди; події. Під цими складовими розуміється: населення, які організації, етнічні групи та їхні лідери знаходяться у районі бою (дій) і як вони ставляться до наших військ. Робиться висновок щодо впливу цих складових на ведення бою (дій).

Виконання цих заходів дозволяє командирі роти (взводу) усвідомити бойове завдання; оцінити противника, підлеглі підрозділи, сусідів, місцевість, погоду, цивільний аспект і визначити час (зробити розрахунок часу) на планування бою (дій) та підготовку підрозділів.

Розрахунок часу планування бою (дій) включає основні заході (кроки) з визначенням часу їх початку і завершення.

Виконання заходів першого кроку дозволяє командирі роти приступити до розробки попереднього бойового розпорядження.

Таблиця 1.5 – Оцінка місцевості

Характер місцевості	Проводиться вивчення найбільш важливих районів (об'єктів) міста, до яких зазвичай відносяться крупні промислові підприємства, вокзали, мости, основні магістралі найважливіші адміністративні будівлі, вузли зв'язку, електростанції, станції метро, а також будови, що прикривають підступи до них. При цьому перш за все оцінюються підприємства атомної і хімічної промисловості, умови їх оборони, можливі наслідки руйнувань і намічаються заходи щодо їх запобігання. Командир визначає найбільш зручні підступи до об'єкта атаки, наявність мінно-вибухових та інших загороджень і порядок їх подолання, умови спостереження, ведення вогню і маскування, ширину вулиці (провулка), на якій належить діяти, наявність підземних споруд і можливість їх використання, розташування майданів, скверів і інших об'єктів, характер водних перешкод, наявність мостів через них і місць, зручних для форсування (подолання).
---------------------	---

Умови спостереження і ведення вогню	Завжди будьте готові до ведення міського бою в умовах обмеженої видимості. Вони можуть включати ефекти зменшення видимості, як природного так і штучного походження. Командири повинні бути упевнені у тому, що військовослужбовці мають необхідне спорядження що дозволяє їм успішно діяти в місті в подібних умовах.
Захисні і маскувальні властивості	Командири повинні провести ретельний аналіз як міської периферії, так і внутрішньо міських районів. Повинні визначити маршрути висунення підрозділам (групам), які забезпечують атакуючим підрозділам найкращий захист і маскування. Також, командири повинні використовувати в своїх інтересах умови обмеженої видимості, які дозволять підрозділу висуватися невиявленим на початковий рубіж штурму (атаки).
Перешкоди	Як на периферії, так і в межах міста існує безліч штучних і природних перешкод. Командири повинні вести ретельну розвідку маршрутів пересування і цілей (об'єктів), включаючи підземні комунікації, враховуючи регулювання руху і потреби в спеціальному устаткуванні.
Ключові ділянки місцевості	Будівлі, перехрестя мости, посадкові майданчики, аеропорти, висотні споруди які можуть давати тактичну перевагу вам або противнику. Крім того, командир повинен визначити важливі об'єкти в межах свого району бойових дій, які можуть надавати противнику тактичну перевагу на полі бою. Вони можуть включати вузли зв'язку, урядові і медичні установи, об'єкти, що можуть бути використані у психологічному відновленні особового складу.
Шляхи підходу	Вивчіть дороги, перехрестя, внутрішні водні шляхи і підземні споруди (метрополітен, колектори і підвали). Командири повинні класифікувати райони як прохідні труднопрохідні і непрохідні.

2. Підготовка та віддання попереднього бойового розпорядження.

Командир розроблює попереднє бойове розпорядження із врахуванням тієї інформації, якою він володіє і записує його у робочий зошит.

У попередньому бойовому розпорядженні вказуються:

- відомості про противника;
- бойове завдання роти (взводу) або вид бою (дій),
- район бою (дій),
- термін готовності до бою (дій),
- завдання, які необхідно виконати першочергово;
- час і місце віддання бойового наказу.

Своєчасне віддання попереднього бойового розпорядження командиром роти (взводу) дозволить підлеглим командирам своєчасно почати підготовку підрозділів та ОВТ до бою (дій). Підготовлене попереднє бойове розпорядження командир роти (взводу) усно доводить до командирів взводів (відділень).

3. Розробка попереднього плану бою (дій).

Після того, як вони видали попереднє бойове розпорядження, командири розробляють попередній план. Цей крок об'єднує в собі кроки військового процесу прийняття рішень з 2 по 6: аналіз бойового завдання, розробка варіантів дій, аналіз варіантів дій, порівняння варіантів дій і схвалення варіанту дій. На рівнях нижче батальйону, ці кроки менш структуровані, ніж для підрозділів зі штабами. Часто командири рот (взводів) виконують їх подумки. Вони можуть залучати своїх основних підлеглих – особливо під час розробки, аналізу та порівняння варіантів дій.

Для того, щоб скласти попередній план, командир роти проводить аналіз бойового завдання як у першому кроці. У ході розробки попереднього плану командир роти (взводу) під бойове завдання, яке отримано, визначає замисел бою (дій). Замисел – є основою рішення командира роти на бій (дії).

У замислі бою (дій) командир роти (взводу) визначає: спосіб розгрому противника (якому противнику, де, коли і якими засобами завдати ураження); побудову бойового порядку. Також окрім звичайних питань командир визначає і інші питання:

Таблиця 1.6 – Кроки замислу командира

Наступ	Оборона
<ul style="list-style-type: none"> – порядок знищення противника; – порядок оволодіння будівлею (поверхом) і порядок знищення противника в ній; – побудову бойового порядку; – бойові завдання підрозділам (склад і завдання атакуючим групам – у разі штурму об'єкта (будівлі)), групі управління і вогневої підтримки та приданим вогневим засобам. 	<ul style="list-style-type: none"> – райони (об'єкти) міста, від утримання яких залежить стійкість оборони; – напрям і глибину зосередження основних зусиль; – порядок і час здійснення заходів щодо устаткування смуги (сектори) оборони в інженерному відношенні – ділянки мінно-вибухових загород; – заходи щодо збереження об'єктів, що представляють історичну цінність, а також по боротьбі з пожежами; – ступень використання підземних споруд (укриття) для зниження уразливості військ; – збереження матеріальних засобів, пунктів управління і вузлів зв'язку; – місця створення вогневих мішків; – заходи по прикриттю проміжків і протидії обхватам і обходам противника.

4. Початок пересування.

Пересування роти (взводу) може відбуватись одночасно з процедурою управління підрозділами. Пересування здійснюється: в район зосередження, на бойові позиції, в новий район виконання завдання, на вихідні позиції для переходу до наступу або зміни підрозділів, що там розташовані.

Якщо, під час підготовки бою (дій), таке пересування не передбачається тоді цей крок не здійснюється.

5. Проведення рекогносцировки.

Цей крок здійснюється за можливості, коли час і обстановка дозволяють проведення рекогносцировки. Рекогносцировка проводиться для підтвердження наявної інформації щодо місцевості. Проведення рекогносцировки і отримання реальної інформації щодо місцевості та противника дозволяє командир роти (взводу) більш якісно здійснювати планування бою (дій).

6. Завершення складання плану бою (дій).

Завершення складання плану бою (дій) це завершення прийняття рішення командиром роти (взводу). Завершуючи прийняття рішення командир роти (взводу) визначає: бойові завдання взводам (відділенням) і приданим підрозділам; основні питання взаємодії, управління та всебічного забезпечення.

Бойові завдання взводам (відділенням) і приданим підрозділам командир роти (взводу) визначає у обсязі, який відображається у бойовому наказі командира роти (взводу) під час постановки бойових завдань.

В основних питаннях взаємодії командир роти (взводу) визначає: завдання, щодо яких необхідно погоджувати зусилля взводів (відділень), приданих підрозділів між собою та з засобами командира батальйону, що виконують завдання в інтересах роти (взводу).

В основних питаннях управління командир роти (взводу) визначає: місце і час розгортання командно-спостережного пункту; порядок використання засобів зв'язку; сигнали управління, взаємодії, оповіщення, які необхідно довести до командирів взводів (відділень).

В основних питаннях всебічного забезпечення командир роти (взводу) визначає: основні заходи всебічного забезпечення, послідовність і терміни їх виконання, які сили і засоби залучати.

Своє рішення командир роти оформлює на карті (схемі) і записує у робочий зошит.

7. Підготовка та віддання бойового наказу.

Під час розробки бойового наказу командир записує його у робочий зошит. Командир віддає бойовий наказ на місцевості. У випадку неможливості віддання бойового наказу на місцевості командир віддає його з використанням робочої карти (схеми) або макету місцевості.

Бойовий наказ командира повинен бути коротким, чітким і точним. Це означає, що командир зобов'язаний готувати бойовий наказ ретельно і дбайливо та записати його у робочий зошит.

Бойовий наказ складається з п'яти пунктів:

1. Ситуація;
2. Завдання;
3. Виконання;
4. Підтримка;

5. Командування та сигнали (зв'язок).

Таблиця 1.7 – Зміст пунктів бойового наказу

Пункти бойового наказу	Зміст
Ситуація	<ul style="list-style-type: none"> – орієнтири на місцевості; – відомості про противника: положення, склад, оснащення ОВТ, можливі характер дій та застосування засобів повітряної розвідки противника БПЛА; – місцевість у районі бойових дій (бою); – цивільні аспекти у районі дій – населення, організації, етнічні групи, лідери та їхні ставлення до наших військ.
Завдання	<ul style="list-style-type: none"> – завдання батальйону, роти, взводу, відділення, групи; – склад, завдання сусідів; – замисел командира роти (взводу) на бій (дії); – бойові завдання взводам (відділенням), приданим підрозділам.
Виконання	<ul style="list-style-type: none"> – порядок вогневої підтримки підрозділів; – витрата боєприпасів за періодами бою (дій); – відповідальність підлеглих командирів за виконання бойового завдання; – час готовності до виконання бойового завдання.
Підтримка	<ul style="list-style-type: none"> – місця (пункти) для розміщення підрозділів (сил) забезпечення; – місця (пункти) збору поранених; – порядок обслуговування техніки і технічної допомоги; – порядок медичної допомоги і евакуації поранених; – дії щодо полонених; – час дозавправки техніки.
Командування та сигнали (зв'язок)	<ul style="list-style-type: none"> – командування; – місце командира роти (взводу), КСП до початку бою (дій); – місце командира роти (взводу), КСП на етапах бою (дій) та порядок переміщення; – сигнали (зв'язок): – радіодані, основні і запасні частоти, порядок користування радіо – та сигнальними засобами зв'язку; – пропуск (пароль), який встановлений на добу.

8. Контроль та перевірка

Контроль готовності особового складу та ОВТ до бою (дій) проводиться з метою їх своєчасної та якісної підготовки до виконання завдання. Командир перевіряє: знання особовим складом бойового завдання, сигналів оповіщення, управління, взаємодії і порядку дій за ними; підготовленість ОВТ до бою (дій). В ході контролю готовності командир роти (взводу) надає необхідну допомогу з метою усунення виявлених недоліків.

Особливості організації взаємодії. Взаємодію командир підрозділу організовує після постановки бойового завдання. Її мета – досягнення єдиного розуміння поставленого завдання і способів виконання, узгодження

зусиль всіх сил і засобів. Взаємодія завжди організовується в інтересах тих підрозділів, які виконують головну задачу в бою. Воно, як правило, організовується на місцевості на глибину поставленого завдання по карті (макету). Організація взаємодії повинна полягати в роз'ясненні способу виконання бойових завдань.

Таблиця 1.8 – Особливості організації взаємодії.

Наступ	Оборона
<p>Командир підрозділу зобов'язаний вказати (визначити):</p> <ul style="list-style-type: none"> – маршрут виходу підрозділу до об'єкта; – вихідний пункт і час його проходження; – шиккування колони; – порядок дій при висуванні, зустрічі з противником та з виходом до об'єкта; – порядок дій підрозділів (груп) прикриття, способи виконання поставленого завдання; – в який час, і які цілі (опорні пункти) та оборонні споруди противника будуть руйнуватися або придушуватись артилерією і авіацією за рішенням старшого командира (начальника); – вогневе ураження противника артилерією з закритих вогневих позицій; – розподіл цілей для ураження; – місця вогневих позицій і час готовності до відкритих вогню; – порядок переміщення в ході бою, порядок виклику, перенесення і припинення вогню; – порядок ведення вогню вогневими засобами після захоплення будівлі; – організацію пророблення проходів в мінно-вибухових загородженнях противника: на яких ділянках і до якого часу виконати проходи вогнем артилерії в протитанкових та протипіхотних загородженнях противника перед його опорними пунктами; способи і місця пророблення проходів інженерно-саперними підрозділами (групами розгородження) в протипіхотних і протитанкових перешкодах та загородженнях; 	<p>Командир підрозділу зобов'язаний вказати (визначити):</p> <ul style="list-style-type: none"> – які завдання перед фронтом оборони підрозділів і на флангах виконуються засобами старшого начальника; – вогневі завдання артилерійському підрозділу по ураженню противника на підступах до району оборони (опорного пункту), в проміжках, на флангах і в глибині оборони підрозділу; – рубежі відкриття вогню ПТКР, РПГ та іншими протитанковими засобами; – ділянки зосередженого вогню підрозділів на найбільш важливих напрямках і порядок його ведення; – якими силами і засобами зашкодити противнику пророблення проходів в наших загородженнях; – порядок взаємодії з бойовою охороною, на шляхах висування противника і напрямки його відходу; – порядок взаємодії з сусідами по прикриттю проміжків; – укриття, які повинен займати гарнізон в разі інтенсивних артилерійських нальотів або повітряних ударів противника, порядок спостереження за діями противника на даний час; – де в районі оборони (опорному пункті) або на його флангах (в тилу) готуються вогневі рубежі (рубежі мінування) старшим командиром, сигнали оповіщення, управління, взаємодії і взаємного розпізнавання.

– порядок пророблення проломів в стінах будівель (споруд) в інтересах атакуючих підрозділів (груп) силами інженерно-саперних підрозділів (груп розгородження) та вогнем артилерії (танків, бойових машин) прямою наводкою; порядок і способи виконання поставленого завдання (порядок підходу підрозділів (груп) до атакованого будівлі;

– рубежі переходу в атаку (вихідні положення для штурму), час виходу на них, сигнал початку і порядок атаки (штурму) будівлі;

– порядок подолання загороджень, перешкод і способи проникнення в будівлі що атакуються;

– порядок знищення противника в підземних спорудах та верхніх поверхах будинків що атакуються;

– способи огляду і закріплення захопленого будівлі (споруди), а також завдання інженерно-саперних підрозділів по виявленню і знешкодженню мін всередині нього;

– дії підрозділів, виділених для ведення розвідки;

– можливі напрями дій другого ешелону (резерву) і заходи щодо забезпечення введення його в бій;

– порядок відбиття ударів повітряного противника і способи впізнання своїх літаків (вертольотів);

– способи висунення груп закріплення і вогневих засобів до захопленого об'єкту;

– порядок дій після виконання найближчого завдання;

– порядок переміщення КСП і тилових підрозділів;

– довести порядок взаємного обміну інформацією з сусідами;

– повідомити сигнали оповіщення, управління та взаємодії, способи розпізнавання своїх підрозділів і позначення свого положення всередині атакованої будівлі.

Особливості організації всебічного забезпечення. В ході планування командир визначає: завдання з розвідки, охорони, тактичного маскуванню, РХБ захисту, інженерного забезпечення, топогеодезичного забезпечення; морально-психологічного, технічного, тилового і медичного забезпечення; час, місце і порядок поповнення запасів боєприпасів та інших матеріальних засобів.

Таблиця 1.9 – Завдання з організації всебічного забезпечення

Наступ	Оборона
Розвідка	
<p>Організовується завчасно, з моменту отримання бойового завдання. До моменту прийняття рішення на захоплення населеного пункту (об'єкта) командир підрозділу повинен отримати від розвідки вичерпні дані про:</p> <ul style="list-style-type: none"> – характеристику міста (населеного пункту); – дійсне зображення переднього краю оборони, вигідних підступах до об'єктів атаки; – наявність підземних споруд; – угруповання і склад військ противника; – накреслення опорних пунктів і вузлів опору, склад їх гарнізону; – систему протитанкових і протипіхотних загороджень і природних перешкод по всій глибині оборони противника; – системі вогню всіх видів. <p>Розвідка повинна розкрити також слабкі і сильні сторони в обороні противника та визначити, де зосереджена його основна угруповання.</p> <p>Частина необхідних відомостей видобувається вивченням даних, наявних у вищому штабі, за довідниками, описами, великомасштабних картах і планах, а відсутні відомості – спостереженням, пошуком, засідкою, боєм, бойовими розвідувальними дозорами, інженерною, радіаційною та хімічною розвідкою.</p> <p>З переходом в наступ і при утворенні проломів від батальйону і рот висилаються дозорні відділення, які в місті як правило діють в пішому порядку. Це дозволяє їм скритно проникати в тил противника, використовуючи підземні споруди, проломи в будівлях тощо.</p>	<p>Головна мета розвідки при обороні в місті – своєчасно виявити сили і склад основного угруповання наступаючого противника, визначити напрямки головного удару і встановити початок переходу противника в атаку. Основними способами ведення розвідки при обороні міста є:</p> <ul style="list-style-type: none"> – дії розвідувальних (бойових розвідувальних) дозорів; – бій бойової охорони (якщо вона є); – спостереження. <p>Вночі спостереження доповнюються підслуховуванням. Безпосередньо в місті розвідку найдоцільніше вести в пішому порядку і групами меншого складу, ніж у звичайних умовах. Організуючи розвідку на підступах до міста, командир і штаб бригади (батальйону) звертають особливу увагу на розтин флангових угруповань противника, підготовлених для удару в обхід міста, і на виявлення моменту початку їх маневру. В самому місті розвідка спостереженням вимагає створювати додаткові спостережні пости (пункти), частина з яких розміщується на верхніх поверхах високих будівель, на дахах і горищах будинків і різних високих спорудах.</p> <p>Міські будови ускладнюють ведення радіо та радіотехнічної розвідки. Тому пости радіопеленгування, радіотехнічні пости необхідно розташовувати вздовж магістральних вулиць, в парках і скверах, а пости радіоперехоплення на верхніх поверхах та горищах будинків.</p>

Наступ	Оборона
Охорона	
Наявність підземних комунікацій і закритий характер поля бою в урбанізованій місцевості сприяє просочуванню ДРГ у тил підрозділів, що обороняються. Тому кожен підрозділ повинен організувати кругову безпосередню охорону.	
Тактичне маскування	
<p>При організації тактичного маскування командир підрозділу передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> – порядок проведення демонстраційних дій з метою введення противника в оману; – порядок використання нічного часу і зниженої видимості; – прихованих шляхів для руху в вихідні райони, на рубежі переходу в атаку (штурму, блокування, вогневі рубежі тощо); – порядок використання місцевості і місцевих предметів для розташування особового складу і вогневих засобів. 	<p>При організації тактичного маскуванню, особливу увагу слід приділяти дотриманню режиму світломаскування, маскуванню мостів, станцій метро, інших важливих об'єктів, а також будівель і об'єктів, які мають історичну цінність.</p>
Радіаційний, хімічний і біологічний захист	
<p>При організації радіаційної, хімічного і біологічного захисту командир підрозділу передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ведення безперервної РХБ розвідки; організацію оповіщення підрозділів про радіоактивне, хімічне та біологічне зараження; – порядок використання засобів індивідуального захисту; – охорону джерел води і продовольства; – створення груп з ліквідації наслідків застосування противником зброї масового ураження. 	<p>При організації радіаційної, хімічного і біологічного захисту слід передбачити в бригадах і батальйонах загони (команди) по боротьбі з пожежами, а в складі загонів ліквідації наслідків мати засоби розгородження для очищення виходів з напівпідвальних приміщень, які використовуються під час оборони а також спеціально підготовлені пошуково-рятувальні команди (групи). Особливу увагу приділити заходам щодо ліквідації наслідків руйнування хімічного виробництва, якщо такі є в межах міста або в безпосередній близькості від нього.</p>
Інженерне забезпечення	
<p>При організації інженерного забезпечення командир підрозділу передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> – пророблення проходів в загородженнях, завалах і барикадах на вулицях і на підступах до об'єктів що атакується; – руйнування будівель і споруд, підготовлених противником до оборони; установку загороджень і закріплення зайнятих об'єктів; 	<p>Інженерне обладнання населеного пункту (пристосування до оборони) включає проведення наступних заходів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – проведення робіт по поліпшенню умов для огляду і обстрілу; – обладнання СП та КСП; – пристосування окремих будівель (споруд) до оборони та під укриття для особового складу;

<p>– розмінування будівель, пристосованих для оборони</p>	<p>– засоби різного роду загороджень, завалів і руйнувань на підступах до населеного пункту, на його околицях і вулицях</p>
<p>Для захисту екіпажу і важливих агрегатів легкоброньованих об'єктів від осколків і куль великого калібру в підрозділі проводиться робота щодо посилення їх броньового захисту мішками з піском (бронешитами), Люки бойової техніки на стопорі не ставляться або тримаються відкритими</p>	<p>– проведення робіт з інженерного дообладнання опорних пунктів підрозділів на окремих ділянках і в глибині оборони; – підготовку шляхів маневру, руху і евакуації; – проведення протипожежних заходів. Перед околицею міста (населеного пункту) проводиться розчищення місцевості. Дерев'яні споруди, які заважають обстрілу, зносяться або спалюються. Гаї і окремі групи дерев вирубуються. В деяких випадках будови можуть використовуватися для створення, з метою введення противника в оману, як хибні опорні пункти. При цьому їх руйнування передбачається в ході ведення оборонного бою</p>
<p>Топогеодезичне забезпечення</p>	
<p>Головною особливістю топогеодезичного забезпечення є необхідність забезпечення командирів всіх рівнів великомасштабними картами і планами, а також різними описами міста, схемами ліній зв'язку, підземних та інших комунікацій.</p>	
<p>Технічне забезпечення</p>	
<p>При організації технічного забезпечення, як і в звичайних умовах, розгортаються в роті – пункт технічного спостереження та пункт бойового постачання роти; в батальйоні – пункт технічного спостереження, ремонтно-евакуаційна (ремонтна) група, пункт бойового постачання. Управління технічним забезпеченням батальйону здійснюється з пункту технічного спостереження заступником командира батальйону з матеріально-технічного забезпечення.</p>	
<p>Тилове забезпечення</p>	
<p>Наступ</p>	<p>Оборона</p>
<p>При організації тилового забезпечення командир підрозділу вживає заходів: по створенню в підрозділі додаткових запасів ручних осколкових гранат, патронів, сигнальних і димових засобів; щодо захисту особового складу від уламків будівель і інших споруд; щодо забезпечення особового складу засобами для подолання перешкод і штурму будівель (сходи, багри, ломи, ножиці</p>	<p>При організації тилового забезпечення, командир враховує умови ведення оборони міста, а також його розміри і характер забудови. При обороні на підступах до міста підрозділи тилового забезпечення розміщуються поза містом або на його околиці на звичайному видаленні від переднього краю. При обороні безпосередньо в місті вони розташовуються усередині його</p>

для різання дроту, кішки для розтягування дротяних загороджень і завалів тощо); по організації розшуку, збору і евакуації поранених в ході бою.	за другим ешелonom, розосереджуються по фронту і розміщуються зазвичай в нижніх поверхах, підвальних приміщеннях поблизу шляхів підвезення і евакуації. Створюються додаткові запаси продовольства та питної води. Всі джерела води беруться на облік, організовується їх охорона.
Медичне забезпечення	
Медичне забезпечення будувалося на основі реалізації принципу максимально можливого наближення медичної допомоги до поранених і хворих. Досвід доводить, що із цією метою в кожному роту включали фельдшера, а до складу медичного пункту батальйону – лікаря з авто перев'язувальними засобами, в медичний пункт полку – хірурга, анестезіолога і додатково медичних сестер.	
Морально-психологічне забезпечення	
Морально-психологічне забезпечення планується і здійснюється з метою формування, підтримання та відновлення морально-психологічного стану особового складу, необхідного для успішного виконання завдань за призначенням. При цьому повинно передбачатись активна протидія спробам противника надати психологічний вплив на військовослужбовців. В ході тривалих бойових дій необхідно враховувати наростання фізичної та морально-психологічної втоми особового складу, яка може призвести до втрати пильності.	

Підготовка до бою (дій). Для того, щоб підлеглі мали досить часу на підготовку до бою, бойове розпорядження (бойовий наказ) на бій повинно бути віддано підлеглим своєчасно.

Підготовка штабу. При підготовці штабу до ведення бойових дій в урбанізованій місцевості командир (начальник штабу):

- визначає єдині орієнтири, сигнали, умовні назви та позивні (змінювати їх забороняється);

- у разі потреби додатково призначає свої орієнтири і сигнали (в якості орієнтирів обираються найбільш стійкі до руйнування місцеві предмети, які добре видно у будь-який час доби);

- крім того, кодуються топографічні карти (схеми, фотознімки) і місцеві предмети;

- до командирів підрозділів (екіпажів бойових машин) доводяться радіоданні та позначки й умовні номери які необхідно нанести на ОВТ.

Підготовка особового складу та підрозділів.

Підготовка особового складу та підрозділів включає:

- підготовку озброєння та військової техніки до дій в урбанізованій місцевості.

Таблиця 1.10 – Заходи з підготовки озброєння та військової техніки до бойового застосування

- проведення технічного обслуговування, підготовка озброєння до бойового застосування;
- перевірка працездатності всіх систем, приборів, механізмів, агрегатів і вузлів;
- заряджання акумуляторних батарей, у тому числі і до переносних радіостанцій та нічних прицілів;
- створення підвищених запасів боєприпасів у кожному танку, БМП, БТР;
- забезпечення бойових і транспортних машин засобами підвищеної прохідності і безпеки руху (гірські упори, башмаки, клини, буксири тощо);
- створення на кожній машині запасів води, пально-мастильних матеріалів, а також – необхідних запасних частин для виконання першочергових робіт щодо проведення ремонту силами екіпажів і водіїв у ході бойових дій або маршу.

– індивідуальну екіпіровку особового складу підрозділів, які беруть участь в бойових діях в місті;

Таблиця 1.11 – Загальні вимоги до індивідуальної екіпіровки

- збільшений запас боєприпасів для всіх систем стрілецького та артилерійського озброєння, а також наявність боєприпасів різних типів;
- наявність ручних гранатометів з боєприпасами до них різних типів;
- індивідуальні засоби комунікації підвищеної стійкості та захищеності;
- прилади індивідуальної та групової навігації для орієнтування в умовах зруйнованого населеного пункту;
- прилади нічного бачення;
- тепловізори (для виявлення цілей в укриттях);
- аптечки першої медичної допомоги, доукомплектовані з урахуванням дій в урбанізованій місцевості;
- мотузка, крюки, збірні драбини (за необхідністю);
- наколінники.

– бойову підготовку особового складу для дій в умовах урбанізованого місцевості;

Таблиця 1.12 – Загальні вимоги до бойової підготовки

- здатність військовослужбовців, підрозділів, військових частин діяти самостійно і ізольовано від головних сил;
- здатність молодших командирів правильно оцінити обстановку і миттєво прийняти важливе рішення, успіх виконання якого може мати стратегічне значення;
- мати мінно-вибухову підготовку;
- знати способи пересування підрозділів при веденні бойових дій у місті;
- вміти: діяти у складі штурмових груп з оволодіння кварталами вулицями, будинками, – приміщеннями, вести контрснайперську боротьбу.

– створення штурмових загонів, штурмових груп.

Підготовка району майбутніх дій.

Вона полягає в організації і виконанні практичних заходів з обладнання районів застосування підрозділів з метою створення сприятливих

умов для своєчасного і організованого їх зайняття, успішного виконання підрозділами отриманого завдання, забезпечення живучості та швидко-го відновлення боєздатності, безперервного забезпечення та стійкого управління.

В залежності від майбутніх дій основні зусилля зосереджуються на проведенні заходів з підготовки шляхів маневру, підвезення та евакуації, рубежів розгортання; перевірки місцевості на наявність вибухонебезпечних предметів; підготовки районів зосередження підрозділів, обладнання оборонних рубежів і позицій, вихідних районів для наступу, місць розгортання КСП, вогневих позицій артилерійських підрозділів і засобів ППО; створення системи загороджень; розгортання сховищ боєприпасів, запасів МТЗ, медичних пунктів.

Крім того, виконуються заходи покращення санітарно-епідеміологічно-го стану та запобігання наслідкам надзвичайних ситуацій.

Практична робота командира у підпорядкованих підрозділах.

Організаторська робота командира полягає у спрямуванні та координації діяльності підпорядкованих підрозділів на забезпечення своєчасної і повної підготовки до бойових дій в урбанізованій місцевості.

Практична робота командира в підпорядкованих підрозділах, крім звичайних питань, включає:

- надання всебічної допомоги у підготовці до ведення бойових дій і перевірку;
- своєчасності і правильності зайняття опорних пунктів і позицій та їх готовності до ведення оборони населеного пункту, особливо вночі та в умовах обмеженої видимості;
- готовності системи вогню та зброї до ведення вогню;
- готовності другого ешелону (ЗВРез) до маневру на вогневі рубежі і зазначені напрямки, бронегрупи і підрозділів, які призначені у вогневі засідки, до дій;
- зайняття підрозділом бойової охорони позиції і готовності до виконання завдання;
- готовності інженерних загороджень і фортифікаційного обладнання опорних пунктів і позицій та стану їх маскування;
- виконання заходів всебічного забезпечення бою;
- готовності системи управління;
- знання командирами підрозділів своїх завдань, а особовим складом порядку дій і сигналів оповіщення.

Контроль готовності до бою (дій) в урбанізованій місцевості здійснюється особисто командиром або його заступниками. Проблемні питання які були виявлені під час контролю готовності до дій усуваються в обов'язковому порядку та доповідається командирами підрозділів старшому начальнику.

1.5. Індивідуальна техніка пересування та поводження зі зброєю в умовах ближнього бою

Для підрозділів оперативного призначення, враховуючи особливу специфіку передбачуваних завдань, які виконуються даними підрозділами, виникає потреба в підвищенні рівня поводження зі зброєю. Для цього вправи навчальних стрільб для даних підрозділів максимально наближені до реальних дій та навчають військовослужбовців діяти в умовах щільних бойових порядків, у приміщеннях, в умовах вуличних зіткнень, а також під час дій на пересіченій місцевості. Такі умови вимагають найвищого рівня тактичної вичухки та психологічної готовності, які передбачають передачу зон відповідальності, секторів спостереження та ведення вогню під час руху в складі груп та підрозділу в цілому. Для виконання стрільб для особового складу підрозділів оперативного призначення передбачаються чотири ступені готовності:

1. Ступінь готовності зброї «Чотири» передбачає:

- магазини, стрічки, прискорювачі заряджання споряджені патронами, запасні патрони знаходяться в сумках;
- постріли, гранати, інженерні боеприпаси вкладено в сумки, стартові двигуни не приєднано, запали не вкручено, капсулі-детонатори та піддривники не встановлено;
- патронів у патроннику немає, курок спущено з бойового взводу, запобіжник увімкнено.

2. Ступінь готовності зброї «Три» передбачає:

- магазини, стрічки, прискорювачі заряджання споряджені патронами, що приєднані до зброї;
- запасні магазини, стрічки, прискорювачі заряджання споряджені патронами, запасні патрони знаходяться в сумках;
- постріли, гранати, інженерні боеприпаси вкладено в сумки, стартові двигуни не приєднано, запали не вкручено, капсулі-детонатори та піддривники не встановлено;
- патронів у патроннику немає, курок спущено з бойового взводу, запобіжник увімкнено.

3. Ступінь готовності зброї «Два» передбачає:

- магазини, стрічки, прискорювачі заряджання споряджені патронами, що приєднані до зброї;
- запасні магазини, стрічки, прискорювачі заряджання споряджено патронами, запасні патрони знаходяться в сумках;
- постріли, гранати, інженерні боеприпаси вкладено в сумки, стартові двигуни приєднано, запали вкручено, капсулі-детонатори та піддривники встановлено;
- патрон досланий у патронник, постріл гранатомета досланий у ствол, курок автомата, штурмової гвинтівки, кулемета, гладкоствольної рушниці знаходиться на бойовому взводі, а гранатомета, пістолета – спущено з бойового взводу, запобіжник увімкнено;

– залежно від умов виконання вправи зброя знаходиться в руках стрільця (у кобурі, на землі, на ремені, утримується за цівку тощо);

– спуск курка в пістолетах з ударно-спусковим механізмом подвійної дії, запобіжники яких не забезпечують спуска курка з бойового взводу, проводиться в напрямку директриси стрільби (безпечному напрямку) з дотриманням заходів безпеки, утримуючи курок великим пальцем ведучої руки.

4. Ступінь готовності зброї «Один» передбачає:

– магазини, стрічки, прискорювачі заряджання споряджено патронами, що приєднані до зброї;

– запасні магазини, стрічки, прискорювачі заряджання споряджено патронами, запасні патрони знаходяться в сумках;

– набій досланий у патронник, постріл гранатомета досланий у ствол без суміщення фіксатора з вирізом ствола, курок автомата, штурмової гвинтівки, кулемета, помпової рушниці знаходиться на бойовому взводі, а пістолета, гранатомета – спущено з бойового взводу, запобіжник вимкнено;

– зброя знаходиться в руках стрільця, знята із запобіжника (при його наявності) і готова до негайного відкриття вогню, стрілок знаходиться в стані очікування;

– автомат (пістолет-кулемет), штурмова гвинтівка, помпова рушниця утримуються в низькому або високому положенні готовності стрілецької зброї залежно від умов застосування та виконання вправ стрільб, пістолет утримується однією або двома руками.

При виконанні вправ стрільб з автомата (ручного кулемета), штурмової та снайперської гвинтівки передбачаються наступні стійки:

«вільна стійка» – зручна вільна фронтальна стійка, де зброя утримується перед собою стволом до низу з ременем уніфікованим, перекинутим через ший (ліве, праве плече); рука, з якої стріляють, постійно перебуває на пістолетній рукоятці (контроль зброї), рука, з якої не стріляють, – на кришці ствольної коробки, пальці руки, з якої не стріляють, прижимають запобіжник догори (контроль запобіжника). Дане положення використовується при перебуванні військовослужбовців на навчальних об'єктах вогневої підготовки до виходу на РВВ та заряджання зброї.

«бойова стійка» – зручна стійка, де зброя утримується перед собою стволom до низу з ременем уніфікованим, перекинутим через ший (ліве, праве плече); вага тіла рівномірно розподілена на обидві ноги (ведуча нога дещо попереду); рука, з якої стріляють, постійно перебуває на пістолетній рукоятці (контроль зброї), рука, з якої не стріляють, тримає цівку та передпліччям притискає магазин; лікті максимально притиснуті до тіла.

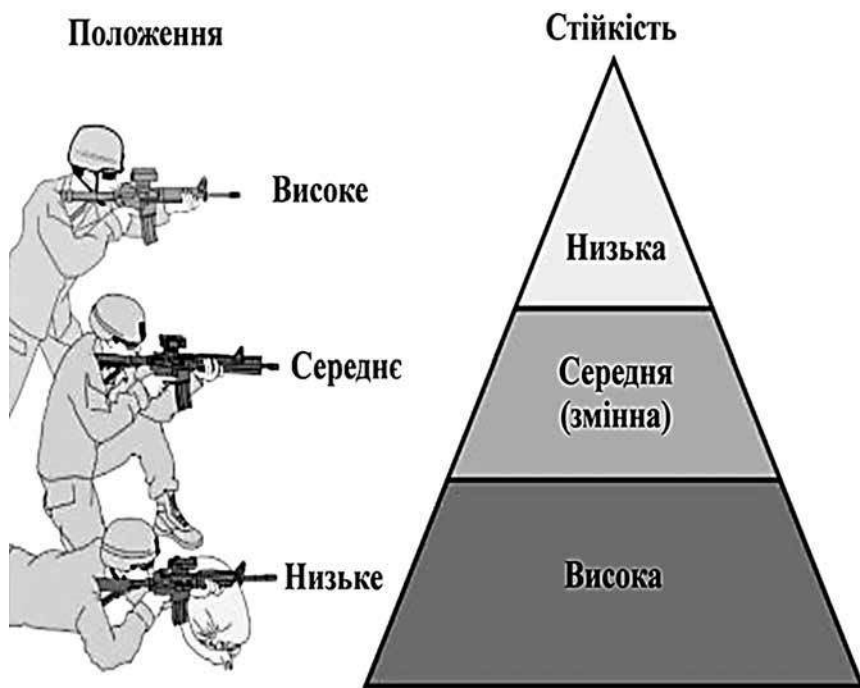

Рис. 1.5.1 – Положення для стрільби

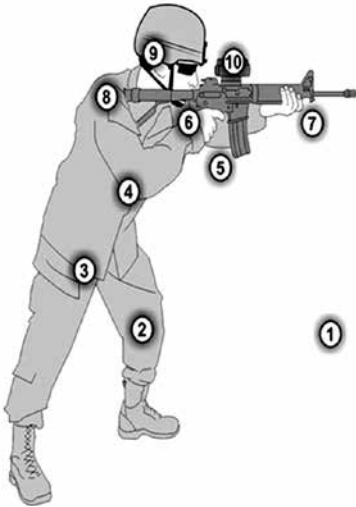
Положення для стрільби має три рівні – високий, середній і низький. При цьому слід пам’ятати, що чим вищий рівень, тим більша площа вашого ураження і менша стійкість.

Високий рівень приймається з «бойової стійки» після появи цілі, як правило під час пересування, якщо немає можливості (часу) знизити рівень

або навколишні предмети не дозволяють вести вогонь на інших рівнях стрільби.

Основні положення для стрільби в високому рівні можна поділити на:

1. Стоячи без упору.

Ця позиція використовується для ураження близьких цілей, або якщо час не дозволяє прийняти більш стійку позицію наприклад на короткій відстані. Верхня частина тіла повинна бути трохи нахилена вперед для того щоб контролювати віддачу від зброї.

1. Положення менш стійке, ніж всі інші, але дозволяє вести високорезультативну стрільбу;

2. Положення ніг – міцно стоять на землі, на ширині плечей;

3. Центр ваги: агресивний нахил в сторону цілі;

4. Лікоть стріляючої руки притиснутий до боку стрільця;

5. Лікоть нестріляючої руки кілька назовні;

6. Стріляюча рука охоплює пістолетну рукоятку, палець прибраний зі спуску в готовності до відкриття вогню;

7. Нестріляюча рука витягнута вперед якнайдалі, для нейтралізації віддачі і перенесення прицілу;

8. Потилічник прикладу упертий в плече як можна вище, для поглинання імпульсу віддачі;

9. Прикладання щільне;

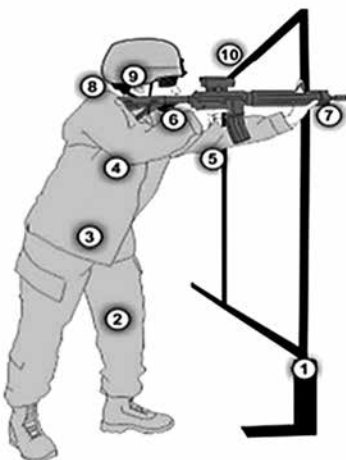
10. Кут стрілець-зброя: тіло стрільця становить приблизно 115–125 градусів з напрямком зброя-ціль.

2. Стоячи з упором.

Необхідно впевнитись, що ствольна накладка, а не ствол торкається упору. Ствол який торкається упору може бути причиною нечітких, невлучних пострілів. Позиція стрільби з упору передбачає собою використання штучних підставок (упору) для постійної бойової позиції. Упор повинен бути на задній нозі та верхній частині тулуба для зменшення віддачі від зброї.

1. Положення-зброя підтримується за допомогою упору в будь-які предмети, сошок або інших елементів екіпіровки (спорядження);

2. Положення ніг-міцно стоять на землі, на ширині плечей;

3. Центр ваги: агресивний нахил в сторону цілі;
4. Лікоть стріляючої руки притиснутий до боку стрільця;
5. Лікоть нестріляючої руки розігнутий для необхідної підтримки зброї;
6. Стріляюча рука охоплює пістолетну рукоятку, палець прибраний зі спуску в готовності до відкриття вогню;
7. Нестріляюча рука витягнута вперед (в упор), підтримує зброю для нейтралізації віддачі;
8. Потилічник прикладу упертий в плече як можна вище, для поглинання імпульсу віддачі;
9. Прикладання щільне,
10. Кут стрілець-зброя: тіло стрільця становить приблизно 45 градусів з напрямком зброя-ціль.

Середній рівень приймається з «бойової стійки» кроком вправо (зміщення з лінії атаки) та зниженням профілю; зброя утримується перед собою стволом вниз у бік цілі, положення рук не змінюється.

Основні положення для стрільби в середньому рівні:

1. Навприсядки.

Це положення дозволяє швидко вразити ціль, коли перешкоди заважають стрільцю використовувати звичайну стійку. Також це положення дозволяє найшвидше як знизити профіль, так і повернутися у верхнє положення або в подальшому перейти в положення лежачи.

1. Положення – упором зброї слугує тіло, зброя утримується в руках;
2. Положення ніг – максимально навприсяд для більшої стабільності;
3. Центр ваги – максимальний нахил вперед для компенсації віддачі від стрільби
4. Лікоть стріляючої руки притиснутий трицепсом до коліна для упору;
5. Лікоть нестріляючої руки притиснутий до стегна;
6. Стріляюча рука охоплює пістолетну рукоятку, палець прибраний зі спуску в готовності до відкриття вогню;
7. Нестріляюча рука підтримує зброю за цівку;
8. Потилічник прикладу упертий в плече для поглинання імпульсу віддачі;
9. Прикладання щільне;
10. Кут стрілець-зброя: тіло стрільця становить приблизно 30 градусів з напрямком зброя-ціль.

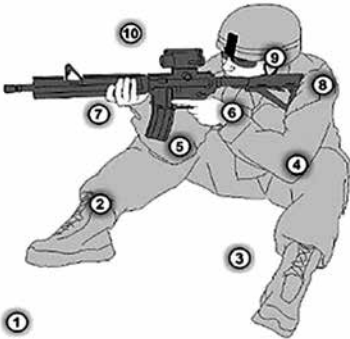
2. Сидячи ноги нарізно.

Коли ведення вогню відбувається у повній екіпіровці, то стрільба у цьому положенні найкомфортніша. У цьому положенні менша частина ваги

тіла розміщується за зброєю, ніж у інших положеннях. Для правильного прийняття цього положення необхідно:

- визначити ціль;
- ноги поставити на ширину плечей;
- передньою рукою утримувати зброю за ствольні накладки або цівку;
- приклад уперти в плече.

Елементи на які потрібно звернути увагу:

1. Положення – упором зброї слугує тіло, зброя утримується в руках;

2. Положення ніг – нарізно зігнуті в колінях для підтримання рівноваги;

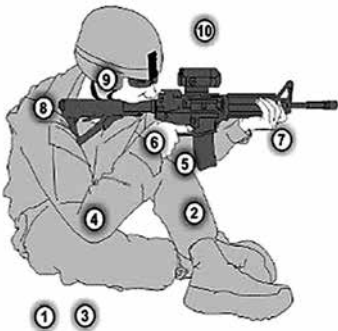
3. Центр ваги – положення формується таким чином, щоб забезпечити максимальну стабільність;

4. Лікоть стріляючої руки притиснутий трицепсом до стегна для упору;

5. Лікоть нестріляючої руки притиснутий до стегна (не впирається в коліно!);

6. Стріляюча рука охоплює пістолетну рукоятку, палець прибраний зі спуску в готовності до відкриття вогню;

7. Нестріляюча рука підтримує зброю за цівку.

1. Положення – упором зброї слугує тіло, зброя утримується в руках;

2. Положення ніг – зігнуті в колінях, нога нестріляючої руки зверху;

3. Центр ваги – положення формується таким чином, щоб забезпечити максимальну стабільність;

4. Лікоть стріляючої руки притиснутий трицепсом до стегна для упору;

5. Лікоть нестріляючої руки притиснутий до стегна (не впирається в коліно!);

6. Стріляюча рука охоплює пістолетну рукоятку, палець прибраний зі спуску в готовності до відкриття вогню;

7. Нестріляюча рука підтримує зброю за цівку;

8. Потиличник прикладу упертий в плече для поглинання імпульсу віддачі;

9. Прикладання щільне;

10. Кут стрілець-зброя: тіло стрільця становить приблизно 30 градусів з напрямком зброя-ціль.

3. Сидячи з ногами навхрест.

Положення сидячи зі схрещеними щиколотками забезпечує зручну підтримку зброї та розміщення усієї ваги тіла біля зброї. Але є істотний

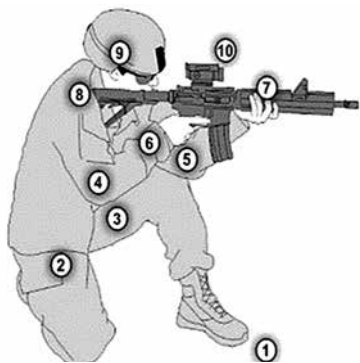
недолік – у цьому положенні можна відчути пульс через обмежений кровообіг в ногах та тулубі. Високе серцебиття збільшує коливання тіла.

1. Положення – упором зброї слугує тіло, зброя утримується в руках;
2. Положення ніг – зігнуті в колінях, нога нестріляючої для підтримання рівноваги;
3. Центр ваги – положення формується таким чином, щоб забезпечити максимальну стабільність;
4. Лікоть стріляючої руки впирається у згиб коліна для упору;
5. Лікоть нестріляючої впирається у згиб коліна (не впирається в коліно!);
6. Стріляюча рука охоплює пістолетну рукоятку, палець прибраний зі спуску в готовності до відкриття вогню;
7. Нестріляюча рука підтримує зброю за цівку;
8. Потилічник прикладу упертий в плече для поглинання імпульсу віддачі;
9. Прикладання щільне.

4. З коліна без упора.

Положення в коліно без упора відбувається без використання різних видів упора. Стрілок повинен трішки нахилитись вперед, це дозволяє контролювати віддачу при стрільбі та робити швидкі постріли. Основною метою в такій позиції є встановлення якнаймога меншої зони похищення.

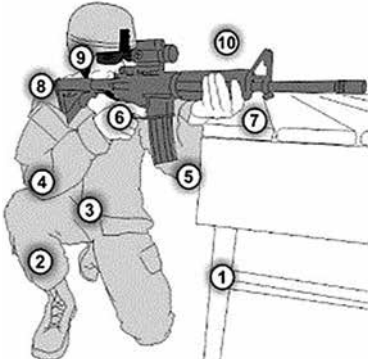

1. Положення – упором зброї слугує тіло, зброя утримується в руках
2. Положення ніг – коліно в землю, ступня використовується для сидіння. Передня нога знаходиться під 90° та точно під зброєю;
3. Центр ваги – тіло трохи нахилено вперед. Вся вага знаходиться на задній нозі (а саме на ступні);
4. Лікоть стріляючої руки притиснутий до боку стрільця;
5. Лікоть нестріляючої руки не впирається в коліно! Для упору до коліна притиснутий трицепс;
6. Стріляюча рука охоплює пістолетну рукоятку, палець прибраний зі спуску в готовності до відкриття вогню;
7. Нестріляюча рука витягнута вперед (в упор), підтримує зброю для нейтралізації віддачі;
8. Потилічник прикладу упертий в плече як можна вище, для поглинання імпульсу віддачі;
9. Прикладання щільне;

10. Кут стрілець – зброя: тіло стрільця становить приблизно 30 градусів з напрямком зброя-ціль.

5. З коліна з упором.

Положення в коліно з упором передбачає використання упору для готовності ведення бою. Контакт руки яка не веде вогонь та ліктя з упором є основною різницею між положенням в коліно без упора та з упором. Упор допомагає утримувати зброю. Важливо щоб з упором був контакт руки, а не ствола зброї.

1. Положення-зброя підтримується за допомогою упору в будь-які предмети, сошок або інших елементів екіпіровки (спорядження);

2. Положення ніг – коліно в землю, ступня використовується для сидіння. Передня нога знаходиться під 90° до зброї;

3. Центр ваги – тіло трохи нахилено вперед. Вся вага знаходиться на задній нозі та весь тиск на упор;

4. Лікоть стріляючої руки притиснутий до боку стрільця;

5. Лікоть нестріляючої руки витягнутий вперед. Може упиратись в упор для стійкості зброї;

6. Стріляюча рука охоплює пістолетну рукоятку, палець прибраний зі спуску в готовності до відкриття вогню;

7. Нестріляюча рука витягнута вперед (в упор), підтримує зброю для нейтралізації віддачі;

8. Потилічник прикладу упертий в плече як можна вище, для поглинання імпульсу віддачі;

9. Прикладання щільне,

10. Кут стрілець-зброя: тіло стрільця становить приблизно 30 градусів з напрямком зброя-ціль.

Нижній рівень приймається з високого або середнього рівня.

Техніка переходу на нижній рівень може бути самою різноманітною в залежності від попереднього положення та боку, з якого надходить загроза. При переході на нього зброя утримується перед собою стволом убік цілі як правило тільки стріляючою рукою, для цього приклад зброї заводиться під пахву стріляючої руки, нестріляюча рука при цьому використовується для упору в землю.

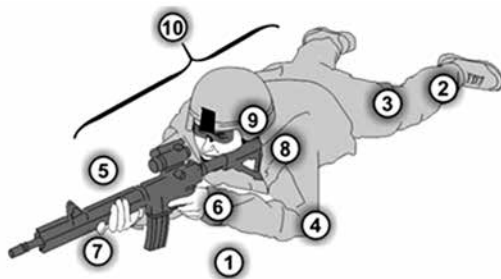
Основні положення для стрільби в нижньому рівні:

1. Лежачи без упору

Положення лежачи без упора не настільки стійке як лежачи з упором. Боець повинен сам утримувати стійке положення тіла, яка базується на основних правилах:

– стрілець повинен міцно тримати пістолетну рукоятку та палець на спусковому гачку;

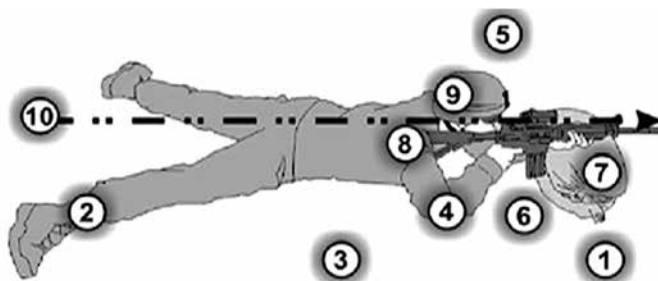
- нестріляюча рука розміщення для утримання та упору зброї;
- ноги розведені, стопи лежать на землі, ліва нога може бути трохи зігнута у коліні для полегшення тиску на живіт.

1. Положення – стрілок спирається на лікті, щоб зброя не тремтіла.
2. Положення ніг – розставлені, каблуки лежать на землі, нога на стріляючій стороні злегка зігнута в коліні, щоб зменшити напругу.
3. Центр ваги – максимальний контакт тіла з землею для максимальної стійкості.
4. Лікоть стріляючої руки забезпечує стійкість зброї
5. Лікоть нестріляючої руки – впирається в землю, знаходиться майже під зброєю, наскільки це буде зручно.
6. Стріляюча рука – охоплює пістолетну рукоятку, палець прибраний зі спуску у готовності до відкриття вогню.
7. Нестріляюча рука – щільно охоплює цівку.
8. Потилічник прикладу – в середній точці плеча.
9. Вкладка – щільна.
10. Кут стрілок-зброя-тіло стрільця практично на одній лінії з напрямком зброя-ціль.

2. Лежачи з упором.

Положення лежачи з упором досягається використанням різних підставок для стрільби, наприклад мішка з піском. Висота упору повинна бути такою, що забезпечує стійкість зброї і комфортне ведення вогню. Боець повинен тримати рівновагу тіла та залишатися в стійкій позиції.

1. Положення – з упором, за допомогою мішка з піском, сошок або інших предметів.

2. Положення ніг – розставлені, каблуки лежать на землі, нога на стріляючій стороні злегка зігнута в коліні, щоб зменшити напругу.

3. Центр ваги – максимальний контакт тіла з землею для максимальної стійкості.

4. Лікоть стріляючої руки впирається в землю, забезпечує стійкість зброї

5. Лікоть нестріляючої руки впирається в землю, забезпечує стійкість зброї.

6. Стріляюча рука – охоплює пістолетну рукоятку, палець прибраний зі спуску у готовності до відкриття вогню.

7. Нестріляюча рука – щільно охоплює цівку.

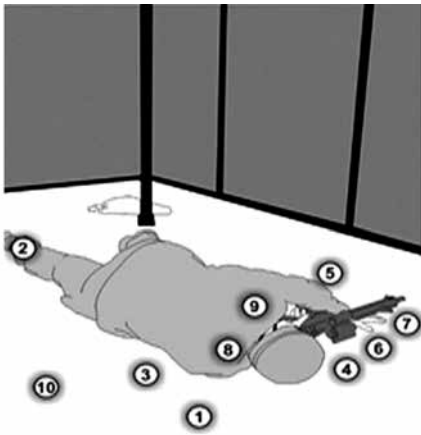
8. Потилічник прикладу – в середній точці плеча для поглинання імпульсу віддачі.

9. Вкладка – щільна.

10. Кут стрілок-зброя-тіло стрільця практично на одній лінії з напрямком зброя-ціль.

3. Лежачи на боку.

Ця позиція дозволяє стрілку вести вогонь через перешкоди або загорождення, які не дозволяють вести вогонь зі звичайних позицій лежачи.

1. Положення-без упору або за допомогою упору в нестріляючу руку;

2. Положення ніг – ноги розведені, стопи притиснуті до землі, верхня нога зігнута в коліні для збереження рівноваги;

3. Центр ваги – максимальний контакт тіла з землею для максимальної стійкості;

4. Лікоть стріляючої руки – під стрілкою;

5. Лікоть нестріляючої руки розігнутий для необхідної підтримки зброї;

6. Стріляюча рука охоплює пістолетну рукоятку, палець прибраний зі спуску в готовності до відкриття вогню;

7. Нестріляюча рука тримає зброю за цівку або використовується в якості упору;

8. Потилічник прикладу упертий посередині плеча;

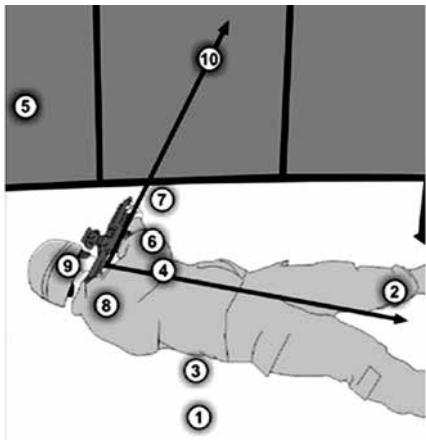
9. Прикладання щільне;

10. Кут стрілець-зброя: тіло знаходиться майже перпендикулярно до лінії прицілювання.

4. Лежачи на спині

Зазвичай це положення використовується коли стрілок перебуває біля перешкоди, яка заважає вести вогонь зі звичайного положення лежачи. У цьому положенні траєкторія кулі буде значно зміщуватись. Це положення

дуже зручне для утримання зброї, у той час коли звичайне положення лежачи є занадто низьким для ведення бою, а положення з коліна занадто високим.

1. Положення – упором зброї слугує тіло, зброя утримується в руках;
2. Положення ніг – ноги розведені для збереження рівноваги;
3. Центр ваги – максимальний контакт тіла з землею для максимальної стійкості;
4. Лікоть стріляючої руки – знаходиться поверх тіла;
5. Лікоть нестріляючої руки розігнутий та впирається в землю для упору зброї;

6. Стріляюча рука охоплює пістолетну рукоятку, палець прибраний зі спуску в готовності до відкриття вогню;

7. Нестріляюча рука тримає зброю за цівку;

8. Потилічник прикладу упертий посередині плеча;

9. Прикладання щільне;

10. Кут стрілець-зброя: тіло знаходиться майже перпендикулярно до лінії прицілювання.

Індивідуальна техніка поводження з пістолетом передбачає більш уважного відношення до дотримання заходів безпеки в зв'язку з дуже невеликими габаритами зброї. Особливо це стосується напрямку ствола, навіть невеликі рухи руками можуть вивести зброю в небезпечному напрямку.

Крім заходів безпеки при поводженні зі зброєю, що викладені в курсі стрільб, стосовно пістолета є додаткові рекомендації:

– під час стрільби затвор рухається назад, будьте уважні під час хвату зброї щоб не пошкодити руки;

– не намагайтеся спіймати пістолет, якщо він випав із рук, вірогідність що він вистрілить при ударі об землю набагато нижче, ніж якщо ви під час лову натиснете на спусковий гачок;

– під час вкладання пістолета в кобуру завжди перевіряйте щоб курок був знятий з бойового взводу, інакше це може призвести до пострілу під час вкладання або наступного доставання зброї.

Велика кількість помилок при стрільбі виникають від неправильного утримання пістолета, положення рук і неправильної стійки. Під час дій зі зброєю зазвичай праву руку у «правші» називають «сильною», ліву – «слабкою», у «лівші» навпаки. Тримайте пістолет обома руками, якщо є така можливість, тоді віддача менше впливатиме на точність наступних пострілів.

Прийняття стійки для стрільби передує формування хвату пістолета і виніс зброї на лінію прицілювання (лінію очей). При подвійному хваті пістолета сильна рука щільно утримує рукоятку (рис. 1.5.1), вказівний палець торкається спускового гачка останньою фалангою. Кисть слабкої руки згинається вниз під кутом 45° до передпліччя і охоплює кисть сильної руки (рис. 1.5.2). Третя фаланга вказівного пальця слабкою руки повинна щільно упиратися в нижню частину скоби спускового гачка (рис. 1.5.3). Пальці слабкої руки повинні щільно утримувати рукоятку і закріплювати хват сильної руки (рис. 1.5.4). Приблизно 60% зусиль по утриманню пістолета доводиться на слабку руку і 40 % на сильну. Великий палець слабкою руки розслаблений і спрямований в бік мішеней.

Рис. 1.5.1

Рис. 1.5.2

Рис. 1.5.3

Рис. 1.5.4

Великий палець «сильної» руки розташований паралельно затвора пістолета. Потрібно стежити, щоб між основою великого пальця сильної руки і кістю слабкої руки не було щілини. Таку стійку ще називають Isosceles, що в перекладі означає «трикутник». Якщо дивитися зверху, то корпус і руки з пістолетом нагадують трикутник. Не рекомендується накладати вказівний або великий пальці слабкою руки на передню частину скоби. Це послаблює хват і часто буває причиною зриву влучень вліво.

Хват після виймання пістолета з кобури формується біля сонячно-го сплетіння. При формуванні хвату ствол пістолета повинен бути напрямлений в ціль. Після цього робиться винос зброї на лінію прицілювання. При цьому потрібно стежити, щоб рух пістолета проводився як можна ближче до прямої траєкторії (рис. 1.5.5) без загину ствола вниз (рис.1.5.6).

ПРАВИЛЬНО

Рис. 1.5.5

НЕПРАВИЛЬНО

Рис. 1.5.6

Вказана помилка призводить до збільшення часу на прицілювання і погіршує якість стрільби.

Стійка в практичній стрільбі вільна, фронтальна (рис 1.5.7).

Голова тримається прямо, ноги на ширині плечей. Іноді поштовхова нога злегка висунута вперед. Спина рівна, плечі перпендикулярні лінії вогню. Деякі стрілки висуваю голову трохи вперед. При цьому необхідно злегка зігнути в попереку і нахилити тіло трохи вперед, щоб зробити стійку агресивнішою. При швидкісній стрільбі так зручніше контролювати пістолет.

Якщо стояти абсолютно прямо, то після кожного пострілу тіло буде відхилитися назад і, щоб зробити черговий постріл, потрібно буде повернутися в початкове положення. У той же час не варто сильно нахилитися вперед, це сковує стрілка і збільшує час перенесення зброї з однієї цілі на іншу. Зверніть увагу на відчуття у ступнях. Центр ваги тіла повинен бути зміщений ближче до носків ступней.

Багато стрільців трохи присідають, злегка згинаючи ноги в колінах. При цьому положення стає більш стійким.

Рисунок 1.5.7

Прицілювання за правилами практичної стрільби здійснюється двома очима. Вони мають бути відкриті, закриття одного з них негативно позначається на прицілюванні, тим самим занижуючи його на 10–20%, та ще й створюючи додаткову напругу в другому оці (особливо якщо йдеться про швидкісну стрільбу). Тому стрілець зобов'язаний навчитися прицілюватися двома очима. У когось це виходить відразу, а хтось важко звикає до такого способу. Існує тренувальна вправа для того, щоб другорядне око не заважало при здійсненні пострілу. Для цього треба одягнути окуляри, на яких на лінзі буде шматочок непрозорого скотча, він закрий огляд слабкому оку і дасть можливість цілитися правильно і комфортно. Через деякий промі-

жок часу зір звикне і можна буде відклеїти скотч. Після цієї вправи ви з легкістю станете прицілюватися двома очима, без відчуття дискомфорту.

Після пояснення способів поводження з пістолетом викладач пояснює основні питання пересування в умовах ближнього бою, які відпрацьовуються під час індивідуальної підготовки.

Основні вимоги до пересування в умовах ближнього бою:

- скритне та безшумне переміщення;
- уміле використання для пересування умов місцевості, погоди, пори року і доби;
- постійне маневрування й ретельне маскування;
- знання і вміле застосування прийомів по введенню противника в оману під час пересування;
- суворе дотримання правил поводження зі зброєю, спостереження та зв'язку;
- високі фізичні і психологічні якості особового складу.

Маршрут руху необхідно вибирати з таким розрахунком, щоб він забезпечував скритність пересування і був коротким. Швидкість руху буде залежати від обставин та способу пересування.

Способи пересування.

Вибір способу пересування буде залежати від умов обстановки, наявності противника, умов місцевості, можливостей маскування, пори року та доби.

В залежності від цих умов можуть застосовуватися наступні способи пересування:

- пересування в повний зріст;
- пересування пригнувшись;
- пересування бігом (перебіжками);
- переповзання (на напівчетвереньках, по-пластунськи, на боку, ничком).

Будь-який із способів повинен виконуватися швидко і приховано.

Пересування в повний зріст застосовується коли виключена можливість зустрічі з противником, на закритій місцевості (ліс, яр, чагарник) або в умовах поганої видимості (ніч, туман, завірюха).

Пересування пригнувшись застосовується на місцевості, яка може проглядатися противником, або за наявності укриттів, не здатних приховати вас повністю. Корпус нахилиється вперед, а ноги в колінах згинаються. Нога ставати на п'яту, потім на ступню і носок.

Пересування безшумно (крадькома) – спосіб пересування, використовується для скритного підходу до противника, при русі в районах, що можливо знаходяться під спостереженням противника, і в інших випадках. Перша вимога до безшумної ходьби – уміння рухатися, не створюючи шуму при постановці ніг на землю, і дотримання обережності, щоб уникнути виникнення шуму від зачіпання за гілки або інші предмети. Крок при такій

ходьбі коротше звичайного. Нога ставиться на землю легко, обережно, щоб у будь-який момент можна було її «відсмикувати» назад.

При безшумній ходьбі на короткі відстані рухатися невеликими кроками з постановкою ноги легким, обережним рухом, з носка і з подальшим повільним перенесенням на неї ваги тіла. При подальшому русі нога, що знаходиться ззаду, повільно виноситься вперед і ставиться таким же обережним рухом.

При безшумній ходьбі на значні відстані рухатися невеликими кроками, обережно виставляючи одну ногу на п'яту і трохи сідаючи на іншу, з подальшим повільним перенесенням на виставлену вперед ногу тяжкості тіла. При цьому треба завжди бути готовим підвести носок ноги, якщо він стає на предмет, що чинить шум.

Пересуваючись крадькома, потрібно бути готовим у будь-який момент підтримати рівновагу. Під час пересування прислухатися, уважно дивитися вперед і по сторонах, в те місце, де може знаходитися противник; тримати зброю в повній готовності.

Пересування бігом (перебіжками) – застосовується за потреби значного підвищення темпу руху, особливо для скорочення строків на перехід, швидкого подолання окремих ділянок місцевості, стрімкого виходу до об'єкту, наближення до противника або відриву від нього. Під час бігу необхідно дивитись вперед і вниз, щоб слідкувати за нерівностями землі, недопущенні зіткнень з місцевими предметами та запобіганню падінь.

Під час бігу в гору нога ставиться на носок, що значно полегшує рух і зберігає сили. Необхідно також слідкувати за ритмом дихання, дихати одночасно через ніс і рот.

Перебіжками пересуваються під спостереженням або під вогнем противника. Робиться це стрімко і раптово від одного укриття до іншого. Довжина перебігання на відкритій місцевості 20-40 кроків і залежить від інтенсивності вогню противника і рослинного (сніжного) покриву. Перед тим, як зробити перебігання, треба намітити шлях до рубежу (укриття), швидко схопитися і стрімким кидком, пригнувшись, подолати відстань, раптово впавши у вибраного укриття. Далі слід відповзти або відкататися убік і зайняти позицію, вигідну для спостереження і ведення вогню.

Пам'ятай, чим ближче противник і інтенсивніше його вогонь, тим коротша повинна бути твоя перебіжка.

Пересування переповзанням – спосіб скритного наближення до противника і подолання ділянок місцевості, коли висота укриттів не дозволяє непомітно пересуватися іншими способами.

На напівчетвереньках переповзання доцільно на місцевості з невеликими укриттями. Рухатися на колінах і предплеччях рук, з опорою на кисті і лікті. Зброя утримується на передпліччі, жорстким захопленням ремня за антабку у самої цівки.

По-пластунськи переповзання застосовується на відкритій місцевості, коли потрібна велика скритність пересування або під щільним вогнем противника. Тіло повинно бути максимально розпластано на землі, носки ніг розгорнені в сторони, таз притиснутий до землі якомога плотніше. Рухатися поперемінно підтягаючи до себе зігнуті ноги і витягаючи вперед різноманітну руку. Голову високо не піднімати. Зброя – на передпліччі.

На боку – переповзання застосовується для перетягання пораненого або вантажу в небезпечній зоні. Лежачи на лівому боці підтягти вперед ліву ногу, зігнуту в коліні і спертися на передпліччі лівої руки. Каблуком правої ноги упертися в і розгинаючи її пересунути тіло вперед, не змінюючи положення лівої ноги, після чого продовжувати рух в тому ж порядку далі. Зброя – в правій руці або за спиною.

Переповзання «ничком» застосовується в безпосередній близькості від противника, підкрадаючись до нього впритул. Вважається найскритнішим і безшумним способом. Напружуючи тіло і трохи відірвавши його від землі, на носках ніг і руках поволі переміщатися в потрібну сторону. Застосовується для відповзання убік після перебігання, коли «перекочування» небезпечне.

Чим ближче підповзаєш до противника, тим частіше роби зупинки для спостереження, прослуховування і відновлення дихання після переповзання. Важке переривисте дихання може тебе видати, також як блиск очей і зубів вночі, поблизу від противника.

Контроль засвоєння матеріалу організувати шляхом проведення усного опитування 2-3 військовослужбовців по матеріалу, що був розглянутий. Підвести короткий підсумок.

Також до індивідуальної підготовки особовому складу підрозділів входить порядок передачі команд «жестами», більшість з них загальноприйняті, але в кожному підрозділі є свої певні відмінності, особовий склад використовує жести які зрозумілі всьому підрозділу, також у кожного підрозділу є своя специфіка виконання певного набору завдань які покладені на той чи інший підрозділ за призначенням, тому передача команд «жестами» в різних підрозділах зазвичай відрізняється.

Таблиця 1.13 – Приклад невербальної комунікації (жести)

«Увага, завмерти»!

Щоб повідомити членів групи про наявність конкретної небезпеки, підніміть вільну руку вгору на рівень особи відкритою долонею вперед, пальці зведені разом. Коли увага напарників буде звернена на вас, можете вказати на те, що викликало ваше занепокоєння

«Чисто»!

Після огляду і «зачистки» ділянки підніміть вверх великий палець, даючи знати іншим, що все гаразд.

«Прикрий»!

Торкніться верхівки долонею вільної руки або просто протягніть руку перед собою долонею вниз. Після того, як ваш сигнал помічений, можете вказати на зону, яку слід узяти під приціл.

«Стоп»!

Стисніть пальці вільної руки в кулак і підніміть його на рівень шиї

<p>«Слухай!»</p> <p>Можливо, ви почули звукову ознаку цілі, яку не чули інші члени команди. Щоб повідомити їх про факт, можете спочатку подати сигнал «Стоп»!, а потім прикласти долоню до вуха, немов до чогось прислухаєтеся</p>	
<p>«Противник!»</p> <p>Якщо побачили ознаку цілі, наприклад шкарпетка взуття або поле капелюха, попередите членів групи. Вкажіть на укриття, за яким причаївся противник, направивши на нього розлучені пальці вільної руки</p>	

Таблиця 1.14 – Позначення чисел за допомогою руки

				
один	два	три	Чотири	п'ять
				
шість	сім	вісім	дев'ять	десять

		
Ти	Я (Мені)	Йди сюди (сюди)
		
Я чую (слухати)	Я бачу (дивитися)	Швидше

		
Стоп	Завмерги	Цей сектор
		
Просуваємося (підходимо)	Ворог	Заручник
		
Снайпер	Перешкода	Беру ватажка
		
У колону (бойовий порядок)	У ряд (бойовий порядок)	У лінію (бойовий порядок)
		
Клин (бойовий порядок)	Збір (всі до мене)	Пістолет

		
Рушниця	Автомат (помповик)	Боєприпаси (спорядження)
		
Транспорт	Зрозумів	Не зрозумів
		
Пересуватися пригнувшись (пригнутися)	Двері	Вікно
	<p>УВАГА! Для невербальної комунікації використовувати слід тільки вільну від зброї руку, а ствол зброї має бути завжди спрямований на небезпечну зону</p>	
Місце входу (направлення)		

1.6. Порядок дій особового складу групи військовослужбовців під час пересування в район виконання завдання

Побудова бойового порядку та подолання відкритих ділянок, перехрестя доріг під час пересування в район виконання завдання пішим порядком.

Під час виконання бойових завдань підрозділи в залежності від обстановки діють у похідному, передбойовому і бойовому порядках.

Похідний порядок – шиккування взводу (відділення у пішому порядку) для пересування в колоні. Він застосовується на марші, під час пересліду-

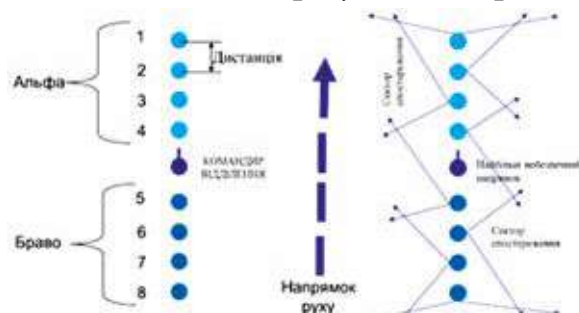
вання, проведення маневру і повинен забезпечувати високу швидкість руху, зручне розгортання у передбойовий і бойовий порядки, найменшу уразливість від зброї противника, підтримання стійкого управління.

Передбойовий порядок – шиккування взводу для пересування в колонах відділень у пішому порядку, які рознесені по фронту та в глибину. Він повинен забезпечувати швидке розгортання у бойовий порядок, високі темпи пересування з подоланням загороджень, районів руйнувань, пожеж, затоплень, зон забруднення, найменшу уразливість від зброї противника, підтримання стійкого управління.

Бойовий порядок – шиккування підрозділів для ведення бою. Він повинен відповідати бойовому завданню, замислу майбутнього бою і забезпечувати: повне використання бойових можливостей підрозділів; своєчасне зосередження зусиль на обраному напрямку (районі); надійне ураження противника на глибину бойового завдання; швидке використання результатів вогневого ураження противника (ВУП) і вигідних умов місцевості; нарощування зусиль у ході бою і можливість здійснення маневру; найменшу уразливість підрозділів від ударів усіх видів зброї противника, можливість відбиття ударів з повітря; підтримання безперервної взаємодії і зручність управління підрозділами.

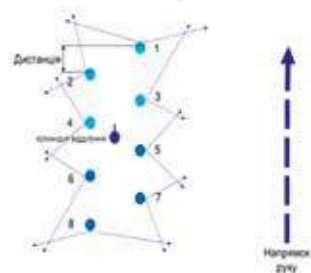
Пересування бойових груп та підрозділів у перед бойових і бойових порядках на різних типах місцевості в пішому порядку

Способи пересування підрозділів в бойових порядках:

КОЛОНА: використовується для пересування вночі, в лісі, або тоді, коли особливості даної місцевості унеможливають прохід в інших бойових порядках. Дистанція набирається від кожного військовослужбовця (попереду і позаду). Сектори спостереження розподіляються вправо/вліво від попереднього, окрім направляючого та замикаючого – вони тримають сектори на 12 і 6 відповідно. Другий номер від направляючого контролює найбільш небезпечний сектор. Командир рухаючись в бойовому порядку визначає своє місце індивідуально, дотримуючись встановлених дистанцій (але не направляючим, чи замикаючим) з контролем сектору (чи без).

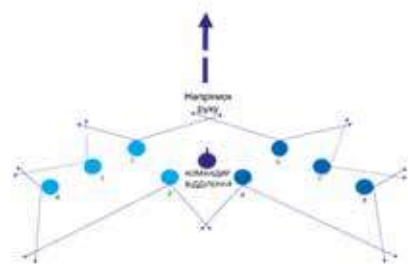
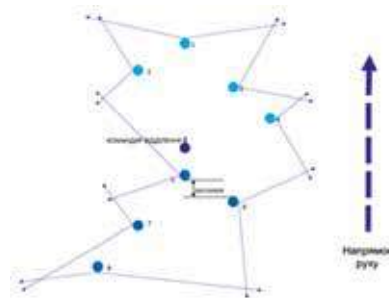
розподіляються вправо/вліво від попереднього, окрім направляючого та замикаючого – вони тримають сектори на 12 і 6 відповідно. Другий номер від направляючого контролює найбільш небезпечний сектор. Командир рухаючись в бойовому порядку визначає своє місце індивідуально, дотримуючись встановлених дистанцій (але не направляючим, чи замикаючим) з контролем сектору (чи без).

ШАХОВИЙ: використовується під час руху дорогами, населеними пунктами, коли є ймовірність контакту з флангів. Дистанція набирається від військово-службовця в сусідній колоні під прямим кутом. Сектори спостереження розподі-

ляються наступним чином: направляючий та замикаючий – 12 і 6, права колона – сектори правого флангу, ліва – лівого флангу. При пересуванні в умовах міської забудови, та наявності багатоповерхівок – сектори змінюються навхрест.

КЛИН: використовується на відкритій місцевості для рівномірного розподілу озброєння відділення, гнучкості, маневреності, безпеки та максимальної проглядаємості. Даний бойовий порядок дозволяє вести вогонь в усі напрямки максимальною кількістю особового складу. Сектори розподіляються таким чином, щоб кожен військовослужбовець в складі групи тримав сектор відповідно до свого місця в клину забезпечуючи кругову оборону бойового порядку. Дистанція набирається в парах, між парами та клинами відповідно до властивостей місцевості. Командир визначає своє місце самостійно.

ЦЕП: використовується для прочісування місцевості з метою виявлення засад, ДРГ противника і т.д., а також можливого контакту з фронту. Даний бойовий порядок нагадує два клини розміщених по фронту на одній лінії сплюснутих в глибину. Сектори розподіляються відповідно до свого місця в бойовому порядку; направляючий та замикаючий тримають

на 12 і 6 годину. Дистанція набирається від сусіднього військовослужбовця справа/зліва по діагоналі. Командир визначає своє місце самостійно.

ВАЖЛИВО:

- кожен бойовий порядок повинен забезпечувати контроль 360°;
- використання того чи іншого бойового порядку залежить від місцевості, часу доби та погодних умов;
- дотримуватися раціонального розподілу озброєння;
- командир відділення самостійно визначає своє місце в бойовому порядку та повинен уникати пересування по небезпечних зонах, а також не допускати явного виділення від особового складу.

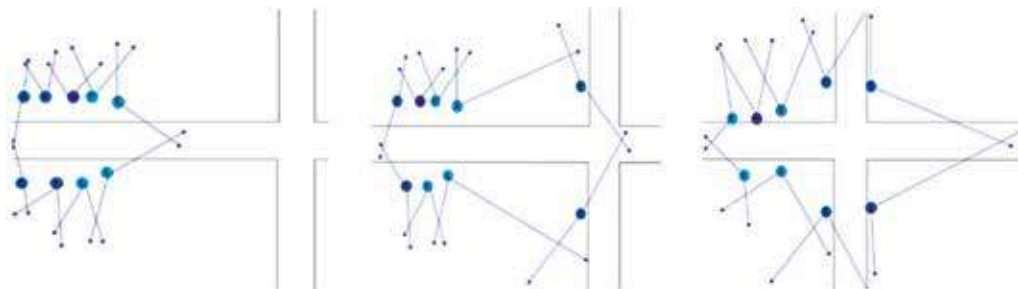
КРУГОВА ОБОРОНА (360°)

Кругова оборона використовується під час довго – коротко тривалих зупинок та в усіх бойових порядках для перевірки особового складу, їх перегруповування, розподілу БК і тактичного дозарядження зброї, наданні швидкої домедичної допомоги військовослужбовцям та доповіді на штаб.

Подолання небезпечної місцевості з посиленою безпекою.

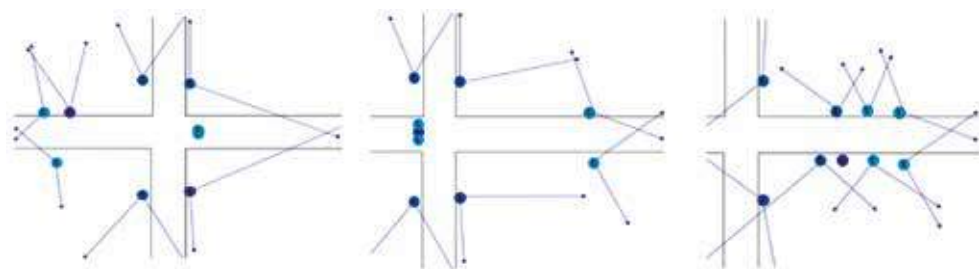
На даній схемі ви бачите як рухається відділення в бойовому порядку (шаховий). При їх наближенні до небезпечної ділянки (перехрестя)

направляючий, або командир АЛЬФА зупиняє відділення, відразу кожен військовослужбовець понижається та тримає свій сектор відповідальності. Направляючий передає інформацію командирі про те, що попереду небезпечна ділянка (вказує відстань до неї та особливості).

Після отримання доповіді командир дає команду для пари браво 2 на перекриття переднього краю перехрестя. Коли пара зайняла позиції вона доповідає про те, що контролює сектора небезпечної ділянки (лівий військовослужбовець тримає з 09.00 по 12.00, правий з 12.00 по 03.00 годину у відповідності до напрямку руху). Після доповіді браво 2 висувається пара браво 1 на перекриття другого краю перехрестя. Відповідно змінюються сектора спостереження браво 2: лівий військовослужбовець тримає з 09.00 по 12.00, правий з 12.00 по 03.00 годину у відповідності до напрямку руху. Браво 1 міняє сектора: лівий військовослужбовець тримає з 06.00 по 09.00, правий – з 03.00 по 06.00 годин для безпечного переходу небезпечної ділянки. Після чого основна частина групи здійснює перехід по парно, один біля одного (під руки) перекриваючи сектора. Подолавши небезпечну ділянку висуваються вперед та займають оборону на такій відстані, щоб решта групи перейшла та при цьому останні двоє не залишались на відкритій небезпечній ділянці.

Подолання небезпечної ділянки безпечним способом.

На схемі рухається група. Направляючий помічає дорогу, зупиняє групу та доповідає командирі. Після вказівки командира висувається пара альфа 1 перекриває небезпечну ділянку та доповідає про те, що взяли її під контроль. Після чого весь підрозділ переходить прискореним кроком дорогу та зупиняється, альфа 1 переходить дорогу, та займає позицію в бойовому порядку.

Подолання небезпечної ділянки безпечним способом та проведенням зачистки.

Направляючий помічає дорогу, зупиняє групу та доповідає командирю. Після вказівки командира висувається пара альфа 1 перекриває небезпечну ділянку та доповідає про те, що взяли її під контроль. Висувається альфа 2 та швидко долають дану ділянку.

Як Ви бачите пара альфа 2 на невідомій території, одним із основних способів («ялинкою», «зігзагом», «по квадрату») проводить зачистку (по парно), щоб впевнитись що там немає засідки противника, мінно-вибухових загороджень. Після зачистки невідомої території повідомляють своїх про те, що дана територія зачищена і група може продовжити рух. Після доповіді альфа 2 висувається на перекриття найбільш небезпечного напрямку. Основна частина групи здійснює перехід, крайня пара повідомляє альфу 1 про те, що вони крайні, та долають небезпечну ділянку.

При будь-яких видах пересування потрібно дотримуватись 3 основних правила:

– Дисципліна звуку.

Включає в себе: припасування екіпіровки, спорядження, особистих речей, контроль зброї (звук запобіжника, затвору, лямки), максимальна тиша пересування (рух тактичним кроком), мінімум радіозв'язку, використання невербального спілкування.

– Дисципліна світла.

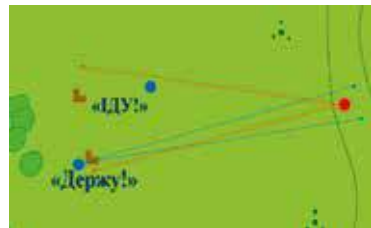
Використання маскувальних засобів відповідно до місцевості, маскуванню незащитених частин тіла, обличчя, відсутність світловідбиваючих предметів, а також світлових засобів в темну пору.

– Дисципліна сміття.

Контроль спорядження та особистих речей, маскуванню свого пересування, місць зупинки та перебування, рух по одній траєкторії (крок в крок) і т.д.

Порядок дій особового складу групи військовослужбовців під час раптового зіткнення з противником при здійсненні маршу пішим порядком.

Порядок дій військовослужбовця, під час виконання завдання, незалежно від бойового порядку, яким рухається підрозділ, у разі виявлення ним в своєму секторі і відповідальності ознак прямого вогневого контакту повинен бути наступним (СОП): подає сигнал «КОНТАКТ» – це повинно бути гучно, чітко, голосно з одночасним зменшенням власної площини ураження та зайняттям позиції з укриттям, а також вогневим подавленням противника. Вказує: напрямком, тобто де знаходиться противник, дистанцію до противника (100, 200, 300... метрів), та опис противника за можливістю (кількість та

озброєння). При цьому потрібно звернути увагу на те, що дана команда повинна дублюватись усім особовим складом з максимальним інформуванням про ситуацію.

Інший військовослужбовець виконує попередні стандартні оперативні процедури першого військовослужбовця, тобто він дублює його команду, напрямок, дистанцію, опис противника і одночасно з цим понижає свою площину ураження із зайняттям позиції з укриттям ведуть прицільний вогонь по противнику. Подальші дії військовослужбовців полягають в їх послідовному відході в безпечну зону з прикриттям – тобто, зайняття позиції та прицільне ведення вогню по противнику. Команда «*Держу*» подається лише коли військовослужбовець забезпечує ефективне прикриття. Пересування здійснюється з контролем товариша та контролем розташування противника, по 3–5 сек., від укриття до укриття, дотримуючись умовної бойової лінії з іншим військовослужбовцем.

З безпечної зони військовослужбовці висуваються на заздалегідь визначене місце збору, де виконують наступні СОП: організація кругової оборони (3600), перевірка залізного номеру, перевірка на поранення, надання домедичної допомоги, наявність води та боєприпасів, перерозподіл бойового комплекту (БК) і тактичне дозарядження зброї, доповідь на вище командування.

Порядок дій військовослужбовців, під час виконання завдання, незалежно від бойового порядку, яким рухається підрозділ, у разі виявлення військовослужбовцем в своєму секторі відповідальності ознак прямого вогневого контакту повинен бути наступним (СОП): подає сигнал «*КОНТАКТ*» це повинно бути гучно, чітко, голосно з одночасним зменшенням власної площини ураження та зайняттям позиції з укриттям, а також вогневим подавленням противника. Вказує: напрямок, тобто де знаходиться противник, дистанцію до противника (100, 200, 300... метрів), та опис противника за можливістю (кількість та озброєння). При цьому потрібно звернути увагу на те, що дана команда повинна дублюватись усім особовим складом з максимальним інформуванням про ситуацію.

манду, напрямку, дистанцію, опис противника і одночасно з цим понижають свою площину ураження із зайняттям позиції з укриттям ведуть прицільний вогонь по противнику. Командир робить доповідь вищому командуванню та здійснює контроль особового складу. Залежно від напрямку зіткнення з противником командир розгортає групу в бойову лінію, з метою максимального подавлення противника і безпечним відходом та прикриттям один одного. Здійснюють пересування з веденням вогню та відходом в безпечну місцевість, де проводять тактичне дозарядження зброї.

Військовослужбовці висуваються на заздалегідь визначене місце збору, де виконують наступні СОП: організація кругової оборони (3600), перевірка залізного номеру, перевірка особового складу на поранення, доповідь старшому командуванню, надання домедичної допомоги, наявність води та боеприпасів, перерозподіл БК і тактичне дозарядження зброї.

Маневр – організоване пересування підрозділів у ході бою з метою зайняття вигідного положення стосовно противника і зосередження необхідних сил і засобів на новому напрямку, відведення підрозділів з-під ударів противника, а також зосередження вогню для найбільш ефективного ураження противника.

Залежно від складу сил і засобів маневр здійснюється підрозділом та вогнем.

Видами маневру підрозділом є: охоплення, обхід, відхід.

Охоплення – маневр, який здійснюється підрозділами для виходу у фланг противнику.

Обхід – більш глибокий маневр, який здійснюється підрозділами для виходу в тил противника.

Охоплення і обхід здійснюється в тактичній і вогневій взаємодії з підрозділами, які наступають з фронту, а іноді й з тактичним повітряним (морським) десантом (ТакПД (ТакМД)).

Відхід – маневр, який здійснюється підрозділами (вогневими засобами) з метою виходу з-під ударів сил противника, що переважають, недопущення оточення або для зайняття більш вигідного положення для подальших дій. Відхід проводиться тільки з дозволу або за наказом старшого командира.

Маневр вогнем полягає у зосередженні, розподіленні і перенесенні вогню.

Зосередження вогню – ураження однієї цілі вогнем високої щільності в короткий проміжок часу.

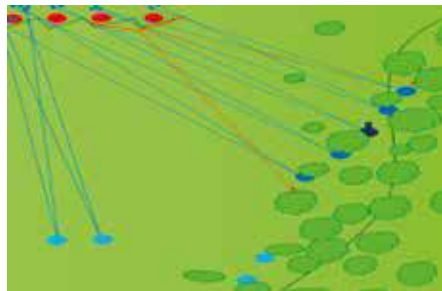
Розподілення вогню – одночасне ураження підрозділом декількох цілей.

Перенесення вогню – послідовне ураження цілей або перенацілювання і ведення вогню по нових цілях при їх виявленні.

ВАЖЛИВО:

Маневр повинен бути простим та виконуватися швидко і раптово для противника.

Порядок дій військовослужбовців, під час виконання завдання, незалежно від бойового порядку, яким рухається підрозділ, у разі виявлення військовослужбовцем в своєму секторі відповідальності ознак прямого вогневого контакту повинен бути наступним (СОП): подає сигнал «КОНТАКТ» це повинно бути гучно, чітко, голосно з одночасним зменшенням власної площини ураження та зайняттям позиції з укриттям, а також вогневим подавленням противника. Вказує: напрямом, тобто де знаходиться противник, дистанцію до противника (100, 200, 300 метрів), та опис противника за можливістю (кількість та озброєння). При цьому потрібно звернути увагу на те, що дана команда повинна дублюватись усім особовим складом з максимальним інформуванням про ситуацію.

Решта особового складу виконують попередні стандартні оперативні процедури першого військовослужбовця, тобто вони дублюють його команду, напрямом, дистанцію, опис противника і одночасно з цим понижують свою площину ураження із зайняттям позиції з укриттям ведуть прицільний вогонь по противнику. Особовий склад, який попав під прямий вогневий контакт та знаходиться під вогнем противника (в кіллзоні), зобов'язаний якнайшвидше, за командою командира групи (старшого), розгорнутися в бойову лінію, для більш щільного подавлення противника та можливості здійснити відхід з вогневим прикриттям. Решта особового складу, що не попала в прямий вогневий контакт, під керівництвом командира (старшого), зобов'язана здійснити відхід (без ведення вогню) з прикриттям із-під вогню противника (з кіллзони) в безпечну зону, за для здійснення маневру. Рухаючись безпечною зоною, здійснювати контроль секторів, дотримуючись дисциплін, дистанції та інтервалу. Зайнявши позицію, після доповіді на групу, що попала в прямий вогневий контакт, відкрити подавляючий вогонь по противнику, відкликати певну частину ворожих сил на себе (розривом кіллзони), тим самим зменшуючи щільність вогню на своїх товаришів, даючи їм змогу швидше відійти в безпечну зону, після чого з прикриттям знятися з позицій та самим відійти в безпечну зону. Подальші дії військовослужбовців залежать від прийнятого рішення командира відділення.

Військовослужбовці висуваються на заздалегідь визначене місце збору, де виконують наступні СОП: організація кругової оборони (3600), перевірка залізного номеру, перевірка особового складу на поранення, доповідь старшому командуванню, надання домедичної допомоги, наявність води та боєприпасів, перерозподіл БК і тактичне дозарядження зброї.

Здійснення маневру бойовою групою. Порядок здійснення зачистки поля бою.

Для проведення зачистки співвідношення наших сил та сил противника повинно становити 1:3, 1:5 залежно від озброєння.

Особовий склад, який попав під прямий вогневий контакт та знаходиться під вогнем противника (в кілзоні), зобов'язаний як найшвидше, за командою командира групи (старшого), розгорнутися в бойову лінію, для більш щільного подавлення противника вогнем. Решта особового складу, що не попала в прямий вогневий контакт, під керівництвом командира (старшого), зобов'язана здійснити відхід (без ведення вогню) з прикриттям із-під вогню противника (з кілзони) в безпечну зону, за для здійснення маневру. Рухаючись безпечною зоною, здійснюють контроль секторів, дотримуючись дисциплін, дистанції та інтервалу. Зайнявши позицію, після доповіді на групу, що попала в прямий вогневий контакт, відкрити подавляючий вогонь по противнику, відкликати певну частину ворожих сил на себе (розривом кілзони), тим самим зменшуючи щільність вогню на своїх товаришів.

Щільний вогонь не припиняється доти, доки противника не буде вражено, або якщо останній не подає ніяких ознак прямого вогневого контакту (не веде вогонь, не пересувається). Після того, як командир впевнився, що противник вражений, та не несе ніякої загрози – командир подає команду на припинення вогню; здійснює перевірку особового складу та тактичне дозарядження зброї; командири груп керують, яким саме способом (через одного, справа/зліва по одному). Після доповіді, про відновлення бойової готовності, командир відсилає групу зачистки на догляд позиції противника.

Група зачистки перекатами, короткими перебіжками з контролем місця догляду, зближуються з противником до відстані кидка гранати. В той час решта особового складу супроводжують групу зачистки контролюючи сектори на поступово змінюючи їх відносно руху групи догляду. Закинувши гранати, група проводить зачистку місцевості одним з відомих способів (зігзаговим, ялинковим, серцем, конвертом тощо), вибираючи пріоритетні (найбільш підозрілі, небезпечні) місця, позиції, тощо.

При виявленні ознак прямого вогневого контакту – відкривають вогонь у відповідь. При виявленні «умовно 200» противника група зачистки здійснює рух відносно суб'єкта таким чином, щоб їхні сектори не перехрещувались відносно них самих. Заздалегідь узгодивши дії, один з військовослужбовців здійснює контроль суб'єкта, інший оглядає його: рухаючись відносно товариша, що контролює ціль, відкидає зброю та здійснює натиск на місця підвищеної чутливості. Після перевірки противника та його позицій, група продовжує зачистку місцевості, де, по закінченню, закріплюється відносно найнебезпечніших напрямків і доповідає командирю «Чисто!».

Командир, по отриманню доповіді від групи догляду, про безпечне заняття кругової оборони, командує «З60» і групи організують кругову оборону відносно позицій противника, «таймерист» починає відлік часу,

постійно інформуючи особовий склад і командира скільки часу залишилося. Командир дає дозвіл групі зачистки не збір інформації та огляд противника і доповідає вищому командуванню про ситуацію. Група перевіряє противника на мінування, обшукує його та позиції, після чого доповідає командирі.

Військовослужбовці висуваються на заздалегідь визначене місце збору, де виконують наступні СОП: організація кругової оборони (3600), перевірка залізного номеру, перевірка особового складу на поранення, доповідь старшому командуванню, надання домедичної допомоги, наявність води та боєприпасів, перерозподіл БК і тактичне дозарядження зброї.

1.7. Техніка пересування та поведження зі зброєю в умовах ближнього бою у складі малих бойових груп

Способи та прийоми пересування особового складу у складі бойової групи «двійки» в умовах ближнього бою.

Основні вимоги до пересування в умовах ближнього бою:

- скритне та безшумне переміщення;
- уміле використання для пересування умов місцевості, погоди, пори року і доби;
- постійне маневрування й ретельне маскуванню;
- знання і вміле застосування прийомів по введенню противника в оману під час пересування;
- суворе дотримання правил поведження зі зброєю, спостереження та зв'язку;
- високі фізичні і психологічні якості особового складу.

Маршрут руху необхідно вибирати з таким розрахунком, щоб він забезпечував скритність пересування і був коротким. Швидкість руху буде залежати від обставин та способу пересування

Способи пересування.

Вибір способу пересування буде залежати від умов обстановки, наявності противника, умов місцевості, можливостей маскуванню, пори року та доби.

В залежності від цих умов можуть застосовуватися наступні способи пересування:

- пересування в повний зріст;
- пересування пригнувшись;
- пересування бігом (перебіжками);
- переповзання (на напівчетвереньках, по-пластунськи, на боку, ничком).

Будь-який із способів повинен виконуватися швидко і приховано.

Пересування в повний зріст застосовується коли виключена можливість зустрічі з противником, на закритій місцевості (ліс, яр, чагарник) або в умовах поганої видимості (ніч, туман, завірюха).

Пересування пригнувшись застосовується на місцевості, яка може проглядатися противником, або за наявності укриттів, не здатних приховати вас повністю. Корпус нахиляється вперед, а ноги в колінах згинаються. Нога ставати на п'яту, потім на ступню і носок.

Пересування безшумно (крадькома) – спосіб пересування, використовується для скритного підходу до противника, при русі в районах, що можливо знаходяться під спостереженням противника, і в інших випадках. Перша вимога до безшумної ходьби – уміння рухатися, не створюючи шуму при постановці ніг на землю, і дотримання обережності, щоб уникнути виникнення шуму від зачіпання за гілки або інші предмети. Крок при такій ходьбі коротше звичайного. Нога ставиться на землю легко, обережно, щоб у будь-який момент можна було її «відсмикувати» назад.

При безшумній ходьбі на короткі відстані рухатися невеликими кроками з постановкою ноги легким, обережним рухом, з носка і з подальшим повільним перенесенням на неї ваги тіла. При подальшому русі нога, що знаходиться ззаду, повільно виноситься вперед і ставиться таким же обережним рухом.

При безшумній ходьбі на значні відстані рухатися невеликими кроками, обережно виставляючи одну ногу на п'яту і трохи сідаючи на іншу, з подальшим повільним перенесенням на виставлену вперед ногу тяжкості тіла. При цьому треба завжди бути готовим підвести носок ноги, якщо він стає на предмет, що чинить шум.

Пересуваючись крадькома, потрібно бути готовим у будь-який момент підтримати рівновагу. Під час пересування прислухатися, уважно дивитися вперед і по сторонах, в те місце, де може знаходитися противник; тримати зброю в повній готовності.

Пересування бігом (перебіжками) – застосовується за потреби значного підвищення темпу руху, особливо для скорочення строків на перехід, швидкого подолання окремих ділянок місцевості, стрімкого виходу до об'єкту, наближення до противника або відриву від нього. Під час бігу необхідно дивитись вперед і вниз, щоб слідкувати за нерівностями землі, недопущенні зіткнень з місцевими предметами та запобіганню падінь.

Під час бігу в гору нога ставиться на носок, що значно полегшує рух і зберігає сили. Необхідно також слідкувати за ритмом дихання, дихати одночасно через ніс і рот.

Перебіжками – пересуваються під спостереженням або під вогнем противника. Робиться це стрімко і раптово від одного укриття до іншого. Довжина перебігання на відкритій місцевості 20-40 кроків і залежить від інтенсивності вогню противника і рослинного (сніжного) покриву. Перед тим, як зробити перебігання, треба намітити шлях до рубежу (укриття), швидко схопитися і стрімким кидком, пригнувшись, подолати відстань, раптово впавши у вибраного укриття. Далі слід відповзти або відкататися убік і зайняти позицію, вигідну для спостереження і ведення вогню.

Пересування переповзанням – спосіб скритного наближення до противника і подолання ділянок місцевості, коли висота укриттів не дозволяє непомітно пересуватися іншими способами.

На напівчетвереньках переповзання доцільно на місцевості з невеликими укриттями. Рухатися на колінах і предплеччях рук, з опорою на кисти і лікті. Зброя утримується на передпліччі, жорстким захопленням ремня за антабку у самої цівки.

По-пластунськи переповзання застосовується на відкритій місцевості, коли потрібна велика скритність пересування або під щільним вогнем противника. Тіло повинно бути максимально розпластано на землі, носки ніг розгорнені в сторони, таз притиснутий до землі якомога плотніше. Рухатися поперемінно підтягаючи до себе зігнуті ноги і витягаючи вперед різнойменну руку. Голову високо не піднімати. Зброя – на передпліччі.

На боку – переповзання застосовується для перетягання пораненого або вантажу в небезпечній зоні. Лежачи на лівому боку підтягти вперед ліву ногу, зігнуту в коліні і спертися на передпліччі лівої руки. Каблуком правої ноги упертися в і розгинаючи її пересунути тіло вперед, не змінюючи положення лівої ноги, після чого продовжувати рух в тому ж порядку далі. Зброя – в правій руці або за спиною.

Переповзання «ничком» застосовується в безпосередній близькості від противника, підкрадаючись до нього впритул. Вважається найскритнішим і безшумним способом. Напружуючи тіло і трохи відірвавши його від землі, на носках ніг і руках поволі переміщатися в потрібну сторону. Застосовується для відповзання убік після перебігання, коли «перекочування» небезпечне.

Способи та прийоми пересування особового складу у складі бойової групи «трійки» в умовах ближнього бою.

Порядок дій військовослужбовця, під час виконання завдання, незалежно від бойового порядку, яким рухається підрозділ, у разі виявлення ним в своєму секторі відповідальності ознак прямого вогневого контакту повинен бути наступним (СОП): подає сигнал «КОНТАКТ» – це повинно бути гучно, чітко, голосно з одночасним зменшенням власної площини ураження та зайняттям позиції з укриттям, а також вогневим подавленням противника. Вказує: напрямом, тобто де знаходиться противник, дистанцію до противника (100, 200, 300 метрів), та опис противника за можливістю (кількість та озброєння). При цьому потрібно звернути увагу на те, що дана команда повинна дублюватися усім особовим складом з максимальним інформуванням про ситуацію.

Інший військовослужбовець виконує попередні стандартні оперативні процедури першого військовослужбовця, тобто він дублює його команду, напрямом, дистанцію, опис противника і одночасно з цим понижає свою площину ураження із зайняттям позиції з укриттям ведуть прицільний вогонь по противнику. Подальші дії військовослужбовців полягають в їх по-

слідовному відході в безпечну зону з прикриттям – тобто, зайняття позиції та прицільне ведення вогню по противнику. Команда «ДЕРЖУ» подається лише коли військовослужбовець забезпечує ефективне прикриття. Пересування здійснюється з контролем товариша та контролем розташування противника, по 3–5 сек., від укриття до укриття, дотримуючись умовної бойової лінії з іншим військовослужбовцем.

З безпечної зони військовослужбовці висуваються на заздалегідь визначене місце збору, де виконують наступні СОП: організація кругової оборони (360°), перевірка залізного номеру, перевірка на поранення, надання домедичної допомоги, наявність води та боєприпасів, перерозподіл БК і тактичне дозарядження зброї, доповідь на вище командування.

Способи пересування в складі відділення.

Порядок дій військовослужбовців, під час виконання завдання, незалежно від бойового порядку, яким рухається підрозділ, у разі виявлення військовослужбовцем в своєму секторі відповідальності ознак прямого вогневого контакту повинен бути наступним (СОП): подає сигнал «**КОНТАКТ**» це повинно бути гучно, чітко, голосно з одночасним зменшенням власної площини ураження та зайняття позиції з укриттям, а також вогневим подавленням противника. Вказує: напрямом, тобто де знаходиться противник, дистанцію до противника (100, 200, 300 метрів), та опис противника за можливістю (кількість та озброєння). При цьому потрібно звернути увагу на те, що дана команда повинна дублюватись усім особовим складом з максимальним інформуванням про ситуацію.

Решта особового складу виконують попередні стандартні оперативні процедури першого військовослужбовця, тобто вони дублюють його команду, напрямом, дистанцію, опис противника і одночасно з цим понижають свою площину ураження із зайняттям позиції з укриттям ведуть прицільний вогонь по противнику. Командир робить доповідь вищому командуванню та здійснює контроль особового складу. Залежно від напрямку зіткнення з противником командир розгортає групу в бойову лінію, з метою максимального подавлення противника і безпечним відходом та прикриттям один одного. Здійснюють пересування з веденням вогню та відходом в безпечну місцевість, де проводять тактичне дозарядження зброї.

Військовослужбовці висуваються на заздалегідь визначене місце збору, де виконують наступні СОП:

- організація кругової оборони (360°);
- перевірка залізного номеру;
- перевірка особового складу на поранення;
- доповідь старшому командуванню;
- надання домедичної допомоги;
- наявність води та боєприпасів;
- перерозподіл БК і тактичне дозарядження зброї.

1.8. Програмний комплекс «КРОПИВА»

Установка програмного забезпечення «Кропива».

Підготовка програмного комплексу «Кропива» до роботи.

Загальний порядок дій підготовки програмних засобів виробу до роботи включає:

- налаштування програм «Тенета» і «Мапа»;
- створення бази користувачів мережі передачі даних підрозділу;
- перевірку з'єднання з іншими користувачами підрозділу;
- усунення можливих помилок в налаштуваннях.

Результатом підготовки ПК до роботи є ПАК, включно із засобами зв'язку, готовий для використання користувачем в одному з режимів роботи виробу та до обміну інформацією з користувачами інших виробів «КУТ-Р» підрозділу.

Активация та вхід до програмного комплексу «Кропива» ПК «Кропива» може функціонувати лише на ЗПК, що зареєстровані виробником.

У випадку збою, що призвів до втрати можливості входу до ПК «Кропива», повторіть процедуру активації. Для проведення процедур активації попередньо налаштуйте ЗПК на доступ до мережі Інтернет. Вікно активації ПК «Кропива»

Для активації виконайте наступні кроки.

Відомості про внесення змін до документу Дата та номер сповіщення про внесення змін до документу ПІБ та підпис особи, що внесла зміни:

- запустить програму МАПА;
- відкрийте вікно активації програми кнопкою Допомога;
- якщо це перша активация, натисніть кнопку Активация онлайн (виділена сірим кольором), або
- кнопку Відновити втрачений пароль, у випадку коли діючий пароль було втрачено;
- заповніть реєстраційну форму, вказавши обов'язкові дані, помічені знаком *, та обов'язково вкажіть артилерійські системи, які вам потрібні.

Далі натисніть кнопку «Відправити». Після перевірки даних реєстраційної форми службою підтримки виробника буде сформовано ключі активації ПК «Кропива».

Для завантаження ключів та завершення процедури активації повторно запустить програму МАПА і натисніть кнопку Допомога, а потім Активация онлайн (або відновити втрачений пароль).

Встановіть новий особистий пароль та запам'ятайте його.

УВАГА!!! Заборонено використовувати в якості паролів дати народження, комбінації, які містять в своєму складі однотипні символи, або є легкими для підбору (наприклад: 1111 або 1234). Рекомендується встановлювати пароль, який містить не менше 4 символів. (наприклад: 5845).

Для входу в програму «МАПА» введіть свій пароль.

Вікно входу до програми.

Відомості про внесення змін до документу.

Дата та номер сповіщення про внесення змін до документу «ПІБ» та підпис особи, що внесла зміни.

Початкові налаштування програми «МАПА» Для доступу до меню налаштувань натисніть кнопку, а далі в вікні, що з'явиться:

- надпис «Налаштування». В меню налаштувань, що відкриється, оберіть підменю «Основні» і встановіть:
 - орієнтацію дисплея: Ландшафтна / Перегорнута ландшафтна;
 - режим перегляду: День / Ніч; -Розмір елементів інтерфейсу: Нормальний / Великий.

Вхід до пункту меню «Налаштування» через основне меню «МАПА – Пошук ресурсів» на пристрої (при натисканні сканує файловою системою на предмет знаходження в ній файлів-ресурсів (карт, компонентів) для використання їх в застосунку).

Меню налаштувань.

Відомості про внесення змін до документу. Дата та номер сповіщення про внесення змін до документу ПІБ та підпис особи, що внесла зміни. Оберіть підменю Артилерія і встановіть Режим роботи в Основний режим. За потреби в програмному комплексі може використовуватися карта взята з мережі Інтернет, функціонал програми при роботі є обмеженим (наприклад доступна топооснова тільки в режимі 2D-мапи).

Меню вибору режиму роботи. Для використання Інтернет карти необхідно в меню налаштувань обрати пункт «Основні», в вікні якого поставити галку напроти пункту «Використовувати Інтернет карту», після чого перезавантажити програму.

В програмному комплексі за замовчуванням заборонено робити знімки екрану (скріншоти), що б дозволити дану дію необхідно в меню налаштувань обрати пункт «Безпека» в списку якого зняти галку напроти пункту «Захист екрану». Оберіть підменю «Мапа» і встановіть основну систему координат. В наявності: UСК-2000; UTM; WGS. Це вплине на формат відображення координат у застосунку (можна помітити на головному екрані в лівому нижньому кутку)

Зміна пароля користувача. Для зміни індивідуального пароля перейдіть в підменю «Безпека» і оберіть пункт «Змінити пароль» та торкніться цього тексту. Повинно з'явитись вікно. Заповніть його. Налаштування – Змінити пароль.

Відомості про внесення змін до документу «Дата та номер сповіщення» про внесення змін до документу ПІБ та підпис особи, що внесла зміни.

Відновлення пароля користувача. Щоб відновити втрачений пароль входу користувача:

- підключіть ЗПК до Інтернет;
- натисніть кнопку «Допомога» під час входу до програми «МАПА»;
- заповніть і відправте форму, запропоновану програмою;

- зачекайте результатів перевірки;
- запустіть програму «МАПА»;
- натисніть на кнопку «Допомога»;
- придумайте новий пароль;
- встановіть та підтвердіть новий пароль у вікні, що відкриється.

Вікно встановлення нового паролю. Запам'ятайте новий пароль і тримайте його в таємниці! Для встановлення періоду часу, через який буде вимикатися екран планшетного ПК, необхідно в меню налаштувань обрати пункт «Основні», в списку якого відкрити пункт «Автоматичне відключення екрану при бездіяльності», в вікні якого обрати бажаний час, після проходження якого екран планшетного ПК буде автоматично переходити в режим сну (гаснути).

Запит додаткових компонентів для балістичних розрахунків. Оберіть підменю «Компоненти». Відомості про внесення змін до документу. Дата та номер сповіщення про внесення змін до документу ПІБ та підпис особи, що внесла зміни. Меню налаштувань (підменю компонентів). Після натискання на підпункт «Запит додаткових компонентів» буде відображена реєстраційна форма, заповнивши яку можна буде отримати додаткові компоненти. Доступність компонентів можна перевірити натиснувши на пункт «Запит додаткових компонентів».

Складання сцен, нанесення оперативної обстановки.

Меню сцен.

Сцени в програмному середовищі являються інструментом, який дозволяє працювати з основними елементами тактичної обстановки, такими як вогневі позиції, цілі, КСП та орієнтири – бойовим порядком. З можливістю надсилання та отримування іншим користувачам.

Окрім основної сцени також можливо створювати нові сцени, що дозволяє підготовлювати та працювати з кількома бойовими порядками, а також зберігати їх окремо для дій у майбутньому або звітності.

Відомості про внесення змін до документу. Дата та номер сповіщення про внесення змін до документу ПІБ та підпис особи, що внесла зміни. Доступна можливість порівнювати сцени дає можливість підрозділам координувати свої дії з максимальною точністю завдяки широким можливостям актуалізації даних.

Меню сцен дає можливість експортувати розміщені на них об'єкти та окремо цілі з їх координатами в окремий файл, який може бути переданий по каналах зв'язку програми іншим користувачам, або отримувати від інших користувачів файли цього типу і імпортувати їх на власну сцену.

УВАГА!!! При надсиланні сцен, оператор передає виключно бойовий порядок нанесений на ній, тактична обстановка при надсиланні сцен не передається.

Основні можливості, що надаються в меню сцен:

- нова сцена – дає можливість створити нову «чисту» сцену, з можливістю нанесення на неї тактичної обстановки та бойового порядку;

- копіювати сцену – створює точну копію поточної сцени, і зберігає її в програмі;
- порівняти сцени – дає можливість порівнювати, поточну та обрану оператором сцени, шляхом накладання їх одна на одну;
- параметри сцени – дає можливість редагувати параметри поточної схеми, в тому числі і її опис. А також відправляти її іншим користувачам.

Меню сцен ПК «Кропива».

Створення тактичних об'єктів і категорій. Для роботи з умовними графічними позначеннями (УГП) об'єктів оперативно-тактичної ситуації на карті:

- при відсутності на екрані кнопки Тактика, ввімкніть відображення шару оперативно-тактичної ситуації в меню Карта;
- перейдіть в режим редагування оперативно-тактичної ситуації натиснувши кнопку Тактика або відкрийте меню Функції – Тактика.

Створення тактики.

Відомості про внесення змін до документу. Дата та номер сповіщення про внесення змін до документу ПІБ та підпис особи, що внесла зміни Шар з УГП обстановки може бути імпортований з файлу, отриманого від іншого користувача виробу, або створений безпосередньо користувачем виробу. Перед тим як додати на карту УГП новий об'єкта, створіть для нього категорію, до якої він відноситься, якщо це потрібно. Для створення об'єкта чи категорії в вікні Тактика натисніть кнопку + та оберіть що ви хочете створити.

Створення категорії.

Для створення нової категорії у вікні, що відкриється, вкажіть:

- назву категорії;
- короткий опис категорії, наприклад: цілі, ВОП, КП, укриття, тощо;
- існуючу категорію в ієрархічному дереві категорій, до якої підпорядкована створювана категорія, або кореневу категорію;
- діапазон рівня деталізації (індексу масштабу) карти, на яких буде відображатись ця категорія;
- збережіть новостворену категорію, натиснувши кнопку Дискета;
- натисніть кнопку +, щоб додати новий об'єкт або нову категорію.

Створення об'єкту.

Також доступні фільтри для вибору тактичного об'єкту під час додавання окрім пошуку за назвою.

За належністю: свій, противника, нейтральні, без належності. За численністю: базовий, екіпаж, відділення, секція, взвод, рота, батальйон, полк, бригада, дивізія, корпус, тактична група, без численності. Варто зауважити, що всі об'єкти можна розділити за кількістю точок прив'язки.

Відомості про внесення змін до документу.

Дата та номер сповіщення про внесення змін до документу ПІБ та підпис особи, що внесла зміни. Об'єкт на карті. Наприклад, для відображення сектору потрібно вказати три точки на карті.

УВАГА!!! За замовчанням всі УГП тактичної ситуації, що розташовані у кореневій категорії, відображаються на мапі в діапазоні індексу масштабу 9 і більше. Це означає у разі вибраного індексу масштабу 8 і менше всі УГП тактичної ситуації, що розташовані у кореневій категорії, не відображатимуться.

Для відображення УГП тактичної ситуації в потрібному діапазоні індексу масштабу використовуйте налаштування категорій УГП тактичної ситуації.

Робота з тактикою.

Для створення об'єкта в вікні Тактика після натисніть кнопки + натисніть об'єкт, та знайдіть необхідне УГП, вказавши його назву в рядку пошуку. Оберіть колір УГП, натиснувши на «#». Якщо пошук за набраним в рядку пошуку буквосполученням пропонує декілька УГП, оберіть об'єкт коротким дотиком до його зображення і він з'явиться на мапі.

Також відкриється можливість для редагування цього елемента. Тривалим дотиком до зображення УГП можливо подивитися його назву.

Відомості про внесення змін до документу.

Дата та номер сповіщення про внесення змін до документу ПІБ та підпис особи, що внесла зміни.

Мультивибір об'єктів тактичної обстановки.

Для того, щоб обрати всі об'єкти тактичної обстановки, які нанесені на мапі наприклад для того, щоб переслати їх іншим операторам /видалити необхідно:

– в головному меню програми обрати пункт «Функції», в списку, що став доступним обираємо пункт «Тактика»;

– після чого стає доступним вікно тактики, в якому натискаємо на іконку з зображенням двох квадратиків. Або використовуємо довге натискання на окремий елемент;

– в вікні, що стало доступним натиснути на іконку «Конверт для відправки» або «Смітника» для видалення. Вихід з мультивибору здійснюється натиском на кнопку (стрілку) «Назад».

Меню тактичної обстановки. Розширене меню тактики. Відправка тактичної обстановки.

Для надсилання тактичної обстановки іншим операторам програмного комплексу необхідно в вікні Тактика обрати об'єкти тактичної обстановки, які підлягають передачі іншим операторам, після чого викликати розширене меню тактики, в якому натиснути на іконку з зображенням конверта в меню «Тактика».

Редагування тактичного об'єкта на карті для перегляду назви і координат об'єкта на карті вкажіть на нього на карті цілевказівником та натисніть кнопку «Тактика» у лівому верхньому куті карти.

Відомості про внесення змін до документу. Дата та номер сповіщення про внесення змін до документу ПІБ та підпис особи, що внесла зміни.

Редагування тактичної обстановки Натисніть на кнопку «▼» щоб:

– показати виділений об'єкт у деревовидній структурі всіх об'єктів на карті;

- відредагувати дані об'єкта;
- видалити об'єкт.

Для переходу в необхідний режим необхідно доторкнутися до відповідного напису у вікні.

Меню основних налаштувань об'єктів тактичної обстановки.

Редагування даних об'єкта. Щоб відредагувати дані об'єкта на карті:

- відредагуйте назву та опис об'єкта;
- відредагуйте категорію об'єкта;
- при потребі змініть координати об'єкта з допомогою віджета «Координати»;
- збережіть зміни кнопкою «Дискета»;
- або видаліть об'єкт кнопкою «Смітник».

Щоб змінити графічне позначення об'єкта на карті натисніть кнопку «Редагувати на карті».

Меню редагування об'єктів тактичної обстановки. Відомості про внесення змін до документу. Дата та номер сповіщення про внесення змін до документу ПІБ та підпис особи, що внесла зміни.

Меню редагування об'єктів тактичної обстановки. Редагування позначення об'єкта на карті. Для редагування об'єкту на карті виділіть його тривалим дотиком до його позначення. Контур вибраного об'єкта буде виділений штрихованою лінією, а базові точки будуть виділені зеленим і білим кольором. У вікні, що відкриється, відредагуйте назву об'єкта, колір лінії, товщину лінії, заливку УГП, стиль лінії.

Нижній блок кнопок редактора об'єкті на карті дозволяє:

- додати текст опису на карту ;
- повернути об'єкт на визначений кут;
- віддзеркалити та продублювати об'єкт.

Визначення координат.

Визначення координат об'єкта бойового порядку. Задавання та зміна координат об'єкта у віджеті «Координати». Координати будь-якого об'єкта можуть бути задані з допомогою віджета «Координати», який відображається в режимі редагування атрибутів об'єкта, дозволяє задавати координати шляхом:

- внесення координат точки, вказаної на карті цілевказівником;
- ручного вводу координат в сітці УСК-2000, UTM, WGS та MGRS;
- вводу полярних координат відносно спостерігача;
- засічки з допомогою секундоміра;
- спряженого спостереження від двох та більше спостерігачів.

Відомості про внесення змін до документу Дата та номер сповіщення про внесення змін до документу ПІБ та підпис особи, що внесла зміни:

- оберненої засічки орієнтованим або неорієнтованим приладом;
- вибору заздалегідь створеного орієнтира, вп або ксп.
- та інші у залежності від місця розташування віджету.

Щоб задати координати, на які вказує ціле вказівник на мапі, натисніть кнопку Приціл в віджеті Координати. Значення X, Y, h набудуть значень координат точки в системі УСК-2000 (або тій що налаштована як стандартна).

Введення координат.

Щоб вручну задати або змінити координати об'єкта, відображувані в вікні віджета:

- натисніть кнопку;
- на місці напису Координати з'явиться перша строчка меню координат;
- виберіть систему координат із меню; – вкажіть геодезичні координати і висоту над рівнем моря об'єкта (X, Y, h);
- натисніть кнопку «Прийняти», щоб підтвердити правильність внесених координат;
- натисніть кнопку та закрийте редагування віджета.

Визначення координат з допомогою далекоміра. Для цього натисніть кнопку в меню, що випаде оберіть пункт «Коректування». В наступному меню, що випаде оберіть та натисніть пункт УСК-2000 координати. В наступному меню, що випаде оберіть та натисніть пункт «Ввести» координати спостерігача або позначення спостерігача.

Щоб зафіксувати точку (постріл або розрив) відносно КСП з допомогою бусолі та далекоміра (полярні координати):

- введіть «Дирекційний кут» на точку спостереження, виміряний з допомогою бусолі;
- введіть «Дальність», виміряну з допомогою далекоміра;
- введіть «Кут місця пострілу» (або розриву).

Відомості про внесення змін до документу.

Дата та номер сповіщення про внесення змін до документу ПІБ та підпис особи, що внесла зміни.

Визначення координат об'єкту за допомогою секундоміра.

Визначення координат з допомогою секундоміра. В наступному меню, що випаде оберіть та натисніть пункт «За секундоміром». Щоб зафіксувати точку (постріл або розрив) відносно КСП у разі відсутності далекоміра:

- введіть «Дирекційний кут» на точку спостереження, виміряний з допомогою бусолі;
- введіть «Час» в секундах між моментом візуального спостереження пострілу (або розриву) і моментом досягнення звуком пострілу спостережного пункту;
- вкажіть виміряну температуру повітря;
- введіть «Кут місця пострілу» (або розриву).

Програма розрахує відстань від точки розриву до спостережного пункту з врахуванням залежності швидкості звуку в повітрі від його температури. Для підтвердження наданих даних натисніть напис «Прийняти».

Нанесення бойових порядків, КСП, орієнтирів.

Для нанесення бойових порядків, КСП, орієнтирів, нерухомих та рухомих цілей, нерухомого та рухомого загороджувального вогню перейдіть в меню «СіУВ – Бойовий порядок». Для цього натисніть кнопку на екрані повинно з'явитися меню відображене на рисунку. Для збільшення оперативності керування, інтерактивне меню. Бойовий порядок включає не тільки складові бойового порядку (ВП і КСП), але й цілі та орієнтири. Меню забезпечує вибір існуючих позицій для їх відображення на карті, перехід до їх редагування та видалення, а також створення нових позицій. Особливістю редактора є автоматичне виділення елементів. Дані ВП, КСП, орієнтирів, цілей можуть:

- вноситись користувачем вручну;
- надходити в повідомленнях від інших користувачів через.

Меню нанесення об'єктів бойового порядку.

Відомості про внесення змін до документу:

- дата та номер сповіщення про внесення змін до документу ПШБ та підпис особи, що внесла зміни мережу передачі даних підрозділу;
- імпортуватись із файлу. Щоб додати вручну нову ВП, КСП або орієнтири, натисніть кнопку «+» в рядку з назвою відповідної категорії позицій.

Щоб нанести на карту позицію, отриману в повідомленні, натисніть кнопку «Створити у ВП» у вікні «Повідомлення».

Щоб додати рухому ціль, НЗВ/РЗВ / або нерухому ціль натисніть на іконку зі знаком «+» та відповідним УГП цілі.

Щоб відредагувати існуючу вогневу позицію, виберіть її в списку і натисніть іконку «Редагувати», що з'явиться в рядку.

Вогневі позиції, в межі ураження яких потрапляє вибрана ціль, позначаються зеленим колом з точкою в центрі.

Для проведення розрахунків для вибраної цілі натисніть іконку Калькулятор.

Для керування відображенням всіх позицій на карті натисніть кнопку «▼».

Позиція вибрана в меню буде відмічена на карті цільовказівником. Вибрана ціль, для якої проводиться розрахунок, на карті з'єднується з активною ВП червоною лінією для перевірки правильності вибору позицій.

Нанесення вогневої позиції.

Для нанесення на робочу карту нової вогневої позиції натисніть кнопку «Плюс» в рядку «Вогневі позиції» інтерактивної таблиці «Бойовий порядок».

Щоб задати характеристики ВП та атрибути її УГП на карті:

- вкажіть назву ВП та номер батареї ;
- натисніть на кнопку справа від назви ВП, щоб вибрати її позивний з адресної книги;

- виберіть «Колір УГП» ВП на карті;
- виберіть «Клас зброї» і «Тип зброї».

Відомості про внесення змін до документу.

Дата та номер сповіщення про внесення змін до документу ПІБ та підпис особи, що внесла зміни:

- виберіть типи снаряду і заряду;
- вкажіть координати ВП з допомогою віджета «Координати»;
- задайте основний напрямок стрільби у тисячних;
- ввімкніть перемикач індивідуальні параметри гармат (на блакитному полі з правої сторони від напису повинен бути «I»), щоб ввести координати та балістичні параметри кожної гармати;
- вимкніть перемикач, щоб ввести тільки фронт батареї, Фб координати основної гармати та її балістичні параметри;
- вкажіть температура заряду в градусах Цельсія;
- вкажіть сумарне відхилення початкової швидкості снарядів $\Delta V_{\text{сум}}$ в відсотках;
- введіть в полі «Зміна маси» відхилення маси снаряду від табличного значення залежно від маркування снаряду:
- для збереження даних вогневої позиції натиснути «Зберегти» (для видалення – натиснути «Смітник»);
- для відправки даних вогневої позиції через «Тенета» натиснути «Відправка».

Меню налаштувань вогневої позиції.

Відомості про внесення змін до документу. Дата та номер сповіщення про внесення змін до документу ПІБ та підпис особи, що внесла зміни. В результаті на карті буде відображено межу та сектор обстрілу створеної ВП для вказаного боєприпасу, в даному випадку – круговий, відмічений блакитним кольором.

1.9. Типи безпілотних літальних апаратів цивільного виробництва.

Застосування безпілотних літальних апаратів для аеророзвідки підключення безпілотного літального апарату до складової програмного забезпечення «Firefly»

Застосування БПЛА для аеророзвідки. Задачі аеророзвідки.

Через різні обставини в нашій армії зараз масово використовуються коптери цивільного призначення. «Флагманами» нашого БПЛА-флоту наразі є Mavic 3 компанії DJI та EVO II компанії Autel, тому що їхні ТТХ найбільш універсальні.

Що можуть ці коптери? Вони дають оператору змогу подивитися, що відбувається за лінією зіткнення і здійснювати спостереження в режимі реального часу. Це допомагає військовим ефективніше виконувати бойові задачі на всіх рівнях – від взводу до бригади.

Раніше цю можливість «подивитися» часто недооцінювали, але зараз нею іноді відверто зловживають. Тому слід чітко розуміти: кожен виліт по-

винен мати бойову доцільність і конкретну мету. Адже кожен виліт – це ризик як для коптера, так і для особового складу, тож літати в зоні ведення бойових дій необхідно лише для виконання конкретних бойових задач.

Про які бойові задачі йдеться?

Узагальнено це виявлення/підтвердження цілей та корегування вогню по них. Але обставини і пріоритети на певних ділянках фронту бувають різними, і якщо розглядати завдання аеророзвідки ширше за виявлення і знищення, то для коптера можна виділити 5 задач:

- розвідка (пошук/спостереження);
- корегування вогню по цілі;
- супровід (штурмових/розвідувальних/диверсійних груп);
- рекогностування місцевості;
- ударна робота коптером (скиди).

Розвідка.

Це пріоритетна задача для пілотів БпЛА. При цьому слід брати до уваги, що розвідка – це не лише пошук цілей для ураження, а й збір важливої інформації щодо противника та його дій. Також буває, що знайти потрібно не ворога, а своїх, наприклад, пораненого після відступу чи невдалій спробі штурму. Загалом усі задачі повітряної розвідки зводяться до пошуку та спостереження. І ці задачі відрізняються не лише за метою та змістом, а й тактикою виконання польоту.

Якщо говорити про мету і зміст, то під час пошуку головною метою є виявлення невідомих позицій ворога – місць зосередження техніки, вогневих позицій, зберігання БК тощо. Спостереження ж здійснюється з метою уточнення вже наявної інформації про дії противника, наприклад, точного часу зміни варті, підвозу продуктів та БК, деталізації маршрутів евакуації, орієнтовного підрахунку кількості особового складу, а також для загального моніторингу обстановки. Вся ця інформація допомагає вивчити супротивника, визначити його сильні та слабкі місця, щоб мати змогу прогнозувати його дії. Окремо варто зазначити, що інформація про відсутність противника в певному районі чи те, що він не виявляє активності, так само важлива. Щодо тактики виконання польоту, то відмінності між розвідкою та спостереженням полягають у тому, що під час розвідки важливо зібрати якомога більше інформації про об'єкт розвідки, а під час спостереження головне, щоб ворог не знав, що за ним спостерігають. Тому, збираючи розвіддані, важливо розглядати об'єкт інтересу з усіх можливих ракурсів (але як мінімум із трьох), облітаючи його по колу або еліпсу та додатково звертаючи увагу на деталі навкруги.

Наприклад, шукаючи замасковану техніку, слід розглядати тіні, аналізувати можливість заїзду тощо, шукаючи місця зосередження особового складу, важливе значення мають сліди під'їзду АТ, сміття, лінії електроживлення тощо. Іноді потрібно спуститися коптером нижче за умовно безпечну висоту, щоб розгледіти більше деталей (робити це потрібно обережно,

враховуючи напрямок вітру та положення сонця, не зависаючи на одному місці). Здійснюючи спостереження за противником, необхідно зависати коптером на достатній висоті та відстані від об'єкта інтересу, щоб ворог не почув і не побачив коптер, і вести запис відео з одного ракурсу.

Корегування вогню по цілі.

Це улюблена задача більшості операторів. При цьому багато хто вважає, що для корегування достатньо базових навичок пілотування – мовляв, потрібно лише підняти коптер і зависнути на висоті у сірій зоні, щоб на максимальному зумі спостерігати за розривами. Проте, коли працює ворожий РЕБ, власне, зависнути коптером не вийде, бо його зносить. Тож, пілоту потрібно одночасно боротися зі зсувом коптера за вітром та чітко тримати картинку на об'єкт. Як показує практика, у недосвідчених пілотів із цим виникають проблеми, особливо на максимальному зумі (наближені камери).

Крім того, дивлячись на ціль під гострим кутом здалеку, важко визначати відстань від розривів до об'єкта, а відтак, давати поправки. Тож, для точнішого корегування потрібно підлітати до об'єкта ближче. Слід розуміти й те, що робота з корегування вимагає високого рівня злагодженості екіпажу і підрозділу, що наносить вогневе ураження. Необхідно заздалегідь узгодити систему зв'язку, хто дає команду на зліт та відкриття вогню, кому і яким чином даються поправки чи координати розривів, тощо. До того ж часто під час корегування потрібно налаштовувати відеотрансляцію, що теж вимагає додаткових засобів і навичок.

Також важливо усвідомлювати, що корегування може бути досить тривалим процесом і не призвести до знищення цілі. На влучність стрільби артилерії впливає багато факторів, тому іноді, попри всі зусилля, жоден зі снарядів так і не влучає у ціль. Але запис із коптера, на якому зафіксовано розриви та процес корегування вогню, дасть змогу зробити постаналіз помилок і врахувати їх у майбутньому.

Супровід.

Супровід здійснюється з метою прикриття з повітря свого особового складу, що висувається на завдання. Супроводжуючи групу, пілот має продивитися шлях її пересування за маршрутом на оперативній відстані (500-1000 метрів перед групою) та передавати інформацію в разі зміни обстановки або підтверджувати, що вона незмінна. Іноді для забезпечення супроводу достатньо слабших моделей коптерів (Mini/Nano), які менш помітні для противника.

Але буває і навпаки, коли для супроводу задіюють великі коптери, наприклад, М300 чи БПАК на кшталт «Лелеки», які працюють на відстані й забезпечують менш детальну картинку на район виконання завдання, але мають можливість значно довше перебувати в повітрі без заміни АКБ.

Рекогностування місцевості.

Потреба у вивченні особливостей рельєфу часто виникає, коли необхідно визначити ділянки для облаштування своїх позицій (наприклад,

вогневих для окремих видів зброї та техніки), маршрут для проходження розвідувальних груп, під час планування наступу чи шляхів відходу та ін. Здебільшого політ із метою рекогностування здійснюється в районі сірої зони або навіть у тилу, але з технічного погляду це досить складне завдання.

Щоб ретельно продивитися рельєф, потрібно летіти на досить низькій висоті, що для недосвідченого пілота створює ризик врізатися в перешкоду. Крім того, необхідно максимально плавно змінювати сектор огляду, делікатно тиснучи на стіки керування, що потребує хорошого рівня моторики. Для цих задач часто достатньо більш простих і дешевих моделей за Mavic 3, наприклад, Mavic Air, Evo Lite і навіть серій Mini/Nano.

Ударна робота коптером (скиди).

З погляду співвідношення ризиків та результатів, так звані скиди – найбільш суперечливий різновид бойових задач для цивільних дронів. Як правило, це виглядає ефектно, але неефективно. Найчастіше з цивільних коптерів скидають переобладнані ВОГи чи саморобні вибухові пристрої, які здебільшого не здатні вивести з ладу авто, не кажучи вже про бронетехніку. А щоб уразити живу силу противника скинутим із коптера ВОГОм, потрібно мати неабиякий фарт і просунуті навички керування. Адже керувати навантаженим коптером значно важче через те, що вантаж сильно змінює його аеродинамічні властивості. Особливо це відчувається під дією РЕБу. Щоб влучити з коптера в ціль, потрібно зайти на об'єкт на доволі низькій висоті й зависнути, щоб прицілитися, а це суттєво збільшує ризик збиття коптера зі стрілецької зброї.

Крім ризиків для коптера, робота зі скидами несе додаткові ризики для особового складу: навіть через дрібну несправність система скидання може спрацювати самовільно й уразити не ворога, а своїх. Безумовно, відеоролики, на яких ВОГ прилітає у москаля, виглядають красиво та прикольно. Але на одне таке відео припадає купа неопублікованих випадків, коли ВОГ прилітає в нікуди, влучає по самому пілоту і де пілот просто «прокохує» коптер під час завдання.

Проте правильна тактика застосування скидів може приносити результат. Моделі Autel EVO II піднімають вагу понад 1 кг, що дає їм можливість нести кумулятивний боєприпас, наприклад, РКГ або ПГ-7.

Для Mavic 3 теж існує кумулятивний боєприпас, зроблений зі 40 мм гранати від Mk19. Влучання кумулятивним боєприпасом – це майже завжди пошкодження бойової техніки, а при вдалому влучанні – навіть її знищення. І тут так само працює політика зваженого ризику.

Щоб гарантовано влучити, потрібно зависнути досить низько. Тож, вмикаємо логіку і додаємо тактику застосування: наприклад, на заведеному танку коптер просто не почують, а якщо притиснути піхоту вогнем артилерії, їй буде складніше стріляти по коптеру зі стрілецької зброї.

Найдоцільніше здійснювати скидання вночі, коли темрява не дає можливості вести прицільний вогонь по коптеру і можна зависати досить низько.

Тоді Autel EVO II Dual – модифікація Autel EVO II з тепловізором – зможе ледь не безкарно бомбити ворожу техніку. До того ж навіть один знищений танк цілком виправдовує ризик втрати такого коптера. Але, щоб літати вночі, потрібно дуже добре знати місцевість. Крім того, щоб працювати зі скидами, в екіпажі ОБОВ'ЯЗКОВО має бути сапер, який переобладнуватиме боєприпаси для ураження, відповідатиме за їхнє правильне зберігання, транспортування та кріплення до коптера.

Скидання боєприпасів має виконуватися в комплексі з проведенням розвідки та за чітким планом дій. Важливо пам'ятати, що скидати можна не тільки вибухівку на ворогів, а й потрібні вантажі для своїх.

Під час активних бойових дій часто бувають випадки, коли коптер можна використовувати для доставки медикаментів чи води для групи в оточенні або пораненого, який у свідомості, але якого не можуть оперативно відтягти.

Підсумки: розглянувши, як цивільні коптери можуть допомогти здійснити рекогностування місцевості, розвідку, спостереження та супровід, корегувати артилерію та носити «подарунки». Кожна з цих задач має свої особливості і вимагає відповідної підготовки. Тож, пам'ятайте: можливості будь-якого коптера, навіть найкрутішого, залежать не лише від його ТТХ, а й від того, хто ним керує.

Відпрацювання базових навичок в користуванні БПЛА. Початок роботи з коптерами DJI та Autel.

Розглянемо підготовку та використання моделей коптерів, що наймасовіше використовуються в ЗСУ, – DJI Mavic 3 та Autel EVO II.

У цих коптерів багато взаємопов'язаних елементів, вони мають практично ідентичні принципи роботи та керування.

Що можуть ці коптери?

Літати і виконувати бойові задачі при температурі повітря від -10 до +30 градусів Цельсія, силі вітру до 9-11 м/с, на відстань 4-6 км. Зауважимо, що залежно від погодних умов час перебування дронів у повітрі відрізнятиметься від заявлених в інструкції показників. Крім того, від рельєфу місцевості та наявності фізичних перешкод залежатиме те, на яку відстань зможе відлетіти від вас коптер без втрати зв'язку.

Будова коптера.

Зупинимось детальніше на найважливіших конструктивних елементах коптерів Mavic 3 та EVO II, які, власне, забезпечують їхню коректну роботу. Це:

- акселерометр;
- гіроскоп;
- компас;
- система GPS/GNSS-навігації;
- материнська плата.

Зв'язка акселерометра та гіроскопа називається IMU (inertial measurement unit) – інерційна вимірювальна система. Завдяки їй коптер

рівно тримає позицію відносно горизонту, обмежує крен і тангаж коптера, не даючи йому завалитися й перевернутися під час польоту. Цю систему зрідка потрібно калібрувати за запитом програми.

Завдяки показникам гіроскопа у застосунку DJI Fly можна визначити положення коптера в повітрі. Розуміючи кут нахилу коптера в повітрі, ви можете визначити напрямок та силу вітру і повернути коптер додому безпечним маршрутом.

Оскільки підвіс камери добре стабілізує зображення, ви не помітите нахилу коптера, орієнтуючись лише на картинку відео.

Компас дає змогу коптеру орієнтуватися в просторі в разі втрати GPS/GNSS-зв'язку. Його рекомендовано калібрувати не лише тоді, коли цього просить програма, а й щоразу після переїзду на нову локацію, а також після тривалого зберігання коптера поруч із металевими предметами (наприклад, у кімнаті зберігання зброї чи в авто).

Важливо! Не варто злітати з металевих конструкцій, зокрема даху чи капота автівки. Через це коптер може дезорієнтуватися. Він зчитує електромагнітне поле Землі, і якщо поруч буде металева конструкція, може дати збій по компасу і полетіти не в тому напрямку.

Також не варто вмикати коптер на нерівній (під нахилом) поверхні, оскільки це може спричинити похибку в роботі гіроскопа.

Завдяки GPS/GNSS-приймачу коптер, отримуючи сигнали від супутників систем GPS, Galileo, ГЛОНАСС та BeiDou, може визначати й утримувати свою позицію відносно точки з похибкою 1,5 м по горизонталі та 0,5 м по вертикалі. Проте, в разі придушення GPS/GNSS-сигналів засобами радіоелектронної боротьби, коптер не зможе визначити своє місцеположення, а відтак, не показуватиме його на мапі, як і відстань до пульта, і, що найважливіше, не зможе «зависати» в одній точці.

Частково допомагають коптеру орієнтуватися в просторі у разі втрати GPS/GNSS компас та датчики перешкод.

У коптерів Mavic 3 та EVO II вони працюють НЕ однаково, але дуже схоже. На обох моделях датчики перешкод допомагають коптеру в позиціонуванні і дають змогу більш точно триматися в повітрі на малих висотах.

У коптерів Autel датчики не ширококутні, але розташовані спереду, ззаду, по боках та вгорі. Ультразвукові датчики висоти розташовані внизу, як у Phantom 4 та Mavic 1. Також є оптичні датчики та підсвітка, яка допомагає коптеру краще позиціонувати себе у темряві.

Однак датчики перешкод DJI та Autel:

- не працюють проти світла;
- не працюють у темний час;
- можуть не розпізнавати дрібні об'єкти, наприклад, дрот чи гілки без листя.

Важливо! Датчики перешкод – це додаткова функція, яка допомагає, але не дає 100-відсоткової гарантії від зіткнення та того, що коптер повернеться

за їхніми показниками додому. Тож будьте максимально уважні під час польотів найбільше покладайтеся на себе!

Mavic 3 – новіша модель. Його перевага в тому, що він має ширококутні датчики попереду, позаду, внизу та вгорі. Внизу Mavic 3 має інфрачервоні датчики висоти, візуальні датчики та підсвітку.

Переваги датчиків Mavic 3:

- починають розпізнавати перешкоду за 200 м;
- у багатьох випадках допомагають утримувати позицію коптера при втраті супутників;
- інколи повертають коптер без навігації;
- можуть розпізнавати дрібні об'єкти. Ширококутні датчики бачать більше перешкод.

Mavic 3 також зручніше використовувати на більших висотах, а до 300 м він часто може тримати позицію без навігації (за умов хорошої освітленості та неодноманітного рельєфу).

Материнська плата – це, по суті, мікрокомп'ютер, що обробляє усю інформацію, отриману від вищезгаданих систем.

Розглянемо відмінності та важливі нюанси правильної експлуатації деяких елементів коптера та пульта Пульт Керування Autel та Mavic 3 споріднене.

Основні моменти ідентичні. Пілот має лише вивчити за інструкцією розташування кнопок на пульті та звикнути до певних його елементів.

Зупинимось детальніше на основних відмінностях, ігнорування яких часто створює пілотам проблеми в роботі.

Пульт Mavic 3:

– часто пілоти неправильно під'єднують роз'єм кабеля пульта до телефону. Зокрема, якщо телефон має роз'єм Type C (а з погляду безпеки краще літати на Android), то важливо під'єднати до нього саме відповідний вихід. На кабелі є позначка, який вихід потрібно під'єднати до пульта. Важливо дотримуватися цієї вимоги, інакше деякі моделі телефонів можуть не розпізнати коптер, і програма його не бачитиме;

– важливо використовувати апаратні кнопки паузи, перемикач режимів, комбінацію кнопки Fn та коліщатка для наближення чи віддалення об'єкта, кнопки фото та відео і перемикання цих режимів. Багато пілотів помиляються, не використовуючи кнопку Fn разом із коліщатком. Ця комбінація дає змогу збільшувати та зменшувати зображення більш плавно, ніж з екрана;

– у пульті Mavic 3 антени вбудовані. Його слід лише повертати вбік польоту.

Пульт Autel Площину антен Autel можна змінювати, і за нею потрібно уважніше стежити. Часто пілоти припускаються помилки, піднімаючи антени вгору (як у Mavic 2).

Проте, відповідно до інструкції виробника, антени слід повертати під час розгортання на 270 градусів і скеровувати паралельно землі або донизу

(на 6 годин): Звертаємо також увагу, що антени мають бути розташовані паралельно одна одній, не слід їх схрещувати.

Пропелери Квадрокоптер – це дрон із чотирма моторами. Він тримається у повітрі завдяки обертанню моторів. Якщо змінювати швидкість деяких із них, коптер виконуватиме різні дії. Наприклад, якщо всі мотори обертаються швидше, «пташка» підніматиметься, а якщо повільніше – опускатиметься.

Якщо пропелери, розташовані на задніх «лапках» дрона, обертаються швидше, він полетить вперед, і навпаки.

Щоб коптер обертався за віссю, змінюється швидкість обертання моторів по діагоналі. Немає передніх та задніх пропелерів. Є пропелери, що обертаються за годинниковою стрілкою та проти неї, і розміщені вони по діагоналі.

Якби було інакше, пропелери не могли б створити потрібної тяги, щоб підняти коптер у повітря.

Залежно від напрямку обертання пропелери мають відповідне маркування: CW – clockwise (за стрілкою) та CCW – counterclockwise (проти стрілки), що важливо враховувати при зміні лопатей.

Важливо! Перевіряйте наявність/відсутність мітки на моторі та пропелері. Вони мають бути позначені однаково. Якщо з'єднати елементи з різним маркуванням, коптер може перевернутися. Це особливо актуально для моделей Air та Air 2 S.

Mavic 3 має захист від неправильного прилаштування пропелерів. Пропелери мають бути цілими, без тріщин та сколів. Заощаджувати на них не варто, адже саме вони тримають коптер у повітрі.

Якщо пропелер пошкоджений, він може просто відпасти, і «пташка» впаде. Також потрібно використовувати лише оригінальні пропелери. У неякісних аналогів часом відстрілюють лопаті під час польоту, що призводить до втрати чи складного пошкодження дрона.

Підвіс.

Під час транспортування підвіс має бути у фіксаторі.

Але перш ніж вмикати коптер, захист потрібно обов'язково знімати, а перед транспортуванням знову надягати. Це важливо, адже незалежно від того, чи будете ви запускати «пташку», вона все одно стабілізує зображення та автоматично калібрує підвіс під час увімкнення. Підвіс має бути чистим, всередину не повинні потрапляти бруд і пісок. Через них мотор підвісу може згоріти, а ремонт коштуватиме дорого.

Тому важливо злітати з чистої поверхні. Якщо такої змоги немає, то з руки.

Як підготувати коптер до роботи:

- розпакуйте коптер, пульт, зарядні пристрої;
- зніміть усі захисні плівки та наліпки (насамперед біля гімбала, датчиків та гвинтів), оскільки вони можуть негативно впливати на коректну роботу коптера;

– зарядіть пульт та акумулятори на 100%, щоб заряду вистачило на процес активації і перепрошивки (якщо вона буде потрібна);

– знайдіть місце з хорошим інтернет-з'єднанням. Як встановити необхідні для польотів програми та активувати DJI Mavic? Встановіть на гаджет для польотів (смартфон чи планшет) застосунок DJI Fly версії 1.5.10. Вона дає змогу безпечно використовувати анонімайзери і захистити коптер від аероскопа.

Завантажити застосунок цієї версії з Google Маркет неможливо, тому скористайтеся сайтом arkmirror.com або іншим перевіреним джерелом.

Налаштування застосунку DJI Fly.

Створіть обліковий запис для польотів (найкраще на @gmail.com) і, використовуючи його, зареєструйтесь та виконайте вхід у DJI Fly. При цьому НЕ давайте згоди на запити про оновлення!

Як безпечно оновити прошивку? Встановіть на ноутбук програму DJI Assistant 2. Завантажуйте її лише з офіційного сайту <https://www.dji.com/downloads/software/assistant-dji-2>! Коли коптер та пульт заряджено, запустіть програму та під'єднайте пульт за допомогою штатного кабеля до ноутбука, як цього вимагатиме програма: та увімкніть пульт.

Після цього програма має розпізнати пульт і показати його модель, підтвердіть її. Далі ви побачите на екрані список доступних версій прошивки, виберіть 01.00.0600 (це остання версія, яка дає змогу змінювати конфігурації дрона для захисту від аероскопа). Натисніть «Почати оновлення»: Дочекайтеся завершення оновлення: Після оновлення прошивки від'єднайте та вимкніть пульт.

Далі приєднайте до ноутбука коптер, увімкніть його і виконайте ті самі дії: підтвердіть модель коптера, виберіть із переліку потрібну версію прошивки 01.00.0600, зробіть оновлення, після чого від'єднайте та вимкніть дрон.

Активация Mavic 3.

Під'єднайте гаджет для польотів (смартфон чи планшет) до пульта, увімкніть пульт і коптер.

У налаштуваннях телефону виберіть «Передача файлів» та запустіть застосунок DJI Fly. Натисніть кнопку «Активувати». Готово.

Телефон можна перевести у режим польоту – інтернет більше не потрібен.

Важливо! Інтернет потрібен тільки для того, щоб активувати коптер, налаштувати його та завантажити мапи.

Під час польотів він потрібен лише для здійснення онлайн-трансляцій.

Основні налаштування DJI Fly.

На жаль, застосунок DJI Fly не має української версії. Із поширених у нашому регіоні мов він може підтримувати лише англійську та російську. Проте ви не зможете змінити мову з англійської на російську, якщо у налаштуваннях вашого телефона не вибрано російську. Щоб користуватися

російськомовною версією, потрібно перевести на цю мову і телефон. Не патріотично, але якщо ви погано знаєте англійську, так вам буде легше орієнтуватися в меню налаштувань застосунку й нищити ворогів.

Перед польотом перевірте у застосунку такі налаштування та показники:

Наявність GNSS-зв'язку (супутники). Звертайте увагу не лише на кількість супутників (показано цифрою), яку бачить коптер, а й на колір показника: білий – все ОК, помаранчевий та червоний – коптер не злетить вище 30 м;

Якість зв'язку між коптером та пультом, щоб переконатися в справності антен до вильоту.

Показники компаса. Його слід обов'язково калібрувати в разі запиту програми та зміни сектору роботи більш ніж на 60 км.

Показники IMU. Відкалібруйте систему в разі запиту програми.

Рівень заряду батареї та її температуру. Батарея має бути заряджена на 100%. Якщо ви літаєте взимку, прогрійте батарею щонайменше до 20 градусів.

Зняття обмежень висоти польоту та відстані від пульта, на яку може відлетіти коптер.

Налаштування висоти автоматичного повернення додому (має бути вище рівня перешкод на ділянці, але нижче за роботу). Це може допомогти зберегти коптер в разі придушення каналів керування РЕБом.

У налаштуваннях оминання перешкод (пункт меню «Безпека») виберіть дію «Гальмування». У розділі «Просунуте повернення додому» виберіть пункт «Оптимальне».

У налаштуваннях відео виберіть кодек H.264 (H.265 може не підтримувати деякі плеєри, що ускладнить аналіз відео).

Якщо ви знімаєте для оперативного перегляду, виберіть у налаштуваннях відео якість Full HD, для перегляду буде достатньо простенького ноутбука. Якщо відео детально аналізуватиметься, варто знімати у 4K: картинка буде більш деталізованою і зі стоп-кадрів можна буде отримати більше інформації, але для перегляду потрібен потужніший ноутбук.

Частоту кадрів встановлюйте максимальну в тій якості, яку вибираєте. При різких рухах камерою що вищою буде частота кадрів за секунду, то менш розмитим виявиться відео.

Перевірте, щоб місцем зберігання відео у налаштуваннях було вибрано флешку, а не внутрішню пам'ять коптера. Для цього у меню налаштувань камери виберіть пункт «Пам'ять», а потім «Карта пам'яті». Зручніше переміщати файли з флешки, аніж розкладати та вмикати дрон і під'єднувати його до комп'ютера.

Перед вильотом переконайтеся у надійності закріплення конекторів кабеля між пультом і смартфоном/планшетом.

Важливо! Використовуйте одну карту пам'яті на один політ. Вона має бути швидкісна, з параметром U3.

Після польоту в разі повторного вильоту разом із АКБ замініть карту пам'яті з записом польоту на іншу, чисту.

Пам'ятайте: швидке форматування карти пам'яті не видаляє файли повністю. Якщо карта пам'яті загубиться разом із коптером, усі файли можна буде легко відновити. Тому намагайтеся робити повне форматування (забравши галочку з пункту «Швидке форматування»). Це займає більше часу, але відновити файли після такого форматування буде важче.

Можете також використовувати спеціальні програми для затирання файлів, час від часу проганяючи всі картки пам'яті через них.

НІКОЛИ не знімайте свої позиції, себе та побратимів (навіть під час тренувальних польотів)!

Якщо є потреба облетіти і зняти свої позиції (для перевірки маскування), знімайте їх на окрему флешку, яка використовуватиметься лише для таких польотів, і з якою ви не літатимете на той бік.

Оскільки коптери компанії Autel не потрібно захищати від DJI Aerocscope, готувати до польотів їх значно простіше. Необхідно завантажити застосунок для польотів Autel Explorer, створити в ньому обліковий запис та активувати дрон.

Завантажити Autel Explorer можна у Play Market або AppStore залежно від того, який пристрій ви використовуєте для польотів на Android iOS.

Для реєстрації у застосунку, так само, як і з Mavic 3, радимо використовувати аккаунт на @gmail.com (спеціально створений для польотів).

Активація коптера. Під'єднайте пульт до смартфона чи планшета, увімкніть пульт та коптер (на відміну від Mavic 3, дрони компанії Autel вмикаються одним довгим натисканням кнопки, а не подвійним) і запустіть процес активації.

Перед польотом у налаштуваннях застосунку перевірте такі налаштування та показники:

- наявність GNSS-зв'язку (супутники) та якість зв'язку між коптером і пультом. На відміну від DJI Fly, щоб побачити ці дані в застосунку Autel Explore, потрібно натисканням дорозгорнути верхню панель показників. Ще однією відмінністю є те, що якість GNSS-зв'язку показується без цифр, а зв'язок між пультом та коптером окремо показує якість проходження команд та окремо якість передачі відео;

- незалежно від показників та запитів калібровку компаса користувачі EVO II радять робити частіше. На відміну від Mavic 3, компас у EVO II калібрується у трьох площинах;

- рівень заряду батареї;

- зняття обмежень висоти польоту та відстані від пульта, на яку може відлетіти коптер, а також налаштування висоти автоматичного повернення додому (має бути вище рівня перешкод на ділянці, але нижче за роботу). Це може допомогти зберегти коптер у разі придушення каналів керування РЕБом;

– у налаштуваннях відео виберіть кодек H.264 (H.265 може не підтримувати деякі плеєри, що ускладнить аналіз відео);

– якщо ви знімаєте для оперативного перегляду, виберіть у налаштуваннях відео якість Full HD, для перегляду буде достатньо простенького ноутбука. Якщо відео детально аналізуватиметься, варто знімати у 4K: картинка буде більш деталізованою і зі стоп-кадрів можна буде отримати більше інформації, але для перегляду потрібен потужніший ноутбук. Звертаємо увагу, що якість 6K та 8K далеко не всі пристрої зможуть відтворити;

– частоту кадрів встановлюйте максимальну у тій якості, яку вибираєте. При різких рухах камерою що вищою буде частота кадрів за секунду, то менш розмитим виявиться відео;

– у коптерів Autel EVO II немає внутрішньої пам'яті, тому обов'язково перевіряйте перед злетом встановлення картки пам'яті в дрон, інакше ви не зможете зберегти відзняте відео;

– перед вильотом переконайтеся у надійності закріплення конекторів кабеля між пультом і смартфоном/планшетом. Поради щодо виконання злету та посадки Для злету та посадки потрібна рівна і чиста (без трави та пилу) неметалева поверхня, без перешкод (дротів чи дерев) над нею та поблизу. У зоні бойових дій такі поверхні можна знайти нечасто, тому пілотам доводиться здійснювати злет і приземлення з руки та на руку. У цьому процесі є три проблеми:

– в обох коптерів працюють датчики перешкод, які сприймають людину, що запускає чи ловить коптер, як перешкоду;

– лопаті гвинтів хоч і тендітні на вигляд, можуть добряче травмувати людину;

– вмикаючи коптер перед запуском у руці, пілоти часто тримають його під нахилом, відтак, дрон некоректно калібрує гіроскоп.

При запуску з руки потрібно:

– при увімкненні тримати коптер у руці паралельно землі й не рухати рукою, поки він не відкалібрує усі внутрішні системи та гімбал.

– підняти руку з коптером вище рівня голови. Врахувати напрямок вітру (він має бути не в обличчя).

Під час заведення коптера на посадку потрібно:

– повернути дрон камерою проти вітру і зависнути на висоті трохи вище рівня очей;

– зловити коптер за корпус, плавно завівши руку з боку камери (в ідеалі, долонею догори). Так ви не потрапите в поле зору нижніх, задніх і передніх датчиків, розташованих над камерою, і коптер не «тікати» від вас;

– міцно схопити коптер і потягти лівий стік до упору вниз (або дати на це команду людині з пультом).

Важливо не рухати рукою з коптером, поки не заглохнуть мотори.

Ще одна порада пілотам-початківцям: заводьте на посадку коптер камерою від себе. Тоді під час керування ви не плутатимете команди праворуч/ліворуч і зможете швидше завести коптер на точку зниження висоти.

Важливо! Глушити мотори перевертанням коптера можна лише в екстрених ситуаціях, коли під рукою немає пульта. Якщо саджати дрон так щоразу, внутрішні системи коптера «збожеволіють» швидше, ніж його придушить РЕБ чи зіб'ють зі стрілецької зброї

1.10. Корегування вогню мінометів та артилерії різними способами

Артилерія – один з найстаріших родів військ. Протягом своєї багатоміліардної історії вона завжди була головною вогневою силою, яка забезпечувала успіх бою загальновійськових підрозділів і частин.

З часу становлення артилерії як роду військ історія війн, битв та боїв не знає прикладів, де б артилерія не виконувала вирішальної ролі у розгромі противника.

Сучасна артилерія зазнала якісних змін. На озброєння прийняті нові системи самохідної та причіпної артилерії, РСЗВ, протитанкові ракетні комплекси. Великого прогресу у своєму розвитку набули радіолокаційні, звукометричні, квантові та інші технічні засоби розвідки, топогеодезичної, метеорологічної, технічної та балістичної підготовки.

З надходженням на озброєння артилерії електронно-обчислювальної техніки суттєво скоротився час на підготовку і ведення точного вогню. А прийняття на озброєння якісно нових боєприпасів значно збільшує вогневі можливості сучасної артилерії, скорочує витрати снарядів (мін, ракет), кількість гармат для ураження об'єктів і час виконання вогневих завдань.

Поряд з технічним переозброєнням артилерії продовжується процес організаційного удосконалення і подальшого розвитку тактики артилерії – теорії і практики її застосування в різноманітних умовах бойової обстановки.

Таким чином, володіючи значною далекобійністю, могутнім і точним вогнем, здатністю до широкого маневру і швидкого зосередження вогню по найважливіших об'єктах, артилерія сьогодні і в майбутньому буде залишатися найважливішим засобом вогневого ураження противника і найефективнішим засобом вогневої підтримки механізованих і танкових з'єднань та підрозділів.

Підготовка стрільби і управління вогнем полягає в організації і проведенні комплексу заходів, що здійснюються до початку і в ході бойових дій, з метою безперервного підтримання артилерійських підрозділів у стані постійної готовності до найбільш ефективного виконання вогневих завдань.

Підготовка стрільби і управління вогнем передбачає:

- розвідку і визначення координат цілей;
- топогеодезичну підготовку;
- метеорологічну підготовку;
- балістичну підготовку;
- технічну підготовку;

- організацію стрільби та управління вогнем;
- визначення установок для стрільби.

Заходи з підготовки стрільби і управління вогнем повинні проводитися в будь-якій обстановці в можливо більш повному обсязі. Від повноти і якості їх проведення залежать своєчасність та ефективність вогню артилерії і у кінцевому підсумку успіх бою.

Завдання і зміст комплексу заходів щодо підготовки стрільби та управління вогнем.

Розвідка, визначення координат цілей, топогеодезична підготовка в дивізіоні (батареї) дає вихідні дані для визначення топографічної дальності, довороту від основного напрямку стрільби і перевищення цілі над горизонтом гармати.

Балістична і метеорологічна підготовки стрільби має на меті визначити відхилення умов стрільби від табличних значень і таким чином необхідні дані для визначення кута підвищення і кута між площиною цілі і площиною стрільби, що забезпечують найбільш вигідне положення середньої траєкторії щодо центра цілі.

Метеорологічна підготовка передбачає:

- наземні метеорологічні вимірювання і зондування атмосфери, які проводяться з метою виявлення розподілу метеоелементів по висоті;
- розрахунок середніх відхилень метеоелементів від нормальних значень на метеостанціях (постах) і складання бюлетенів «Метеосередній»;
- передачу метеобюлетенів у артилерійські частини і підрозділи у вигляді спеціальних цифрових телеграм;
- визначення в артилерійських дивізіонах і батареях балістичних відхилень метеоелементів для розрахунку поправок під час визначення установок для стрільби.

В основу організації метеорологічної підготовки покладено принцип безперервного надходження метеоданих, які з потрібною точністю забезпечують стрільбу артилерії без пристрілювання на основі повної підготовки.

У взводі управління дивізіону згідно зі штатом є оператор, який працює на приладах метеорологічного поста (МП) дивізіону і складає наближені метеобюлетені.

На озброєнні МП є десантний метеорологічний комплект – ДМК або комплект метеоприладів. Метеорологічна підготовка в батареї організовується відповідно до вказівок командира (начальника штабу) дивізіону. Вона містить:

- організацію прийняття метеорологічних бюлетенів, а якщо це неможливо – отримання їх із пункту управління вогнем дивізіону (ПУВД);
- отримання наближеного бюлетеня «Метеосередній» із ПУВД;
- контроль метеорологічної підготовки.

Основними завданнями балістичної підготовки є:

1. Визначення відхилення початкової швидкості снарядів унаслідок зносу каналу ствола гармати ($\Delta V_0 \text{ГР}$). Відхилення початкової швидкості

снарядів – це зміна величини дійсної швидкості снаряда від табличного значення. Воно буває додатним і від’ємним. Додатним «+», коли початкова швидкість снаряда більша від табличної, і від’ємним «-», коли початкова швидкість снаряда менша від табличної. Визначається за допомогою АБС і виражається у %.

2. Визначення різнобою основних гармат батареї щодо контрольної гармати дивізіону та гармат батареї щодо основної (δV_{oi}). Різнобій – незбіг центру групи точок падіння снарядів під час стрільби із кількох гармат по одній і тій самій цілі на однакових установках прицілу і рівня внаслідок різниці індивідуальних балістичних характеристик гармат.

3. Визначення сумарного відхилення початкової швидкості снарядів (ΔV_0 сум) для контрольної гармати дивізіону та основних гармат батареї. Сумарне відхилення початкової швидкості снаряда – це відхилення початкової швидкості, яке включає відхилення початкової швидкості снарядів унаслідок зносу каналу ствола гармати і відхилення початкової швидкості внаслідок індивідуальних властивостей партій зарядів, тобто: ΔV_0 сум = ΔV_0 гар + ΔV_0

4. Визначення температури зарядів (T_z). T_z – це ступінь нагрівання зарядів).

5. Визначення балістичних характеристик боєприпасів. Сортування та розподіл боєприпасів, які надійшли, поміж батареями (гарматами). Сортування боєприпасів проводять з метою підвищення точності стрільби і зменшення розсіювання за такими характеристиками:

- за призначенням снарядів (ОФ, Д-4, БК і т. ін.);
- за типом підіривника (РГМ-2, В-90, Д-1-У);
- за будовою і складом зарядів (П, Зм, Спец.);
- за партіями зарядів;
- за знаками відхилення маси снаряда.

Технічна підготовка полягає в підготовці до стрільби і управління вогнем гармат, командирських машин управління, рухомих розвідувальних пунктів, ЕОМ, приладів розвідки і управління, артилерійської балістичної станції, приладів метеорологічного посту, а також боєприпасів.

Організація стрільби і управління вогнем передбачає організацію роботи на командно-спостережних пунктах, пункті управління вогнем дивізіону і на вогневих позиціях батареї, організацію зв’язку, організацію взаємодії з приданими і призначеними для обслуговування стрільби та управління вогнем підрозділами артилерійської розвідки, організацію визначення установок для стрільби.

Визначення установок для стрільби полягає у визначенні установок прицільних приладів (прицілу, рівня, кутотіра) та підіривника (трубки), які визначаються одним із таких способів:

- повна підготовка;
- пристрілювання цілі;

- застосування даних пристрілювальної гармати;
- перенесення вогню від реперів;
- скорочена підготовка;
- окомірна підготовка перенесення вогню.

Основним змістом підготовки стрільби та управління вогнем є визначення установок для стрільби, які забезпечують найбільш ефективну ураження цілі, а також підготовку гармат, приладів та іншої техніки до стрільби.

Питання для проведення самоконтролю:

1. Призначення та завдання підрозділів оперативного призначення Національної гвардії України.
2. Основні види спеціальних операцій.
3. Зміст надання первинної домедичної допомоги за протоколом MARCH.
4. Назвати 8 кроків управління підрозділом оперативного призначення.
5. Назвати та розкрити зміст ступеней готовності зброї.
6. Назвати основні вимоги та способи пересування у бойовій обстановці.
7. Розкрити зміст похідного, передбойового та бойового порядку.
8. Основні можливості програмного забезпечення «Кропива».
9. Назвати будову квадрокоптерів Mavic 3 та EVO II.
10. Розкрити зміст підготовки до стрільби і управління вогнем.

РОЗДІЛ 2.

ПЛАНУВАННЯ, ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ПЕРЕМІЩЕННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ОПЕРАТИВНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В РАЙОН ВИКОНАННЯ БОЙОВОГО ЗАВДАННЯ В ПІШОМУ ПОРЯДКУ ТА НА ТЕХНІЦІ

2.1. Основи планування та організації маршу

Основні показники маршу для підрозділів Національної гвардії України.

Марш – організоване пересування військ у колонах дорогами і колонними шляхами з метою виходу у призначений район або на визначений рубіж у встановлений час у повному складі в готовності до виконання бойового завдання.

Середня швидкість руху підрозділів на марші визначається відношенням довжини маршруту (відстані добового переходу) до загального часу руху, без врахування часу на привали. Вона залежить від дорожніх умов, технічних можливостей і стану техніки та може бути:

- для змішаних і танкових колон – 20-25 км/год;
- для автомобільних колон – 25-30 км/год;
- пішим порядком – 4-5 км/год;
- на лижах – 5-7 км/год.

У всіх випадках повинен здійснюватися з максимально можливою швидкістю за даних умов, які залежатимуть від технічних можливостей техніки, стану шляху пересування та погодних умов.

Під час пересування в гірській, лісисто-болотистій місцевості, за наявності глибокого сніжного покриву та за інших несприятливих умов середня швидкість руху може значно зменшуватися.

Протяжність добового переходу може бути:

- для змішаних і танкових колон – до 250 км;
- автомобільних колон – до 300 км;
- в несприятливих умовах 150-200 км, а іноді й менше.

Час руху, в залежності від умов здійснення маршу, може складати 10-12 годин на добу, а в несприятливих умовах і менше.

Основні положення щодо організації маршу для підрозділів Національної гвардії України.

Для організованого здійснення маршу підрозділу вказується:

– маршрут руху або напрямок руху (два-три маршрути, один з яких основний, інші – запасні), в окремих випадках – азимут напрямку руху. Маршрути руху вибираються дорогами, що пролягають переважно лісовими масивами, лісопосадками та іншою місцевістю з маскувальними властивостями, які забезпечують приховане пересування підрозділів на марші. Вони не повинні, за можливості, проходити через населені пункти,

вузли доріг, тіщини та поблизу підприємств атомної енергетики, хімічної промисловості та інших потенційно небезпечних об'єктів;

- вихідний пункт (ВП) або вихідний рубіж (ВР). Віддалення ВП від району розташування повинне забезпечувати витягування колони підрозділу, набрання встановленої швидкості та дистанції між технікою – у звичайних умовах 25-50 м; у складних умовах (на відкритій місцевості, з підвищеною швидкістю, за обмеженої видимості, у разі загрози застосування противником високоточної зброї і тп.) – 100-150 м. Наприклад, для батальйону ВП призначається на 5-10 км., для роти – 2-3 км;

- пункти регулювання (ПР) або рубежі регулювання (РР). Призначаються ПР для організованого здійснення маршру, як правило, через 3-4 год руху;

- контрольні точки (КТ) і час їх проходження;

- місця і час привалів. Привали призначаються тривалістю до 1 год. через 3-4 год. руху, у другій половині добового переходу призначається привал тривалістю до 2 год. У разі здійснення маршру з пункту постійної дислокації або після тривалого перебування у районі зосередження, упродовж першої години руху може призначатися коротка зупинка до 15-20 хв для огляду техніки.

- місця денного (нічного) відпочинку. Наприкінці кожного добового переходу призначається відпочинок. Якщо колона рухалась вночі, то відпочинок – денний. Якщо колона рухалась вдень, то відпочинок – нічний.

Варіант схеми організації маршру підрозділу представлено на рисунку 2.1.1.

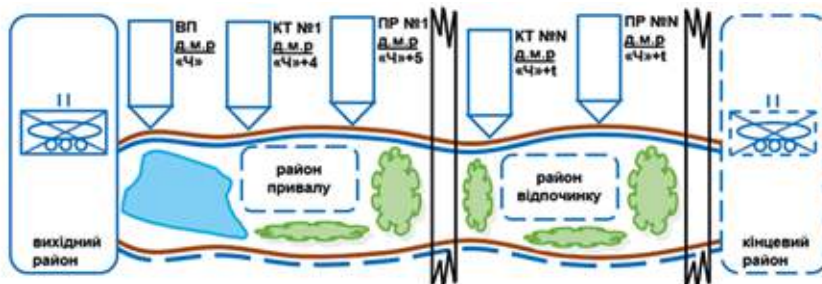

Рис. 2.1.1 – Варіант схеми організації маршру підрозділу

Рекомендації щодо порядку планування та організації маршру підрозділу Національної гвардії України:

1. Позначається ділянка (район) місцевості де перебуває підрозділ на даний момент. Як правило, називається вихідний район (ВР) або район очікування (РО). Рамка району та підрозділу є цільна, оскільки це фактичне місце перебування.

2. Позначається ділянка (район) місцевості куди ми плануємо здійснити марш. Як правило, називається район зосередження (РЗ) або кінцевий район (КР). Рамка району та підрозділу наноситься пунктиром, оскільки то планове, майбутнє місце перебування.

3. Призначаються маршрути руху із вихідного (очікування) району до району зосередження: основний (наноситься суцільною лінією) та мінімум один (два і більше) запасний (наноситься пунктирною лінією). Протяжність добового переходу може бути: для змішаних і танкових колон до 250 км; автомобільних колон – до 300 км, а добового переходу, який здійснюється в несприятливих умовах, – до 200 км і менше. Час руху, в залежності від умов здійснення маршу, може складати 10-12 год. на добу, а в несприятливих умовах і менше.

4. На маршруті руху призначається вихідний пункт (ВП) на відстань від району очікування (вихідного), що забезпечує витягування колони, набрання встановленої швидкості та дистанції між технікою. Вихідний пункт підписується – ВП, дата та час його проходження. Підрозділ здійснює марш з дистанціями між машинами 25-50 м. Під час руху відкритою місцевістю та в умовах загрози застосування противником зброї масового ураження і високоточної зброї дистанція між технікою збільшується до 150 м. Середня швидкість руху на танках повинна бути 20-25 км/год, на БМП – 20-25 км/год, на БТР (автомобілях) – 25-30 км/год, у пішому порядку – 4-5 км/год, на лижах – 5-7 км/год.

5. Призначаються на маршруті руху пункти регулювання (ПР). Пункти регулювання підписуються – ПР, його номер (наприклад №1), дата та час його проходження. Призначаються ПР, як правило через кожні 3-4 години руху з метою своєчасного й організованого здійснення маршу.

6. Призначаються на маршруті руху райони (ділянки) привалів. Позначаються район привалу пунктиром, оскільки то майбутнє, планове місце перебування підрозділу. Привали призначаються: через 3-4 год. руху тривалістю до 1 год., у другій половині добового переходу – тривалістю до 2 год з метою перевірки стану ОВТ, їх технічного обслуговування та усунення несправностей, дозаправлення ПММ, поповнення боєприпасами та іншими матеріальними засобами, харчування і відпочинку.

7. На маршруті руху може призначатися, якщо марш здійснюється більше доби, район (ділянка) денного (якщо колона рухалась вночі) або нічного (якщо колона рухалась вдень) відпочинку. Район (ділянка) денного або нічного відпочинку позначається пунктиром, оскільки то майбутнє, планове місце перебування підрозділу.

8. Під час проведення оперативного планування заходів у бойових текстових та графічних документах може застосовуватися позначення «Д.М.Р», що означає умовні «Д» – день, «М» – місяць, «Р» – рік, а також, наприклад: «Д+1» (день плюс один) – завтра, «Д-1» (день мінус один) – вчора. Для довгострокового планування такий підхід може застосовуватися для : «М+1» (місяць плюс один) – наступний місяць.

Призначаються на маршруті руху контрольні точки (КТ). Контрольні точки підписуються – КТ, її номер (наприклад №1), дата та час його проходження. Наприклад, якщо за розрахунками маршу колона повинна пройти

ПР №1 о 12.00 Д.М.Р, то за допомогою КТ №1 рекомендується прибути до району привалу о 11.00 Д.М.Р та за 1 годину провести технічні та тилові заходи. Якщо підрозділ затримався під час руху, то час на привал – зменшується.

На маршруті руху кількість пунктів регулювання, контрольних точок, районів привалів, районів відпочину буде прямо залежати від протяжності маршу.

Розрахунки руху колони оформлюються у вигляді таблиці кроки маршу визначеного підрозділу.

Таблиця 2.1.1 – Кроки маршу 1 мв 3 мр.

№ з/п	Крок маршу	Дата, час (год.хв)	Відстань (км)	Примітки
1	ВР	Д.М.Р. «Ч»	0	
2	ВП	Д.М.Р. «Ч»+15 хв	0,5	
3	КТ №1	Д.М.Р. «Ч»+4.15 хв	120	
4	ПР №1	Д.М.Р. «Ч»+5.15 хв	–	
5	КТ №1	Д.М.Р. «Ч»+8.15 хв	210	
6	ПР №2	Д.М.Р. «Ч»+9.15 хв	–	
...
10	КР	Д+1.М.Р. «Ч»+12.30 хв	560	

Основні положення щодо організації похідного порядку та похідної охорони для підрозділів Національної гвардії України.

У всіх випадках побудова похідного порядку повинна забезпечити високу швидкість руху, найменше напруження сил особового складу і збереження бойової техніки, можливість відбиття раптового нападу противника.

Похідний порядок підрозділу будується:

- в передбаченні зустрічі з противником і вступу в бій – виходячи із замислу майбутнього бою;
- поза загрозою зіткнення з противником – з урахуванням зручності руху та маскуванню від його засобів розвідки.

Похідний порядок підрозділу на марші включає похідну охорону і колону основних сил, а в батальйоні і вищих формуваннях, крім того, – підрозділ тилового і технічного забезпечення.

Під час планування та організації маршу командир приймає рішення щодо побудови колони свого підрозділу. Наприклад, наведено варіант побудови похідного порядку 1 мв 3 мр. Командир 1 мв прийняв рішення, що першим рухається 2 мвід далі 3 мвід та замикає колону взводу 1 мвід.

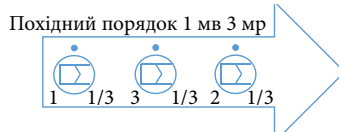

Рис. 2.1.2 – Варіант побудови похідного порядку

В будь-яких умовах здійснення маршу створюється похідна охорона, склад і завдання якої визначається рішенням командира підрозділу, що організовує марш, наприклад командиром батальйону.

Похідна охорона повинна забезпечити безперешкодний рух колони основних сил, унеможливити раптовий напад на них наземного противника і проникнення наземної розвідки та диверсійно-розвідувальних груп (ДРГ), а також забезпечити вигідні умови для вступу в бій.

Для охорони колони, наприклад батальйону, призначаються:

- головна похідна застава (ГПЗ), для охорони колони основних сил у напрямку її руху на відстань 5-10 км.;
- дозорне відділення (ДВід), від ГПЗ на відстань, яка забезпечує спостереження за ним і підтримку вогнем;
- піший дозор, від ГПЗ та (або) від ДВід для огляду потенційно небезпечної місцевості;
- бокова похідна застава (БПЗ), на загрозливій фланги, якщо існує приблизно паралельний маршрут руху відносно основних сил на відстань до 5 км на рівні голови колони;
- тильна похідна застава (ТПЗ), для охорони тилу колони основних сил на відстань до 5 км;
- нерухома бокова застава (НБЗ), для охорони колони головних сил під час проходження небезпечних ділянок маршруту, наприклад, потенційно вигідних для засідки противника перехрестях доріг, під час привалу і в інших випадках за рішенням командира, що організовує марш.

Якщо марш здійснюється в особливих умовах, похідна охорона висилається на менше, ніж зазвичай віддалення.

Від батальйону в якості похідної охорони призначається, як правило, взвод. За рішенням командира, який організовує марш, взвод, що виконує обов'язки в похідній охороні, може посилюватися, наприклад танком та (або) іншими ОВТ.

Дрібні групи противника, які були виявлені, органи похідної охорони знищують, після чого продовжують виконання завдання. У разі нападу противника, що переважає, вони займають вигідний рубіж і не допускають прориву його до колони, яка охороняється.

Варіант організації похідної охорони від механізованого батальйону на БТР представлено на рисунку 2.1.3.

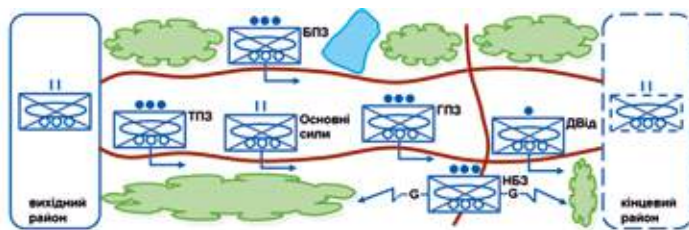

Рис. 2.1.3 – Варіант організації похідної охорони від механізованого батальйону на БТР

Рекомендації щодо порядку планування та організації похідної охорони підрозділу Національної гвардії України під час здійснення маршу:

1. Позначається ділянка (район) місцевості де перебуває підрозділ на даний момент. Як правило, називається вихідний район або район очікування. Рамка району та підрозділу є цільна, оскільки це фактичне місце перебування.

2. Позначається ділянка (район) місцевості куди ми плануємо здійснити марш. Як правило, називається район зосередження. Рамка району та підрозділу наноситься пунктиром, оскільки то планове, майбутнє місце перебування.

3. Призначаються маршрути руху із вихідного (очікування) району до району зосередження: основний (наноситься суцільною лінією) та мінімум один (два і більше) запасний (наноситься пунктирною лінією).

4. З метою забезпечити безперешкодне просування колони основних сил, унеможливити раптовий напад противника на підрозділи, які охороняються, і забезпечити їм вигідні умови для вступу в бій, а також не допустити проникнення до них наземної розвідки противника призначаються органи похідної охорони:

– випереджає колону головних сил, у даному випадку механізованого батальйону, взвод, що призначено у головну похідну заставу (ГПЗ). В свою чергу ГПЗ висилає від себе вперед дозорне відділення (д/відділ), що віддаляється від ГПЗ на відстань спостереження за ним та підтримку вогнем. В залежності від ТТХ наявного озброєння взводу, особливостей місцевості, погодних умов відстань буде змінюватися;

– замикає колону головних сил взвод, що призначено до тилової похідної застави (ТПЗ);

– якщо існує (існують) паралельний (паралельні) маршрут (маршрути) руху головним силам (один або два), то призначається бокова (бокові) похідна заставка;

– якщо старший начальник, наприклад командир механізованого батальйону, передбачає небезпечну ділянку на маршруті руху (наприклад, перехрестя, де диверсійно-розвідувальні групи противника можуть завдати значні втрати колоні головних сил та відійти), то може призначатися нерухома бокова заставка (НБЗ). Взвод, що призначений до НБЗ випереджає головні сили, займає оборону (наприклад, на перехресті) та після проходження колони примикає до неї.

Усі органи похідної охорони (ГПЗ, д/відділ, ТПЗ, БПЗ, НБЗ) віддаляються від головних сил на відстань підтримки вогнем (як правило, на ведення вогню наявної у головних сил артилерії, тобто 3-5 км – відповідно до ТТХ мінометів).

Основні варіанти побудови похідного порядку підрозділів Національної гвардії України під час дій на марші у пішому порядку.

Основними варіантами побудови похідного порядку підрозділів Національної гвардії України під час дій на марші у пішому порядку є:

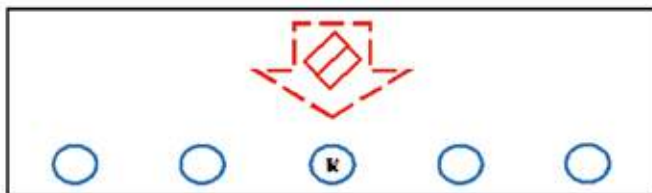

Рис. 2.1.4 – Бойове шикуння підрозділу у пішому порядку «Лінія»

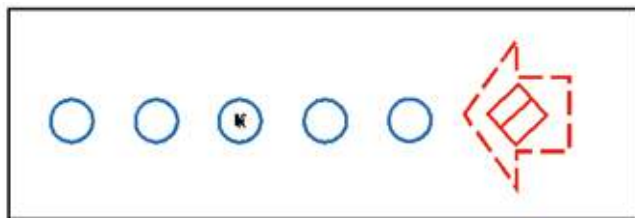

Рис. 2.1.5 – Бойове шикуння підрозділу у пішому порядку «Колона»

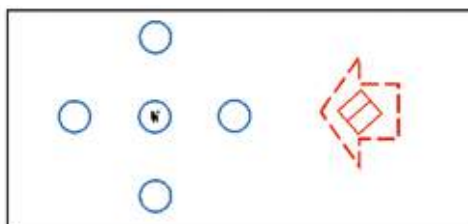

Рис. 2.1.6 – Бойове шикуння підрозділу у пішому порядку «Ромб»

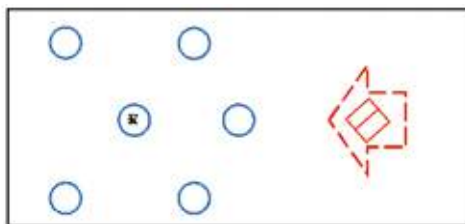

Рис. 2.1.7 – Бойове шикуння підрозділу у пішому порядку «Зірка»

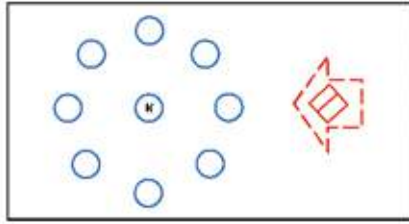

Рис. 2.1.8 – Бойове шикування підрозділу у пішому порядку «Коло»

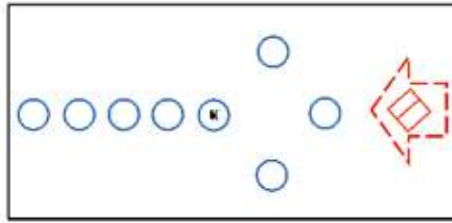

Рис. 2.1.9 – Бойове шикування підрозділу у пішому порядку «Стріла»

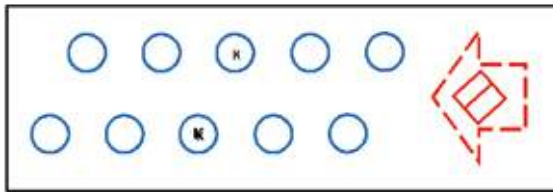

Рис. 2.1.10 – Бойове шикування підрозділу у пішому порядку «Змійка»

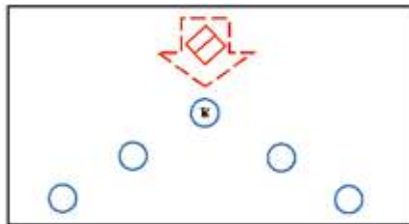

Рис. 2.1.11 – Бойове шикування підрозділу у пішому порядку «Клин (прямий)»

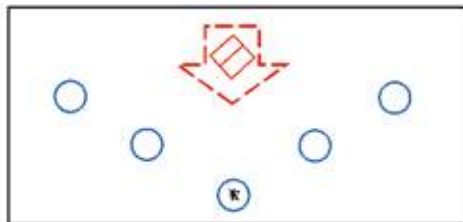

Рис. 2.1.12 – Бойове шикування підрозділу у пішому порядку «Клин (зворотній)»

Враховуючи особливості місцевості, відомості про противника, кількість особового складу у підрозділі та інші фактори, що можуть впливати на виконання бойового завдання, командир приймає рішення щодо вибору варіанту побудови похідного порядку у пішому порядку; розміщення вогневих засобів; порядок передачі сигналів, оповіщення та взаємодії; інтервали та дистанції між військовослужбовцями, а також доводить додаткову інформацію, що є важливою для успішності виконання бойового завдання.

Місце командира у похідному порядку підрозділу не є постійним, оскільки він займає таке положення, з якого зручно керувати діями особового складу.

Порядок розміщення вогневих засобів на марші є елементом рішення командира та не є сталим і може змінюватися.

Під час руху можуть застосовуватися варіанти побудови похідного порядку, а також можуть бути їх комбінації на різних ділянках місцевості.

Наприклад, під час проведення пошуку шиккування підрозділу може бути «лінія», а з виходом на відкриту місцевість особовий склад може бути перегрупований у декілька «клинів» із збільшеними інтервалами і дистанціями між військовослужбовцями.

Порядок передачі сигналів, команд і постановки завдань підрозділам Національної гвардії України під час здійснення маршу.

Порядок передачі сигналів, команд і постановки завдань підрозділам Національної гвардії України під час здійснення маршу за допомогою засобів радіо зв'язку.

Передача сигналів, команд і постановка завдань по радіо здійснюється наступним чином:

позивний радіостанції, що викликають, – один раз;

слово «Я» і позивний своєї радіостанції – один раз;

сигнал (команда) – двічі (у випадку надійного зв'язку передається один раз);

слово «прийом» – один раз.

Сигнали і команди передаються без попереднього виклику кореспондента і одержання згоди на прийом.

Приклад:

Виклик:

Яструб-45, я Сокіл-33, розпочинаємо розгортання у бойову лінію, прийом.

Відповідь:

Я Яструб-45, прийняв, прийом.

На прийнятті команду здійснюється зворотна перевірка шляхом точного повторення команди або підтвердженням прийому словами «Прийняв, прийом».

Приклад циркулярної передачі сигналу «Каскад-389»:

Виклик: Газета 32, Нептун 30 я Броня 40, Каскад-389, Каскад-389, прийом.

Відповідь: Броня 40, я Газета 32 Каскад-389, зрозумів, прийом.

Підтвердження: Я Броня 40, прийнято, прийом.

Відповідь: Броня 40, я Нептун 30 Каскад-389, зрозумів, прийом.

Підтвердження: Я Броня 40, прийнято, прийом.

Приклад передачі команди одному кореспонденту і видачі від нього квитанції на прийом:

Виклик: Яструб-10, я Сокіл-15, збільшити швидкість руху, прийом.

Відповідь: Я Яструб-10, зрозумів, збільшити швидкість руху, прийом, або

Я Яструб-10, зрозумів, прийом.

Приклад роботи між двома кореспондентами скороченими позивними:

Виклик: 10-й, я 15-й, зменшити інтервали, прийом.

Відповідь: Я 10-й, зрозумів, прийом.

Приклад роботи між двома кореспондентами без позивних:

Виклик: Дозвольте виконувати завдання, прийом.

Відповідь: Дозволю, прийом.

Приклад постановки завдання одному кореспонденту і видачі на нього квитанції на його прийом:

Виклик: Яструб-10, я Сокіл-15, прийміть радіограму, прийом.

Відповідь: Я Яструб-10, готовий, прийом.

Виклик: Я Сокіл-15, атакувати з рубежу ..., знищити противника в ..., оволодіти ..., продовжувати наступ у напрямку ..., артилерія подавляє ..., Ворон-20 наступає у напрямку ..., готовність ... прийом.

Відповідь: Я Яструб, зрозумів, прийом.

Порядок передачі сигналів, команд і постановки завдань підрозділам Національної гвардії України під час здійснення маршу за допомогою сигналів жестами.

За допомогою жестів можуть передаватися різні команди та сигнали, такі як цифри від 1 до 10, шиккування бойових порядків, додаткову важливу інформацію.

Порядок передачі сигналів, команд і постановки завдань підрозділам Національної гвардії України під час здійснення маршу за допомогою протоколів НАТО.

У разі виявлення противника в безпосередній близькості до органів розвідки та охорони, з метою як найшвидше (оперативно) передати найбільш важливі данні доцільно застосовувати протокол передачі інформації «3D (три де)»:

- D (direction) – напрямок або місце де був виявлений противник;
- D (distance) – відстань до противника;
- D (description) – опис сил противника.

Напрямок або місце противника (direction) можливо вказувати за допомогою: під час маршу або наступального бою – за допомогою «годинника», де 12 – голова колони, 6 – тил, 3 – правий фланг, 6 – лівий фланг та інша

цифри – окомірно; під час розташування на місці або в обороні – за допомогою заздалегідь складеної схеми орієнтирів місцевості.

Відстань до противника (distance) можливо визначати окомірно, за допомогою «формули тисячної», приладів вимірювання або орієнтирів, з підходом ворога дистанція до яких вже відома.

Опис сил противника (description) – кількісно-якісний склад ворога.

Наприклад: «три де, на одинадцять, 150 метрів, 10 АК противника».

В умовах відсутності безпосереднього зіткнення із противником, під час ведення розвідки та спостереження за місцевістю за допомогою приладів або безпілотних літальних апаратів (БПЛА) доцільно надавати більш розширені відомості використовуючи протокол передачі інформації «SALUTE (салют)»:

- S (size) – кількість особового складу сил противника;
- A (activity) – вид діяльності сил противника;
- L (location) – місце знаходження або координати перебування сил противника;
- U (unit/uniform) – найбільш виражені ознаки противника, що дозволяють його ідентифікувати;
- T (time) – час виявлення;
- E (equipment) – озброєння, техніка, спорядження сил противника.

Варіант доповіді із застосування БПЛА: « салют, механізований взвод на БТР, рухається по просіці лісу в напрямку нп. СОСНОВЕ, квадрат М-62-40, російська форма із червоними пов'язками, зараз 12.15, до 30 піхоти, три БТР-80».

Вже після бойового зіткнення із противником або завершення вогневого нальоту (мінометного, артилерійського, ракетно-артилерійського) найбільш інформативним та оперативним буде доповідь за протоколом передачі інформації «АСЕ (ейс)»:

- A (ammunition) – залишок бойового комплекту;
- C (casualties) – наявність поранення;
- E (equipment) – наявність або втрата чи пошкодження озброєння, техніки, важливого спорядження.

Після мінометного обстрілу позиції противником, старший спостереженого посту (СП) подає циркуляром команду на доповідь за протоколом «АСЕ», наприклад: «еспешка, ейс». Під час доповіді кожен військовослужбовець називає або свій позивний або «залізний номер» у підрозділі, наприклад: «Покемон, три коробки по 250, цілий, ПКМ пошкоджено», далі – наступний.

У разі вибуття командира або старшого групи на проведення розвідки або рекогносцировки місцевості, то найбільш інформативним та достатньо стислим буде застосування протоколу передачі інформації «GOTWA (готва)»:

- G (going) – куди саме планує вибувати командир;

- O (others) – особовий склад, який вибуває разом із командиром;
- T (time) – орієнтовний час, на який вибуває група;
- W (what) – що робити основним силам підрозділу, якщо група не повернеться у визначені терміни;
- A (action) – як діяти основним силам у разі контакту із противником.

Варіант постановки завдання та доповіді за протоколом «GOTWA» старшого розвідувальної групи рівня взвод: «група, готва, убуваємо на розвідку об'єкту Вог, зі мною Покемон, Айс, Вітамін, повертаємося до 23.00 сьогодні, якщо ні, то убуваєте на контрольну точку №3, у разі контакту із противником, сили якого значно не переважають наші, то – знижуємо, якщо ні – відходимо до запасного пункту збору Окко».

Якщо розглянути вище описані протоколи передачі інформації «3D», «SALUTE», «ACE», «GOTWA» за їх змістом, розуміти чітку послідовність надання інформації, то зовсім не обов'язкові значні знання англійської мови.

Під час застосування протоколів передачі інформації виникає можливість уникати значної кількості зайвих слів під час доповіді. Доповідь стає чітко послідовною, повністю інформативною щодо основних даних про стан дружнього підрозділу або стосовно сил противника, по своєму змісту не потребує додаткових уточнень.

Наведені приклади є лише певними варіантами передачі інформації різними способами. У кожному підрозділі можуть визначатися та встановлюватися свої сигнали, протоколи для передачі інформації.

2.2. Виведення підрозділу в район виконання спеціальних та бойових завдань наземним шляхом

Під час виведення підрозділу в район виконання спеціальних та бойових завдань наземним шляхом проводиться підготовка особового складу, зброї, спорядження, засобів зв'язку, навігації до дій у районі виконання завдання та вивчення району дій.

Безпосередня підготовка підрозділу до виконання конкретного спеціального (бойового) завдання в районі, що контролюється незаконними збройними формуваннями включає:

1. Доведення завдання до командира групи і прийняття їм рішення на його виконання
2. Постановка задач особовому складу групи і вибір способів і порядку дій в районі виконання завдання;
3. Отримання і вивчення командиром групи, його заступником і радистом програми радіозв'язку і шифру (за необхідністю);
4. Отримання і перевірка стану озброєння, боєприпасів, засобів зв'язку, технічних та інших спеціальних засобів, мінно-вибухових засобів, парашутно-десантного майна, водолазного або гірського спорядження, топографічних карт, продовольства, медикаментів і спорядження;

5. Проведення необхідних додаткових занять, тренувань і стрільб;

6. Підготовка засобів виводу особового складу (укладання парашутів, підготовка водолазного або гірського спорядження і т. ін.) – за необхідністю;

7. Припасування зброї, спеціальних засобів, спорядження, екіпіровки;

8. Перевірка готовності групи до виконання завдання.

У кожному конкретному випадку підготовка групи буде залежати:

– від отриманого завдання;

– наявності часу;

– наявності досвіду виконання спеціальних (бойових) завдань у особового складу групи, а також їх загальної навченості (результатів бойової та спеціальної підготовки);

– способу виводу в район виконання завдання.

Матеріально-технічне забезпечення організовується відповідно до вказівок командира і включає:

– отримання і перевірку надійності озброєння, боєприпасів, мінно-вибухових засобів, приладів спостереження, технічних і спеціальних засобів, радіозасобів;

– забезпечення запасними деталями і інструментами;

– перевірка підготовлених засобів виводу (укладеного парашутно-десантного майна або гірського чи водолазного спорядження);

– підготовку озброєння, техніки і інших засобів до безвідмовної роботи в тих умовах, в яких належить виконувати завдання;

– отримання і перевірку обмундирування і спорядження; отримання продуктів харчування та інше.

При укладанні предметів екіпіровки в першу чергу необхідно укласти ті предмети, які не знадобляться бійцям найближчим часом (наприклад змінний одяг і т. п.). Боєприпаси повинні бути укладені в останню чергу, щоб вони знаходилися «під рукою». Щоб уникнути попадання в предмети екіпіровки води або снігу, вони повинні бути завернуті в поліетилен. Магазини споряджаються патронами і вкладаються в сумки для магазинів, гранати із запалами в сумки для гранат. У рюкзак предмети укладаються так, щоб у стінки, зверненої до спини, лежали м'які речі. Правильність укладання перевіряється командиром групи. Особлива увага звертається на упаковку засобів радіозв'язку, мінно-вибухових засобів, електронних приладів. Упаковка повинна бути проведена так, щоб при переміщенні (приземленні чи ударі) зберігалася працездатність засобів, що знаходяться в ній, і забезпечувалася безпека бійця. При підгонці спорядження необхідно переконатися, що при русі частини зброї і спорядження, які торкаються, не створюють звуків і не ускладнюють свободу рухів.

Підготовку групи необхідно проводити ізольовано від інших підрозділів.

Зазвичай вивчення місцевості та (або) об'єкта в районі майбутніх дій проводиться на карті і на макетах, а при наявності у бойовій задачі об'єкта,

на якому група повинна провести спеціальні заходи – макет об'єкту (якщо відсутній такий самий об'єкт, наприклад однотипова будівля, автобус, літак і т. п.) під керівництвом заступника командира групи.

Після закінчення підготовки групи і проведення перевірки макета та їх елементи повинні бути знищені.

Особовий склад уважно вивчає і запам'ятовує основні місцеві предмети і форми рельєфу, які можуть служити орієнтирами в районі майбутніх дій та навколо нього, а також внутрішню структуру об'єкта. Після вивчення всі повинні до найменших деталей запам'ятати місцевість (власні назви, напрямки течії річок, характеристики лісів, річок, доріг і т. п.) або об'єкт; прив'язку до місцевості особовий склад повинен працювати за допомогою сторін горизонту (не повинні вживати таких понять як вправо, вліво, попереду, позаду, а лише – північ, південь, схід, захід).

Виведення наземним шляхом є основним способом виводу груп у Національній гвардії України.

Організація і здійснення виводу групи у район виконання завдання наземним шляхом включає:

- вибір часу, способу і засобів виводу;
- підбір і рекогносцировку ділянок переходу лінії зіткнення сторін;
- маршрутів для проникнення в заданий район (до заданого об'єкту);
- узгодження питань виводу з штабом угруповання першого ешелону;
- підготовку бійців;
- матеріально-технічне забезпечення виведення групи, їхню доставку до місця переходу лінії зіткнення сторін і її перехід.

Для супроводу групи через лінію зіткнення сторін можуть виділятися провідники або розвідники зі складу підрозділів першого ешелону, що добре знають місцевість і обстановку на ділянці переходу.

Для виведення групи у район, що контролюється противником через лінію зіткнення сторін обираються дві ділянки – основна і запасна.

Запасна ділянка переходу, крім того, повинна знаходитись на такій відстані від основної, при якій зміна обстановки на основній ділянці не вплинула б на зміну обстановки на запасній.

Будь-які контакти групи з військовослужбовцями частин, на ділянках яких знаходяться місця переходу повинні виключатися.

При виявленні противником групи під час переходу лінії зіткнення сторін на маршруті руху командир групи діє виходячи з конкретної обстановки (віддалення від переднього краю, сил і характеру дій противника, умов місцевості, наявності сил опору в районі та ін.). Якщо є можливість, група, не вступаючи в бій, відривається від противника і продовжує рух за вказаним маршрутом. Для відриву від противника, який переслідує групу, повинні широко застосовуватися маневр, відволікаючі дії та мінування шляхів відходу.

На ділянках переходу призначаються інженерні підрозділи які забезпечують перехід, здійснюють інженерне забезпечення (роблять проходи в мінних полях, та загородженнях), позначають та охороняють данні проходи (Рис. 2.2.1.).

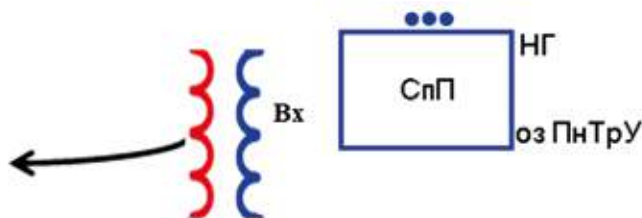

Рис. 2.2.1 – Дії підрозділу НГУ

1. В визначений час група висувається до ділянки переходу, її можуть супроводжувати розвідники або місцеві жителі які добре знають місцевість.

2. Зі складу групи призначаються спостерігачі, які висуваються безпосередньо до проходів, слідкують за обстановкою та подають сигнал командирі групи про початок переходу.

3. Отримавши сигнал група як найшвидше долає дану ділянку, спостерігачі приєднуються та замикають колону групи.

4. Після здійснення групою переходу, інженерні підрозділи відновлюють загородження, маскують сліди переходу.

5. Група стрімко рухається в глиб території противника на призначений пункт збору.

6. Особи які супроводжували групу на територію противника, через деякий час самостійно повертаються на нашу територію.

Під час пересування (рис. 2.2.2) бійці повинні намагатися не залишати слідів, приймати заходи, які б ускладнювали переслідування силами противника із використанням службово-розшукових собак. Після подолання ділянок переходу сліди переходу та порушення в огорожі швидко та ретельно маскуються, місце обробляється засобами проти собак.

Рис. 2.2.2 – Порядок подолання ділянок охорони переднього краю противника

Пункт збору – це обране на місцевості місце, призначене для збору особового складу групи на випадок, якщо група розділиться при виконанні задачі. Під час виконання завдання в районі, що контролюється НЗФ група повинна постійно мати призначений основний і запасний пункт збору. Пункти збору вибираються завчасно на картах, планах, макетах місцевості та ін. Перший із бійців, що прибув на пункт збору здійснює його охорону, приймає командування на себе до прибуття командира групи. По прибутті інших бійців організовується кругова оборона. Поранені (хворі) розміщуються в центрі розташування групи і їм надається необхідна медична допомога. Після прибуття командира групи старший доповідає йому про наявність особового складу та іншу інформацію яка є.

Основний пункт збору (ОПЗ) – це завчасно вибраний і умовно призначений «ОСНОВНИМ» пункт на місцевості, призначений для збору особового складу у встановлений командиром час. Як правило, ОПЗ діє на пролязі невеликого проміжку часу.

Запасний пункт збору (ЗПЗ) – завчасно обумовлене місце, яке призначається для збору особового складу, які з різних причин не змогли вийти на ОПЗ. Запасних пунктів збору може бути декілька, вони працюють в продовж більш тривалого терміну часу, який необхідний для збору всієї групи.

Кожний борець повинен знати точно розташування пунктів збору, маршрути виходу на них, час їх роботи, встановлений сигнал розпізнавання, пароль та відгук. Пункти збору призначаються поблизу добре помітних орієнтирів, з метою точного виходу на них.

Приклад віддачі вказівок: «Наступний пункт збору підрозділу розташований в районі населеного пункту «Х», на схід від нашого поточного положення. Необхідно рухатися на схід приблизно 4 кілометри до виходу до дряної огорожі, потім необхідно повернути на північ і рухатися до виходу до перехрестя дороги. Пункт збору знаходиться на північно – східному куті невеликого чагарника, розташованого приблизно в 200 метрах на північ від перехрестя. Час роботи пункту збору з 2.00 до 4.00 4 квітня. Запасний пункт збору – яма в чагарнику знаходиться далі 3 км у верх вздовж річки. Час його роботи з 11.00 до 12.00 4 квітня. Пароль «в сумі 7», заходити на пункти збору з південного боку.»

Висока маневреність груп спеціального призначення є одним з найважливіших умов їх успішних дій в районі виконання завдання. Від особового

складу вимагається уміння приховано здійснювати марші на значну відстань; добре орієнтуватися і швидко пересуватися на найрізноманітнішій місцевості в різну пору року, при різких змінах метеорологічних умов; уміння долати перешкоди, що зустрічаються на шляху.

Разом з виконанням цих вимог особовому складу необхідно дотримуватися заходів по забезпеченню попередження раптового нападу противника, зберігати боєздатність, бути в постійній готовності до виконання поставлених і раптово виникаючих завдань.

Кожен боєць, а особливо командир групи, зобов'язаний твердо знати основні положення по організації маршу в тилу противника, володіти різними способами пересування і подолання перешкод, забезпечувати виконання заходів безпеки на марші і дотримуватися найсуворішого маскування.

Підрозділи (групи) можуть пересуватися в районах, що контролюються противником у повному складі або окремими підгрупами. Тому кожен боєць повинен знати основні способи пересування і подолання перешкод. У сучасних умовах слід прагнути до максимального використання для пересування в тилу противника різних технічних транспортних засобів. У цих цілях може застосовуватися захоплення транспортних засобів у противника, а в окремих випадках не виключена можливість придбання транспортних засобів у місцевого населення.

Проте, значне місце в діях груп займає пересування, яке здійснюється пішим порядком.

На території противника не тільки ніч приховує від сторонніх очей. Весь особовий склад групи повинен дотримуватися наступних правил пересування:

1. Силует людини легко помітити на тлі неба, тому слід уникати вершин.
2. В гору і з гори потрібно йти не прямо, а зигзагом. При переслідуванні теж слід постійно міняти напрямок (це важливо при переслідуванні службовими собаками).
3. Протипіхотні міни можуть затримати переслідування, але на їх установку потрібен час.
4. Необхідно використовувати всі переваги рельєфу, а відкриту місцевість перетинати по найнижчій траєкторії.
5. Пересуватися слід уздовж існуючих доріг, але у жодному випадку не по дорогах.

Швидкість руху при пересуванні повинна забезпечувати прихованість і маскування, гарантоване упередження виявлення противника, дозволяти вести інженерну розвідку маршруту і може складати 2-3 км. за годину, але в місцях найбільш вірогідної зустрічі з противником, в районах найбільш вірогідного знаходження мінно-вибухових загороджень вона може знижуватися до 0,8 – 1 км. за годину.

Залежно від конкретних умов для пересування можуть застосовуватися: ходьба, біг, перебіжки і переповзання.

Для подолання невеликих перешкод на шляху руху застосовуються різні стрибки, вилізання, влізання, прослизання, підлазання.

Під час руху слід робити короткі зупинки і прислухатися, особливо в місцях подолання різних перешкод.

При пересуванні будь-яка зупинка групи – **кругова оборона**.

Організація пересування.

Марш групи організовує її командир. Він приймає рішення на марш на основі детальної і всебічної оцінки місцевості в смузї майбутнього маршруту, наявних відомостей про противника, стану і можливостей групи, а також термінів виконання поставленого завдання.

Маршрут руху групи повинен забезпечувати скритність пересування, збереження фізичних сил особового складу і найменшу витрату часу на перехід.

Пересування здійснюється, як правило, вночі або в умовах обмеженої видимості.

У сприятливих умовах для пересування може бути використаний транспорт, захоплений у противника. В ході пересування організовується кругове спостереження.

Організуючи пересування, командир групи зобов'язаний:

1. Намітити і вивчити по карті маршрут руху, визначити місця основного і запасного (запасних) пунктів збору;

2. Визначити похідний порядок групи, кількість і склад дозорів (дозорних);

3. Визначити порядок дій особового складу при раптовій зустрічі з противником і при виході на пункти збору;

4. Намітити місця привалів і дньовок;

5. Встановити сигнали управління і порядок зв'язку усередині групи.

Вибираючи маршрут, потрібно прагнути до обходу різних перешкод на шляху руху. Проте в тих випадках, коли є загроза безпеці групи, слід віддати перевагу довшому шляху, нехай навіть пов'язаному з подоланням таких серйозних перешкод, як хащі, болота, річки і т. ін.. При цьому він враховує умови орієнтування, для чого намічає на маршруті чіткі орієнтири, які можуть бути добре видимі вночі; визначає азимути на орієнтири по шляху руху і відстань між ними (у парах кроків). Доцільно прокладати маршрут поблизу чітких місцевих орієнтирів (узлісся лісу, просіка, беріг річки, озера), співпадаючих з напрямком руху. Потрібно прагнути до того, щоб маршрут проходив по таких ділянках місцевості, на яких менш помітні сліди групи.

На основі оцінки відомостей про противника (військові, поліцейські підрозділи і гарнізони, розвідувальні і контррозвідувальні органи, контрольно-пропускні пункти, які об'єкти, ділянки доріг, переправи, мости, перевали охороняються, уточнити, які заходи по посиленню режиму робить противник в смузї маршу і т. д.) командир групи намічає маршрут,

найбільш доцільний з погляду безпеки від можливого нападу, визначає райони, де найбільш вірогідна зустріч з противником, і заходи по зниженню цієї вірогідності.

Похідний порядок групи повинен будуватися і змінюватися відповідно до характеру місцевості, інших елементів обстановки. Він повинен забезпечувати рух в наміченому темпі, безпеку групи, зручність управління під час руху і при відбитті нападу противника (відході з-під його удару). Склад і кількість дозорів залежить від чисельності групи.

Командир групи обов'язково повинен визначити дії особового складу на випадок раптової зустрічі з меншим за кількістю противником, дії особового складу при раптовій зустрічі з переважаючими силами противника та на випадок повітряного спостереження (нападу).

Важливе значення для підтримки високої швидкості пересування і збереження сил особового складу має правильне поєднання інтенсивного руху і відпочинку. Для короткочасного відпочинку на марші, а також для уточнення місцезнаходження і визначення напрямку подальшого руху, для огляду і упорядкування взуття, одягу, спорядження призначаються привали.

Перший привал тривалістю 5-10 хв. доцільно влаштувати через 25-30 хв. після початку руху. Під час привалу усуваються недоліки, що виявилися, в підгонці спорядження, одягу і перш за все взуття. Подальші привали призначаються при русі по середньо пересіченій місцевості через кожних 1,5-2 год. руху. Тривалість привалів 10 хв. При підйомах проміжки між привалами необхідно скорочувати у міру збільшення крутизну підйому. Так, при крутизні підйому 15-25° привали слід робити приблизно через 50 хв., а при крутіших підйомах частіше. Якщо намічається пройти близько 30 км. і більш в умовах темряви, то привал оголошується при подоланні половини шляху на 1-2 години для відпочинку і приймання їжі. У тих випадках, коли вибраний маршрут не може бути пройдений за одну ніч, перед настанням світлого часу група зупиняється на днювання. Райони дньовок визначаються командиром групи заздалегідь, при розробці маршруту по карті, а в подальшому уточнюються після прибуття в намічений район. Під час привалів організовується кругова охорона (спостереження) і проводиться розрахунок особового складу групи для дій у разі раптового нападу противника.

Дуже важливий постійний зв'язок дозорів з ядром групи, для чого встановлюються прості зорові і звукові сигнали, а також радіосигнали, що легко запам'ятовуються.

Ціль маршу визначається характером завдання, яке виконує група. Це може бути:

- 1..Вихід в район виконання поставленого завдання після виведення на територію, що контролюється НЗФ;
2. Перехід з бази (району збору) до об'єктів дій і повернення на базу після виконання завдання;

3. Зміна бази, коли перебування на ній стає небезпечним або недоцільним;

4. Переміщення в новий район дій.

Вибір похідного порядку групи при пересуванні залежить від:

1. Бойового завдання і чисельного складу групи;
2. Можливості ефективного управління підрозділом;
3. Рельєфу, захисних властивостей місцевості, пори року і доби;
4. Передбачуваних напрямків виявлення противника або його нападу;
5. Мінної обстановки;
6. Обстановки у повітряному просторі.

Зазвичай похідний порядок складається з ядра групи і похідної охорони.

У похідну охорону виділяється **головний дозор** з двох-трьох (чотирьох) осіб. У разі потреби огляду окремих ділянок місцевості і загрози зіткнення з противником на марші можуть висилатися бокові дозори на один або навіть два фланги. Тиловий дозор висилається при виявленні або загрозі переслідування групи противником.

Варіант побудови дозору:

1. В колону по одному.
2. «Заячий слід».
3. «Ромб».
4. «Лінія».
5. «Клин».

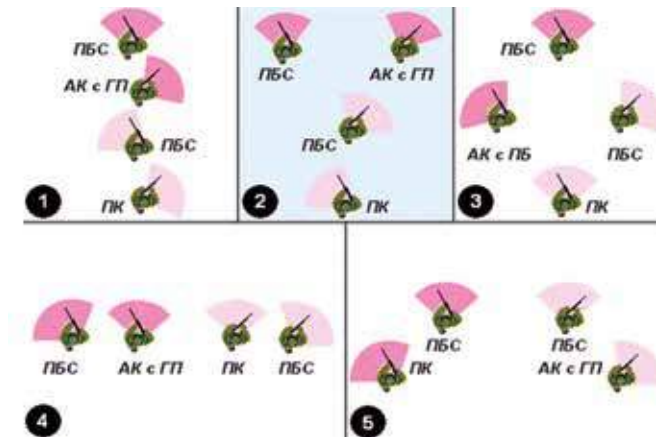

Рис. 2.2.3. – Шиккування бойового порядку дозорів

Основне завдання похідної охорони – розвідка маршруту і попередження групи про небезпеку. Дозори рухаються на відстані, що забезпечує зоровий і звуковий зв'язок з командиром групи, а також підтримання їх вогнем. На відкритій місцевості дозор може віддалятися на відстань, що перевищує зв'язок голосом. Але в цьому випадку обов'язково повинні бути надійний зоровий зв'язок або зв'язок по радіообміну. Командир групи зазвичай рухається в голові ядра групи, управляючи дозорами і регулюючи швидкість

руху. У всіх випадках обов'язково призначаються спостерігачі за дозорами, за флангами (в сторони яких не вислані дозори), за повітрям. Також боець, який рухається в хвості колони, веде спостереження за тилом, а за наявності тилового дозору приймає його сигнали.

Бойовий порядок в колону по одному (по два – «змійкою» або «гуськом») (рис. 2.2.4.) є основним варіантом пересування групи на практично будь-якій місцевості.

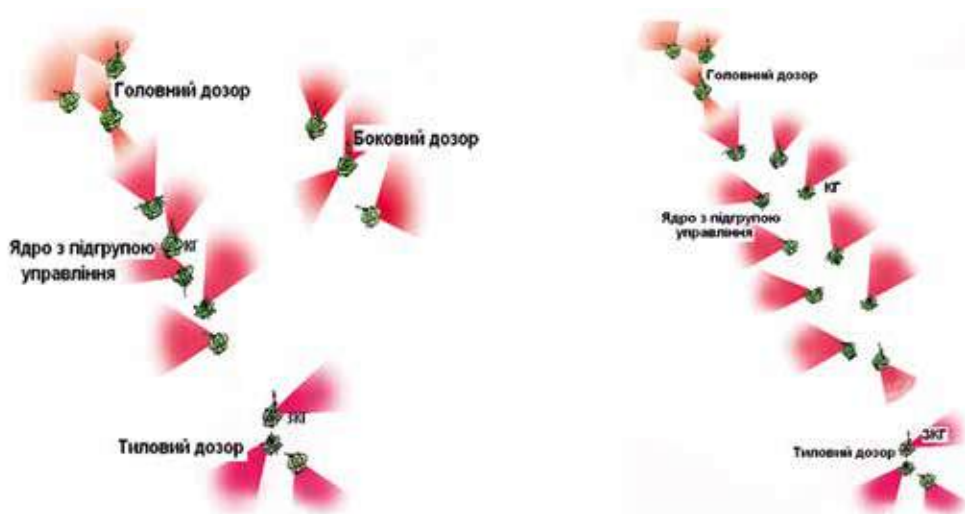

Рис. 2.2.4. – Шиківання бойового порядку групи

Дистанція між елементами бойового порядку і окремими бійцями визначається командиром групи у кожному конкретному випадку. Він застосовується на закритій місцевості, для руху уздовж кромek лісу, на мінному полі, при просочуванні крізь бойові порядки противника. Командирові легко управляти, але виконання команди вимагає часу. Підрозділ сильно уразливий з флангів і утруднено ведення фронтального вогню.

Бойовий порядок «трилисник» і «кільце» (рис. 2.2.5.) найбільш прийнятні при необхідності ведення групою кругового вогню, при відході після бойового зіткнення з противником, при переслідуванні групи противником або в районі особливої уваги. У лісовій (гірсько-лісовий) місцевості дистанція між бійцями повинна складати не більше 4-8 метрів вдень і 3-6 метрів вночі, а на відкритій місцевості до 10-12 метрів.

При будь-якому варіанті побудови похідного порядку групи, дистанція між бійцями в дозорі (підгрупі, розрахунку-трійці або парі) повинна забезпечувати їх візуальний контроль один за одним, але не перевищувати 10-12 метрів, а при русі по відкритих ділянках місцевості і огляді місцевих предметів дистанція між ними може досягати до 20 метрів і більш.

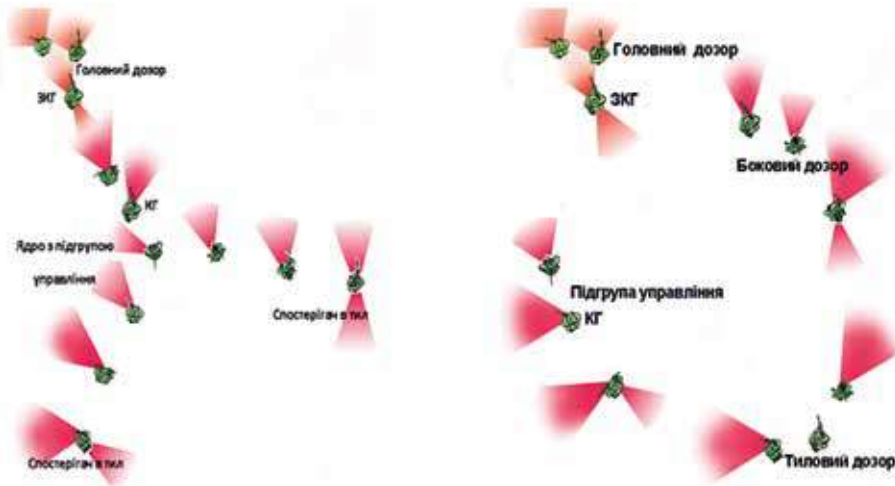

Рис. 2.2.5. – Шикуння бойового порядку групи

Бойовий порядок «лінія» (рис. 2.2.6.) застосовується для детального планомірного огляду місцевості, висування групи (підгрупи) на вогневий рубіж, при фронтальній загрозі противника і так далі.

Рух в лінію може здійснюватися всією групою одночасно, частиною групи при її безпосередній вогневій підтримці спеціально виділеними розвідниками або послідовним переміщенням окремих бійців, пар і розрахунків-трійок.

При послідовному переміщенні використовується принцип коротких перебіжок з постійним вирівнюванням лінії, але особовий склад групи пересувається кроком із звичайною для маршу швидкістю.

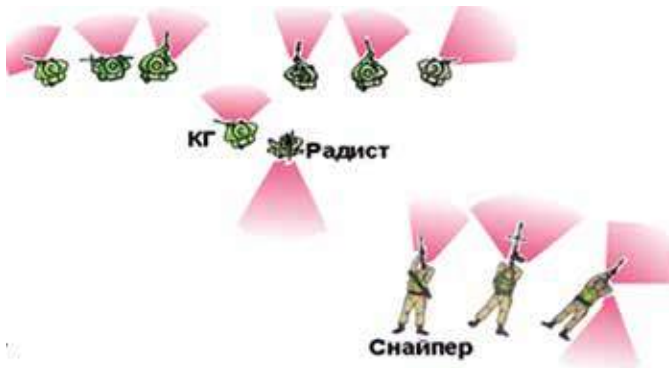

Рис. 2.2.6. – Шикуння бойового порядку групи

Бойові порядки техніки призначаються для швидкого реагування, гнучкості, маневреності, подавлення противника вогневою силою. Варіант розміщення особового складу на бойовій техніці представлений на рисунку 2.2.7.

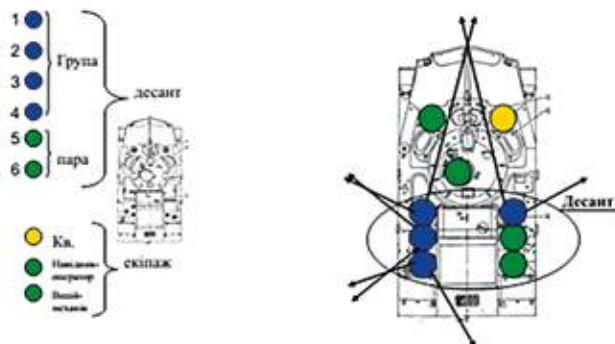

Рис. 2.2.7. – Розміщення особового складу

Основні завдання бойової техніки – це безпечне перевезення особового складу та пряма вогнева підтримка під час бою. Види бойових порядків під час пересування на бойовій техніці представлені на рисунках 2.2.8., 2.2.9., 2.2.10:

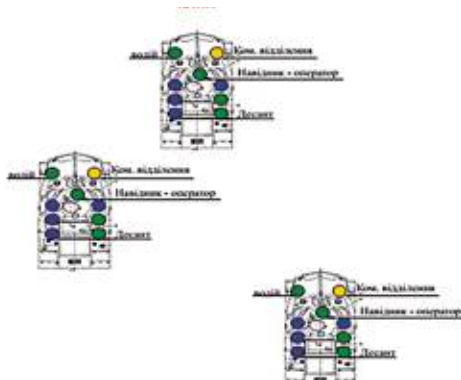

Рис. 2.2.8. – Бойові порядки «Клин»

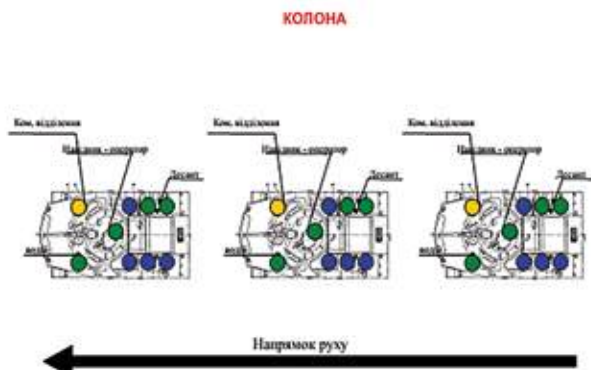

Рис. 2.2.9. – Бойові порядки «Колона»

Рис. 2.2.10. – Бойовий порядок «Розширена колона»

Водні перешкоди. Під час переходів в тилу противника групам зустрічатимуться річки, протоки, канали, струмки, озера, болота, які доведеться долати сходу, без попередньої розвідки цих перешкод і тривалої підготовки, без спеціальних переправочних засобів (пристосувань), в різні пори року і доби. Тому особовий склад груп повинен знати, як в короткі терміни і з дотриманням мір безпеки подолати водні перешкоди, як обладнати переправні засоби, використовуючи для цієї цілі прості підручні матеріали. Для забезпечення безпеки важливо уміти правильно вибрати місце переправи.

При цьому спочатку визначається місце висадки (виходу) на протилежний берег, а потім залежно від характеру річки-місце входу на своєму березі. Місце входу у воду вибирається з врахуванням швидкості течії, ширини річки і способу переправи вище за місце наміченої висадки на протилежному березі.

Обставини не завжди дозволяють групі заздалегідь дослідити водний рубіж, але вона завжди має можливість заздалегідь підібрати відповідне місце по карті. По карті можна визначити напрямок течії річки, її ширину і глибину, загальний характер берегів. Визначивши напрямок і швидкість течії річки і її ширину, легко знайти величину можливого зносу при переправі на підручних засобах або уплав (помножити 2,5 на швидкість течії (м/с) і на ширину річки (м)). Розрахувавши величину зносу, можна вибрати по карті найбільш сприятливий район висадки на протилежному березі. Для переправи через водні перешкоди необхідно вибрати найбільш вузькі ділянки. Підходи до водного рубежу і район виходу на протилежний берег повинні забезпечувати максимальну скритність групи, щоб вона мала можливість підготуватися до переправи і швидко привести себе в бойову готовність після переправи. Береги в місці переправи мають бути зручними для підходу до води і виходу з неї після подолання рубежу. Треба підшукувати таке місце, щоб берег річки, з якого йтиме переправа, був вище протилежного, це дозволить краще контролювати навколишню місцевість.

Для розвідки місця висадки і підходів до нього, якщо дозволяє час і обстановка, треба спочатку переправитися одному (двом) розвідникові і лише по його сигналу слід переправлятися останнім. В ході подолання водної перешкоди зберігається похідний порядок групи, як при її пересуванні в тилу противника.

Переправи через водні рубежі можуть здійснюватися :

- убрід;
- уплав з використанням підручних засобів (без підручних засобів);
- на плотах або човнах;
- по льоду.

Зброю бійці закріплюють (переправляють) в такому положенні, щоб забезпечувалася її негайна готовність до відкриття вогню. Боєприпаси, мінно-вибухові засоби, продовольство і інші матеріальні засоби розподіляються між особовим складом так, щоб не втрачалася боєдатність групи навіть у разі втрати частини майна в ході переправи.

Переправа групи може здійснюватися в такій послідовності (рис. 2.2.11): після підготовки групи до переправи (пакування речей в поліетиленовий пакет або в прогумовану тканину) головний дозор переправляється на протилежний берег, займає позицію для спостереження та прикриває дії решти групи і тільки по його команді починає рух ядро групи, а після виходу з води ядра групи – тилловий дозор.

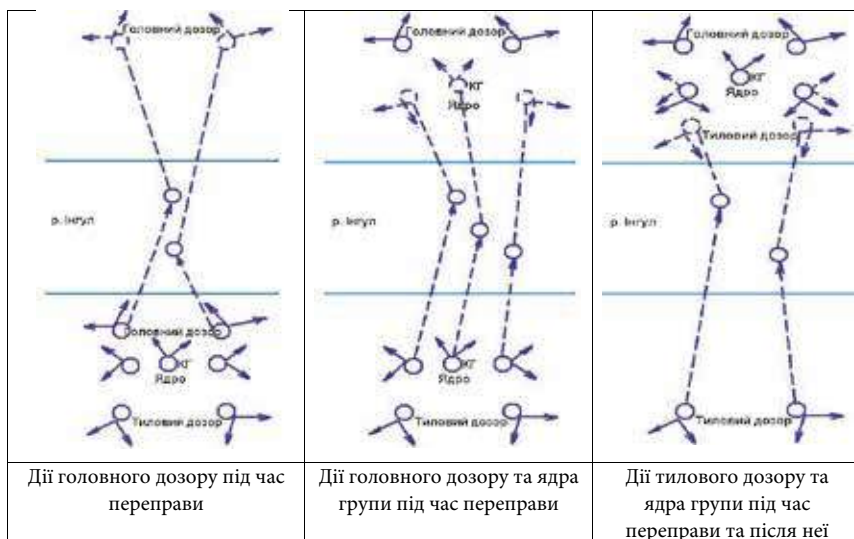

Рис. 2.2.11 – Варіант дій групи при подоланні водних перешкод

Дороги. При переході доріг, головний дозор оглядає місцевість за дорогою та забезпечує перехід. Ядро групи по команді «Вперед» в лінію або щільною групою стрімко долають дорогу. Прийоми подолання небезпечних ділянок наведені на рисунку 2.2.12.

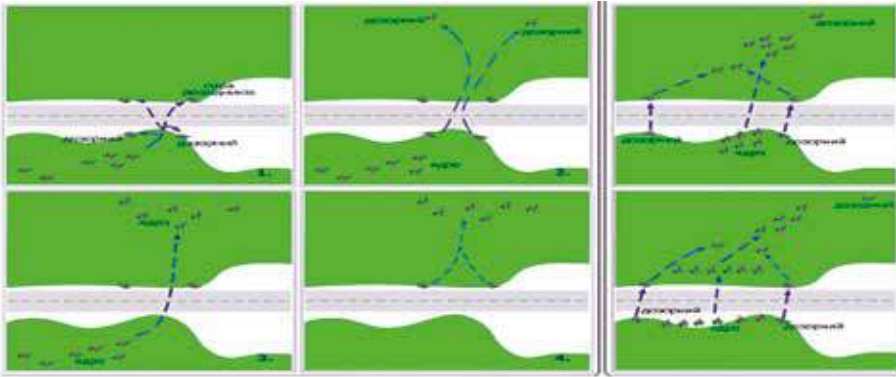

Рис. 2.2.12. – Прийоми подолання небезпечних ділянок

Особливості пересування вночі. Ніч є найбільш зручним часом доби для дій групи ОП. Вночі легше непомітно проникнути до об'єкту, застати противника зненацька, викликати паніку, приховати свої сліди і зберегти сили. Готуючись до нічних дій, слід заздалегідь вивчити район дії, маршрут, особливості місцевості і місцеві предмети, намітити орієнтири, визначити пізнавальні знаки і умовні сигнали, підготувати зброю, мінно-вибухові засоби, спорядження.

Вночі, як і вдень потрібно уміло пристосовуватися до місцевості, пам'ятаючи про наявність у противника засобів нічного бачення, радіолокаційних, тепловізійних і інших приладів спостереження. При пересуванні вночі особовий склад повинен діяти рішуче, але обережно, маючи зв'язок між собою.

Пересування вночі здійснюється тими ж способами, що і вдень. При ходьбі в повний зріст в незнайомих місцях, покритих лісом або чагарником, необхідно ліву руку злегка зігнути в лікті і тримати перед собою на висоті обличчя для самостраховки іноді рухаючи її зверху вниз. Наближаючись до об'єкту в місцях, де можуть бути пастки і сюрпризи, підготовлені противником, рухатися потрібно повзучи або пригнувшись нижче. Щоб не натрапити на дрот, мотузок і т. ін., необхідно робити повільні обережні рухи лівою рукою перед собою – «погладжування», а правою – круги або зигзагоподібні. При виявленні шнура, дроту, сигнального пристрою, міни, потрібно оповістити про це решту особового складу або залишити біля виявленого предмету розпізнавальний знак. Діючи вночі треба бути готовим до застосування противником освітлювальних ракет, мін, прожекторів і інших засобів освітлення місцевості. При їх спрацьовуванні треба негайно лягти і завмерти та продовжити рух тільки тоді, коли освітлення припиниться. Якщо боєць підозрює, що противник помітив його, треба трохи перечекати, прислухаючись і не припиняючи спостереження. Потім перекидом-перекочуванням швидко вийти з небезпечної зони.

При місячному світлі і постійному штучному освітленні місцевості рухатися слід по тіньовій стороні посадки, огорожі, будівлі, обриву, узлісся

лісу і т.п., прислухаючись до шорохів, гавкоту собак, стежити, чи не злітають птахи з дерев, кущів. Потривожені птахи і собаки демаскують групу.

У темному приміщенні рухаються уздовж стін, обмацуючи руками і ногами навколишні предмети. Треба обов'язково запам'ятати розташування входу в приміщення і не втрачати орієнтування пересуваючись всередині.

Треба пам'ятати, що при пересуванні в нічний час зазвичай здається, що просунулися далеко, а насправді пройдена невелика відстань. Використання приладів нічного та тепловізійного бачення значно полегшує рух в темний час доби.

2.3. Загальні положення щодо дій особового складу підрозділу під час раптового зіткнення з противником

В умовах збройного конфлікту напад із засідки є найбільш ефективним способом тактики бойових дій невеликими за чисельністю групами.

За статистикою сучасних збройних конфліктів дії незаконних збройних формувань більш ніж на 70 % складаються із засідок. Для них, а також для диверсійно-розвідувальних груп противника, це найбільш доступний, вигідний, ефективний і порівняно безпечний вид бойових дій. Тому Національна гвардія України, повинна бути завжди готовою до бойових дій в умовах застосування противником засідок.

Знання тактики контрзасадних заходів дуже важливе для всіх підрозділів, оскільки ці підрозділи будь-коли під час пересування можуть стати об'єктом нападу із засідки. Тому контрзасадні та засадні заходи необхідно вивчати в сукупності для кращого розуміння логіки заходів протидії.

Контрзасадні дії умовно поділяються на дві групи:

Превентивні дії. Ці заходи направлені на завчасне виявлення засади противника та ліквідацію цієї загрози. Крім того, до превентивних заходів відносяться дії, направлені на підготовку особового складу, озброєння та техніки до можливого несподіваного нападу з метою протидії йому та зниженню вірогідних втрат;

Дії направлені на безпосереднє відбиття нападу. До даного комплексу питань відносяться тактика дій особового складу, який потрапив у засідку, з метою протидії противнику, виходу з несприятливого положення та мінімізації своїх втрат.

Превентивні дії.

Перше, що може допомогти в контрзасадних діях – це *інформація*. Командиру, який планує контрзасадні заходи, в першу чергу необхідно володіти оперативною обстановкою в районі ймовірного руху колони. Комплекс цих питань включає в себе декілька пунктів.

Вивчення місцевості. Необхідно вивчити не тільки безпосередній маршрут ймовірного руху колони, а й можливі (запасні) шляхи, наприклад: придатність маршрутів до проходження тих видів техніки, які будуть рухатись

в колоні, прохідність дороги для техніки у випадку зміни погодних умов тощо. Крім цього необхідно знати місцевість навколо цих шляхів. Це допоможе не тільки передбачити засідку в певному місці, але і дасть підказку де засідка маловірогідна. Тому прилегла місцевість розглядається з точки зору планування засідки. Під час планування маршруту руху необхідно вибирати не самий короткий, а самий безпечний, паралельно з цим планується запасний (запасні) маршрут.

Наявні сили, які задіяні в даному районі. Ефективне проведення будь-якої операції потребує скоординованих дій різних служб, а іноді різних родів військ. Наприклад: за досвідом проведення бойових дій неузгодженість дій з боку різних підрозділів приводила до нанесення ударів по своїм. Важливо при цьому необхідно враховувати витік інформації.

Інформація про противника, діючого в даному районі. Зазвичай командири, які знаходяться в певному місці тривалий час, мають достатню інформацію про противника (імена командирів, чисельність та озброєння). Дуже важливою інформацією є тактика та особливості дій підрозділів противника, особливо під час організації засідки. Для цього необхідно мати статистику нападів, яка дасть реальну картину можливостей та тактики противника. На основі достовірної та оновленої інформації про противника, необхідно проводити ретельний аналіз. В результаті якісної обробки наявної інформації, командир може не тільки запобігти великих втрат в своїх підрозділах, а й уникнути зайвих, та непотрібних зусиль та затрат.

Вказана інформація зазвичай не з'являється сама по собі. Вона надходить з різних джерел (розвідувальні донесення, повідомлення місцевих інформаторів, дані допиту полонених, відомості отримані від технічних засобів розвідки тощо). Кожне з цих джерел має різну ступінь повноти та достовірності.

Дезінформація.

Розповсюдження інформації, яка вводить противника в оману відносно факту висування колоні, а також склад колоні, маршрут руху, час виходу тощо, може принести значну користь. Велике значення має спосіб доставки дезінформації. Командирам необхідно керуватись принципом «*дезінформуй противника завжди та про все*».

Підготовка дороги.

Окрім вивчення маршруту та прилеглої до нього місцевості, підрозділам, які постійно дислокуються в даному районі та регулярно супроводжують колони, необхідно активно проводити підготовчу діяльність. Для скорочення місць можливого розміщення засадних груп противника, проводиться розчищення чагарників шляхом його знищення силами особового складу або за допомогою залучення дружньо налаштованого місцевого населення. Артилерія, бойові машини та сапери можуть знищувати будівлі, які знаходяться поблизу дороги. Подібні заходи проводились радянськими

військами в Афганістані навколо свого місця постійної дислокації. Така зона може простягатись на 100 та більше метрів від дороги.

Місця можливого розташування засади необхідно пристріляти артилерією. Деякі місця засад можуть мінуватись, але розраховувати на них особливо не потрібно, так як противник може їх нейтралізувати. Необхідно періодично перевіряти наявність мін в місцях їх встановлення.

Інтенсивність руху по дорозі може звести до мінімуму вірогідність мінування, але це відноситься до світлого часу доби.

Не треба нехтувати тактикою противника. По можливості необхідно постійно розширювати мережу інформаторів із числа місцевого населення, які будуть спостерігати за підозрілими переміщеннями та повідомляти про них військових. В якості інформаторів краще використовувати тих, місцевих, які давно проживають в даному районі та мають майно та сім'ю.

Значно знижує вірогідність організації засади постійне патрулювання місцевості.

Підготовка техніки до ведення контрзасадних дій.

Підготовка техніки є одним з основних заходів превентивних дій, який забезпечує підвищення живучості техніки та зниженню вірогідних втрат від можливого несподіваного нападу противника. В залежності від тривалості збройного конфлікту, цей захід потребує постійного контролю з боку командирів щодо дообладнання та надання пропозицій по переобладнанню техніки за для більш надійного захисту особового складу, збільшення захищеності техніки та її маневрених та швидкісних характеристик.

Так наприклад: в ході операцій на сході України велось постійне переобладнання техніки, щоб забезпечити живучість техніки та зменшити втрати серед особового складу (Рис. 2.3.1. – 2.3.4.).

Рис. 2.3.1 – Встановлення протикумулятивних екранів на бойові машини

Рис. 2.3.2 – Вантажівка Урал з броньованим протикульним склом та встановлення захисту на моторне відділення

Поступово військово-промисловий комплекс України розпочав використовувати в конструкціях корпусу різновиди та різні класи захисту броньованої сталі, композиційні матеріали, куленепробивне скло, дооснащували техніку та розробляли техніку для ведення бойових дій без присутності військовослужбовців, тобто безпілотні типи техніки – різні типи тактичних безпілотних літальних апаратів, безпілотний БТР типу «Фантом».

Завдяки цим новим розробкам, частина яких вже пройшла випробування та поставлена на озброєння Національної гвардії України, а решта проходить державні випробування полегшило проведення операції об'єднаних сил вцілому.

Рис. 2.3.3 – БРДМ2 обладнана додатковим захистом виготовленим з композитних матеріалів 5 класу захисту

Рис. 2.3.4 – безпілотний БТР «Фантом».

Заходи щодо підготовка техніки до ведення контрзасадних дій.

Перед початком руху командиру підрозділу необхідно провести попередню підготовку транспортних засобів. На вантажних автомобілях призначених для перевезення особового складу, тент і дуги, що його підтримують, демонтують. Вони зовсім не захищають від куль, а й заважають стріляти у відповідь. Знімають або опускають на капот вітрове скло, щоб уникнути ураження водія осколками. Бокові двері також знімають, щоб запобігти заклинюванню дверей та прискорити вихід з машини. Можуть також використовуватись металеві листи.

На передньому бампері автомобіля спорудить з підручних засобів невеликий таран, щоб збити «легкі» барикади.

Перебуваючи у вантажній машині, особовий склад слід розташовувати на центральних лавках обличчям до бортів і в тил машини з підготовленою зброєю до бою. Особовий склад повинен бути готовий в будь який час відкрити вогонь, кинути димові гранати і максимально швидко залишити машину. В машині не розташовувати більше 15 осіб.

Задній борт встановлюють у горизонтальне положення, щоб полегшити спішування особового складу. На передньому бампері закріплюють імпровізований різак, щоб уникнути тілесних ушкоджень особового складу від натягнутого поперек дороги дроту.

Штиркові антени вигинають і закріплюють так, щоб запобігти їхньому зачепленню за високо натягнуту розтяжку. На дно кабіни водія та вантажного відділення, а також уздовж бортів кузова і на крила поряд з двигуном укладають мішки з піском.

В автомобілях та бойових машинах повинен бути спеціальний комплект (спорядження, буксирні троси, ланцюги, міношукачі тощо), для знищення перешкод и ремонту техніки.

На рисунку 2.2.17. та 2.2.18. зображено варіанти застосування озброєння, які давали змогу створити легку маневрену одиницю, яка поєднує мобільність, швидкість та якомога більш потужну вогневу міць.

Рис. 2.3.5

Рис. 2.3.6

Для підвищення живучості техніки та захисту особового складу на легкові автомобілі приварюють металеві листи з щілинами для огляду.

При улаштуванні засідок на колони техніки підрозділів противник застосовував протитанкові гранатомети РПГ – 7 В та РПГ – 18 для ураження броньованої техніки. Також при використанні стрілецької зброї по особовому складу, який спішився використовується рикошетний вогонь. Противник стріляв в землю або асфальт під днище транспортерів, внаслідок чого кулі рикошетом відбиваються від поверхні та днища техніки та попадають в нижні кінцівки особового складу.

Виходячи з цього, як варіант протирикошетного вогню спереду та позаду по вісі коліс приварюються ланцюги, які перешкоджають попаданню куль в особовий склад. Також дана модифікація служить, як засіб виявлення протипіхотних мін на розтяжках та гранат-пасток дивись Рис. 6.

Для захисту бронетехніки від пострілів гранатометів можуть використовувались ящики з піском, мішки з піском або землею та металеві конструкції з сіткою, встановлюються протикумулятивні екрани. (Рис. 7).

Такі засоби захисту при попаданні в них пострілів РПГ детонують під ривник пострілу раніше ніж він мав вибухнути внаслідок чого кумулятивний струмінь формується раніше потрібного часу та наносить менший вплив техніці або ж внаслідок рикошету відходить в сторону.

Підготовка особового складу.

Весь особовий склад, який перебуває в колоні, повинен буди навчений контрзасадним діям та отримувати додатковий інструктаж перед кожним виходом. Командир повинен чітко розуміти, що повинні роботи його підлеглі при потраплянні в засідку.

Зазвичай колона продовжує прорив крізь вогонь противника, намагаючись вирватись з зони ураження. Часто колона приймає бій (іноді вимушено) та намагається знищити засаду своїми силами та викликаним підкри-

пленням, рідше відступає. В більшості випадків це трапляється, коли під вогонь потрапляє головна частина колони або головний дозор.

Якщо в складі колони знаходиться особливо важливий вантаж або VIP персон, командир вживає заходи до прориву або відходу. Незважаючи на прагнення вийти із зони ураження, колона може вимушено зупинитись. Тому при плануванні прориву аварійний план передбачає вірогідність нав'язування позиційного бою. Крім того, знищення противника завжди є бажаним результатом. Якщо противник під час нападу постійно буде зустрічати жорстку відсіч, це не тільки зменшить його сили, а й переконає його в тому, що завжди на дії із засідки неминуче буде отримувати потужну відповідь. Тому командир планує декілька варіантів розвитку ситуації та доводить їх до особового складу необхідну інформацію.

Навчання особового складу контрзасадним діям повинно проходити постійно. Недостатня підготовленість підрозділу, який потрапив в добре організовану засідку, можуть стати підставою повного знищення особового складу. Під час підготовки військовослужбовців, важливо, щоб солдати та офіцери могли діяти розумно та швидко навіть без свого командира в умовах раптового та швидкоплинного бою. Також важливо відпрацьовувати навички сумісних дій між різними підрозділами, задіяними під час пересування колони.

Підрозділ швидкого реагування (мобільний резерв).

Під час пересування колони бажано виділяти підрозділ швидкого реагування (мобільний резерв), який буде знаходитись в базовому таборі, в готовності до негайно прийти на допомогу колоні, яка потрапила в засідку. Для цього підрозділу важливе знання місцевості, особливо яка прилегла до маршруту руху колони. Важливою умовою ефективного введення в дію мобільного резерву є його готовність до дій в найкоротші терміни.

Найкращим рішенням для супроводження колон є бойові гелікоптери. Вони не тільки проводять розвідку попереду колони та з боків дороги, але в будь-який момент можуть завдати удар по групі противника яка знаходиться в засідці.

Необхідно постійно підтримувати взаємодію з іншими підрозділами задіяними під час супроводження колони. Найважливішою умовою ефективною та оперативною взаємодії є попереднє узгодження дій та якість зв'язку.

Похідне шиккування.

Для підсилення вогневої потужності колони в її склад включають бронетехніку. Бойовий та чисельний склад похідної охорони залежить від розмірів колони, а також від наявних сил та засобів.

Загальне типове шиккування колони складається:

- головний дозор;
- основна група транспортних машин;
- група охорони;
- ударна група;

- вертольоти супроводження;
- тилловий дозор;
- артилерійські підрозділи.

Головний дозор. Ця група рухається попереду основної колони та веде розвідку місцевості. В її склад входять сапери, оснащені засобами пошуку та розмінування, крім цього залучаються досвідчені спостерігачі із засобами спостереження. Дальність висування головного дозору складає від одного до декількох кілометрів, в залежності від обстановки та визначеного завдання. Під час руху дозор повинен змінювати дистанцію відділення для введення противника в оману відносно часу підходу основної колони.

Основна група транспортних машин. Для зниження втрат між машинами в колоні необхідно підтримувати велику дистанцію. В результаті противнику для охоплення всієї основної частини більша кількість особового складу. Також це викликає труднощі по'язані з розтягуванням його сил, що значно знизить щільність вогню та ускладнить управління. Крім цього при дотриманні дистанції близько 100 метрів покращується огляд. Під час руху обгін колони заборонений, для цього на транспортних засобах позаду встановлюють відповідні покажчики.

Група охорони. В склад групи охорони входить бронетехніка та особовий склад. Бронетехніка розташовується в голові колони та в хвості, а також рівномірно розподіляється між транспортними машинами. Під час руху навідники та кулеметники повинні мати заряджені гармати та кулемети та бути готовими до їх терміновому застосуванню, стволи направляють у бік вірогідного нападу противника.

Ударна група. Зазвичай ця група складається з підрозділів спеціального призначення або розвідниками. Вона пересувається паралельно маршруту руху колони з випередженням. Задача ударної групи – прочісування місцевості в місцях найбільш вірогідного розташування засідок.

Пересувається ударна група пішки, але слід враховувати різницю в швидкості руху. Часто такі групи перекидають вертольотами від одної потенційно небезпечної ділянки до іншої. Час на проведення розвідувальних заходів необхідно прораховувати заздалегідь та включати його до загального графіку руху колони (конвою).

Вертольоти супроводження. Супроводження колон вертольотами дає велику перевагу в боротьбі із засадними групами. Вони здійснюють розвідку та при виявленні наносять удар по засаді противника.

Тильний дозор. Завданням тилового дозору є заподіяти удару в тил колони. При потраплянні основної групи під обстріл тилловий дозор повинен швидко зорієнтуватись та по команді старшого колони або самостійно, здійснити обхідний маневр та нанести удар у фланг засади.

Артилерійські підрозділи. Артилерійські підрозділи це ефективна допомога при боротьбі із засідками противника. Найважливішими умовами для цього є попереднє пристрілювання найбільш вірогідних місць органі-

зації засідки, надійний зв'язок, налагоджена координація дій та ефективна робота коректувальника.

Заходи, які проводяться безпосередньо перед висуванням.

Безпосередньо перед висуванням командир дає уточнює розташування в колоні, визначає дистанцію та сектори відповідальності, доводить до особового складу останні зміни. Крім цього перевіряється зброя та засоби зв'язку.

Визначається розміщення особового складу на БМ. Якщо особовий склад буде знаходитися під бронєю, то при потраплянні кумулятивного заряду або підриві на міні, для виходу вибухової хвилі та пом'якшення наслідків підриву, люки залишають відкритими.

Треба пам'ятати, що при знаходженні всередині бронетехніки особовий склад захищений від ураження стрілецької зброї та осколків, але це робить їх уразливими при підриві на мінах або пострілі гранатомету. Крім того знаходження всередині обмежує панорамний огляд та затримуватиме розгортання в оборонні порядки. Особовий склад, який знаходиться на броні вразливий для стрілецької зброї але вірогідність швидкого ураження на броні невелика.

Дії направлені на безпосереднє відбиття нападу.

При потраплянні в засідку дії в цілому зазвичай типові. Однак вони залежать від деяких факторів. Перший – загальна стратегія колони: йти на прорив або вести бій на знищення засадної групи. Навіть якщо є необхідність прийняти бій та контратакувати противника, краще це зробити після маневру. Залишатись на місці, (зазвичай на несприятливій позиції) означає ризикувати.

Однак позиційний бій на місці зупинки може бути нав'язаний. Наприклад: блокування проїзду. По можливості водії транспортних засобів повинні намагатись вирватись з під обстрілу. Під час руху вони повинні точно їхати по колії від машини, яка їде попереду. Якщо машину пошкоджено, обидва водії повинні прибрати її з дороги, для подальшого руху інших транспортних засобів. Машина, яка не потрапила в зону ураження, не повинна виїжджати на край дороги, по причині можливого мінування місцевості.

При потраплянні в засідку, командир бере на себе управління обороною та викликає – мобільний резерв, гелікоптери підтримки, вогонь артилерії. Викликати гелікоптери та мобільний резерв необхідно навіть у випадку, якщо командир бачить, що може впоратись своїми силами. Для виклика підтримки він надає точні координати, інформацію про місце знаходження та приблизну чисельність та озброєння противника, а також стан колони та прийняті міри. Командиру також необхідно оповістити всі підрозділами конвою. При цьому ці транспортні засоби конвою, які не потрапили в засідку, повинні зупинитись до отримання команди, а бойові частини (головний дозор та ударна група) повинні по коман-

ді або самостійно (по заздалегідь розробленому плану) прийняти обхідний маневр для удару у фланг засадної групи, залишивши прикриття для транспорту. Вихід в тил засадної групи є менш привабливим, так як відбувається відрив від основних сил та існує можливість потрапляння під вогонь контратакуючих підрозділів.

Під час потрапляння в засідку особовому складу необхідно вести щільний вогонь в напрямку позицій противника та поставити димову завісу. При цьому необхідно враховувати напрямок вітру. Особовий склад спішується та займає позиції для відбиття нападу. Під час зайняття позицій особовий склад не відходить від транспорту, по причині можливого мінування краю дороги. Також небезпечно займати позицію між колесами та гусениць транспортних засобів. Якщо позиції противника знаходяться на відстані менше 35 метрів, вони закидаються ручними гранатами. Відкривається вогонь з бойових машин.

Фронтальну атаку позицій противника використовують у виняткових випадках, коли нічого більше не залишається. По перше у противника зазвичай є позиційна перевага. По друге, висока вірогідність того, що місцевість між засідкою та дорогою замінована. Противник може застосувати міни направленої дії, що призведе до більших втрат. Тому головна задача особового складу, який знаходиться в зоні ураження - вижити та дочекатись підкріплення. Якщо виявити позиції противника не можливо, необхідно вести прицільний вогонь по місцях його вірогідного розташування. У випадку вдалого встановлення димової завіси, прицільно вести вогонь не вийде, але в такому положенні противник буде вимушений вести хаотичний вогонь.

Зазвичай противник влаштовує засідки в місцях де неможливо дати відсіч. Якщо колони будуть постійно уходити з під обстрілів, розвідувальні підрозділи не будуть проводити пошукові дії та знищувати диверсійно-розвідувальну групу (далі – ДРГ) противника, засідки не припиняться. При знищенні засадних груп бажано застосовувати переваги авіації та артилерії, зберігаючи свій особовий склад. Але усі заходи можуть виявитись неефективними без розвідки та системи оповіщення.

Малі колони складаються з 4-5 БМ (автомобільна охорона залежить від розмірів колони, а також наявних сил і засобів, іноді від цінності вантажу, який перевозиться, а також від активності та тактики), супроводжуваних бронетранспортерами, який йде попереду колони, та охороною чисельністю не менше взводу.

Попереду малої колони на зоровому віддаленні висувається на БМ головний дозор, силами відділення з кулеметом і гранатометом. Головний дозор рухається кидками від укриття до укриття, спостерігаючи за місцевістю і намагаючись не затримувати і не зупиняти колону.

Тиловий дозор силами відділення рухається позаду колони головних сил на дальності, яка забезпечить підтримання їх вогнем.

Для розвідки закритих ділянок місцевості, мостів, вузьких проходів та інших небезпечних місць зі складу головного дозору висилається 1-2 піші дозорні групи по 2-3 військовослужбовця.

При цьому обов'язкова зупинка всієї колони (в цей час необхідно спішитись (крім чергових вогневих засобів) та виконати всі заходи щодо недопущення нападу на колону, яка зупинилась).

Основою ефективності контрзасадних дій є тренованість особового складу підрозділу, його готовність до активних дій навіть у разі неочікуваного нападу: ведення щільного вогню по позиціях засідки з усіх видів зброї, захист підрозділів, які вже понесли втрати, постановка димової завіси та атака позицій противника. Найбільш сильні вогневі засоби і найбільш навчений особовий склад повинен знаходитися в голові і хвості колони.

При попаданні в засідку кулеметники першими покидають машину і відразу відкривають вогонь, прикриваючи тих, хто спішується. У чотирьох кутах кузова розташовуються спостерігачі: двоє передніх ведуть спостереження за ходом руху і з боків, двоє ззаду контролюють тил. Крім стрілецької зброї, у них повинні бути димові гранати або шашки. Між двома передніми спостерігачами розташовується снайпер, який також оглядає місцевість у готовності негайно відкрити вогонь. Особовий склад розміщується на лавках, встановлених посередині кузова, і веде спостереження вліво і вправо у готовності вести вогонь.

При попаданні в засідку на транспортних засобах (автомобілях) спостерігачі тих машин, які опинилися в зоні ураження, повинні виставити димові завіси, кинувши в напрямку засідки димові гранати або шашки, а потім прикривати спішування особового складу вогнем. Після свого спішування, якщо є укриття, вони займають його, а якщо ні, то атакують разом з усіма засідку, прикриваючись димовою завісою.

Напад із засідки є раптовим і швидкоплинним. При цьому командний склад і засоби зв'язку виводяться з ладу першими пострілами, адже підрозділ знаходиться в попередньо пристріляній зоні ураження.

Танк, бойова машина піхоти (БМП), бронетранспортер (БТР) в малій автомобільній колоні ніколи не використовується в командирських цілях. Командир малої колони знаходиться тільки на відкритій машині посеред колони (противник знає, що в БТР зазвичай їздить командний склад, БТР (танк, БМП) з його великокаліберним кулеметом представляє для противника найбільшу небезпеку та у БТР (танк, БМП) знаходиться потужна радіостанція. При попаданні в засідку, якщо є радіостанція, командир колони (або той, хто залишився за нього) зобов'язаний сповістити вище командування про напад, повідомити про місцезнаходження противника, передбачуваний його склад і озброєння. Якщо радіостанцій кілька, вести переговори треба по одній із них, а інші будуть працювати тільки на прийом.

При русі слід уникати танків (БМП) всередині малої колони – підбитий танк (БМП) неможливо скинути з дороги.

Небезпечні ділянки (критичні) дороги, де ускладнено спішування і неможливо розгортання в атаку, долаються по одній машині (або по парі машин) у супроводі БТР (танк, БМП) і під його вогневим прикриттям. При цьому головна та хвостова частини колони має знаходитись в захищених природними укриттями місцях, під час спішування поставити димові завіси, виконати заходи щодо розмінування ділянки місцевості та бути в готовності атакувати передбачувані (імовірні) позиції засідок, утримуючи їх під прицілом всієї штатної зброї.

При підозрі проведення засідки незаконних збройних формувань (далі – НЗФ) вислати бокову похідну заставу силами відділення, якої діяти під вогневим прикриттям колони головних сил.

В разі виявлення головним дозором заваленої ділянки місцевості малої колони слід якомога швидше, поки противник не встиг замінити зворотню ділянку дороги, «відкотитися» в початкове місце, де виконати заходи із маскуванню за природними об'єктами, або наявними штатними засобами. При неможливості зробити це негайно, здійснити спішування і зайняти оборону для ведення вогню у визначених секторах.

Під час руху необхідно зупинитися перед найбільш небезпечними місцями, де передбачаються позиції засідки. Вперед висилається розвідувальний дозор для огляду цієї ділянки. Час, який буде витрачено на таку зупинку, потрібно заздалегідь включити в графік руху.

Завал на дорозі – це ознака засідки. Він розтаскується тільки після «зачистки» навколишньої місцевості з виходом у фланг потенційним позиціях засідки.

Не розбирати завал руками – він майже завжди замінований. Великі камені і обвалені дерева відтягувати від завалу довгим тросом силою бронетехніки. Транспорту, який сховався під природними об'єктами не виїжджати на узбіччя, воно може бути також замінована.

Потрібно знати: у зоні бойових дій будь-яка спроба місцевого населення зупинити колону повинна розцінюватися як ознака засідки.

В разі потрапляння у засідку.

У перші хвилини засідки, (Рис. 2.3.7) підрозділ, понесе втрати від вогню противника і він буде намагатись змусити вас залишитися в зоні ураження. Зближуйтеся з ним або швидко покиньте зону ураження. Усі накази повинні бути гучними, простими і чіткими.

Бойові машини, що проскочили зону ураження – на максимальній швидкості вирватися з-під вогню. Особовому складу спішитися організувати фланговий удар по противнику. Встановити радіозв'язок з підтримуючими підрозділами (авіація, артилерія), частиною колони, яка потрапила у засідку і замиканням колони, для організації спільних дій.

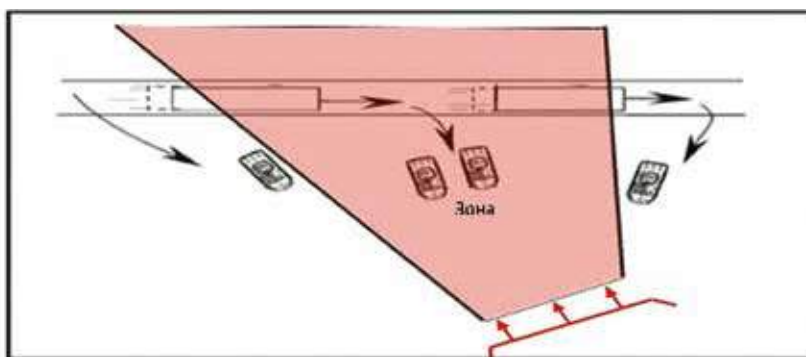

Рис. 2.3.7 – Потрапляння малої колони у засідку.

Машини, що не доїхали до зони ураження – особовому складу потрібно спішитись (крім навідників (навідників-операторів)), організувати фланговий удар по противнику та увійти у радіозв'язок.

Машини, що потрапили в зону ураження (підірвалися на фугасі, мінах тощо) і за своїм станом не здатні з неї вирватися, особовому складу по можливості кинути димові гранати і зайняти вогневі позиції за укриттям (підбита машина, кущ, група дерев тощо) та вести інтенсивний вогонь по противнику. Чергові вогневі засоби ведуть інтенсивний вогонь по противнику.

Якщо атака захлинулася, необхідно, просочитись крізь бойові порядки противника, атакувати його у фланг, або зайняти зручну позицію для оборони. Головне – вирватися із зони ураження.

Ведення контрзасадних дій в пішому порядку. Рух пішим маршем загальновійськові підрозділи здійснюють у дві колони по одному поздовж дороги. Дистанція між військовослужбовцями – 5 м, між відділеннями – 10 м. Якщо є велика ймовірність нападу із засідки, то підрозділ рухається у складі вогневих груп. Бойовий порядок вогневої групи будується кутом, аби ніхто нікому не перекривав сектор обстрілу.

Види засідок та протидія ним.

Лінійна засідка – підрозділ розташовується з одного боку дороги на відстані приблизною довжини колони (Рис. 2.3.8).

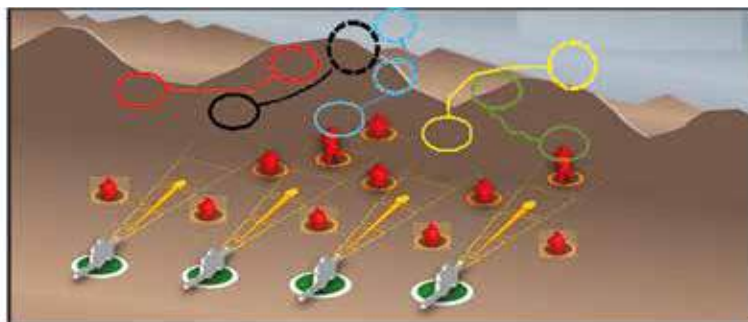

Рис. 2.3.8 – лінійна засідка

Переваги – лінійна засідка досить проста в організації та управлінні.

Недоліки – можливість використовувати протилежну сторону дороги в якості позиції для організації протидії, що перетворює зіткнення в затяжний і позиційний бій, який може зв'язати групу, яка знаходиться у засідці, вогнем до підходу підкріплення або авіаційної підтримки.

Перед початком виконання бойового завдання командир доводить до свого підрозділу інформацію та заходи, які необхідно виконати в разі потрапляння у засідку.

V-подібна засідка – підрозділ ділиться на дві частини (необов'язково рівні), які розташовуються по обидві боки доріг (Рис. 2.3.9.)

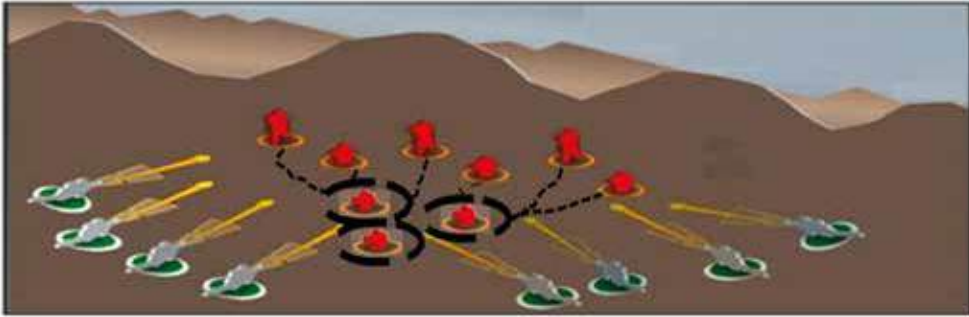

Рис. 2.3.9 – V-подібна засідка

Переваги:

- підрозділ, опиняється під перехресним вогнем противника з двох протилежних напрямків і не має можливості організувати ефективний опір;

- при організації V-подібної засідки вогонь спочатку відкривається з одного боку, а після того, як підрозділ перегрупується і «покаже спину» друга група – з протилежного боку починає вести вогонь з використанням безшумної зброї.

Недоліки:

- організація V-подібної засідки на рівнинній місцевості негативна тим, що дві частини групи, які знаходяться у засідці змушені будуть стріляти у напрямку один одного. Тому така засідка здійснюється, коли обидві частини групи перебувають на панівних висотах, а протилежна сторона – знизу;

- для V-подібної засідки потрібно набагато більше особового складу, що далеко не завжди можливо в умовах невеликого диверсійного підрозділу;

- при організації V-подібної засідки ускладнено управління групами, які знаходяться у засідці і координацією спільних дій, в тому числі відхід з позицій.

Протидія V-подібним засідкам – необхідно прорвати центр засідки за допомогою швидкості, масованого вогню, агресії, фактору несподіванки і в такий спосіб виграти бій.

L – подібна засідка організується на повороті дороги з обмеженими можливостями для маневру (Рис. 2.3.10).

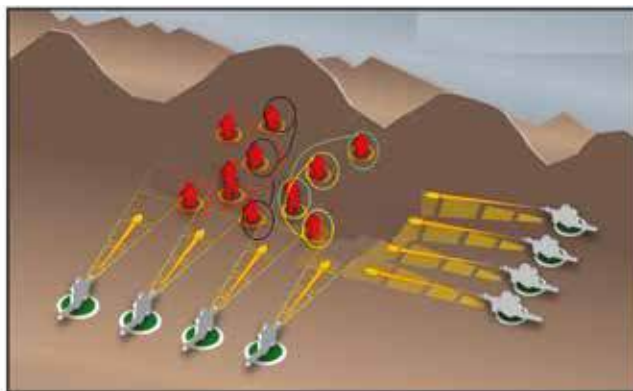

Рис. 2.3.10 – L-подібна засідка

При цьому основна частина підрозділу розташовується лінійно, із зовнішнього боку повороту. Друга частина розташовується прямо по ходу руху колони і зустрічає протилежну сторону вогнем в лоб.

Переваги такого типу засади також полягають у використанні перехресного вогню. Найліпший шлях відступу в цьому випадку – рух під кутом 45 градусів в ліво.

Точкова засідка являє собою зосередження вогню на малій ділянці (Рис. 2.3.11.). Зазвичай організується невеликим підрозділом проти малочисельної і компактної рухомої групи. Точкова засідка часто застосовується проти дозорів і груп бойової охорони.

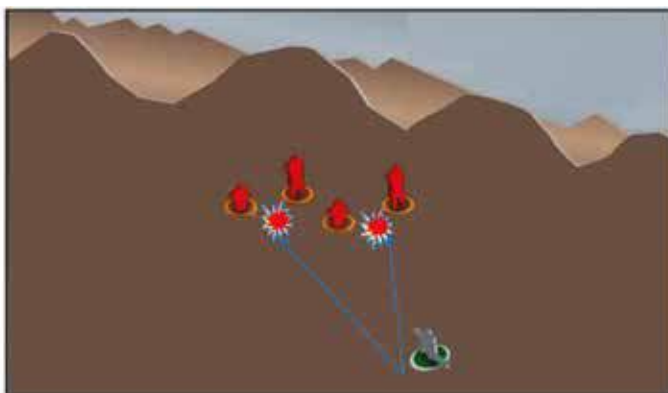

Рис. 2.3.11 – точкова засідка.

Переваги: непомітність дій, висока маневреність, легкість створення одномоментного вогневого ураження.

Ближня засідка (з відстані кидка гранати – до 35 м).

Коли підрозділ потрапляє в ближню засідку (Рис. 2.3.12.), реакція військовослужбовця на дії у відповідь залежить від потраплення в зону ура-

ження. Військовослужбовці повинні бути навчені діям у зоні ураження та поза нею.

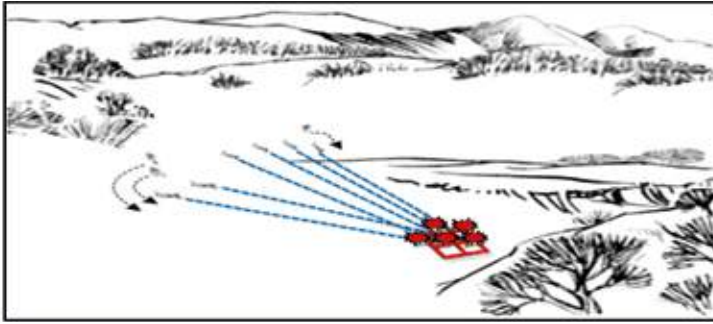

Рис. 2.3.12 – потрапляння підрозділу в ближню засідку

Якщо ви знаходитесь в зоні ураження, необхідно відразу почати вести вогонь у відповідь, з максимальним темпом стрільби у напрямку засідки, знайти укриття, кинути осколкові та димові гранати в сторону противника та атакувати противника в напрямку засідки. Швидкість та рішучість – ключові фактори виживання.

Якщо ви не потрапили в зону ураження, необхідно виконувати роль підтримки. Ідентифікуйте та вступаєте в бій з противником настільки швидко, наскільки можливо. Коли атакуюча група в зоні ураження починає просування, переміщуйтеся або припиняйте вогонь, щоб не уразити своїх.

Дії особового складу при потраплянні у ближню засідку.

При потраплянні у ближню засідку (Рис. 2.3.13.) військовослужбовці, повинні діяти наступним чином:

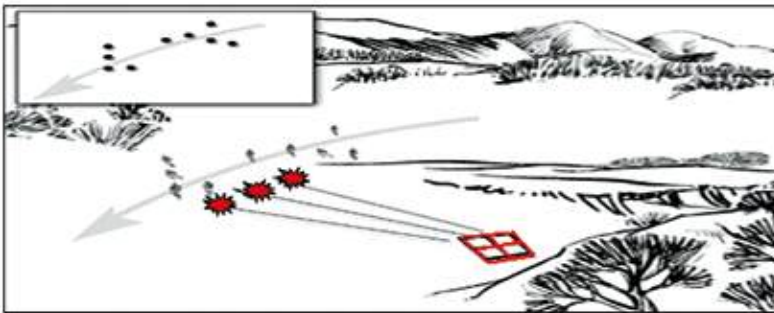

Рис. 2.3.13 – особовий склад, який потрапив в зону ураження, миттєво завдає вогонь у відповідь

а) група, яка потрапила в зону ураження повинні виконувати одну із наступних дій:

- якщо немає укриття, без наказу або сигналу, миттєво завдають вогонь у відповідь, атакують противника в напрямку засідки;
- якщо укриття є, без наказу або сигналу, займають його, та миттєво закидають противника димовими гранатами;

- б) далі група, яка знаходяться в зоні ураження розпочинають вогонь у відповідь та просуваються у напрямку засідки;
- в) група, яка не потрапила в зону ураження ідентифікують позицію засідки, ведуть вогонь з максимальним темпом стрільби у напрямку засідки, а далі переносять вогонь підтримуючи атакуючу групу;
- г) атакуюча група знищує противника (Рис. 2.3.14.).

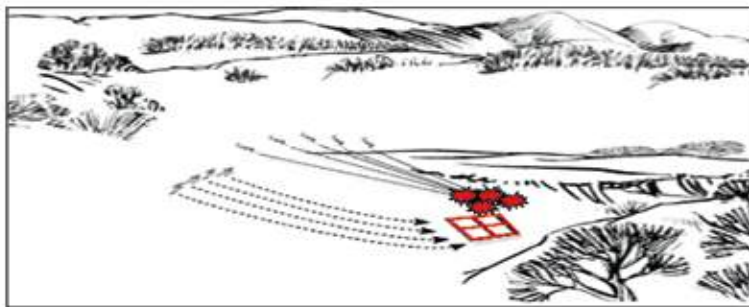

Рис. 2.3.14 – знищення противника

Дальня засідка – противник відкрив вогонь із відстані, що перевищує дистанцію 35 м.

Якщо противник відкрив вогонь з відстані, яка перевищує дистанцію 35 метрів і частина підрозділу попала в зону поразки, займає позиції в залежності від характеру місцевості, ставить димову завісу та завдає вогонь у відповідь в напрямку засідки. Частина підрозділу, яка не потрапила в зону ураження, атакує позицію засідки з флангу або з тилу вогнем і маневром.

Якщо в засідку потрапив весь підрозділ, він повинен атакувати позицію засідки прикриваючись димовими гранатами.

При потраплянні у «дальню засідку» (Рис. 2.3.15.), військовослужбовці, повинні діяти наступним чином:

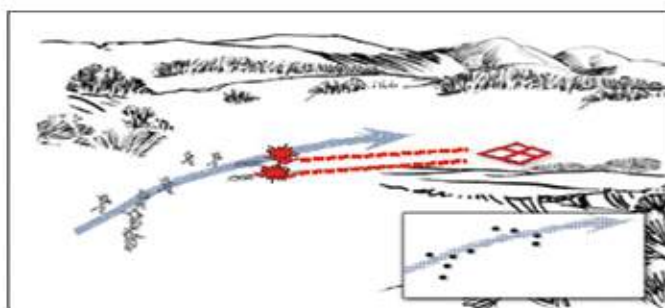

Рис. 2.3.15 – підрозділ потрапляє в дальню засідку.

- а) група, які потрапили в зону ураження повинні миттєво відкрити вогонь у відповідь, знайти укриття, та продовжити щільний вогонь у напрямку позицій засідки противника виводячи з ладу його ключові вогневі точки;

б) група, яка не потрапила в зону ураження, пересувається використовуючи місцевість та приховано заходить у фланг з метою атаки позиції противника (Рис. 2.3.16, Рис. 2.3.17);

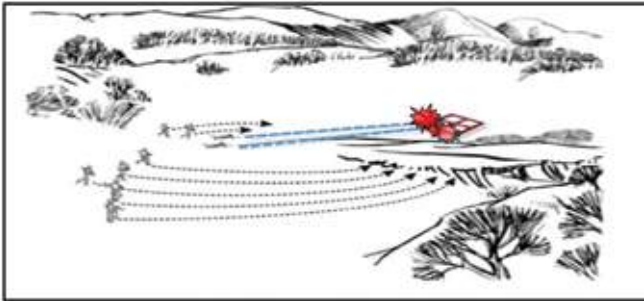

Рис. 2.3.16 – вогонь у відповідь та атака з флангу

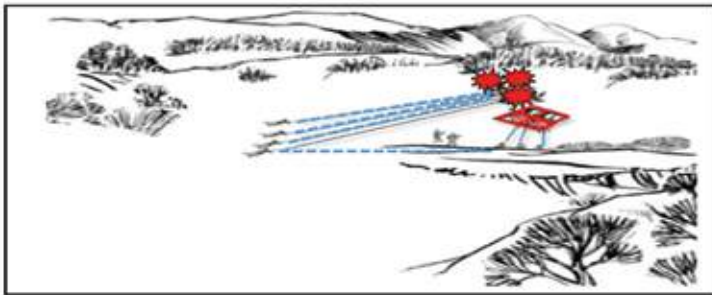

Рис. 2.3.17 – вогонь у відповідь та атака з флангу

Питання для проведення самоконтролю:

1. Назвати середні швидкості руху підрозділів на марші.
2. Назвати елементи, що вказуються для організованого здійснення маршу підрозділу.
3. Назвати органи похідної охорони, що можуть призначатися під час здійснення маршу підрозділом.
4. Назвати та показати графічно основні варіанти побудови похідного порядку підрозділів під час дій на марші у пішому порядку.
5. Розкрити зміст передачі сигналів, команд і постановки завдань підрозділам за допомогою протоколів НАТО: «3D (три де)», «SALUTE (салют)», «ACE (ейс)», «GOTWA (готва)».
6. Розкрити зміст безпосередньої підготовки підрозділу до виконання конкретного бойового завдання.
7. Розкрити етапи організації і здійснення виводу групи у район виконання завдання наземним шляхом.
8. Назвати та показати графічно основні варіанти побудови дозору під час здійснення маршу у пішому порядку.
9. Розкрити зміст та показати графічно види засідок.
10. Розкрити зміст основних контрзасадних дій.

РОЗДІЛ 3.

УЧАСТЬ ПІДРОЗДІЛУ ОПЕРАТИВНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В СПЕЦІАЛЬНІЙ ОПЕРАЦІЇ З ПОШУКУ ТА ЗНЕШКОДЖЕННЯ ОЗБРОЄНИХ ЗЛОЧИНЦІВ, ПРИПИНЕННІ ДІЯЛЬНОСТІ НЕ ПЕРЕДБАЧЕНИХ ЗАКОНОМ ВОЄНІЗОВАНИХ АБО ЗБРОЙНИХ ФОРМУВАНЬ (ГРУП), ЗЛОЧИННИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

3.1. Загальні положення з організації та проведення засідки

Види засідок, їх мета. Вибір місця організації засідки.

Вогнева засідка – спеціально виділений підрозділ (група бойових машин), який завчасно і приховано розміщується на вірогідних напрямках руху (наступу) противника з метою завдання йому максимального ураження з близької відстані несподіваним вогнем прямою наводкою, кинд-жальним і перехресним вогнем, застосуванням мінно-вибухових заго-роджень.

Вогнева засідка в обороні створюється у складі взводу (відділення, танка), який може бути посилений саперами і вогнететниками.

Успіх дій у вогневій засідці досягається:

- дотриманням прихованості під час висування в район вогневої засідки і ретельним її маскуванням; вмілою організацією системи вогню, створенням зони вогневого ураження (вогневого мішка) із широким застосуванням мін;

- відсутністю шаблонів в організації і способах дій особового складу і бойових машин; постійним веденням розвідки; правильним визначенням моменту відкриття вогню з гранично близької дистанції (впритул), застосуванням несподіваних і раптових дій;

- вмілим розподілом особового складу і засобів ураження по групах, чіткою організацією взаємодії між групами, а також силами і засобами старшого командира, від якого виділено вогневу засідку;

- проявленням особовим складом витримки, сміливості та ініціативи, застосуванням обманних дій.

Вогнева засідка організовується в місцях, які ускладнюють противнику швидке розгортання і проведення маневру для виходу з-під вогню. Вона може бути обладнана на перед переднім краєм підрозділів, які обороняються, в опорних пунктах рот (районах оборони батальйону) на їх флангах і в проміжках, на вірогідних маршрутах висування, можливих рубежах розгортання і напрямках наступу противника, особливо його танків та бойових машин піхоти.

Для дій у вогневій засідці призначається позиція (вогнева позиція), яка повинна забезпечувати приховане розгортання взводу (відділення, танка),

мати зручні умови для спостереження, ведення вогню, здійснення маневру та відходу.

Дії вогневої засідки можуть підтримуватися вогнем артилерії та бойових машин піхоти (бронетранспортерів) з опорних пунктів взводів (рот).

Побудова бойового порядку взводу (відділення) повинна забезпечити знищення противника. У залежності від віддалення місця засідки, умов місцевості та характеру дій противника вона може бути: лінійною (односторонньою фланговою, двосторонньою), V-образною та L-образною (на дорогах які мають затяжні повороти).

Особовий склад залежно від обстановки може діяти на бойових машинах піхоти (бронетранспортерах) або в пішому порядку, виконуючи завдання спостереження за противником, охорони засідки і знищення противника вогнем зі всіх засобів.

Особовий склад механізованого відділення, як правило, діє бойовими групами, які можуть поділятися на групу *спостереження*, групу *знищення* (захоплення), групу *прикриття*.

Ручні протитанкові гранатомети можуть використовуватися для знищення бронеоб'єктів противника централізовано або парами.

Позиція вогневої засідки будується на основі рішення щодо завдань і розміщення бойових груп, вогневих позицій бойових машин і вогневих засобів.

Бойові машини і особовий склад розміщуються так, щоб противник уражався впритул.

Усі фортифікаційні споруди ретельно маскуються, позиції прикриваються інженерними загородженнями.

Система вогню під час дій у засідці будується у поєднанні з мінно-вибуховими загородженнями, які як правило, влаштовуються на шляхах можливого виходу противника, танкодоступних напрямках перед фронтом вогневої засідки та її флангах. Для їх обладнання можуть застосовуватися комплекти керованого мінного поля.

Для ведення розвідки противника і виключення його раптового виходу до позиції вогневої засідки на ймовірних маршрутах його висунання від групи спостереження виставляються спостерігачі, а за наявності необхідних сил і засобів від механізованих взводів може виставлятися спостережний пост і висилатися дозорні.

Знаходячись у вогневій засідці, взвод (відділення, танк) нічим себе не виявляє до підходу противника, Про підхід противника група спостереження встановленим сигналом попереджають командира взводу (відділення). Розвідка і органи похідної охорони противника можуть пропускатися, одночасно призначаються засоби для їх знищення і доповідається командир, що вислав засідку. Група знищення (захоплення) відкриває вогонь раптово за командою командира взводу (відділення, танка) з підходом противника до визначеного рубежу (пункту) із близької відстані.

Відхід взводу (відділення, танка) після виконання завдання здійснюється за командою командира у встановленому порядку. Якщо противник не проявляє активності – взвод (відділення, танк) відкриває і веде вогонь на ураження, деморалізує його і не дає розвернутися в бойовий порядок. Потім за командою командира під прикриттям димів (аерозолів) починає відхід.

При активних діях противника командир взводу (відділення, танка) посилює вогонь по ньому і під прикриттям вогню групи прикриття і димів (аерозолів) розпочинає відхід в район збору (відділення – до місця посадки на бойову машину). Група прикриття відривається від противника і стрімко виходить до взводу, який знаходиться в готовності підтримати її вогнем.

У кожному окремому випадку склад бойових груп залежатиме від завдань і характеру дій засідки, а також обстановки, що склалася.

Розвідувальна засідка – спосіб ведення розвідки, який полягає у завчасному і прихованому розташуванні розвідувального органу або взводу (відділення, танка) на ймовірних шляхах руху противника, для раптового нападу на нього з метою захоплення полонених, документів, зразків ОВТ і спорядження. Засідки можуть влаштовуватися також з метою знищення підрозділів противника або його вогневих засобів.

Засідка також може проводитися з метою нанесення втрат живій силі і бойовій техніці противника.

Існує два основних варіанти проведення засідки – підготовлена і миттєва.

Підготовлена засідка це запланований спеціальний захід на відомих маршрутах пересування противника (НЗФ). При організації підготовленої засідки розвідувальний підрозділ (взвод, відділення, група) завчасно, приховано розташовується на розвіданому чи передбачуваному маршруті руху противника.

При виявленні пересування противника, у відсутності часу для проведення підготовленої засідки, він може знищуватися проведенням миттєвої засідки.

Миттєва засідка це спосіб дій розвідувального підрозділу (взводу, відділення, групи), коли він відразу, приховано розташовується на шляху руху виявленого ним противника, а потім раптово нападає на нього. Особливістю миттєвої засідки є обмежений час (до декількох десятків секунд) на організацію засідки. Включає оцінку обстановки, прийняття рішення (визначення порядку дій) і постановку завдань. Успіх миттєвої засідки, насамперед, залежить від підготовки особового складу в проведенні подібних заходів.

Для скорочення часу, необхідного на влаштування засідки, в підрозділі завчасно повинні бути призначені і підготовлені групи (підгрупи).

Засідки можуть бути з вогневим впливом (може застосовуватися стрілецька зброя, гранатомети, гранати, мінно-вибухові засоби і тощо) для зни-

щення (виводу з ладу) живої сили і техніки противника. Групи (підгрупи) розміщуються від декількох десятків до кількох сотень метрів від місця влаштування засідки.

Засідка з вогневим впливом може проводитися:

- з захопленням полонених, документів, зразків озброєння і техніки;
- з нанесенням противнику тільки вогневого ураження, в том числі і комплексного (із застосуванням авіації та артилерії);
- без вогневого впливу або із застосуванням тільки безшумної зброї – для захоплення одиночних військових (невеликих груп) або автомашин противника. Групи (підгрупи) розташовуються в безпосередньої близькості від місця влаштування засідки.

Організація засідки. Елементи бойового порядку та їх завдання.

Отримавши завдання командир взводу повинен по карті вивчити місцевість і умови виконання завдання, прийняти рішення, доповісти його командирю батальйону (роті), організувати підготовку особового складу, озброєння і техніки до дій. Потім він приховано виводить підрозділ до місця засідки, організовує безпосередню охорону, уточнює позиції і завдання відділенням (танкам) і вогневим засобам, віддає бойовий наказ, організовує взаємодію, управління і всебічне забезпечення, створює бойовий порядок і систему вогню, керує інженерним обладнанням і маскуванням позиції, перевіряє готовність підрозділу до дій і у встановлений час доповідає про це старшому командирю.

При проведенні засідки бойовий порядок розвідувального підрозділу (групи) може складатись із груп (підгруп) (Рис. 3.1.1):

- група (підгрупа) нападу (вогнева) – для знищення противника вогнем із стрілецької зброї, гранатометів і ручними гранатами;
- група (підгрупа) захоплення (огляду) – для безпосереднього нападу на противника з метою захоплення полонених, документів, зразків озброєння і техніки, а також для огляду місцевості в зоні ураження противника. В разі нападу на одиночних солдатів чи офіцерів противника на одного захоплюваного полоненого призначається звичайно два розвідники;
- підгрупа мінування – для влаштування мінно-вибухових загороджень на вибраних ділянках місцевості (дороги) та підриву їх в точно визначений момент часу, мінуванні вірогідних шляхів відходу противника і підходу його резервів, знищення (мінування) захопленого озброєння, боеприпасів і техніки противника;
- група (підгрупа) вогневого забезпечення – для прикриття вогнем дій інших груп (підгруп) в ході нападу і при відході їх після виконання завдання, а також заборони виходу противника до місця проведення засідки з тилу. Вона може розташовуватися на флангах і в глибині засідки, та своїми діями не давати противнику можливості вийти із зони ураження або провести контрзасадний маневр;

– підгрупа спостереження або окремі спостерігачі – для своєчасного попередження про наближення противника до місця засідки. Спостерігачі можуть в обговорених командиром випадках самостійно знищувати головний або тильний дозори противника. В состав підгрупи спостереження можуть призначатися снайпери.

Рис. 3.1.1 – Варіант побудови бойового порядку засідки

Вибір місця для влаштування засідки та маршрути виходу до нього здійснюється по карті, аерофотознімку і уточнюються на місцевості в ході рекогносцировки або після виходу до місця проведення засідки.

Найбільш зручними місцями для влаштування засідки можуть бути:

По тактичному признаку:

– імовірні маршрути (шляхи) руху, які регулярно використовуються противником (бойовиками, НЗФ);

– джерела водопостачання, особливо в засушливу пору року і в жарких регіонах;

– шляхи підходу до населених пунктів і дороги між населеними пунктами, які не контролюються своїми військами;

– місця, де змінюється місцевість або є в наявності важкодоступні лінійні перешкоди, наприклад кромка лісу, горна гряда, яр і тощо;

– маршрути до районів зосередження підрозділів противника (загонів НЗФ) і самі райони які займаються противником (бойовиками) в ході проведення військових операцій (зачисток) нашими військами;

– шляхи відходу з місця своїх засідок, неприкриті стики між частинами і підрозділами своїх військ при проведенні ними військових операцій.

По умовам місцевості:

– вигін доріг (по зовнішньої стороні);

– ділянки доріг (троп) в горах з крутими підйомами, обривами і карнизами, пошкодженими ділянками дорожнього покриття. Об'їзди зруйнованих ділянок дороги і дорожніх споруд (мостів, тунелів, шляхопроводів і тощо);

- перевали, узькі долини, ущелини, яри;
- лісні просіки, проходи між болотами, озерами и другими важкодоступними ділянками місцевості;
- броди і переправи.

Місце, яке обрано для влаштування засідки, повинне забезпечувати надійне маскування особового складу, можливість максимально найближчого розміщення групи (підгрупи) захоплення до місця передбаченої зупинки машини (підрозділу) противника, можливість відкриття вогню групою (підгрупою) нападу із відстані 50-100 м і прихованого відходу після виконання завдання, а для групи (підгрупи) вогневого забезпечення – кращий огляд підступів до місця засідки на напрямку імовірного підходу противника.

Розміщення груп (підгруп) визначається в основному місцем, яке вибрано для зупинки (знищення) головної машини (БМ) противника.

Дії розвідника під час захоплення полоненого.

Існує велика кількість способів захоплення в полон. Однак усі вони мають деякі подібні аспекти:

по-перше, захоплення полоненого повинні проводити декілька розвідників (як мінімум, двоє);

по-друге, усі дії членів групи захоплення потрібно відрепетувати до повного автоматизму, буквально до рівня циркового трюку;

по-третє, захоплення полоненого, як і зняття вартового, проводиться розвідниками раптово, після того, як вдалося потай підібратися до наміченого об'єкта на необхідну відстань;

по-четверте, захоплення треба здійснювати безшумно і непомітно: адже полоненого треба ще допитати, і якщо він являє цінність для командування, то не знищити після допиту, а транспортувати в укриття. При шумному захопленні чи навряд це вдасться.

Існують три основні способи безшумного захоплення «язика».

Перший полягає в тому, щоб непомітно підібратися до противника і оглушити його ударом важкого тупого предмета по голові. Якщо противник у металевій касці, то ударний предмет необхідно обмотати ганчіркою, щоб уникнути зайвого шуму. Якщо каска з кевлару, то обмотувати не обов'язково.

Другий зводиться до накидання на голову противника плащ-накидки, куртки, ковдри. Непогано також з розмаху насунути на нього чохол, мішок або глибокий кошик.

Третій спосіб – це проведення ззаду задушливих прийомів.

Використовуючи кожний із зазначених способів, треба стежити за тим, щоб не вбити противника, а також за тим, щоб він не зміг крикнути або вистрілити. Саме тому полоненого захоплюють удвох або втрюх. Один затикає рот і захоплює зброю противника, інший проводить прийом або накидає на голову накидку. Повністю забезпечує мовчання полоненого удар

кулаком (ребром долоні) йому в кадик (щитовидний хрящ на горлі), але далеко не завжди вдається виконати цей прийом.

Можливі два задушливі прийоми для захоплення противника в полон: удушення ліктьовим згином і удушення коміром одягу ззаду.

У першому випадку потрібно, підбравшись до противника ззаду, завдати сильного удару автоматом або іншим важким предметом по правому плечі; якщо противник тільки намагається брати зброю – бити по передпліччях рук, лівою рукою зажати йому рот і ніс, та закидаючи йому голову назад, своєю правою ногою штовхнути його в підколінний згин (краще лівої ноги, а не правої). В це же час обхопити горло противника правою рукою так, щоб лікоть опинився під підборіддям і провести удушення ліктьовим згином. Для посилення прийому треба свою ліву руку накласти на зап'ястя правої руки, а противника звалити собі на спину або посадити на землю. Коли він знепритомніє, на що потрібно не більш 15 секунд, разом зі своїм напарником віднести його в укриття.

Удушення петлею одягу виконується в такий спосіб. Підкравшись до противника ззаду, свою ліву руку просунути під його ліву руку й покласти долоню на потилицю. Правою рукою поверх його правого плеча захопити одворот одягу ліворуч від його горла. Сильно натискаючи лівою долонею на потилицю противника, правою рукою тягти одворот одягу до себе через праве плече.

Одночасно, притискаючи противника до себе штовхаючи його в підколінний згин своєю ногою, сісти на землю. Потім обхопити ногами його корпус і з'єднати обидві стопи, зачепивши їх одну за одну, у нього на животі. Продовжуючи тягти правою рукою лівий одворот одягу противника на себе, ногами треба віджимати його тулуб від себе.

Якщо при спробі захоплення в полон противник встигнув увернутися, слід миттєво перейти до виконання якого-небудь відпрацьованого прийому рукопашного бою, щоб надійно нейтралізувати його. Наприклад, можна вдарити головою в обличчя противнику (якщо на ньому немає каски, про край якої можна розсікти свою власну голову), відразу присісти і кинути його спиною на землю через захоплення руками під коліна. Кидаючи, слід задерти ноги противника вище, щоб він вдарився об землю потилицею, після чого добити його ударом ступні в горло. Або не добивати, а вставити в рот кляп, зв'язати і віднести.

В тих випадках, коли захоплення полоненого проводиться на вузькій дорозі, по якій противник їде на мотоциклі або велосипеді, в дію вступає ціла група із чотирьох розвідників. Двоє протягають через дорогу мотузку, перевіряють її натяг, потім кладуть на землю і замаскувавшись за пришляховою рослинністю чекають наближення їздця, тримаючи кінці мотузки в руках. Ще двоє розвідників лежать поруч, один з мотузкою для зв'язування полоненого, другий із кляпом для затикання рота. Коли противник наближається до наміченої умовної лінії, розвідники з мотузкою різко підхоплюються й натягають мотузку на рівні грудей або обличчя, противника, що

рухається. Він валиться на дорогу, третій і четвертий розвідники хватають його й несуть, а перший і другий швидко маскують всі сліди. При гарному відпрацьовуванні цього способу на тренуваннях він в реальному виконанні займає не більш 20 секунд.

Зв'язування противника.

Найпростіше це можна виконати, провівши загин руки за спину. Після проведення больового прийому з кроком звалити противника на землю вниз обличчям, не відпускаючи його руку, сісти на нього верхи, підставити коліно під його руку. Завдаючи противнику біль в плечовому суглобі тиском стегном на лікоть захопленої руки, змусити противника завести іншу руку за спину і підперти її іншим стегном. Щільно утримуючи руки противника стегнами, зв'язати їх.

Для зв'язування противника брючним ремнем застосовується петля що не розтягується, мотузкою – петля накидом або подвійна петля що затягується.

Петлі для зв'язування полоненого.

Руки, як правило, зв'язуються за спиною:

- кисті рук схрещені, мотузка пропущена через шию;
- руки схрещені на грудях, кисті рук стягнуті мотузкою на спині;
- кисті рук складені разом долоньями всередину;
- передпліччя накладені одне на інше, мотузка може бути пропущена через шию;
- руки за головою, кисті рук схрещені, мотузка прив'язана до поясного ремня.

Можна зв'язати противника за допомогою палки. Палка просовується в рукава за спиною. зап'ястя прив'язуються до палиці.

Щоб позбавити полоненого рухливості, потрібно покласти його обличчям вниз, ноги, зігнуті в колінах, підігнути і схрестити, руки завести за спину і зв'язати праву руку з лівою ногою, ліву руку з правою ногою.

Обшук полоненого. Захопивши противника в полон, його необхідно відразу обшукати, відібрати зброю і документи. Щоб убезпечити себе від нападу противника, застосовуються три основних способи обшуку.

Перший спосіб – стоячи в упорі біля стіни.

Під загрозою зброї поставити противника обличчям до стіни, руки вгору впираються в стіну, ноги розведені, тіло пряме під кутом 45-70° до землі (підлозі). Обшук проводиться зверху вниз зі спини і боків. Зброю тримати напоготові і уважно спостерігати за діями полоненого. Проводячи обшук, поставити свою ліву ногу на підколінний згин правої (лівої) ноги противника і при найменшому русі полоненого різко натиснути ногою в сторону вниз. Обшук проводити лівою рукою. Обстеживши полоненого з боків і зі спини, змусити його повернутися спиною до стіни і обшукати спереду. Ліву ногу і раніше тримати на підколінному згині ноги противника в готовності попередити його дії.

Другий спосіб – стоячи на четвереньках. Під загрозою зброї змусити полоненого розвести широко ноги, опуститися на коліна і спертися на землю руками, зведеними разом. При обшуку верхній частині тіла необхідно підійти до полоненого спереду, наступити лівою ногою на обидві кисті рук полоненого, зброю тримати у його голови. Обшукуючи нижню частину тіла, наступити лівою ногою на підколінний згин ноги противника, зброю тримати у його поясниці.

Третій спосіб – в положенні лежачи.

Під загрозою зброї змусити полоненого лягти на землю обличчям вниз, руки розведені в сторони, ноги разом. Проводячи обшук справа, наступити правою ногою на кисть його руки, а лівим коліном на ліктьовий суглоб, зброю тримати у голови полоненого. Обшукуючи зліва, стати обличчям до ніг противника і діяти, як під час обшуку справа.

При обшуку спереду змусити противника лягти на спину, підігнувши ноги під себе, руки над головою зі схрещеними кистями. Обшукуючи полоненого, наступити лівою ногою на кисті рук противника, зброю тримати у його грудях.

При обшуку замість пістолета можна використовувати ніж.

Конвоювати полоненого потрібно тільки у зв'язаному стані! У випадку крайньої необхідності на короткий час полоненого можна конвоювати на невелику відстань (у зручне місце) на болючому прийомі.

Джерела відомостей про противника.

Завдяки пошуку та засідкам в руки до розвідників потрапляють полонені, місцеві жителі і документи.

Полонені є найважливішим джерелом отримання відомостей про противника (особливо офіцерський склад). Через них можна встановити чисельність, склад угруповання і озброєння противника, нумерацію його частин, характер укріплень, моральний стан військ та інші відомості.

Допити полонених бувають короткі (первинні) і повні. Короткий допит проводиться (якщо дозволяє обстановка) командирами розвідувальних органів з питань, що безпосередньо їх цікавлять і необхідним для виконання поставленого ним завдання. Якщо за умовами обстановки полоненого неможливо доставити в розташування своєї частини, командири проводять повний допит на місці (домагаючись відомостей, які становлять інтерес для старшого начальника) приблизно з наступних питань:

- військове звання, посада, прізвище;
- до якого підрозділу і частини належить полонений;
- ділянка, яку займає підрозділ;
- місце розташування штабу;
- де і які сусіди;
- місце розташування найближчого резерву;
- місця і райони розташування штабу, складів, вогневих засобів, техніки, зв'язку, КПП і тощо;

- де спостережні пункти;
- інженерне обладнання оборони;
- яке завдання частини;
- пароль і відгук на дану добу.

Кожен розвідник повинен володіти методами форсованого допиту в польових умовах.

Опитування місцевих жителів.

За допомогою опитування місцевих жителів і біженців можна отримати цінні відомості про противника і місцевість. Але при цьому необхідно завжди враховувати:

- ставлення місцевих жителів до нашої армії і можливість повідомлення ними неправдивих відомостей;
- схильність жителів до перебільшення дійсної обстановки (особливо про чисельний склад противника).

Обов'язково треба розмежовувати, що житель бачив і знає особисто і що він чув, так як противник може навмисно поширювати неправдиві чутки.

Вивчення документів.

Документи являють собою цінний матеріал для вивчення противника. Тому всі документи і майно противника, захоплені, знайдені, відібрані у полонених або вилучені у вбитих, командир розвідувального органу зобов'язаний ретельно вивчити. Це:

- офіційні листи, накази, розпорядження, зведення, службові записки (дозволяють встановити характер дій противника);
- графічні документи, тобто карти, схеми та тощо (показують розташування противника);
- особисті солдатські книжки і знаки (дають можливість встановити нумерацію частин);
- щоденники, записні книжки, приватні листи (для вивчення морального стану військ противника).

3.2. Робота командира підрозділу під час організації засідки

Робота з організації дій у вогневій засідці проводиться переважно на місцевості.

Отримавши завдання командир взводу повинен по карті вивчити місцевість і умови виконання завдання, прийняти рішення, доповісти його командир батальйону (роти), організувати підготовку особового складу, озброєння і техніки до дій. Потім він приховано виводить підрозділ до місця засідки, організовує безпосередню охорону, уточнює позиції і завдання відділенням (танкам) і вогневим засобам, віддає бойовий наказ, організовує взаємодію, управління і всебічне забезпечення, створює бойовий порядок і систему вогню, керує інженерним обладнанням і маскуванням позицій, перевіряє готовність підрозділу до дій і у встановлений час доповідає про це старшому командиру.

При постановці задачі (у бойовому наказі) командир підрозділу (групи) вказує:

- склад, положення і характер дій противника (об'єкта засідки);
- задачу підрозділу (групи), місце і час проведення засідки;
- задачі груп (підгруп), їх склад, місця розміщення і порядок дій при появі противника, в момент захоплення полонених, документів і зразків озброєння, а також після виконання завдання;
- порядок і маршрути відходу, пункти збору після виконання завдання і час їх роботи;
- час готовності до виконання завдання;
- сигнали оповіщення, управління, взаємодії та порядок дій по ним;
- своє місце і заступника.

Крім того вказується порядок евакуації поранених і виносу вбитих, а також доставки полонених, захоплених документів, зразків озброєння і бойової техніки і порядок дій підрозділу при виявленні засідки противником, а при необхідності, хто, де і які загородження готує (встановлює).

Розміщення груп (підгруп).

Віддавши бойовий наказ та переконавшись в правильності з'ясування підлеглими поставленого завдання, командир підрозділу (групи) дає команду на заняття місця засідки групами (підгрупами) (Рис. 3.2.1.) відповідно до отриманого завдання.

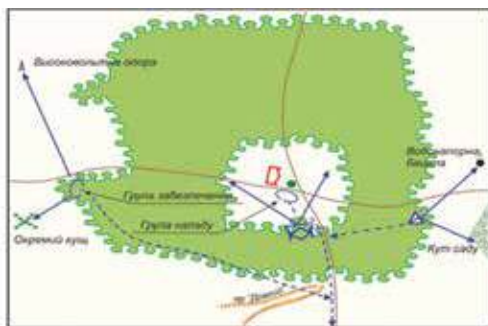

Рис. 3.2.1. – Варіант розміщення засідки

Група (підгрупа) нападу розміщується в зручному місці для обстрілу противника.

Група (підгрупа) захоплення розміщується в безпосередній близькості від місця зупинки противника (на видаленні кидка гранати). Групу захоплення розміщує особисто командир підрозділу (групи), визначає вогневі позиції особового складу, порядок висування групи (підгрупи) до об'єкту і її прикриття, порядок відходу.

Група (підгрупа) вогневого забезпечення займає позицію в місці, яке дозволяє проглядати шляхи підходу противника і забезпечує можливість участі в знищенні його основних сил та засобів, разом з групою (підгрупою) нападу.

У всіх випадках розміщення груп (підгруп) повинне виключити можливість взаємного вогневого ураження.

Командир підрозділу (групи) з засобами зв'язку розміщується в місці, яке дозволяє надійно управляти підрозділом (групами) та в момент дій групи (підгрупи) захоплення.

З метою маскування місця засідки всі сліди, а також інші ознаки, по яких противник може знайти підрозділ (групу), що знаходиться в засідці, повинні бути ретельно замасковані чи усунуті. При наявності часу і умов місцевості на імовірних шляхах руху противника (НЗФ) можуть бути встановлені чи підготовлені загородження (включаючи і мінні) і різного роду перешкоди, наприклад натягування дроту поперек дороги, псування мостів, влаштування завалів на лісових дорогах і тощо. Цю роботу звичайно виконують підгрупа мінування та спеціально призначені солдати і сержанти під безпосереднім керівництвом командира підрозділу (групи). Створені на імовірних шляхах руху противника перешкоди і загородження повинні виглядати природно, щоб не викликати в нього підозр. Особовий склад підрозділу (групи), що розташувалося в засідці, повинний додержувати найсуворішої дисципліни і маскування.

Система вогню підрозділу (групи) в засідці будується з урахуванням нанесення противнику в короткі строки максимальних втрат, перш за все, в зоні ураження. Вона будується з урахуванням вогневих можливостей зброї підрозділу (групи), підтримуючих засобів, їх тісної взаємодії в поєднанні з мінно-вибуховими засобами і природними перешкодами.

Система вогню в засідці включає:

- зону суцільного багаточарового вогню з усіх видів зброї – зону ураження;

- сектори і ділянки зосередженого вогню підрозділу (групи) для прикриття флангів і тилу засідки;

- підготовлений маневр вогнем в цілях його зосередження в короткі строки на будь-якому загрозовому напрямку або ділянці;

- ділянки загороджувального, зосереджуваного вогню і вогню по окремим цілям підтримуючої артилерії.

При організації системи вогню в засідці необхідно вказати кожній групі (підгрупі) (розрахунку – трійці, парі) і окремим вогневим засобам:

- місце в бойовому порядку підрозділу (групи) і ступінь обладнання вогневих позицій;

- основний і додатковий сектори стрільби;

- зону ураження противника – основну ділянку зосереджуваного вогню;

- додаткові ділянки зосереджуваного вогню;

- небезпечні напрямки ведення вогню;

- сигнали відкриття, припинення і переносу вогню;

- запасні вогневі позиції і ступінь їх обладнання.

Організація зв'язку.

Необхідно дублювати радіозв'язок іншими способами, наприклад, умовними сигналами (візуальними, звуковими, світловими). Командир підрозділу (групи) повинен особисто переконатись, що всі засоби радіозв'язку в справному стані. Система зв'язку в засідці повинна бути надійною. Необхідно розробити систему сигналів, яка дозволить управляти підрозділом (групою) вдень і вночі. З початком засідки використовувати їх, як для зв'язку в нутрі підрозділу (групи), так и для виклику авіації, вогню артилерії, для подавлення резервів противника або прикрити відходу.

До початку засідки необхідно зберігати радіомовчання або використовувати тільки закриті канали радіозв'язку, в крайньому випадку, допускається робота на відкритих каналах зв'язку з використанням переговорної таблиці.

Урахування часу доби.

Засідку вдень рекомендується проводити маючи перевагу над противником. При проведенні засідки в нічних умовах забезпечується скритий вихід в район проведення засідки, розташування підрозділу (групи) і відхід після проведення засідки. *При проведенні нічної засідки необхідно виконувати наступні правила:*

– при використанні освітлюваних патронів відключати нічні приціли або користуватися діафрагмою. Крім того, можуть використовуватися інші прийоми освітлення і осліплення противника від кишенькових ліхтариків до світлозвукових гранат. Потрібно переконатись, що кожний розвідник знає порядок використання освітлювальних засобів;

– при нелінійному розташуванні засідки необхідно обмежити кожній групі (підгрупі) та кожному стрільку сектори стрільби кілочками, вбитими в землю. Це потрібно для того, щоб в темноті не потрапити під свій вогонь;

– ніхто з беручих участь в засідці не повинен рухатися до команди – всі рухи вночі небезпечні;

– для проведення засідки в нічний час не менше половини особового складу повинно мати нічні приціли і прибори спостереження, в противному випадку засідка проводиться при умовах штучного освітлення місцевості.

Очікування і готовність до дії.

Вдала засідка потребує хитрощі, терпіння і великої обережності.

Кожна група (підгрупа) зобов'язана добре знати:

– де розташовані інші групи (підгрупи);

– свої сектори вогню;

– небезпечні напрямки ведення вогню своїх груп (підгруп);

– підтримувати з сусідніми групами надійний зв'язок.

Більшості засідок передують довготривале очікування, котре може тривати от декількох годин до доби і більше. Вогнева позиція обладнується настільки комфортною, наскільки це можливо. Скільки розвідники будуть знаходитися в засідці, залежить від того, коли і де проводиться засідка.

Холодною зимньою ночью розвідники не зможуть знаходитися в засідці тривалий час без прийняття мір по обігріву особового складу.

Як би довго розвідники не знаходились в засідці, кожний розвідник повинен бути готовим до активних дій, незалежно від того спостерігає чи він або відпочиває. Якщо цього не зробити, то концентрація уваги зменшиться. Потрібно встановити порядок чергування на місці засідки. Це необхідно для відпочинку (сну), обігріву взимку і прийому їжі особовим складом, який знаходиться на дньовці (базі).

Вогневе ураження противника.

Про підхід противника до місця влаштування засідки командира підрозділу (групи) попереджує командир групи (підгрупи) вогневого забезпечення або спостерігачі, які доповідають склад підрозділу противника, якій наближається, шиккування колони, дистанцію між машинами, наявність і тип дозорної машини. Командир підрозділу (групи) в залежності від складу противника, якій наближається, вирішує, проводити засідку чи пропустити колону, якщо наявні сили або місце засідки не дозволяє відкрити вогонь одночасно по всій колоні.

Якщо противник вислав розвідувальний патруль, його пропускають, одночасно призначивши засоби для його знищення. Вогонь по ньому відкривається з першим пострілом по колоні (головній машині колони).

Вогонь відкривається по команді командира підрозділу (групи) або по досягненню головою колони (головною машиною) задалегідь обраного орієнтира (місцевого предмету).

Необхідно бути обережним у виборі сигналів на відкриття вогню. Ніхто не повинен відкривати вогонь без сигналу або поки противник не помітить засідку. Командир знаходиться в групі захоплення і повинен спостерігати противника в момент подачі команди на його ураження. Ніколи не починайте засідку криком «Вогонь», освітлювальною ракетою або пострілом вгору, кожний, із цих способів дає противнику шанс укритися та випередити розвідників у відкритті вогню.

Якщо ви командуєте засідкою, то почніть її:

- вибухом міни МОН-50 або фугасу;
- прицільним вогнем з кулемета, РПГ або РПО;
- прицільним пострілом зі снайперської гвинтівки по найбільш важливій цілі.

Командир і той хто перший стріляє (здійснює підрив) повинні бачити друг друга.

Весь склад груп (підгруп) нападу і захоплення повинен одночасно відкрити вогонь. Якщо необхідно якусь машину тільки пошкодити, то робиться це засобами групи захоплення за рішенням командира підрозділу (групи). Підгрупа мінування підриває міни МОН-50 і фугаси. Прикриваються шляхи, відходу противника із зони ураження та зворотній бік дороги мінами МОН-50 і ОЗМ-72, використовується загороджувальний вогонь

підствольних гранатометів. Таким чином, підрозділ (група) будує «молот і ковадло»: з одного боку – вогонь стрілецької зброї, з іншого боку – вибухи мін і розриви гранат. Група вогневого забезпечення бере участь у нападі тільки при необхідності, якщо в складі колони противника 3-4 машини, або колона розтяглася, і до моменту відкриття вогню замикаюча машина не може бути уражена групою нападу. У цьому випадку група вогневого забезпечення відкриває вогонь по замикаючій машині. Особовий склад, що вискакує із БМ (автомобілів), знищується вогнем зі стрілецької зброї. Військові, що встигнули вискочити з машин, та укрилися в кюветі або за машинами, знищуються фланговим вогнем групи нападу. У ході вогневого ураження противника із засідки необхідно періодично на короткий час переривати стрільбу та «ловити тишу», спостерігаючи за місцевістю в районі засідки. Противник, якій чинить опір або який здійснює спробу відійти – знищується. Тому що здійснив відхід, противник може як перегрупуватися або викликавши допомогу провести контр засадний маневр або блокувати підрозділ (групу).

Автоматник перший магазин витрачає прицільними чергами, а наступні прицільними одиночними пострілами. Вогонь довгими чергами рекомендується тільки в лісовій місцевості коли відстань між противником і розвідником не перевищує 40 метрів, розвідник його не спостерігає, а тільки чує крики і стрілянину.

Кулеметники (кулеметник) розташовані на флангах засідки вражають противника перехресним вогнем (Рис. 3.2.2.). Перша черга повинна бути довгою, але прицільною – «злою», уздовж усієї колони противника або по місцю його найбільшого скупчення. Якщо у групи один кулемет, його потрібно розмістити на фланзі засідки, протилежному від очікуваного напрямку руху противника.

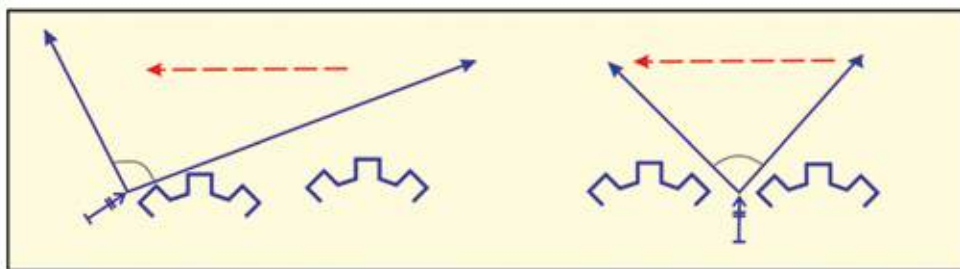

Рис. №3.2.2 – Організація перехресного вогню

Снайпер може знаходитися поруч із командиром, займати окрему вогневу позицію або використовуватися в якості спостерігача. Якщо снайпер займає окрему вогневу позицію (Рис. 3.2.3.), віддалену від основних сил засідки, його повинна прикривати підгрупа забезпечення або спеціально виділені розвідники (розвідник). Снайперську пару в засідці потрібно розміщувати на деякому видаленні від підрозділу (групи) і ставиться їй окреме

завдання. Снайпер у першу чергу поразляє найбільш важливі і небезпечні цілі самостійно або за вказівкою командира.

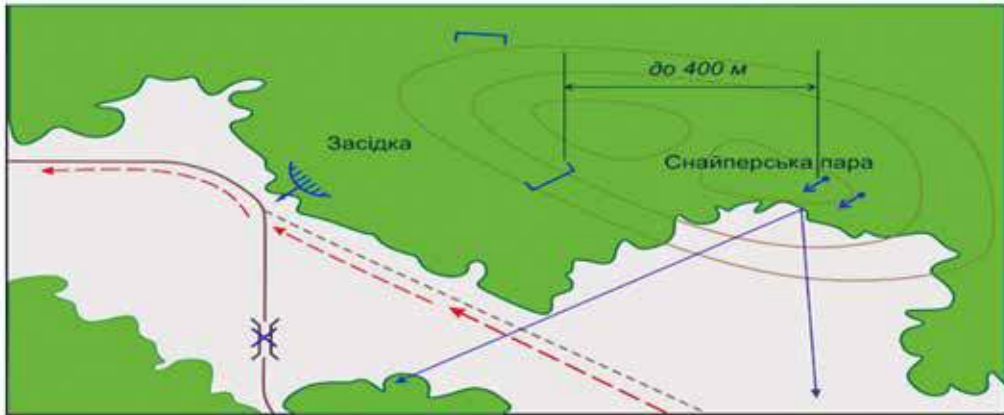

Рис. 3.2.3 – Варіант організації позиції снайпера

Підствольні гранатомети можуть використовуватися для знищення противника в зоні ураження і прикриття відходу підрозділу (групи).

З початком кидка групи (підгрупи) захоплення група (підгрупа) нападу може вести вогонь по противникові, що відходить, у секторі, що виключає ураження групи (підгрупи) захоплення, і тільки по команді командира групи (підгрупи). Група (підгрупа) захоплення раптово і стрімко нападає на противника і захоплює полонених, документи, зразки озброєння і бойової техніки. Для нападу на противника призначаються солдати і сержанти, фізично сильні, спритні і рішучі, що володіють прийомами нападу на озброєного противника. Захопивши полоненого, група (підгрупа) захоплення відходить.

Противник, який чинить опір або який здійснює спробу відійти – знищується. Тому що здійснив відхід, противник може як перегрупуватися або викликавши допомогу провести контрзасадний маневр або блокувати підрозділ (групу).

Дії підрозділу (групи) в разі огляду результатів проведення засідки.

Припинивши стрільбу, кожний повинен бути зосередженим і готовим у будь-який момент знову відкрити вогонь. Потрібно уважно спостерігати за пораним противником, бути обережним, він ще може вчинити опір. Командиру підрозділу (групи) необхідно переконатися, що у вказівках по взаємодії він передбачив усе. Він повинен переконатися, що в зоні ураження все мертво, тільки після цього можливо випускати групу (підгрупу) огляду. Доцільно групу (підгрупу) огляду озброювати безшумною зброєю, тоді будь-який чутний постріл буде належати противнику. Розвідники групи (підгрупи) огляду працюють парами або трійками. Краще коли група (підгрупа) бере участь у вогневому ураженні противника або виділяється зі складу групи (підгрупи) нападу (тобто розвідники спостерігали

противника в ході бою). Для огляду групі (підгрупі) огляду виділяється ділянка місцевості. Її дії прикриває весь особовий склад підрозділу (групи). Розвідники повинні рухатися так, щоб не потрапити під вогонь своїх, що прикривають їх, краще від одного флангу до іншого або від центру до флангів двома парами (трійками). Місцевість у районі засідки, противник, його речі і ОВТ повинні бути ретельно обстежені. Документи, виявлені при огляді убитих і машин, вилучаються. Нові зразки озброєння і бойової техніки забираються. Умовні знаки (емблеми) на бойовій техніці противника фотографуються, чи замальовуються. Звичайно командир знаходиться разом з групою огляду.

Вночі не рекомендується проводити огляд противника, тому що зберігається високий ступінь ризику потрапити під вогонь противника або своїх груп.

На місці засідки, після її проведення, не повинне залишитися ніяких слідів перебування розвідників. Пошкоджена техніка противника буксирується й маскується, трупи противника вбираються. Якщо підрозділ (група) прагне уціліти, він повинен швидко покинути місце засідки після її проведення.

Дії після проведення засідки. Порядок відходу.

Відхід підрозділу (групи) після виконання завдання (Рис. 3.2.4.) проводиться по команді командира підрозділу (групи) у визначеному порядку. Порядок відходу може бути змінений залежно від обстановки, яка склалась, розпорядженнями і командами командира підрозділу (групи).

Рис. 3.2.4 – Порядок відходу

У разі активного опору противника або намагання атакувати у фланг, підрозділ посилює вогонь і розпочинає відхід під прикриттям групи прикриття (окремих військовослужбовців). Група прикриття відривається від противника останньою і стрімко виходить до свого підрозділу, що перебуває в готовності підтримати її вогнем.

Відхід після виконання завдання здійснюється за командою командира у встановленому порядку. Взвод (відділення, танк), використовуючи захис-

ні властивості місцевості під прикриттям вогню артилерії і вогневих засобів старшого командира, відходить встановленим маршрутом за передній край або у призначене місце. Про виконання завдання командир доповідає старшому командирі, який призначив вогневу засідку, і надалі діє за його вказівкою.

Влаштування миттєвої засідки.

При діях підрозділу в розвідці дуже часто обстановка може скластися так, що при загальних сприятливих умовах для влаштування засідки командир підрозділу (групи) буде мати у своєму розпорядженні вкрай обмежений час на її організацію. У цьому випадку командир підрозділу (групи), швидко оцінивши обстановку, приймає рішення (визначає порядок дій для відділення) на влаштування засідки.

Прийнявши рішення (визначивши порядок дій), він відразу виводить підрозділ (групу) до обраного місця засідки, вказує місця розміщення груп (підгруп) нападу, захоплення і забезпечення, організує спостереження і ставить завдання групам (підгрупам), вогневим засобам і визначає порядок дій при нападі та після виконання завдання.

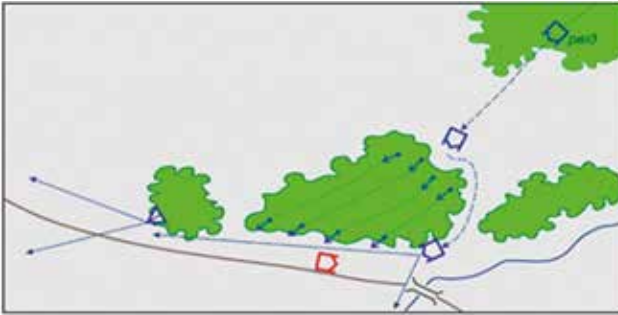

Рис. 3.2.5

Рис. 3.2.6

Спостереження за діями противника (об'єкта нападу) дуже часто буде покладатися на дозорних.

Наприклад: дозорні, вийшовши на опушку гаю (Рис. 3.2.5., 3.2.6.), спостерігають рух по дорозі в напрямку мосту автомобіля з трьома солдатами. Відділення знаходиться на північній опушці гаю «Середнього».

Оцінивши обстановку, що склалась, командир відділення приймає рішення влаштувати засідку наприкінці просіки силами відділення, а дозорних залишити на місці для спостереження за діями противника.

Віддавши розпорядження дозорним на спостереження за машиною противника, що рухається, він виводить відділення до місця засідки і ставить задачу підлеглим.

Відділення стрімким кидком на дорогу перегороджує просування противника бойовою машиною і діями зупиняє його. Група захоплення в цей час оточує машину противника і захоплює полоненого, документи.

3.3. Загальні положення з організації та проведення нальоту

Загальні положення щодо організації та способи проведення нальоту.

Як спосіб тактики дій підрозділів оперативного призначення наліт застосовується під час дій у тилу противника.

Наліт – найбільш динамічний і швидкоплинний вид розвідки, який полягає у раптовому нападі тактичної групи на задалегідь обраний (призначений) об'єкт незаконних формувань (противника).

Він полягає в прихованому і безшумному виході точки збору до об'єкта нальоту і в стрімкому нападі на об'єкт з метою знищення об'єкта, захоплення полонених, документів, зразків озброєння та техніки, виведення з ладу штабів, пунктів управління і зв'язку і т.д., звільнення заручників і полонених.

Наліт вважається найскладнішим з спеціальних заходів в плані організації його проведення, прихованого висування на вихідні рубежі для нападу, управління підрозділом (групою) під час його проведення та збору особового складу групи (відходу) після виконання.

Наліт проводиться після ретельної розвідки і встановлення точного розташування об'єкту, визначення складу і озброєння противника, режиму на об'єкті, системи його охорони, прихованих шляхів підходу до об'єктів, наявності та розташування різних загороджень і ймовірних шляхів їх руху до об'єкта.

Під час підготовки до проведення нальоту командир вказує: об'єкт нальоту, напрямок атаки (нальоту), розпізнавальні знаки, основні орієнтири руху (цілі), напрямок (азимут) відходу після виконання завдання, основний і запасний пункт збору. Перевіряється наявність і стан нічних приладів спостереження (прицілів), засобів зв'язку, наявність спеціальних патронів (зменшеної сили, трасуючих, бронебійно – запальних).

Способи проведення нальоту:

1. Безшумний напад, з використанням ножів, удавок, безшумної вогнепальної зброї. Цей спосіб вимагає від особового складу досконалого знання місцевості (шляхів підходу і відходу) і об'єкта (уважне проведення до розвідки, наявність планів та схем об'єкта), наявність приладів нічного бачення, безшумної зброї (АКМС с ПБС, АС «Вал», ВСС «Винторез», ПСС) і засобів маскуванню.

2. Напад з використанням всіх маючих вогневих засобів в групі. Так як і в першому способі, група повинна добре підготуватися до проведення заходів, але використовується вся вогнева міць. Прихований вихід на вогневий рубіж, по можливості ближче до об'єкту нальоту:

Одночасне використання наявних вогневих засобів, стрімкий кидок до об'єкта з метою виконання поставленого завдання; виведення об'єкту з ладу; стрімкий відхід до пунктів збору з маскуванню власних слідів і мінування шляхів відходу. Напад з активним використанням підтримки вогнем артилерії або ударом авіації. Тобто після нанесення вогневого або

бомбово-штурмового удару, група проводить наліт на об'єкт, який отримав як вогневу, так і психологічну поразку, і виконує поставлене завдання. У разі підходу допомоги (резервів) противника викликати вогонь артилерії або удар авіації по шляхах (рубежах) висунення противника. Використання цього способу практично можливо лише у воєнний час, або при дуже обмеженій за часом проведення спецоперації в особливий період (введення надзвичайного стану).

Групи бойового порядку підрозділу підчас проведення нальоту, їх завдання.

Залежно від обстановки для проведення нальоту зі складу групи можуть призначатися підгрупи:

- нападу;
- захоплення (знищення);
- забезпечення;
- резерв.

Підгрупа нападу.

Кількість бійців підгрупи нападу для знищення охорони (вартових) об'єкта призначається з розрахунку один-два чоловіки на кожного військовослужбовця противника (злочинця) з метою гарантованого безшумного їх затримання чи знищення. Тому добір повинен проводитися за правилом «кращі з кращих».

Підгрупа нападу призначена для зняття варткових, знищення особового складу, що знаходиться на об'єкті в якості екіпажу, розрахунків, обслуговуючого персоналу, охорони і т.д. в залежності від обстановки завдання по знищенню охорони (знагтю варткових) може бути покладена на підгрупу забезпечення.

До складу підгрупи призначаються бійці, відмінно володіючи холодною зброєю і прийомами нападу і самозахисту без зброї. У цю підгрупу доцільно призначати бійців, які відмінно знають мінно-підривну справу і мають хороші навички підривання елементу конструкцій з різних матеріалів. Кожен борець володіє всім цим у досконалості, однак виконання поставленого завдання не може бути зірване через яке-небудь непорозуміння, бо може призвести до зриву виконання поставленого завдання або, щонайгірше, до загибелі групи. Також необхідно підготувати і правильно розташувати групу снайперів, для знищення охорони об'єкта зі спеціальних засобів, прихованого і безшумного ураження живої сили ворога.

При отриманні завдання старший підгрупи повинен усвідомити:

- задум дій групи;
- своє безпосереднє завдання (порядок підходу до об'єкта, з якого місця і на яку глибину проводити розвідку і розмінування місцевості, порядок виявлення та знищення охорони об'єкта);
- час або сигнал початку дій;
- порядок дій при роботі підгрупи захоплення;

- порядок відходу;
- основна точка збору і запасна точка збору, в разі відриву від групи, і час перебування на них.

При надходженні умовного сигналу підгрупа нападу починає висування до об'єкту. Першим рухається військовослужбовець-сапер. Виявлені міни, при неможливості знешкодження, позначаються і обходяться. Інші рухаються за сапером в готовності прикрити його вогнем. Всі військовослужбовці з групи нападу повинні мати безшумну зброю. Після пророблення проходу і знищення вартових, старший сигналами визначає підлеглим сектори спостереження і ведення вогню і дає сигнал командирю групи на висування підгрупи захоплення або виконує захоплення сам.

Підгрупа захоплення.

Склад підгрупи захоплення залежить від характеру об'єкта нальоту і звичайно становить не менше половини всього особового складу групи.

Підгрупа захоплення призначена для захоплення полонених, документів, зразків озброєння і техніки, знищення (виведення з ладу) техніки, апаратури і споруд, що знаходяться на об'єкті. У цю групу необхідно призначати військовослужбовців, фізично сильних, спритних, рішучих, досконало володіють прийомами рукопашного бою.

Отримавши завдання, старший підгрупи нападу повинен усвідомити:

- завдання групи;
- своє безпосереднє завдання;
- порядок висування до об'єкту, коли починати діяти;
- порядок відходу і місця збору після виконання завдання, час перебування на них.

При роботі на об'єкті діяти швидко, рішуче і не залишати по можливості, за спиною живих, поранених солдатів противника. Уважно слідкувати за змінами обстановки і слухати команди командира.

При отриманні завдання старший підгрупи забезпечення повинен усвідомити:

- завдання групи;
- свою безпосередню задачу;
- напрямки, яких може підійти до об'єкта противник і порядок дій при його появі;
- порядок відходу і місця збору після виконання завдання, час перебування на них.

Підгрупа вогневого забезпечення.

Підгрупа вогневого забезпечення прикриває дії нападників у момент нальоту на об'єкт і під час відходу. Відповідно до розташування об'єкта, противника і характеру місцевості вона може розташовуватися в одному чи кількох місцях на напрямках, де найімовірніша поява противника в момент нападу.

Спосіб дій під час нальотів визначається обстановкою, головним чином характером дій противника (злочинців), умовами місцевості, і поділяється

на раптовий безшумний напад у пішому порядку і напад на бойових машинах після вогневого придушення противника.

Напад у пішому порядку відбувається звичайно на нечисленні об'єкти противника, на закритій місцевості та в інших умовах, коли забезпечується раптовість нальоту або діє велика група чи декілька груп.

Напад на бойових транспортних засобах після вогневого придушення здійснюється на противника, що переважає на відкритій місцевості, й у разі, коли групу виявлено ще до нападу. В останньому випадку наліт може бути здійснено проти противника, меншого за силою.

Підгрупа забезпечення призначена для прикриття вогнем дій інших підгруп в ході нальоту і при виході їх після виконання завдання.

Підгрупа забезпечення забезпечує дії підгрупи нападу і захоплення, не допускає противника до об'єкта ззовні, а після виконання завдання прикриває їх відхід. На шляху відходу може встановлювати мінно – вибухові загородження і влаштовуватися засідки.

При отриманні завдання старший підгрупи забезпечення повинен усвідомити:

- завдання групи;
- свою безпосередню задачу;
- напрямки, яких може підійти до об'єкта противник і порядок дій при його появі;
- порядок відходу і місця збору після виконання завдання, час перебування на них.

Резерв.

Резерв знаходиться в безпосередньому підпорядкуванні командира підрозділу і призначений для виконання раптово виникли в ході нальоту завдань:

- надання допомоги будь-якій підгрупі або пораненим;
- прикриття підгруп у разі появи противника з нового напрямку і т.д.

Перебуваючи в резерві необхідно усвідомити завдання (своє місце знаходження, сектора спостереження і ведення вогню, дії при появі противника, рухається до об'єкта, до нальоту і під час нього, час початку роботи, порядок відходу після виконання завдання, основна точка збору, запасна точка збору, і час перебування на них).

У ряді випадків, коли склад тактичної групи нечисленний, деякі підгрупи можуть виконувати послідовно кілька завдань. Так, наприклад, підгрупа нападу після знищення охорони надалі виконує функції підгрупи захоплення або забезпечення. І, навпаки, в разі, якщо сил і засобів досить, а елементи об'єкти розташовані на великій площі, може бути виділено не по одній, а по дві і більше підгруп. У всіх випадках командир при створення підгруп повинен виходити з створеної обстановки, поставленої завдання і наявності сил і засобів. Що стосується снайперів, то вони можуть перебувати як в групі нападу або забезпечення, так і можуть бути виведені в

окрему підгрупу, безпосередньо виконувати накази командира (вести спостереження, знищувати і т.д.).

Взаємодія і зв'язки між військовослужбовцями і між елементами бойового порядку може здійснюватися голосом, знаками, за допомогою засобів радіозв'язку і т.д., *воно включає в себе*: знання кожним військовослужбовцем дій в стандартних ситуаціях, знаків оповіщення, вміння працювати з різними засобами зв'язку.

Захоплення полонених та документів.

Дрібні групи або поодинокі військовослужбовці противника раптово діями захоплюються у полон. Більш великі групи і окремі машини знищуються вогнем упритул. Особовий склад, що залишився живим, захоплюється у полон, документи вилучаються. Умовні позначки на техніці противника запам'ятовуються або фотографуються. Полонені, захоплені документи, нові зразки ОВТ (озброєння та військова техніка) відправляються командирі, який поставив завдання на ведення нальоту.

Організація системи вогню. Порядок вогневого ураження противника.

У рішенні щодо проведення нальоту командир групи визначає: якого противника, як і де захопити (знищити); склад і завдання групи; порядок взаємодії.

Прийнявши рішення на проведення нальоту, командир групи вивчає об'єкт нападу і місцевість у районі об'єкта, намічає порядок дій і ставить завдання підлеглим. Порядок і обсяг цієї роботи залежать від обстановки й наявності часу.

Вивчення об'єкта нальоту проводиться шляхом спостереження, для чого призначаються спостерігачі: кожному дається певний сектор для спостереження і ставиться конкретне завдання (наприклад установити час і порядок зміни варткових на об'єкті). Водночас зі спостерігачами веде спостереження і командир групи. Коли час на організацію нальоту обмежений, спостереження за об'єктом може вестися одночасно всім складом групи. Вивчаючи об'єкт нальоту, необхідно встановити: його розташування, склад і озброєння, характер дій противника (злочинців), його режим (робота, несення бойового чергування), порядок охорони об'єкта; приховані підступи до об'єкта і напрямки (місце), що забезпечує найбільшу раптовість нападу; наявність перешкод і загороджень на підступах до об'єкта; напрямки (район), звідки противник може чинити опір групі у момент нападу і під час її відходу, якими силами і засобами; шляхи відходу групи після виконання завдання.

У наказі на проведення нальоту вказується таке: дані про противника, місце розташування об'єкта нальоту, підрозділів охорони, оборони і вогневих засобів; завдання групи; місце і час нальоту; завдання підгрупам, їх склад і способи дій під час захоплення (знищення) об'єкта нальоту і після виконання завдання; сигнали оповіщення, управління і взаємодії; своє місце і місце заступника.

Коли наказ віддано, командир групи вказує способи дій (обхід, розосередження і т. ін.) під час висування до об'єкта нальоту, подолання перешкод і загороджень на підступах до об'єкта, порядок евакуації затриманих.

По готовності групи до нальоту командир вибирає зручний момент і дає сигнал на його початок.

За сигналом командира групи підгрупа нападу раптово відкриває вогонь, а підгрупа захоплення негайно атакує і завершує знищення противника (затримання злочинців). Документи, виявлені під час огляду вбитих і машин, вилучаються. Пораненим злочинцям і членам групи надається медична допомога, після чого вони евакуюються.

Група вогневого забезпечення на вогневих позиціях перешкоджає відходу, маневру і підходу свіжих сил противника.

Дії у разі раптової зустрічі з противником. Під час проведення нальоту у разі раптової зустрічі з противником група вогнем із усіх видів зброї його уражає і, використовуючи розгубленість противника, сміливо нападає на нього, захоплює полонених (злочинців), документи і зброю.

Першою, як правило, відходить група із захопленими полоненими (документами тощо), за нею – група нападу й останніми – група вогневого забезпечення (прикриття).

Захоплені полонені (документи) допитуються (вивчаються) командиром групи. Важливі дані негайно доповідаються або передаються старшому командирові (начальникові). Полонені, документи й озброєння відповідно до вказівок старшого командира (начальника) доставляються у штаб або охороняються групою до повного виконання поставленого завдання.

Тактика дій в особливих умовах. Територія України має різні фізико-географічні, природні, гідрологічні та інші особливості, що впливає на характер застосування підрозділів Національної гвардії України, вид застосовуваної зброї і техніки, а також на організацію і проведення спеціальних дій. Відповідно до фізико-географічних і гідрологічних умов району виконання поставленого завдання (проведення спеціальної операції) і пори року потрібна додаткова підготовка підрозділів спеціального призначення, оснащення їх бойовою технікою, транспортними засобами, майном і спорядженням.

Для успішного виконання підрозділом поставленого завдання необхідне глибоке знання особливостей дій у різних специфічних умовах.

Особливості дій у горах.

Крім природних умов на організацію і проведення спеціальних операцій у гірських районах впливає характер дій противника.

У гірських умовах важливого значення набувають вертольоти, використовувані для зв'язку з основним угрупованням військ, перекидання озброєння й особового складу, висадження десантів з метою захоплення гірських перевалів і важливих у тактичному плані пунктів.

У горах із крутими схилами використання великої кількості військ обмежено через їх ускладнене розгортання по фронту. Можливість взаємної підтримки сусідніх підрозділів часто виключається. Важко маневрувати резервами і вчасно вводити їх у дію. Невеликі підрозділи мають більше можливостей для раптових сміливих дій і введення противника в оману.

Різко пересічений рельєф місцевості, наявність великої кількості ущелин, складок на крутих схилах гір та інших укриттів створюють несприятливі умови для ведення спостереження, хоча окремі висоти й забезпечують досить широкий огляд. З таких висот, оточених іншими висотами, видимість по фронту обмежується, а за різкими вигинами схилів часом не проглядаються навіть найближчі до місця спостереження підступи. У гірсько-лісистій місцевості лісові масиви й окремі гаї на гірських схилах і в лощинах додатково обмежують огляд. У зв'язку з тим, що із найвдаліше вибраного місця можна переглядати не більше 30-40 % місцевості, варто організовувати спостереження не менше ніж із двох-трьох спостережних пунктів.

Низько сланкі по схилах гір хмари і густі тумани значно впливають на спостереження. У тиху безвітряну погоду хмари й тумани закривають окремі райони на дуже тривалий час. У гірсько-лісистій місцевості, особливо в суху пору року, через загорання лісових масивів утворюється димова завіса, що також може ускладнити спостереження, а при штучному підпалі використовуватись як прикриття проти спостереження. У ясну сонячну погоду в горах спостерігаються різкі контрасти: із різко освітленими ділянками місцевості поруч затемнені складками гір райони, виявлення цілей (об'єктів) у яких ускладнене.

Розглянуті особливості впливають на організацію й ведення спостереження в горах. Незважаючи на все це, з окремих вдало вибраних пунктів можна оглядати розташування противника й об'єктів на велику глибину.

Виконання особливих вимог потребує вибір місця для організації спостереження, коли разом з особливостями гірського рельєфу варто враховувати специфіку гірського клімату. Спостереження з панівних висот забезпечує огляд на велику глибину і, як правило, значно скорочує огляд прилеглих районів і безпосередніх підступів до висот. Тому спостережні пости варто розташовувати на схилах висот, що забезпечують огляд на необхідну глибину з найменшою кількістю полів невидимості.

Сучасна насиченість підрозділів технічними засобами дозволяє вести спостереження цілодобово: вдень, уночі і в умовах обмеженої видимості, з переходом від візуального спостереження до спостереження із застосуванням приладів нічного бачення і за допомогою портативних радіолокаційних станцій ближньої розвідки.

Підслуховування як спосіб отримання розвідувальних даних у гірській місцевості має сприятливіші умови внаслідок гарного розповсюдження звуків, особливо в долинах рік і в ранкову пору. Чутність у горах зростає

в період підвищеної вологості, туману, після дощу й за наявності сніжного покриву. Підслуховуванням добувається значна частка даних про діяльність противника, що доповнюють інші розвіддані, добуті іншими способами розвідки. Підслуховування вночі ведеться спостерігачами, які мають гострий слух.

Особливістю підслуховування в гірських умовах є те, що часто воно ведеться не тільки вночі, але й удень в умовах обмеженої видимості, характерної для гірської місцевості (димова імла, туман тощо).

Під час розвідки підслуховуванням у горах поширені, як і в звичайних умовах, технічні засоби зв'язку. За їх допомогою здійснюється підслуховування телефонних переговорів і радіопередач противника.

Порядок евакуації підрозділу із району виконання завдань (спеціальних заходів).

Відхід після виконання завдання здійснюється під прикриттям димів (аерозолів) за команду командира у встановленому порядку. Взвод (відділення), використовуючи захисні властивості місцевості під прикриттям вогню артилерії і вогневих засобів старшого командира, відходить встановленим маршрутом за передній край або у призначене місце (Рис. № 3.2.2.). Про виконання завдання командир доповідає старшому командирі, який призначив вогневу засідку, і надалі діє за його вказівкою.

Якщо противник відбив напад і почав переслідування, то першою відходить група захоплення із полоненими і документами. Решта складу засідки прикриває її відхід. Командир взводу (відділення, танка) встановленими сигналами викликає вогонь засобів підтримки старшого командира (якщо вони передбачались).

Здійснення до розвідки об'єкту та створення його макету.

Макет місцевості застосовується для:

- Вивчення та оцінки місцевості;
- Імітації майбутніх бойових дій;
- Постановки завдань;
- Організації взаємодії.

Рис. 3.3.1 – Варіант макету місцевості

Тимчасові макети (Рис. 3.3.2. – 3.3.6)

Рис. 3.3.2 – 3.3.6

На макеті відображаються:

- рельєф місцевості;
- житлові, промислові будинки, водоймища;
- державний кордон;
- дороги;
- основний напрямок дій з вказанням сторін горизонту;
- смуга ведення бойових дій;
- положення противника та його ймовірних характер дій;
- положення своїх підрозділів та ймовірний характер їх дій, рубежі, позиції, пункти;
- вогневе ураження та порядок дій особового складу груп (відділень);
- завдання сусідів та часові показники;

- тактичні епізоди які можуть виникнути під час виконання завдань;
- можливі варіанти рішень по обстановці що склались.

Алгоритм виготовлення макету місцевості:

- обрати масштаб, визначити розміри макету;
- обрати майданчик відповідного розміру та паралельно з наступними кроками – розпочати підготовку підручних матеріалів (ресурсів), макетів та підписи об'єктів, тактичних умовних позначень, макетів (моделей) техніки;

- передбачити місце для особового складу, посередників, гостей;
- встановити каркас палатки і маскувальні сітки;
- виготовити каркас макету (дальній план повинен бути припіднятий на 10-15 градусів) та зорієнтувати його згідно сторін світу;
- засипати пісок рівним шаром, змочити його водою;
- нанести стометрову або кілометрову сітку;
- намітити характерні точки і лінії рельєфу (основні вершини, висоти, лощини, річки), положення основних висот;
- сформувані рельєф та закріпити його цементним розчином;
- підфарбувати площу макету відповідного ландшафту;
- нанести елементи місцевості у порядку гідрографії, дорожня мережа, будинки, рослинний покрив, орієнтири;
- нанести тактичну обстановку.

Підручні матеріали (ресурси):

- пряжа, нитка, мотузка, шпагат (кольорові або підфарбовані);
- **Чорна** – рубежі (вихідні, регулювання, граничні просування), лінії кордонів;

- **Червона** – місцезнаходження противника, ціль;

- **Жовта** – дороги;

- **Біла** – лінії координатної сітки;

- **Яскраво-зелена** – перешкоди, колючий дріт, тощо;

- **Синя** – місцезнаходження дружніх сил, додатковий спосіб позначення

водних об'єктів;

- **Біла стрічка** – межі макету місцевості.

Аерозольна фарба:

- **Синя** – водні об'єкти;

- **Зелена, сіро-зелена** – густа рослинність.

Організація роботи на макеті місцевості.

Методика роботи командира:

1. Підготовку документів для організації взаємодії;
2. Підготовку макету місцевості;
3. Безпосередня робота командира по організації взаємодії на макеті місцевості.

Способи роботи на макеті місцевості:

1. Віддача вказівок (в умовах обмеженого часу на планування бою);

2. Віддача вказівок із заслуховуванням командирів підпорядкованих підрозділів з розіграшом основних тактичних епізодів (комбінований).

Документи для роботи:

1. Бойовий Наказ – текстуальна частина;
2. Карта, схема – графічна частина;
3. Інші документи за потребою.

Порядок роботи:

1. Орієнтую особовий склад на карті/схемі/макеті;
2. Доводжу обстановку;
3. Перевіряю знання тактичних та вогневих завдань взводу, відділень, груп/о/с;

4. Перевіряю знання сигналів управління, оповіщення та взаємодії.

Організація управління та всебічного забезпечення.

Організація управління:

1. встановлюю порядок використання засобів зв'язку.
2. встановлюю способи доведення сигналів (команд) під час підготовки і вході виконання бойового завдання.
3. визначаю (уточнюю) місце і час розгортання КСП взводу та своє місце.

Організація всебічного забезпечення (Рис. 3.3.8., 3.3.9):

1. Основні заходи з бойового забезпечення, послідовність і терміни їх виконання;
2. Сили і засоби, які залучаються;
3. Порядок виконання вказівок СК (старшого командира) з інших видів забезпечення.

Рис. 3.3.8.

Рис. № 3.3.9

Вказівки з бойового забезпечення:

– порядок і способи ведення розвідки, завдання спостерігачам, елементам бойового порядку (сектор ведення розвідки, за чим спостерігати, що встановити, на що звертати особливу увагу, порядок доповіді);

– порядок здійснення охорони; скільки і де мати чергових вогневих засобів, чатових у місцях відпочинку особового складу і біля бойових машин, а вночі постів підслуховування;

– порядок спостереження за сигналами КВ/КР, місцевістю, повітрям і доповіді про обстановку; сигнали оповіщення і порядок дій під час раптового нападу противника, а також пропуск і порядок зміни;

– завдання з тактичного маскування позицій, ОВТ, терміни їх виконання; порядок використання табельних засобів і місцевих матеріалів; заходи щодо забезпечення режиму таємності і протидії розвідці противника;

– з інженерного забезпечення – характер, черговість і терміни фортифікаційного обладнання опорного пункту (позиції), а також завдання на добу; окреслення, довжину, глибину і профіль окопів, траншеї і ходів сполучення; місця бойових позицій відділень, доданих підрозділів, основних і запасних вогневих позицій БМП (БТР), танків та інших вогневих засобів; ділянки розчищення місцевості для секторів спостереження і ведення вогню, перекритих щілин (бліндажів);

– місце розташування КСП взводу; які місцеві матеріали використовувати при фортифікаційному обладнанні, місця їх заготівлі; місце установки мінного поля і невибухових загороджень, за допомогою яких матеріалів, де і як їх улаштувати; які переносні загородження для боротьби з противником у траншеї виготовити і де їх розташувати; заходи щодо забезпечення захисту особового складу і техніки від ЗМУ і ВТЗ; де, коли і скільки отримати інструменту і матеріалів, хто виділяється для виконання робіт і час готовності;

– з радіаційного, хімічного і біологічного захисту – завдання з радіаційної, хімічної розвідки і спостереження; порядок організації радіаційного контролю і розподілу дозиметрів; сигнали оповіщення про радіоактивне, хімічне і біологічне зараження і порядок дій за ними; порядок використання засобів індивідуального і колективного захисту, захисних властивостей місцевості та інших об'єктів; порядок застосування засобів аерозольної протидії, місце і час технічної перевірки протигазів і проведення спеціальної обробки.

Вказівки з інших видів забезпечення:

– з морально-психологічного забезпечення – які заходи, де, з ким і в який час провести;

– з технічного забезпечення – порядок підготовки озброєння і техніки до бойового застосування, поповнення ракет і боєприпасів, місце розміщення запасу боєприпасів взводу;

– з тилового забезпечення – порядок дозаправлення техніки паливом, отримання речового майна і мийних засобів, інших матеріальних засобів, забезпечення гарячою їжею і питною водою, миття особового складу;

– з медичного забезпечення – порядок надання само- і взаємодопомоги у разі отримання поранень і травм; збору, охорони і підготовки до евакуації поранених і хворих та їх евакуації; а також місця розташування медичного посту роти і медичного пункту батальйону, санітарно-протиепідемічні заходи.

3.4. Загальні положення з організації та проведення спеціальної операції з пошуку та затримання або знешкодження озброєних злочинців (диверсійно-розвідувальних груп)

Одним з основних способів дій у спеціальній операції, є **пошук**, що передбачає дії з виявлення, затримання або ліквідації противника в районі ймовірного знаходження.

Види пошуку:

- суцільний
- вибіркового

При проведенні суцільного пошуку огляду піддається весь визначений район та будівлі, що в ньому знаходяться.

При вибіркового – окремі напрямки, ділянки або об'єкти, де найбільш ймовірне знаходження противника. Вибірковий пошук застосовується при відсутності необхідних сил та засобів або коли умови місцевості не дозволяють вести суцільний пошук.

При пошуку може бути такий розподіл підрозділу на групи:

1. групу блокування
2. групу проведення пошуку
3. вогневу групу
4. штурмову групу
5. резерв
6. бронегрупу

Способи пошуку проведення пошуку:

1. Односторонній – проводиться шляхом одночасного руху пошукових груп в одному напрямку в межах призначених смуг. Суцільний односторонній пошук проводиться у тому випадку, коли не має точних даних про місце знаходження противника та в наявності достатня кількість сил та засобів. Бойовий порядок – ланцюг. Відстань між особовим складом визначається з урахуванням рельєфу місцевості, наявності місцевих предметів та може складати: на закритій місцевості (ліс) – не більше 5-7 метрів, на відкритій 10-15 метрів.

2. Двосторонній пошук проводиться при достатній кількості сил та засобів, при великому районі проведення операції та ведеться шляхом зустрічного руху пошукових груп у межах призначених їм смуг.

3. За окремими напрямками – застосовується, коли не достатньо сил та засобів; на важкопрохідній місцевості.

4. За ділянками – проводиться у тому випадку, якщо виключається одночасний огляд всього району.

5. За об'єктами – проводиться як правило в населених пунктах для огляду окремих будівель, будинків та господарств.

6. Комбінований – поєднання декількох способів пошуку.

Темп просування підрозділів повинен забезпечувати ретельний огляд місцевості, житлових будинків, будівель та інших об'єктів, прикриття

підрозділів вогнем і може становити на відкритій місцевості – до 3 км/год; на середньопересічній – до 2 км/год; в гірських районах, в лісисто-болотистій місцевості і місті – до 1 км/год. Виявлені зброя і боєприпаси вилучаються, підозрілі особи та особи, які вийшли на позиції блокуючих підрозділів, затримуються а ті що чинять опір – знищуються.

При проведенні пошуку для запобігання розривів під час руху призначаються зрівняльні рубежі на добре видимих орієнтирах через 1,5-2 години проведення пошуку. На зрівняльних рубежах уточнюються взаємне положення підрозділів (груп) і їх завдання, взаємодія, при необхідності напрямком подальшого руху, вирівнюється бойовий порядок.

При проведенні пошуку противника по об'єктах (при огляді об'єктів) підрозділ поділяється на – групу огляду, групу прикриття, вогневу групу та резерв. Група прикриття блокує об'єкт і знаходиться в готовності підтримати вогнем групу огляду. Вогнева група займає вигідний рубіж. Група огляду, здійснюючи взаємне прикриття, проводить послідовно огляд об'єкта.

При чиненні противником опору малими силами підрозділи, які проводять пошук знищують його самостійно. При виявленні переважаючого противника підрозділ скоує його боєм та визиває вогневу підтримку. При ухиленні противника від бою, проводиться його переслідування (при наявності груп блокування противник за можливістю витискується на ці групи).

При проведенні пошуку у неблокованому районі призначений підрозділ висуває дозор за вказаним напрямком руху. Підрозділ веде спостереження за дозором та перебуває в готовності підтримати його вогнем.

Якщо у сектор пошуку потрапляє населений пункт то проводиться його блокування, уточнюються наявність у ньому мирних мешканців, противника та його готовність до оборони. Проводиться послідовне прочісування населеного пункту з перевіркою паспортного режиму, оглядом будинків та інших споруд.

Порядок організації спеціальної операції з пошуку та затримання або знешкодження озброєних злочинців (диверсійно-розвідувальної групи).

Організація спеціальних операцій, складна вже сама по собі, істотно ускладнюється тією обставиною, що її керівникові найчастіше приходиться використовувати підрозділи, рівня підготовки яких він не знає. Досвід навчань показує, що здавалося б такий нескладний маневр, як розосередження натовпу шляхом зустрічного висування двох «клинів», можливий на практиці тільки тоді, коли він здійснюється добре підготовленими, злагодженими підрозділами. В іншому випадку «клин», незважаючи на зазначені орієнтири, ідуть кожен вправо і розходяться тим далі, чим більша відстань, яку потрібно пройти. Тому у випадках, коли рівень підготовки не відомий старшому начальникові чи злагодженість підрозділів є недостатньою, доводиться обирати хоча й менш ефективні, але й менш складні

тактичні способи дій: розосередження натовпу колонами, що діють в одному напрямі, фронтальне витіснення тощо.

І ще один принцип заслуговує на особливу увагу. Це вже згадана друга «негативна аксіома» Ліддел-Гарта: «не відновляти наступ на тому самому напрямку або в тому самому угрупованні після того, як він зазнав невдачі». Стосовно до спеціальної тактики він може бути сформульований так: «не починати повторної атаки з того самого напрямку і тим самим способом після того, як вона зазнала невдачі». Це правило однаково справедливе для операцій як із затримання озброєних злочинців, так і з припинення масових безпорядків. Повторний штурм з того самого напрямку укриття злочинців ні до чого, крім втрат, призвести не може. Після невдалої спроби штурму будинку лікарні в Будьонівську повторні дії стали неможливі, і залишилося тільки розпочати переговори з терористами самому прем'єр-міністру (що зовсім неприпустимо ні з тактичної точки зору, ні з етичної). Так само марною та небезпечною є повторна атака натовпу тими ж силами й засобами і з того ж напрямку.

Кожному виду спеціальної операції, що проводять органи внутрішніх справ, притаманні свої особливості, які виражаються в різних тактичних прийомах ведення спеціальних заходів, складі, кількості та структурі задіяних сил, груп оперативного реагування, характеристик спеціальних та технічних засобів. Такі особливості відображені у завчасно розроблених типових оперативних планах по кожній операції. Незалежно від виду та особливостей кожна спеціальна операція складається із трьох етапів:

- організація і підготовка операції;
- ведення операції;
- завершення операції.

Тривалість підготовчого періоду може бути різною, від декількох годин до декількох діб, і залежить від отриманої інформації про злочинців, переліку заходів, які необхідно виконати за цей період, кількості сил що залучаються та інших факторів. Закінченням періоду організації та підготовки вважається термін, коли оперативно – службові наряди та групи оперативного реагування підрозділів готові до виконання поставлених завдань.

Рішення на проведення спеціальної операції приймає начальник органу внутрішніх справ і особисто організовує проведення операції, або призначає керівника операції і його заступника.

Своє рішення керівник операції приймає на підставі всебічного усвідомлення поставленого завдання і оцінки оперативної обстановки.

Під час усвідомлення поставленого завдання керівник операції повинен зрозуміти загальний задум операції та її мету. Також визначає, які заходи необхідно провести для підготовки до операції і здійснює розрахунок часу. Під час проведення розрахунку часу, керівник повинен планувати свою роботу таким чином, щоб надати підлеглим якомога більше часу на підготовку.

Оцінюючи обстановку, керівник операції встановлює, які фактори поліпшують виконання поставленого завдання і які заходи необхідно провести, щоб ліквідувати дію негативних факторів.

До основних факторів, які необхідно врахувати під час оцінки обстановки можна віднести:

- оцінка злочинця;
- оцінка місцевості;
- оцінка сил і засобів;
- пора року, час доби та стан погодних умов.

Після всебічного усвідомлення поставленого завдання, оцінки обстановки та рекогносцировки місцевості керівник *приймає рішення* на використання сил та засобів в спеціальній операції.

У своєму рішенні керівник вказує:

- тактичний задум СО;
- порядок і маршрут висування до району (місця) проведення СО;
- способи проведення режимно-обмежувальних та силових заходів;
- склад груп оперативного реагування;
- завдання підрозділам та оперативним групам;
- напрямки основної концентрації сил;
- об'єм оперативно – розшукових заходів;
- порядок взаємодії між підрозділами та;
- час готовності до виконання поставленого завдання;
- порядок управління підрозділами та підтримання зв'язку.

На основі рішення керівника на проведення СО оперативний штаб розробляє оперативно-службові документи. До них відносяться: а) план проведення СО; б) схема зв'язку; в) робоча карта керівника операції; г) таблиця сигналів взаємодії та розпізнання.

Одним із основних документів є план проведення СО. Він складається з графічної (на карті, схемі) та текстової частини, підписується керівником операції і затверджується старшим оперативним керівником, що прийняв рішення на проведення СО.

По структурі план операції складається із розділів:

- стан оперативної обстановки;
- сили і засоби, що задіюються для проведення СО;
- завдання підрозділам та оперативним групам;
- організація взаємодії між оперативними групами та підрозділами;
- режимні заходи в районі операції;
- організація управління та зв'язку;
- матеріально-технічне забезпечення.

На основі плану проведення операції і прийнятого рішення керівник операції ставить завдання задіяним органам та підрозділам. Як правило, постановка завдань може здійснюватися шляхом об'явлення наказу на проведення СО усно або подачею письмово.

Досягнення успіху в СО найбільше залежить від взаємодії задіяних сил і засобів, яка організовується всередині підрозділів, між сусідніми підрозділами, за часом та місцем проведення спільних заходів. Найбільш ретельно організовується взаємодія між органами і підрозділами в нічній час та в умовах обмеженої видимості.

Концентрація сил і засобів в районі операції здійснюється скрито по зазвичай визначених маршрутах. З прибуттям у визначений район, призначаються вихідні рубежі та маршрути висування підрозділів (груп оперативного реагування) на них.

Кожний вид СО має свою специфіку, особливості та чітко визначену послідовність її проведення. Так, під час ведення СО по затриманню (ліквідації) злочинців, що захопили заручників, характерною рисою є ведення переговорів із злочинцями та здійснення на них психологічного тиску. При веденні СО по затриманню озброєних злочинців, які знаходяться в укритті, характер дій в операції залежить від того, очікують вони дій щодо їх затримання та підготувалися до вчинення активного опору, чи дії по їх затриманню будуть для злочинців раптовими і неочікуваними.

Ведення операції в умовах активного опору злочинців починається із здійснення на них психологічного тиску. Висуваються вимоги до злочинців про добровільну здачу, попереджаються про застосування проти них зброї, спеціальних засобів, а при невиконанні висунутих вимог здійснюється затримання чи ліквідація.

Етап завершення операції включає в себе огляд району проведення операції, фіксація та вилучення речових доказів, проведення слідчих дій, збір та перевірка особового складу, засобів забезпечення, підведення підсумків проведених заходів та інші дії.

Тактика дій диверсійно-розвідувальних груп.

Диверсійно-розвідувальна група (ДРГ) – підрозділ спеціального призначення, що використовується для розвідки і диверсій у тилу противника у воєнний і передвоєнний час з метою дезорганізації тилу установ, знищення або тимчасового виведення з ладу найважливіших промислових підприємств, військових об'єктів, транспорту, зв'язку, а також збору інформації про противника. Відноситься до малих підрозділів (малих тактичних груп). Члени ДРГ проходять спеціальну підготовку з мінно-підривної справи, вогневої, фізичної, психологічної, парашутно-десантної, підводної, альпіністської підготовки, здатні діяти автономно на території противника тривалий час.

У ході виконання поставленого завдання, ДРГ діє приховано, здатна в гранично стислі терміни долати великі відстані. Невелика, як правило, чисельність групи підвищує її скритність, маневреність і мобільність, що ускладнює заходи щодо її пошуку та ліквідації.

У ході бойових дій диверсійна робота, у разі досягнення бажаного результату, здатна заподіяти шкоди противнику не менше, ніж бойові дії частин і з'єднань.

Загальна характеристика оперативної обстановки в районах дії ДРГ:

- відсутність чітко виражених меж поля бою і тилу;
- неясність і суперечливість обстановки;
- прихована і відкрита боротьба ведеться повсякденно і щогодини, її осередки так само раптово з'являються, як і зникають;
- підрозділам протистоїть злісний, небезпечний і підступний противник;
- головне в тактиці дій ДРГ, НЗФ – «удар з-за кута», тероризм і диверсії, що створює особливу морально-психологічну атмосферу для підрозділів, диктує їм свої правила поведінки;
- у ході бойових дій диверсійна робота, в разі досягнення бажаного результату, здатна заподіяти шкоди, співмірної із бойовими діями лінійних підрозділів і частин.

Тактика дій ДРГ ґрунтується на наступних принципах:

- ймовірний тісний зв'язок з населенням;
- дії переважно дрібними групами;
- висока маневреність та мобільність;
- знання і вміле використання місцевості, влаштування засідок в тактично вигідних місцях;
- активне використання умов обмеженої видимості, особливо – ретельний вибір об'єктів впливу, розробка простих і реальних планів своїх акцій;
- глибока розвідка, що передує діям загонів (навіть не здійснюючи нападів, вони постійно і уважно спостерігають за діями сил оборони);
- скритність і раптовість дій, застосування військової хитрості;
- раптове відкриття вогню з коротких дистанцій, а потім відхід в безпечне місце;
- залишення при відході дрібних засідок і одиночних підгруп, які, використовуючи вузькі і важкопрохідні місця, ведуть вогонь з середніх дистанцій, прикриваючи рух групи і завдаючи шкоди переслідувачам;
- ставка на виснаження сил оборони;
- психологічне забезпечення своєї діяльності;
- організовані охорона і розвідка;
- домагатися успіху в бою навіть з переважаючими силами.

Плануючи свої дії, ДРГ противника керуються такими підходами:

- не вступати у відкритий фронтальний бій, відриватися від сил оборони і займати нові зручні позиції;
- ніколи не перебувати тривалий час у зіткненні з силами оборони, прагнути непомітно відійти і зайняти нову вигідну позицію або сховатися набазах, використовуючи потайні місця (схронах);
- для надання психологічного впливу на сили оборони регулярно здійснювати їх обстріли;
- міномети, СПГ і інше важке озброєння застосовувати при нападі на важливі об'єкти і укріплені позиції сил оборони в розрахунок на те, що на

невеликих ділянках концентруються значні сили, яким може бути завдано великої шкоди зосередженим вогнем «кочівних» вогневих засобів;

– при попаданні в район де організовано та проводиться (або можливе проведення контрдиверсійних заходів), здійснюється організований вихід з бою, а саме відхід невеликими групами з виставленням засідок і нанесенням відповідних ударів.

Засідкам (нальотам) з боку ДРГ противника найчастіше піддаються переміщення поодиноких військовослужбовців, легких поодиноких неброньованих автомобілів, що задіють для переміщення особового складу (чергових змін), пости охорони, КПП, блокпости, КРП, комендатури, аеродроми, склади з метою їх захоплення, знищення або здійснення диверсії. Цьому передують ретельна розвідка (дорозвідка) і вміла дезінформація з допомогою місцевого населення, вивчення підступів до об'єкта, системи охорони, зв'язку та загороджень, розташування вогневих засобів, визначення можливостей (складу сил, часу і маршрутів висування) підрозділів (нарядів, патрулів) щодо посилення підрозділів.

Як правило, визначивши об'єкт на який заплановано здійснення диверсії члени ДРГ ретельно планують свої дії шляхом визначення району, розрахунком власних сил і потрібних засобів, визначення основних і запасних маршрутів відходу після виконання завдань. Визначення зон ураження, визначення особливих завдань груп спостереження та у тісній взаємодії з власними артилерійськими підрозділами, які забезпечують як їх прикриття під час відходу, так і знищення груп швидкого реагування та евакуаційного транспорту, що висуваються в район здійснення диверсії.

Розрахунок при проведенні диверсій здійснюється з метою створення сильного психологічного впливу не тільки на особовий склад сил оборони, а й на населення цілих регіонів.

З метою досягнення поставлених завдань російська федерація використовує класичний арсенал методів. Особливу увагу звернути на те що, усі заплановані заходи та дії ДРГ відрізняються раптовістю, зухвалістю, хитрістю, рішучістю і жорстокістю.

3.5. Особливості здійснення блокування району та здійснення в ньому пошуку озброєних злочинців (диверсійно-розвідувальної групи) під час проведення спеціальної операції

Порядок залучення та участь ПОП в спеціальній операції з пошуку та затримання або знешкодження озброєних злочинців (диверсійно-розвідувальної групи).

Підчас виконання СО можуть бути задіяні всі підрозділи МВС які необхідні для виконання певного завдання та на певній території, про що кожний керівник отримує наказ на виконання тих чи інших дій, щодо затримання або знешкодження злочинців (диверсійно-розвідувальних груп).

Розшукові наряди призначені для розшуку, пошуку, переслідування та захоплення озброєних та інших злочинців, що представляють підвищену громадську небезпеку. До них відносяться:

розшуковий пост призначається у складі від 2-3 осіб до 10 для затримання злочинців у пунктах їх імовірної появи або на можливих напрямках руху;

група переслідування – службово-військовий наряд у складі до відділення, призначений для затримання злочинців, які намагаються переховуватися після здійснення втечі, зіткнення з військовими нарядами, а також при їх прориві з блокованого району (району оточення);

пошукова група – службово-військовий наряд чисельністю до взводу, призначений для пошуку і затримання злочинців у визначеному районі;

розшукова група – службово-військовий наряд у складі двох – п'яти осіб (як правило, з прапорщиків і військовослужбовців за контрактом служби штатних розшукових підрозділів), призначений для розшуку і затримання злочинців за родинними й іншими зв'язками, а також у пасажирському транспорті;

заслін – службово-військовий наряд для перекриття імовірних напрямків руху злочинців або ділянки на рубежі блокування (оточення);

засідка – службово-військовий наряд у складі 3–5 військовослужбовців, призначений для захоплення злочинця за наявності достовірних відомостей про його появу в певному місці.

група оточення – для ізоляції певного району (ділянки) від напливу сторонніх громадян і проїзду транспортних засобів шляхом виставлення військових цепів, заслонів, контрольно-пропускних пунктів. Чисельність групи визначається загальною протяжністю рубежу оточення з урахуванням напрямів зосередження основних зусиль;

пост спостереження – службово-військовий наряд чисельністю 2-3 військовослужбовця, або співробітників, призначений для ведення розвідки на місцевості у визначеному йому секторі;

група повітряної розвідки – для ведення розвідки шляхом спостереження з вертольота (вертольотів) та психологічного впливу на учасників масових заворушень здійсненням низьких польотів над ними. До складу групи включаються 1-3 вертольота з екіпажами. На кожен вертоліт виділяється 2-3 спостерігача (офіцери), які мають досвід ведення повітряної розвідки. Повітряна розвідка ведеться за зонами і напрямками;

група наземної розвідки – для стеження за розвитком подій, поведінкою громадян шляхом створення мережі постів спостереження і розвідувальних дозорів із метою своєчасного інформування оперативного штабу про розвиток ситуації, протиправні дії, їх характеристику, пересування натовпу й інші відомості. Чисельність групи залежить від умов місцевості, наявності сил і засобів;

розвідувальний дозор – службово-військовий наряд чисельністю 5-7 військовослужбовців, призначений для ведення розвідки на автомобілі (БТР, БРДМ) за встановленим маршрутом (у визначеному районі);

група патрулювання – для охорони громадського порядку в районах (населених пунктах), розосередження незначних груп порушників на ближніх і дальніх підступах до районів проведення спеціальних операцій. Вона складається з посилених броньованою технікою патрулів і піших патрулів (патрулів на автотранспорті). Чисельність групи і протяжність маршруту патрулювання визначаються у відповідності з оцінкою місць можливого загострення обстановки. Крім військовослужбовців, група може формуватися з особового складу підрозділів патрульної служби поліції, курсантів навчальних закладів МВС України;

група блокування – для ізоляції й затримання організаторів і активних учасників масових заворушень, припинення їх протиправних дій, надання допомоги групі конвоювання в доставці затриманих до спецавтомобілів. Залежно від кількості, ступеня агресивності правопорушників, умов місцевості, група може шикуватися в колону по одному, два, три, чотири чоловіка; ланцюг – в одну, дві, три, чотири шеренги. Кількісний склад групи визначається в залежності від протяжності рубежу блокування. Крім військовослужбовців, група може формуватися з особового складу спецпідрозділів поліції.

група розосередження створюється для поділу натовпу на частини і витіснення його в кількох напрямках за лінію оточення і далі до розосередження на дрібні групи, а також для надання допомоги групі вилучення. Кількісний склад групи залежить від чисельності протиправного угруповання й характеру його дій;

група вилучення – для затримання організаторів й активних учасників масових заворушень, які переховуються у натовпі. Група формується за рахунок фізично розвинених, спеціально підготовлених військовослужбовців підрозділів спеціального призначення, працівників оперативних підрозділів МВС та спецпідрозділів.

група конвоювання – для конвоювання затриманих із району проведення операції на фільтраційний пункт. Група виконує завдання пішими вартами і на спеціальних автомобілях для конвоювання. Чисельність кожної – чотири чоловіки. До складу групи можуть включатися кінологи зі службовими собаками;

група супроводження призначається для організованої доставки громадян і вантажів у пункти призначення, недопущення несанкціонованих посадки (висадки) громадян на транспорт, завантаження (розвантаження) вантажів, за необхідності – для перевірки відповідних документів;

група розгородження служить для розбирання барикад, завалів, руїн та інших перешкод. Група формується з особового складу інженерних підрозділів, які мають на озброєнні спеціальну техніку й обладнання. До складу

групи можуть входити особовий склад і техніка Збройних Сил та цивільної оборони;

група застосування спецзасобів створюється з числа спеціально підготовлених військовослужбовців, співробітників спецпідрозділів, які застосовують спеціальні засоби згідно нормативних актів. У залежності від умов застосування спецзасобів група може поділятися на декілька підгруп. Чисельність групи залежить від типу й кількості спецзасобів, що застосовуються;

група снайперів створюється з найбільш підготовлених до цього військовослужбовців, які пройшли спеціальну підготовку. До складу групи можуть включатися співробітники спецпідрозділів МВС і СБУ;

група прикриття – для надання допомоги військовослужбовцям групи вилучення в ході затримання організаторів і активних учасників масових заворушень, які переховуються в натовпі. Група діє разом із групою розосередження і групою вилучення. Чисельність її залежить від умов виконання завдань;

група охорони складається з варт (постійних або тимчасових) для охорони особливо важливих об'єктів (банків, телефонно-телеграфних станцій, будівель органів виконавчої влади, об'єктів забезпечення життєдіяльності), а також лікувальних закладів, бактеріологічних лабораторій, обсерваторій, пунктів водопостачання – на випадок дій в осередку епідемії. Крім того, від цієї групи можуть споряджатися варти і сторожові загони чисельністю від відділення до роти для охорони і супроводження колон біженців, місць їх тимчасового розміщення, транспортів із вантажами, місць скоєння терористичних актів (катастроф, аварій тощо). З метою надійної охорони й забезпечення ефективного функціонування окремі загони цієї групи можуть виділятися на фільтраційний пункт, у групи розгородження, пожежегасіння, документування протиправних дій, командних і медичних пунктів. Для посилення охорони можуть використовуватись танки, БМП, БТР;

група документування – для фіксації й документування протиправних дій учасників масових заворушень, наслідків терористичних актів (аварій, катастроф), дій підрозділів ВВ. Чисельність групи визначається з урахуванням кількості засобів документування й наявності фахівців;

група захоплення створюється зі складу підрозділів спеціального призначення. Використовується з метою звільнення заручників, захоплення (звільнення захоплених) будівель органів влади та інших важливих об'єктів, а також затримання озброєних вогнепальною зброєю правопорушників. Чисельність групи залежить від складності виконуваного завдання, яке виконується. Група може посилюватись броньованою технікою. У складі групи (у взаємодії) можуть діяти співробітники спецпідрозділів МВС і СБУ;

маневрені групи – для недопущення переміщень натовпу, активних учасників масових заворушень («бойовиків») від одного населеного пункту (району, мікрорайону) до іншого. За чисельністю група повинна не менше,

ніж у два рази перевищувати сили правопорушників. До місця виконання завдань група доставляється на вертольоті, бойовій чи іншій техніці. Як правило, маневрені групи виступають як оперативний резерв військової частини (з'єднання). Чисельність – до батальйону і більше. До складу групи призначаються, крім стройових підрозділів і підрозділів спеціального призначення, групи спеціального призначення, оперативно-слідча група, а також загін забезпечення руху зі співробітниками ДАІ;

пересувна оперативна група (ПОГ) – для забезпечення охорони громадського порядку в умовах режимних обмежень. Виконують завдання на визначених для них маршрутах (у районах) шляхом стеження за обстановкою та припинення погромів і заворушень з боку злочинних угруповань. До складу ПОГ призначаються стройові підрозділи чисельністю до роти на автомашинах і БТР (можуть посилюватися танками), оснащені засобами зв'язку;

сторожова застава – для охорони і прикриття об'єктів можливого нападу, розташованих у значному віддаленні від оперативного штабу і місця дислокації військового оперативного резерву. Чисельність – 100 і більше чоловік. Як правило, включає групи оточення і патрулювання, групу застосування спеціальних засобів, вогневу групу, резерв;

вогнева група – для підтримання вогнем дій стройових підрозділів (підрозділів спеціального призначення) з метою завдати ударів групам «бойовиків», які вдаються до збройного опору. Чисельність і склад групи визначається в залежності від отриманого завдання й умов його виконання;

варта – озброєний підрозділ, який виконує завдання з охорони особливо важливих об'єктів, супроводження колон тощо. Чисельність варти визначається в кожному окремому випадку в залежності від отриманого завдання.

Комендантський пост чисельністю від відділення до взводу призначається для забезпечення комендантської години, затримання транспортних засобів і людей, які порушують режимні заходи. Може включати 2-3 контрольно-пропускних пункти, а також групу, яку начальник поста періодично надсилає для огляду місць імовірного переховування порушників комендантської години в районі несення служби.

Ланцюжок – наряд чисельністю від відділення до роти, який виконує завдання по оточенню району (ділянки місцевості) з метою заборони неорганізованого проходу громадян. Військовий цеп може бути: посиленням – з інтервалом між військовослужбовцями менше 1 м; нормальним – з інтервалом – 1-2 м; рідким – з інтервалом понад 2 м; багаторядним – у два і більше рядів. До складу цепу можуть включатися працівники органів внутрішніх справ, державної безпеки. Для їх посилення під час перекриття вулиць можуть використовуватись автомобілі (танки, БМП, БТР), переносні загородження, канати й інші засоби.

Робота командира ПОП щодо підготовки та участі у спеціальній операції з пошуку та затримання або знешкодження озброєних злочинців (диверсійно-розвідувальної групи).

При проведенні операцій щодо затримання злочинців необхідно враховувати такі основні чинники:

- громадську небезпеку і озброєність осіб, які підлягають затриманню;
- сили і засоби підрозділів, які будуть задіяні;
- характер і достовірність відомостей про місце переховування злочинців;
- характер місцевості, де планується проведення операції;
- характер місцевого населення, національні традиції, їх ставлення до заходів, що будуть проводитись;
- пору року та час доби;
- час, який є у розпорядженні працівників поліції на підготовку до затримання.

Успіх проведення операцій з затримання озброєних злочинців забезпечується дотриманням таких вимог:

- безперервне централізоване управління задіяними силами і засобами, підтримання постійної взаємодії і зв'язку між ними;
- висока оперативність, професійність і бойова готовність, вміння кваліфіковано застосовувати нові оперативно-технічні засоби та зброю;
- простота і чіткість постановки завдань;
- вичерпна оперативна інформація про осіб, які підлягають затриманню;
- забезпечення максимально можливої безпеки особового складу та громадян, які знаходяться на місці затримання;
- проведення найбільш ефективних дій, швидкість і прихованість маневру силами і засобами, раптовість і рішучість дій, уміння швидко наблизитись до злочинців і захопити їх зненацька;
- суворе дотримання законності.

Операція вважається проведеною і закінченою успішно, якщо із загальної суми здійснених заходів і дій на будь-якій стадії її виконання досягнуті поставлені завдання і мета.

Складові етапи спеціальної операції.

Процес проведення спеціальних операцій при затриманні небезпечних злочинців можна поділити на такі складові етапи:

- тренування;
 - планування операції та її підготовка;
 - розвідка;
 - координація, організація взаємодії;
 - безпосереднє проведення операції;
 - забезпечення безпеки під час проведення операції.
- Організація безпосереднього проведення операції.

На цьому етапі, щоб запобігти втратам особового складу, необхідно:

- оцінити обстановку та прийняти рішення щодо проведення операції;
- спланувати операцію;
- сформувати склад оперативних груп, проконтролювати забезпечення їх зброєю, засобами індивідуального захисту, активної оборони, сезонним одягом, спецтехнікою, засобами зв'язку та транспортом;
- провести інструктаж;
- зосередити сили та засоби в районі проведення операції, вивести наряди на вихідні позиції.

Цей перелік дій є взірцевим. Кількість заходів та їх види залежать від конкретних умов кожного окремого випадку.

В умовах навчального затримання озброєних злочинців враховуються лише ті елементи, реалізація котрих у цих умовах можлива.

Але питання щодо запобігання втратам особового складу не повинні залишатися поза увагою.

Втрати (загибель, поранення, травмування, втрата свідомості, захворювання) можуть виникати не лише як наслідок дій злочинців, а також у разі необачності, неузгодженості та невдало спланованих дій командирів – учасників операції.

Керівником операції із затримання озброєних злочинців призначається найбільш досвідчений працівник. Він несе повну відповідальність за організацію, хід та результати операції. Йому підпорядковується весь особовий склад, залучений до виконання операції.

Отримавши наказ старшого начальника на проведення операції, її керівник, оцінивши обстановку, звертає увагу на обставини, які сприятимуть швидкому і безпечному затриманню злочинців.

На цьому етапі у нагоді може стати інформація, що надходить від підрозділів кримінального пошуку. Зв'язок із відповідними підрозділами повинен підтримуватися постійно, протягом усієї операції.

Уміле використання отриманих даних у ряді випадків дає змогу уникнути озброєного опору, схилити злочинців до добровільної здачі.

Вибір часу затримання має особливо важливе значення і тому вимагає від керівника операції ретельного аналізу дій.

Приймаючи рішення щодо проведення операції, керівник повинен підготувати відповідні сили та засоби.

Завдання викладається в наказі, де має бути зазначено:

- задум і варіанти проведення операції;
- відомості про злочинців;
- характеристика місця проведення операції;
- склад груп захоплення, блокування, прикриття та інших;
- матеріально-технічне та медичне забезпечення;
- час готовності до виконання службових задач;
- засіб оточення, блокування місця затримання;

- порядок прибуття груп захоплення із зазначенням маршруту їх руху, місць висадки та розташування транспортних засобів;
- взаємодія бойових порядків із силами, які надаються;
- порядок підтримання зв'язку, строки подання інформації, сигнали та умовні знаки;
- місце розташування командного пункту, резерву, медпункту, фільтрувального пункту (за умов їх створення).

Наказ щодо проведення операції оголошується особовому складу безпосередньо перед виїздом до місця її проведення.

До формування групи захоплення треба підходити найуважніше, оскільки існує ризик втрат особового складу. Формується вона з фізично розвинутих, сміливих та добре підготовлених працівників.

Чисельність однієї групи може включати до семи чоловік. Орієнтуючись на максимально можливу кількість злочинців, розрахунок здійснюється таким чином, щоб у затриманні одного озброєного злочинця брало участь три-п'ять працівників поліції.

Важливе значення у захисті життя та здоров'я учасників операції надається групам прикриття, які використовують для цього вогонь, дим, ефекти шуму та інші засоби, не допускають прориву злочинців із району блокування, беруть на себе евакуацію поранених та загиблих працівників, громадян та злочинців. Кількість груп прикриття повинна дорівнювати кількості груп захоплення. Чисельність групи складає п'ять-дев'ять чоловік, в їх числі має бути два-три снайпери.

Важливим на другому етапі організації проведення операції є інструктаж особового складу.

На проведення інструктажу, включаючи видачу зброї та технічних засобів, повинно бути відведено не більше 15 хв.

Доцільно звернути увагу лише на найбільш важливі питання: дані про злочинців та оперативну обстановку, загальний задум операції, план архітектурної забудови та особливості місцевості, умови та порядок застосування вогнепальної зброї, бойової техніки, спецзасобів, дотримання законності, заходи безпеки особового складу та населення.

При навчальному затриманні детальніший інструктаж в обсязі, необхідному для виконання завдання, проводять керівники груп на місці проведення операції: дають завдання групам (нарядам), окремим учасникам, повідомляють відомості про злочинців, місце їх схову тощо. Якщо є вільний час до початку операції, то особовий склад груп захоплення інструктує ще й її керівник.

На місці проведення операції керівник повинен перевірити, чи всі вірно зрозуміли завдання. Особливо детально треба обговорити питання, що стосуються заходів особистої безпеки, застосування вогнепальної зброї, спеціальних засобів.

Гарантію безпеки в таких випадках складають:

1. напрям ведення вогню, визначений заздалегідь;

2. розміщення працівників у відносно захищених місцях;
3. суворе дотримання порядку дій.

Кожний працівник, який застосовує вогнепальну зброю, зобов'язаний суворо дотримуватися правил безпеки, вести вогонь по видимих цілях та таких, що знаходяться на близькій відстані, лише тоді, коли на лінії вогню немає інших працівників або сторонніх осіб. З метою збереження життя людей при затриманні злочинців слід активно використовувати службових собак. Під час затримання особливо небезпечних озброєних злочинців слід використовувати добре натренованих собак, які не бояться пострілів і мають добру хватку. Щоб не втратити собаку, не слід пускати її на затримання злочинця, якщо останній знаходиться у сховищі та відстрілюється.

У такому випадку необхідно відволікати вогонь в інший бік, а собаку пускати з тилу чи флангу або дочекатися, коли злочинець послабить пильність.

Одним із факторів, що суттєво впливає на результати операції, є добре організоване прибуття до місць проведення операції. Доставляючи особовий склад на автотранспорті, треба суворо дотримуватися правил перевезення людей, щоб запобігти нещасним випадкам.

За необхідності на транспортних засобах встановлюється додаткове обладнання: ґрати на вікна, нарощуються борти кузовів тощо.

Треба обирати шляхи з малою інтенсивністю руху та ті, які не можуть контролюватися злочинцями зі сховищ; взимку, під час відлиги чи дощу, за можливістю уникати ґрунтових шляхів (лісових, польових), які можуть бути непрохідними для автотранспорту.

Перед виїздом на місце проведення операції керівник розподіляє сили та засоби відповідно до кількості та місткості транспорту, встановлює порядок та спосіб вивантаження після прибуття на місце, вживає заходів щодо забезпечення конспірації виїзду. Особливої обережності треба дотримуватися безпосередньо на місці операції: користуватися звуковими або світловими сигналами; вночі на транспортних засобах пересуватися без світла або з затемненими фарами.

Автотранспорт треба залишати у відповідному сховищі (в лісі, яру, будівлі). Якщо затримання здійснюється вночі, автотранспорт може використовуватися для освітлення місцевості.

При наближенні до місця, де переховуються злочинці, слід дотримуватися обережності, повної тиші. За можливістю треба уникати відкритої місцевості, шляхів, просік тощо.

Розподіл груп бойового порядку, оточення місцезнаходження злочинців, зайняття позицій здійснюється в момент наближення до сховища на відстань, що дає можливість швидко та непомітно виконати маневрування.

Якщо є час та умови, керівник операції повинен провести разом зі старшими груп рекогносцировку місцевості.

Перевірка наявності злочинців в оточеному місці проводиться обережно – переважно шляхом спостереження, підслуховування, застосування різних комбінацій (використання радіопередавачів і чутливих радіоприймачів, радіо- і мобільних телефонів, перевірки приміщення працівником, який виступає в ролі двірника, електрика тощо).

Затримання небезпечних озброєних злочинців, що знаходяться у сховищі, незалежно від умов, у яких воно здійснюється, повинно починатися з блокування.

Мета блокування – ізоляція певного району, забезпечення вдалого ведення пошуку або затримання злочинців. При цьому також необхідно дотримуватися правил, що запобігають втратам особового складу.

При блокуванні озброєних злочинців у вагоні, на судні їх необхідно вивести у безпечне місце, за межі станції, порту.

Щільність блокування залежить від умов місцевості та оперативного значення ділянок, що оточуються.

При розрахунку сил для оточення місцевості керуються такими критеріями: наряд із 2–3 працівників може перекрити рубіж на відстані 75 м – на закритій та до 150 м – на відкритій місцевості.

Єдиних критеріїв розрахунку сил та засобів, необхідних для блокування в умовах житлового масиву, не існує – у кожному конкретному випадку цей розрахунок робить керівник операції.

Групи блокування не слід розміщувати поблизу сховища злочинців, оскільки це створює небезпеку обстрілу своїх працівників. Відстані між групами повинні дозволяти учасникам проведення операцій підтримувати зв'язок і в разі необхідності надавати один одному допомогу.

Позиції груп блокування треба ретельно маскувати. Не дозволяється самостійно залишати або змінювати місце (якщо цього не вимагають обставини) і будь-яким чином виказувати свою присутність.

При блокуванні місця проведення операції в умовах міста групи блокування повинні забезпечити охорону всіх виходів з об'єкта, де знаходяться злочинці, особливо під'їзди, переходи між будинками, дахи. Бажано на позиції ставити двох працівників, оскільки міські забудови обмежують огляд, зв'язок та надання допомоги.

Осіб, які виходять із району блокування, треба перевіряти на предмет наявності у них зброї та для встановлення особи. Якщо злочинці роблять спробу втекти або намагаються напасти на працівників поліції, застосовується зброя. При цьому працівники, які знаходяться на інших позиціях, не повинні вступати у перестрілку, оскільки можуть влучити у своїх товаришів.

Затримання озброєних злочинців краще проводити вдень. Якщо це не вдається, особовий склад слід забезпечити приладами нічного бачення, люмінесцентними розпізнавальними значками, пов'язками; обумовлюється також пароль.

Учасники проведення операції, перебуваючи на постах, повинні обов'язково виконувати правила, які гарантують як особисту безпеку, так і дотримання законності в ході операції:

- не вести вогонь по лінії, на котрій знаходяться працівники групи блокування (оточення). Ширина цієї лінії дорівнює 16 м. тобто 8 м попереду і 8 м позаду цілі;
- забороняється стріляти по невиразній цілі, у напрямку будь якого звуку (шарудіння, шуму), а також у напрямку наряду, що переслідує злочинців;
- стріляти (у випадках, коли застосування зброї правомірне) потрібно лише у добре видиму ціль;
- забороняється стріляти у злочинця, який знаходиться у секторі обстрілу іншого працівника;
- забороняється без дозволу керівника операції залишати пост до сигналу закінчення операції, за винятком випадків, коли треба вжити заходів щодо затримання злочинця.

Виконання вказаних правил забезпечується правильним розставленням та інструктажем працівників.

Перед зайняттям позицій керівники груп повинні вишикувати особовий склад, установити кожному номер поста, провести загальний інструктаж усіх працівників, а при виконанні особливих обов'язків (наприклад, снайпера) – додатковий. На пости працівники розставляються керівниками (старшими) груп відповідно до своїх номерів. Вони вказують фронт, фланги та тил для кожного поста, сектор обстрілу. Працівник, який зайняв пост, повинен знати розташування ближніх постів та їх сектори обстрілу. Зайнявши пост, учасник операції повинен ще раз зорієнтуватися на місцевості, поділити її на сектори обстрілу та огляду, визначити найбільш вразливі з точки зору можливості прориву злочинцями місця та напрямки. За сигналом про початок операції необхідно привести зброю та спецзасоби у повну бойову готовність.

Військовослужбовцям, залученим до участі в спеціальних заходах, забороняється:

- залишати розташування поста, стрій підрозділу, кудись відлучатися без дозволу безпосереднього командира; розпочинати розмови зі сторонніми особами без службової необхідності;
- розпочинати неслужбовий діалог з особами, що оглядаються, власниками автотранспорту, що оглядаються, особами, що знаходяться в оглядовому приміщенні, дозволяти їм робити будь-які дії без команди;
- приймати від будь-кого і передавати будь-кому будь-які предмети;
- знімати спорядження без команди командира підрозділу;
- залишати зброю і боєприпаси без догляду чи передавати будь-кому, включаючи осіб, яким підпорядкований;
- досилати без необхідності патрон у патронник.

Крім того, забороняється:

1. При перевірці на дорогах і огляді транспортних засобів:
 - підходити до зупиненого автомобіля ззаду або спереду за напрямком його руху;
 - при освітленні автомобіля фарами службового автотранспорту ставати в смузї світла між своїм і зупиненим транспортним засобом;
 - блокувати собою директрису стрільби того, хто страхує.
2. При перевірці документів на вулиці та особистому огляді підозрілих осіб:
 - приступати до огляду доти, доки положення для того, хто проводить огляд, не буде повністю безпечним, тобто доки той, кого оглядають, не займе положення, яке повністю унеможливило раптовий напад із його боку; переносити руку через плече того, кого оглядають;
 - засовувати руку в кишеню того, кого оглядають, якщо на нього не надягнуті наручники;
 - пропускати руку біля пахви того, кого оглядають, далі, ніж до середини і грудей;
 - робити промацування обома руками;
 - опускати голову вниз під час проведення огляду.
3. При огляді будівель у населеному пункті сільського типу, будівлі, що садиноко стоїть у лісистій місцевості (хутора, будиночка лісника):
 - просуватися до об'єкта ділянками, що проглядаються з вікон і дверей;
 - торкатися будь-яких предметів або речей у приміщенні, що оглядається, на вулиці та у дворі;
 - самостійно відкривати двері, люки, пересувати меблі та змінювати місцезнаходження будь-яких речей; – приймати від господарів будь-які речі під будь-якими приводами;
 - виконувати прохання господарів типу: «Сідайте тут, будь ласка», «Пригощайтесь», «Допоможіть...» тощо.
4. При штурмі будівлі, в якій знаходиться озброєний злочинець:
 - проводити штурм, не вивчивши плану розташування приміщень у будівлі, не маючи даних про точне місцезнаходження злочинця, його озброєння, наявність і місцезнаходження заручників, відомостей про зовнішній вигляд злочинця і заручників, що дозволить їх розрізнити в момент штурму;
 - за наявності реальної загрози життю та здоров'ю сторонніх людей;
 - використовувати в багатоповерхових будинках ліфти для просування до місцезнаходження злочинця.
5. При пошуку, прочісуванні в лісі, на пересічній місцевості:
 - вести вогонь на шум і по цілях, які нечітко видно;
 - долати перешкоду всім разом («скупчуватися» перед перешкодою);
 - при русі наступати на стовбури звалених дерев, кущі.
6. При проведенні пошуку в лісі вночі:

- палити, користуватися освітлювальними приладами (ліхтарями), розмовляти, відправляти природні потреби, залишати стрій підрозділу без дозволу командира (старшого групи);

- вести вогонь на шум і по цілях, які нечітко видно;

- рухатися при втраті візуального зв'язку з партнерами.

7. При проведенні спеціальної операції з припинення масових заворушень використовувати несправні засоби індивідуального захисту (ЗІЗ) і засоби активної оборони (ЗАО).

Тактика бойових дій у населених пунктах.

В основі індивідуальних дій при вогневих контактах у містах лежить так зване «лівостороннє правило». Суть його полягає в тому, що людині правші (у якого права рука ведуча, таких людей близько 95%) зручніше і швидше вдаються всі дії, пов'язані з поворотом вліво (у лівші – вправо). Зручніше і швидше стріляти в умовах, коли треба рухатися або розвертатися вліво (проти годинникової стрілки) і набагато важче і менш результативніше – з розворотом вправо. Наприклад, візьміть автомат і уявіть, що мета знаходиться праворуч від вас. Спробуйте повернути зброю в бік цілі. Тепер навпаки, розгорніться зі зброєю вліво. Порівняйте ці два відчуття. Давно помічено, що всі дії, пов'язані з поворотом вліво, виходять у людини-правші результативніше і точніше, ніж дії, пов'язані з поворотом вправо. Цю особливість забезпечує загальна психофізична спрямованість нашої нервової системи, а також пристрій кістково-м'язового апарату людини. Це положення добре відомо стрільцям-спортсменам, які при виконанні спеціальних швидкісних вправ з кількох мішенях завжди починають стрілянину з крайньої правої мішені, розвертаючись по ходу стрільби справа наліво, проти годинникової стрілки. До речі, віддача пістолетів майже всіх систем «кидає» зброю вліво-вгору (по циферблату на 10-11 годин). До того ж вся серійна зброя виготовляється для стрільби з правої руки або з правого плеча.

У бойовій обстановці, стріляючи з автомата з правого плеча (з пістолета – з правої руки), намагайтеся частіше використовувати будь-яке укриття (камінь, стовпи, кути будівель і т.д.). Укриття в такому випадку повинно знаходитися зліва від вас, закриваючи корпус і велику частину голови. У такому випадку для зустрічного вогню залишаються відкритими руки, плече і менша частина голови. Якщо укриття розташоване праворуч від вас, вам доведеться стріляти з лівого плеча, це незвично і незручно, але ви будете більш-менш укриті. Якщо вам все-таки захочеться стріляти з правого плеча (що і відбувається часто-густо), ви відкриєте під постріли противника значну частину тулуба і всю голову. Помилкою буде також стрільба поверх укриття, ви підставите під вогонь голову, плечі і частину корпусу. Намагайтеся так організувати вогневий контакт, щоб можливі укриття противника були праворуч від нього, а ваші-ліворуч від вас. Для цього постійно намагайтеся (якщо це можливо по обстановці) «закручувати» поле

бою, переміщаючись вліво від себе. Наприклад: противник знаходиться в будівлі і стріляє з вікна і, якщо ви наближаєтесь до нього (зрозуміло, переміщуючись від укриття до укриття, під вогневим прикриттям товаришів) з правого від противника сторони, тобто огинає будівлю проти годинникової стрілки, перевагу будете мати ви, а не він. Противник змушений буде стріляти з лівого плеча, що незручно, неприцільно, і мало хто вміє так стріляти, або ж найчастіше стріляти він буде з правого плеча, з правої руки, підставивши під ваші постріли голову, плечі, більшу частину корпусу. Ваше ж укриття буде надійно вас захищати. Якщо ж навпаки, ви підходите зліва від противника, перевага на його боці. Максимально закритий буде він, а вам доведеться стріляти з лівого плеча, залишаючись за укриттям.

Не піддавайтесь спокусі стріляти з правого плеча – вам при цьому доведеться максимально підставлятися. При веденні бойових дій часто доводиться вибивати противника з руїн старих будинків, на будівництві, на пересіченій місцевості, з горищ і підвалів, зі скупчення гаражів, сараїв, господарських будівель, іншими словами, з лабіринтів. Поодинці в лабіринт заходити не можна – можна отримати чимось важким по голові або кулю в спину. Основний же групі доведеться прочісувати лабіринт, тому що не можна при настанні залишати позаду себе осине гніздо. Службові собаки, які можуть надати неоціненну допомогу, далеко не завжди виявляються під рукою навіть у мирний час. Сподіватися доводиться лише на себе. Тому необхідно дотримуватися основних принципів руху по лабіринту (між будівлями) – будь-яка будова, гараж, сарай і т.д., огинати тільки проти годинникової стрілки, справа наліво, при цьому автомат або пістолет знаходиться по праву сторону від вас, і ви будете мати перевагу, стріляючи вліво, навіть не цілячись, навскидку. Якщо ж обставини змусять обходити кут зліва направо, за годинниковою стрілкою, перекладіть зброю по ліву руку, щоб мати можливість стріляти вправо без розвороту. Загальне правило – кути будинків необхідно огинати, перебуваючи якомога далі від них. Цим же застрахуєте себе від раптового нападу – противник, що затаївся за рогом, відкривається вам поступово, не відразу, він втрачає перевагу раптовості.

Всі члени пошукової групи повинні знаходитися при роботі в лабіринті на відстані прямої видимості і контролювати безпеку своїх товаришів. Сходитися дуже близько теж не можна, щоб не загинути всім відразу від однієї гранати або автоматної черги. У лабіринті необхідно відпрацьовувати різні напрямки по черзі, всім колективом, що не розбрідаючись, хто відбився від своїх, той пропав. Не можна вдень входити в темне приміщення відразу, без підготовки, поки очі звикнуть до темряви, проходить час, і воно в даному випадку спрацьовує проти вас. Не можна відпрацьовувати темні підвали та горища без освітлювальних приладів. При проникненні на такі об'єкти необхідно променем світла обстежити простору праворуч і ліворуч від входу в глибину простору, потім з освітленого місця промінь світла різко переміщається углиб приміщення і на раніше

освітлене місце різким кидком навскоси через дверний отвір, пригнувшись і присівши, висувається перший з тих, кому доведеться обстежити підвал, горище, сарай і т.д. Відразу ж, пригнувшись, він іде в сторону від дверей. Він висвітлює приміщення своїм ліхтарем, також, за необхідності, веде вогонь для прикриття тих, хто проникає слідом за ним. У будь-якому випадку джерело світла необхідно утримувати на витягнутій руці, проти-лежної тій, по який бік знаходиться зброя.

Не бачачи вас в темряві, можливо, навіть частково засліплений вашим ліхтарем, противник буде стріляти на світло і потрапляти в сторону від вас. При роботі в лабіринті до джерел шумів потрібно ставитися уважно, а до їх спрямованості та значенням – критично. Противник може відвернути вашу увагу, кинувши в потрібну йому сторону камінь, палицю, інший предмет. Нарешті, шумом вас можуть і кудись заманити в пастку. Зброя – автомат, пістолет слід тримати біля стегна. Витягнуте вперед зброя легко вибивається палицею, ногою і т.д. У разі потреби на близькій дистанції лабіринту можна вразити супротивника не цілячись, стріляючи «навскидку», від живота. Хто хоч трохи тренувався стріляти «по-македонськи», в цій ситуації буде на висоті.

При русі в темряві слід уникати освітлених місць або ж перетинати їх ривком, як можна швидше. У практиці неодноразові випадки, коли відірвався від основної групи військовослужбовець несподівано для себе стикається з групою противника. Фраза «потрапив у халепу» здавна пішла від такої саме ситуації. Назад бігти не можна – розстріляють в спину. Втікача завжди наздоганяє смерть. Природною, натренованого мислення, реакцією має стати наступне: одночасно з відкриттям вогню стріляйте в темпі з того, що у вас є, стріляйте не цілячись у бік противника якомога частіше і швидше, одночасно швидко переміщайтеся вперед до супротивника і вправо від нього. Тобто ваш напрям руху має бути, як завжди, вліво від вас. Члени групи противника змушені будуть повертатися для стрільби зліва направо, направляючи зброю у спину один одному, представляючи собою відмінну групову мішень. При різкому маневрі, наблизившись до супротивника, на ходу розстрілюйте «від живота», не цілячись, у ціль. Дійте як можна швидше. У даному разі виходу у вас іншого немає. Перші секунди не шкодуйте патронів, поки стріляєте, боковим зором намітьте собі щілину, де можна буде сховатися і перезарядитися. Не давайте супротивникові можливості зібратися й отямитися від вашого натиску. Залишайте ініціативу за собою.

Непоодинокі випадки, коли працівник поліції раптово потрапляє на вулиці, парку, на проїжджій частині дороги в обстановку, коли починається раптова стрілянина, незрозуміло, хто, куди, по кому стріляє, де свої, де чужі. У такому випадку треба рухатися. Стояти не можна. Рухайтесь від укриття до укриття. Зорієнтуйтеся. Не давайте супротивникові пристрілятися, «закручуйте» обстановку, переміщаючись вліво, змушуючи супро-

тивника розгортатися для стрільби вправо і підставлятися, «відкривайте» його таким чином для свого вогню. Поставте його проти сонця, бігайте і стріляйте, кидайте гранати, не давайте супротивникові стріляти прицільно і взагалі підняти голову. Нав'яжуйте йому свої умови. Якщо виявилися беззбройним, від прямого вогню йдіть різко вліво від себе, пригнувшись, зигзагами, перекатами в падінні до найближчого укриття. Навіть, якщо вас «затиснуло» настільки, що ви не знаєте, що робити, робіть хоч що-небудь. А раптом зробите правильно. Якщо вас декілька, не збивається в купу. Природне прагнення людей в хвилини небезпеки триматися групою може зіграти фатальну роль. Чи не уявляйте собою групову мішень і маневруйте, підтримуючи і прикриваючи один одного вогнем. Момент вогневого прикриття – закон в бойових діях. Дві групи, підтримуючи один одного вогнем, більшого досягнуть і матимуть менше втрат, ніж група більшого складу, але одна, яку ніхто не прикриває і не підтримує. Вам доведеться багато стріляти під час бігу. При такій стрільбі намагайтеся натискати на спуск в одноопорній фазі – в момент перенесення ноги. Коли нога опускається на землю, це викликає сильний струс системи стрілець-зброя і зниження точності стрільби.

Бойовій групі в місті потрібно влаштувати сходи, дуже потрібна тактична одиниця. Через брак, як окремих випадок, снайпер бронебійними кулями б'є стіну змієюю вгору, а в отвори від куль боєць вставляє металеві стержні, по яких і піднімається. У місті необхідний протигаз: дим від горіння сучасних будматеріалів токсичний не менше хімічної зброї.

Невеликому підрозділу при веденні бойових дій в населених пунктах ніколи не можна відриватися далеко від своїх – можуть відсікти і знищити. Розумна дистанція – відстань, на якому вам можуть надати вогневу підтримку. Можна вирватися кілька кроків вперед з метою захоплення опорного пункту, закріпитися там, вогнем підтримати сусідів справа і зліва, прикрити їх вогнем, коли вони висуваються на один з вами кордон. Вогнева підтримка, вогневе прикриття, загороджувальний вогонь – неодмінна умова ведення війни в міських умовах. Для підходу до будівлі або іншого об'єкта, який необхідно захопити, використовується прийом, добре відпрацьований ще під час другої світової війни. Полягає він в наступному: автоматники просуваються до об'єкта по вулиці, з обох сторін, уздовж стін на відстані 6-7 метрів один від одного, кидками від укриття до укриття. Під час їх просування кулеметник (або кулеметники), що залишився позаду, підтримує і прикриває підрозділ вогнем, стріляючи на поразку (якщо це виходить), але в основному веде загороджувальний швидкий вогонь короткими чергами, за всіма цілями що появляються, по всіх місцях, звідки помічений вогонь противника (горища, підвали, вікна будинків і т.д.) гранатометниками, наявний у наш час в кожному відділенні, працює поряд з кулеметником і знищує укріплення і небезпечні вогневі засоби супротивника, кулеметні гнізда і снайперів, які стріляють переважно з глибини житлових приміщень.

Коли підрозділу вдалося просунути вперед метрів на 60-70, залягти або сховатися за укриттями і відкрити стабільний вогонь, підтягується група прикриття – кулеметник і гранатометник. Автоматники ведуть вогонь по цілях, розташованих на протилежному боці вулиці, не забуваючи, звичайно, контролювати обстановку ззаду себе. Група прикриття також не повинна втрачати пильність – противник може з'явитися і в тилу. Зразковий склад групи прикриття – кулеметник (або група кулеметників) і гранатометник з другими номерами, які переносять боєприпаси і забезпечують безперерійну роботу основних номерів, і командир підрозділу з радіостанцією. Аналогічні просування підрозділу під вогнем і в гірській місцевості. При штурмовому захопленні якогось об'єкта (опорного пункту противника) наближатися до нього слід при вогневій підтримці групи прикриття, яка під час штурму веде загороджувальний частий вогонь по вогневих точках противника, який атакується на об'єкті та іншим вогневим точкам противника, які вогнем підтримують своїх збоку. Якщо є можливість, наближатися до об'єкта краще з боку сонця – воно завадить противнику вести прицільний вогонь. Враховуючи, з яких вікон ведеться вогонь, наближатися до об'єкта краще з правого від стріляючого противника боку (описано вище). Вхідні двері на об'єкт розбиваються спеціальним засобом «Ключ» або «Імпульс» групою прикриття або ручними гранатами.

Прориватися всередину слід в той момент, коли двері вже розбиті, група прикриття веде інтенсивний вогонь, не даючи противнику стріляти по штурмовій групі прицільно після того, як в розбиті двері влетіла ще одна світло шумова граната. Відразу ж слідом за цим у двері закидається 1-2 ручних гранат. Штурмуючі прориваються всередину відразу ж за розривами своїх гранат. Перші з проникли в приміщення (пригнувшись і ривком) різко відходять в сторони від входу, ведуть вогонь чергами по всіх затемнених місцях, не цілячись! Завдання першого, що прорвався в приміщення, дати можливість увірватися основним силам штурмової групи, розчистити їм шлях вогнем, по обстановці прикрити їх. Потім, коли вони будуть перезаряджати зброю, вони змушені будуть залишатися на місці і потім рухатися вже у другому порядку. Боєприпасів для прориву в будівлю потрібно дуже багато. На верхні поверхи будівлі прориватися слід, притискаючись спиною до стін, на відстані трохи менше сходового прольоту один від одного, відразу ж слідом за розривами своїх гранат. На верхніх поверхах діяти доводиться згідно з діями в лабіринті. Дуже часто противник закриває вхідні двері в житлові приміщення на ключ зсередини. Це підступний прийом. Недосвідчені бійці скупчуються біля дверей, вирішують, що робити далі, намагаються прикладами вибити двері. І отримують через двері чергу на рівні живота. У правильному варіанті замок відстрілюється 3-4 пострілами з автомата (при стрільбі з АК-74 будьте обережні – спостерігаються непередбачувані рикошети). Атакуючі знаходяться з боків дверей. Після відстрілу замку двері відчиняються ударом ноги збоку, одночасно в відчинені

навстіж двері закидається граната. Після її вибуху штурмова група різким кидком, пригнувшись (якщо, можливо, перший проникає ривком вліво від дверей), прориваються до приміщення, бійці відразу ж переміщуються в бік від дверного отвору, фіксуючи боковим зором обстановку, по необхідності застосовуючи зброю. Знову ж основне завдання перших, хто прорветься до приміщення, прикрити вогнем (якщо це необхідно) інших працівників штурмової групи.

У багатокімнатних житлових квартирах необхідно уважно обстежити всі схованки в шафі, під ліжком, за порт'єрою противник може піднести неприємний сюрприз. Якщо ви зайняли будівлю під опорний пункт, відразу вживайте заходів, щоб вас не вибили звідти. Забарикадують нижні поверхи і напівпідвали. Визначте сектора обстрілу. Систему вогню визначте так, щоб можна було поперемінно стріляти з різних вогневих позицій не дати противнику пристрілятися і створити хибне уявлення про вашому чисельній перевазі. Кілька будинків – опорних пунктів, що перекриваються секторами обстрілу один одного, утворюють воістину неприступну фортецю. Опорний пункт – база для подальшого наступу, укриття для поранених, можливість оборонятися самим у разі ускладнення обстановки.

Штурму наступних опорних пунктів противника повинна передувати розвідка місцевості, в основному постійним наглядом з метою встановлення вогневих точок противника і можливих місць постановки противником вогневих засобів. Радіозв'язок при підготовці штурмових дій повинна мовчати. При штурмі вона повинна працювати у всіх підрозділах чітко – без неї неможлива реакція при зміні обстановки. Позивні і кодовані позначення повинні мати букву «Р», вона добре проходить в ефірі навіть при перешкодах. Не залишайте в тилу неконтрольованих об'єктів – вони знову можуть бути зайняті противником. Бронетехніка в місті легко вразлива, неповоротка і малоефективна. Покладайтеся тільки на себе. Снайпер проти вас почне працювати відразу ж, його завдання не стільки вбити, скільки дезорганізувати вашу роботу. Зробіть йому приманку – набийте старе обмундирування ніж попадеться під руку, покажіть йому цю приманку з різних вікон, міняючи на приманці шапки і каски, нехай при вдалому попаданні приманка падає, приспите цим його пильність і, коли ви встановите, звідки снайпер стріляє, його знищить ваш снайпер або гранатометник.

Штурмову операцію потрібно проводити, не звертаючи уваги на втрати, кожен борець штурмової бригади повинен проявляти непохитність. Ні кроку назад! Назад дороги немає. Тільки вперед. Натиск – вогнем! Це чинить на противника деморалізуючу дію. При невдалому штурмі другий захід буде малоефективним. У супротивника з'являється можливість проаналізувати обстановку і зорієнтуватися. Досвід показує, що другий раз в атаку буде піднятися важче. Втрати особового складу під час другого штурму будуть більшими. Невдача позначиться на долі своїх же поранених товаришів, які залишилися на зайнятому противником об'єкті.

Отже, необхідно зазначити, що різна місцевість, різні населені пункти, немає двох однакових лабіринтів і т.д. Всього описати неможливо. Завдання полягає в тому, щоб переконати читачів, що в бойовій обстановці кожен повинен вміти думати безпосередньо на місці події, навчитися орієнтуватися в обстановці і миттєво приймати рішення. Шаблонів в індивідуальних діях немає. Тому вкрай необхідно проводити в колективі обговорення різних ситуацій, які можуть мати місце в практиці. Це гімнастика для мозку. Не всі ми однаково кмітливі та спритні. Один, потрапивши в критичну ситуацію, відразу здогадається, що треба робити. Іншому ж потрібен набір готових правильних рішень на всі випадки життя. Тому, подивившись на який-небудь об'єкт, обговоріть з колегами, де можливий супротивник може обладнати вогневі точки, з якої сторони вам краще і безпечніше підходити для штурму. Де можна сховатися, як і яким чином штурмувати. Як поставити противника в невідгідні для нього умови стрільби. У ході обговорення виникнуть і інші питання. Більше питань – більше відповідей на них і готових рішень на майбутнє.

3.6. Несення служби заслоном

Організація несення служби начальником заслону.

Заслін – це військовий наряд чисельністю від відділення до взводу, призначений для перекриття імовірного напрямку руху злочинців або ділянки на рубежі блокування. Начальником заслону, як правило, призначається командир взводу.

Підготовка особового складу до несення служби в заслоні проводиться завчасно, а при надходженні до підрозділу сигналу про втечу злочинців вимагає від особового складу швидких і чітких дій, високої бойової готовності до виконання завдань.

Як правило, до складу заслону входять:

- начальник заслону;
- помічник начальника заслону;
- інструктор (дресирувальник) службового собаки;
- радіотелеграфіст;
- водій транспортного засобу;
- снайпер (у випадку розшуку озброєного злочинця);
- необхідна кількість військовослужбовців.

При цьому начальник заслону вказує:

- місце і спосіб розташування;
- порядок обладнання і маскування позицій;
- основні і додаткові сектори спостереження;
- вогневу смугу;
- додаткові сектори обстрілу;
- місця встановлення технічних засобів виявлення;
- порядок дій у разі виявлення підозрілих осіб (злочинців, які розшукуються);

– сигнали і способи зв'язку в межах самого заслону (із сусідніми нарядами);

– порядок організації харчування й відпочинку особового складу.

Варіант постановки завдання посту спостереження:

«Пост спостереження №1 у складі: молодший сержант Савчук – начальник, рядовий Кузьменко – розташуватися біля зламаного дерева.

Завдання – не допустити виходу злочинців з заблокованого району у секторі: ліворуч – включно дорога, праворуч – ставок. Додатковий сектор спостереження – вздовж дороги, електромережа. Позицію обладнати окопами для стрільби лежачи, ретельно замаскувати снігом і гілками. У випадку появи особи, що розшукується, у визначеному секторі, підпустити її на 50-70 м і зненацька проголосити попередження: «Стій! Буду стріляти!» Якщо противник (злочинець) намагається втекти, всім складом переходити на переслідування. Місцевих жителів та інших громадян не затримувати і, не виявляючи себе, перепускати через свій сектор. Перевірку їх буде здійснювати дозор, який просувається в тилу даної ділянки місцевості.

За 300 м ліворуч, на галявині лісу, при дорозі несе службу пост спостереження на чолі з сержантом Сергієнком. Зв'язок проводити по радіо й через дозорних. Праворуч нарядів немає.

Місцевість у районі ставка проглядається дозорними. У напрямку став, засідка і далі на схід в період а 16.30 до 17,00 заплановано рух пошукової групи.

У темний час доби розміститися біля лісу у відкритому полі та виставити спостерігача біля дороги.

Гарячу їжу доставити в 14.00 в район струмка. На вечерю і сніданок використовувати сухий пайок. Відпочивати тільки у світлий час доби по черзі протягом 4 годин, починаючи від світанку 2 лютого. Місце відпочинку – окоп.

Зайняти вказані місця і приступити до виконання завдання».

Усім іншим постам спостереження дається аналогічне завдання.

Варіант постановки завдання дозору.

«Сержант Старчук, рядовий Ніконов – дозор. Старший – сержант Старчук. Пересуватися за маршрутом: перехрестя доріг, стежка вздовж струмка, міст, уздовж галявини лісу до тригонометричного знаку.

Завдання: виявити осіб, що розшукуються, або сліди проходу крізь рубежі блокування, а також підтримувати зв'язок з постами спостереження, розташованими на галявині лісу біля зламаного дуба й біля дороги на виході з лісу. Бути в готовності до переслідування злочинців і надання допомоги постам спостереження в разі їх затримання. У випадку появи осіб, що розшукуються, перед рубежами заслону негайно висунутися в напрямку їх руху у взаємодії з постами спостереження і доповідати мені.

Приймання гарячої їжі – після особового складу постів спостереження й резерву. Порядок відпочинку – по черзі з резервом».

Після постановки завдання командир взводу (начальник заслону) перевіряє правильність засвоєння їх особовим складом, вибір місця розташування (на маршшрутах).

Після цього начальник заслону повинен скласти схему району блокування. На схемі вказуються:

- рубіж, який займається;
- орієнтири й відстань до них;
- сектори спостереження й ведення вогню;
- огороження й технічні засоби виявлення;
- місця відпочину (обігріву) особового складу;
- місця розміщення транспортних засобів і службових собак.

У зимовий період в тилу рубежу блокування прокладається контрольна лінія (лижня) для виявлення місць ймовірного проходження злочинця через рубіж заслону.

Дії особового складу в елементах бойового порядку заслону.

Бойовий порядок заслону складається:

- з постів спостереження;
- дозорів;
- резерву.

Рубіж розташування заслону повинен забезпечувати нормальний огляд і обстріл, приховане розташування нарядів, а також маневр силами та засобами. Указаний рубіж може бути надійно прикритий, якщо правильно використовувати при несенні служби дозори для переслідування і маневру.

Особовий склад заслону службу несе потай. Проміжки між постами спостереження прикриваються дозорами, котрі одночасно забезпечують підтримку зв'язку між ними (Рис. 3.6.1).

Резерв заслону повинен розташовуватися в місці, зручному для зміни особового складу постів спостереження, дозорів, посилення служби і дій під час затримання та в ході переслідування злочинців, які перебувають у розшуку.

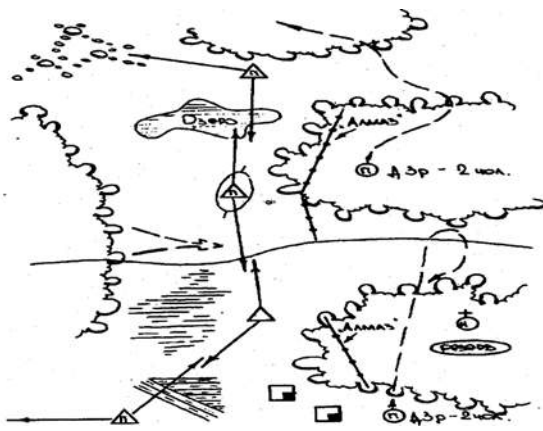

Рис. – 3.6.1. Бойовий порядок заслону

Тому командир підрозділу повинен ретельно проконтролювати питання розміщення, маскуванню й організації служби всіма елементами бойового порядку заслону.

Тривалість несення служби особовим складом заслону встановлюється командиром. Як правило, служба заслону призупиняється по мірі виконання завдання. Це потребує ретельного обміркування питань організації відпочинку осіб наряду, а також їх харчування. Дії заслону обумовлюються вказаним нарядом завданням і конкретно існуючими обставинами.

Дії заслону при виявленні підозрюваних осіб і злочинців:

Під час несення служби заслоном, у випадку виходу злочинців, які розшукуються, в сектор зору поста спостереження, інформація про це негайно передається по радіостанції або встановленим сигналом начальнику заслону.

У випадку наближення злочинців до посту спостереження вигуком «Стій! Буду стріляти!» попередити їх. Якщо злочинці вдаються до збройного опору або намагаються втекти, найближчий пост спостереження переходить на переслідування, за необхідності застосовує зброю. Дозор і резерв перекривають напрямки відходу злочинців, оточують і затримують їх. Після цього проводять обшук затриманих та огляд місцевості з метою виявлення доказів їх злочинної діяльності.

Затриманих конвоюють до місця тимчасового утримання, використовуючи транспортні засоби підрозділу. Начальник заслону доповідає командирові, який вислав наряд, і діє за його вказівками.

Якщо під час несення служби заслоном на зайнятий ним рубіж виходить стороння особа, пости спостереження пропускають невідомого крізь бойовий порядок. По радіостанції або встановленим сигналом інформація про це передається начальнику заслону. У разі проходження сторонніх осіб пости спостереження себе не виявляють, несуть службу приховано. Дозор затримує невідому особу і конвоює її до начальника заслону, який перевіряє документи і розпитує про противника (злочинців), що розшукуються, повідомляє командирові, який вислав наряд, і діє за його вказівкою.

Питання для проведення самоконтролю:

1. Назвати та пояснити найбільш зручні місцями для влаштування засідки.
2. Розкрити можливий склад бойового порядку підрозділу для організації та проведення засідки.
3. Відомості, що вказує командир для організації та проведення засідки.
4. Розкрити зміст та особливості вогневого ураження противника.
5. Розкрити зміст та пояснити мету проведення нальоту.
6. Розкрити зміст, види та способи ведення пошуку.
7. Назвати, розкрити види та призначення розшукових нарядів.
8. Розкрити зміст та порядок виконання засліну.
9. Розкрити особливості тактики бойових дій у населених пунктах.
10. Розкрити зміст складових етапів спеціальної операції.

РОЗДІЛ 4.

УЧАСТЬ ПІДРОЗДІЛІВ ОПЕРАТИВНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В СПЕЦІАЛЬНІЙ ОПЕРАЦІЇ ПО ЗАТРИМАННЮ (ЗНЕШКОДЖЕННЮ) ОЗБРОЄНИХ ЗЛОЧИНЦІВ (ЗВІЛЬНЕННЮ ЗАРУЧНИКІВ, ЯКИХ ЗАХОПИЛИ ТЕРОРИСТИ) НА ОБ'ЄКТАХ ТРАНСПОРТУ

4.1. Загальні положення з організації та проведення спеціальної операції по затриманню (знешкодженню) озброєних злочинців (звільненню заручників, яких захопили терористи) на об'єктах транспорту

Порядок організації спеціальної операції.

Поліцейська операція – сукупність узгоджених і взаємопов'язаних метою, завданнями, місцем та часом проведення дій, пошукових, превентивних заходів та поліцейських заходів примусу, які проводяться органами (підрозділами) поліції самостійно або у взаємодії з військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України, та за необхідності, із залученням інших військових формувань та правоохоронних органів, спрямованих на встановлення місця перебування осіб, які втекли з під-варти, конвою, а також озброєних осіб, які погрожують застосуванням зброї та/або інших предметів або її застосовують, та інших осіб, протиправні дії яких загрожують життю і здоров'ю людей та/або поліцейського, військовослужбовця. Національної гвардії України залучаються до затримання або знешкодження таких осіб та осіб, які чинять збройний опір, та для звільнення заручників;

Спеціальна поліцейська операція – складова поліцейської операції «Грім», яка проводиться підрозділами поліції особливого призначення «Корпусу оперативно-раптові дії» (далі – підрозділи «КОРД»), у виключних випадках підрозділами (загонами) спеціального призначення Національної гвардії України із застосуванням превентивних поліцейських заходів і поліцейських заходів примусу та спеціальної тактики з метою затримання, знешкодження осіб, які чинять збройний опір, намагаються втекти з-під варти, конвою, а також озброєних осіб, які погрожують застосуванням зброї та/або інших предметів або її застосовують, та інших осіб, протиправні дії яких загрожують життю і здоров'ю людей та/або поліцейського, військовослужбовця Національної гвардії України та для звільнення заручників, коли місце їх знаходження встановлено.

Типовий спеціальний оперативний план – заздалегідь визначений комплекс заходів, спрямований на досягнення мети та завдань поліцейських операцій, який визначає послідовність і тактику вжиття цих заходів, а також визначену схему розміщення сил та засобів, задіяних у їх проведенні на території або об'єктах обслуговування територіальних (відокремлених)

підрозділів поліції, систему управління ними, а також реагування на можливі зміни в ході проведення поліцейських операцій.

Спеціальний підрозділ КОРД (Корпус оперативно – раптової дії) або окремий загін спеціального призначення Національної гвардії України до проведення спеціальної поліцейської операції залучаються виключно на підставі плану-завдання на проведення спеціальної поліцейської операції особовим складом підрозділу (далі – план-завдання), відповідальними за підготовку якого є заступник начальника Головного управління Національної Поліції – начальник кримінальної поліції або заступник начальника територіального (відокремленого) підрозділу поліції – начальник відділу (сектору) кримінальної поліції (у разі проведення операції у межах обслуговування підрозділу).

В свою чергу проведення спеціальної поліцейської операції здійснюється на підставі плану проведення спеціальної поліцейської операції, який розробляється для кожної спеціальної поліцейської операції окремо.

Організація розроблення плану спеціальної поліцейської операції покладається на керівника спеціальної поліцейської операції. До його розроблення залучаються старші (старший) штурмових груп (групи) і груп (групи) прикриття. У розробленні плану спеціальної поліцейської операції також можуть брати участь керівник Ситуаційного центру Головного управління Національної Поліції (далі СЦ ГУНП) та його заступники.

У разі необхідності до розроблення плану спеціальної поліцейської операції залучаються керівники та/або поліцейські інших структурних підрозділів Головного управління Національної Поліції, територіальних (відокремлених) підрозділів поліції, командири підрозділів (загонів) спеціального призначення Національної гвардії України, яких залучено до проведення поліцейської операції. План спеціальної поліцейської операції підписується старшим (старшими) штурмової групи (груп) та затверджується керівником спеціальної поліцейської операції.

Залучення до проведення спеціальної поліцейської операції підрозділів (загонів) спеціального призначення Національної гвардії України здійснюється за аргументованим зверненням керівника поліцейської операції та на підставі розпорядження командувача Національної гвардії України відповідно до Положення «Про підрозділи (загони) спеціального призначення Національної гвардії України».

Старший штурмової групи (груп) та групи (груп) прикриття з числа військовослужбовців підрозділу (загону) спеціального призначення Національної гвардії України визначається відповідним керівником зазначеного підрозділу (загону) – керівником спеціальної поліцейської операції.

Безпосереднє керівництво діями штурмової групи (груп) та групи (груп) прикриття, у складі військовослужбовців підрозділів (загонів) спеціального призначення Національної гвардії України, на певній території або об'єкті здійснюють командири цих підрозділів (загонів).

Інструктаж такої штурмової групи (груп) та групи (груп) прикриття здійснює керівник спеціальної поліцейської операції.

Під час проведення спеціальної поліцейської операції втручатися в дії штурмової групи (груп) і групи (груп) прикриття, у складі військовослужбовців підрозділів (загонів) спеціального призначення Національної гвардії України, іншим учасникам поліцейської операції забороняється.

Під час проведення спеціальної поліцейської операції військовослужбовцями підрозділів (загонів) спеціального призначення Національної гвардії України план спеціальної поліцейської операції розробляється структурним підрозділом Головного управління Національної гвардії України з питань організації та проведення спеціальних операцій або командиром підрозділу (загону) спеціального призначення, який залучається до проведення цієї операції.

У плані спеціальної поліцейської операції зазначаються:

- анкетні відомості, опис зовнішності і одягу, озброєння, вид злочинної діяльності осіб, які підлягають затриманню і підстава їх затримання;
- місце і види укриття осіб, які підлягають затриманню, час їх знаходження в цьому місці;
- схема об'єкту транспорту;
- час і способи затримання;
- кількість штурмових груп і груп прикриття та їх кількісний склад;
- розподіл інших сил і засобів, які приймають участь у спеціальній поліцейській операції;
- порядок і послідовність дій членів штурмової групи (груп), групи (груп) прикриття та інших груп оперативного шикування;
- ймовірний хід операції, можливе виникнення непередбачуваних обставин та способи реагування на ці обставини груп оперативного шикування;
- екіпірування, засоби індивідуального захисту, спеціальні засоби, види озброєння, вогнепальна зброя, транспортні засоби, які будуть застосовуватися;
- схема організації зв'язку, способи підтримування зв'язку з іншими групами шикування, сигнали, умовні знаки, паролі, позивні, знаки розпізнання для особового складу тощо;
- способи зупинки об'єкту транспорту та способи затримання осіб, які підлягають затриманню;
- місце розташування медичних закладів (установ), маршрут руху до них у разі необхідності доставляння учасників спеціальної поліцейської операції, громадян, затриманих осіб, які отримали поранення.

Розподіл сил штурмових груп та засобів для виконання завдання:

Процедура планування невеликих по масштабу, спрямованих на рішення однієї конкретної задачі, операцій, спрощується шляхом використання формалізованого бланка-плану. У разі потреби цей типовий план може

Штурмова група _____
(Назва підрозділу)

Група № п/п	ПІБ	Позивний, канал зв'язку, моб. телефон	Обов'язки	Спецобладнання та спецзасоби	Зброя	Марка авто,
		Осн.				
		Альт.				
		Моб.				
		Осн.				
		Альт.				
		Моб.				

Група прикриття _____
(Назва підрозділу)

Група № п/п	П.І.Б.	Позивний, канал зв'язку, моб. Телефон	Обов'язки	Спецобладнання та спецзасоби	Зброя	Марка авто, номерний знак
		Осн.				
		Альт.				
		Моб.				
		Осн.				
		Альт.				
		Моб.				

Група блокування _____
(Назва підрозділу)

Група № п/п	П.І.Б.	Позивний, канал зв'язку, моб. телефон	Обов'язки	Спецобладнання та спецзасоби	Зброя	Марка авто, Номерний знак
		Осн.				
		Альт.				
		Моб.				

Карети швидкої медичної допомоги

(За необхідності складається на декількох аркушах)

Група № п/п	П.І.Б.	Позивний, канал зв'язку, моб. телефон	Обов'язки	Спецобладнання та спецзасоби	Зброя	Марка авто.
		Осн.				
		Альт.				
		Моб.				

Транспорт штурмових груп: _____
(Вид, марка, колір, тощо)Зв'язок: _____
(Мобільний, радіозв'язок (основний, альтернативний))

Примітка: У разі відсутності стійкого радіозв'язку більше ніж 3 хв., за наявності обґрунтованої підозри щодо прослуховування сторонніми особами даного радіоканалу, особовий склад переходить на альтернативний радіоканал. У разі неможливості використання альтернативного радіоканалу допускається використання мобільного зв'язку. Для візуальної комунікації також використовується: розпізнавальні нашивки «свій-чужий», жести, хімічні ліхтарі (червоний - територія під безпекою, зелений - територія безпечна). Біле світло ліхтаря: три довгих спалахи (--) - «свій». Для вербального - кодові слова (ЛАВИНА - велика імовірність вибуху (особовий склад негайно та скрито покидає об'єкт, територію) скорочення так/ні (+/-). Цифровий пароль - (сума або віднімання).

Екіпіровка: _____

(Вид камуфляжу, цивільний одяг, засоби індивідуального захисту тощо)

План склад: _____

(Посада, звання, прізвище, ім'я, по батькові)_____
(Дата)_____
(Підпис)

бути змінений, розширений або доповнений, виходячи з умов обстановки і характеру вирішуваних завдань. Як правило, до нього додаються карти, схеми, аудіо, фото і кінодокументи, і інші пояснювальні матеріали. Формалізований бланк на проведення спеціальної операції кожен підрозділ може розробити з урахуванням своєї специфіки.

В ході проведення спеціальної операції по затриманню озброєних злочинців і звільненню заручників можуть створюватися наступні **групи оперативного шиккування**:

- група захоплення;
- група прикриття – вона ж забезпечення: снайперські групи; висотно-штурмова група; група застосування спеціальних засобів;
- медична група;
- група розвідки;
- група документування;
- група блокування;
- автотранспортна група;
- група ведення переговорів;
- група фільтрації;
- кінолог з собакою;
- резерв.

Група захоплення (штурмова група) – група, сформована з поліцейських підрозділу «КОРД» або військовослужбовців підрозділів (загонів) спеціального призначення Національної гвардії України для виконання завдань під час проведення спеціальної поліцейської операції.

Залучення до проведення спеціальної поліцейської операції підрозділів (загонів) спеціального призначення Національної гвардії України здійснюється за аргументованим зверненням керівника поліцейської операції та на підставі розпорядження командувача Національної гвардії України відповідно до Положення про підрозділи (загони) спеціального призначення Національної гвардії України, затвердженого наказом МВС від 20.12.2018 № 1036.

Одночасне проведення спеціальної поліцейської операції на одному і тому ж об'єкті або території поліцейськими підрозділу «КОРД» і військовослужбовцями підрозділів (загонів) спеціального призначення Національної гвардії України не допускається.

4.2. Робота командира підрозділу під час затримання озброєних злочинців на транспортному засобі

Робота командира ПОП щодо підготовки та участі у спеціальній операції.

Штурм об'єкта транспорту – це один з найбільш важких і небезпечних способів дій в спеціальній операції. Його успіх повністю залежить від якісної попередньої підготовки і планування дій, професійних навичок військовослужбовців груп захоплення і підрозділів, забезпечення.

Безпосереднє керівництво діями штурмової групи (груп) та групи (груп) прикриття, у складі військовослужбовців підрозділів (загонів) спеціального призначення Національної гвардії України, на певній території або об'єкті здійснюють командири цих підрозділів (загонів).

Інструктаж такої штурмової групи (груп) та групи (груп) прикриття здійснює керівник спеціальної поліцейської операції.

Під час проведення спеціальної поліцейської операції втручатися в дії штурмової групи (груп) і групи (груп) прикриття, у складі військовослужбовців підрозділів (загонів) спеціального призначення Національної гвардії України, іншим учасникам поліцейської операції забороняється.

Принципи підготовки і ведення штурму об'єкта транспорту, який не рухається:

1. вивчення злочинців;
2. вивчення місця майбутніх дій;
3. проведення тренування штурму на схожому об'єкті;
4. підготовка технічних засобів;
5. контроль і спостереження за об'єктом штурму і безперервний збір інформації;
6. усебічне забезпечення операції;
7. постійне ведення переговорів і психологічна дія;
8. досягнення максимальної чіткості і злагодженості дій;
9. постійна і чітка взаємодія;
10. тверде і безперервне управління підрозділом;
11. максимальне використання укриття;
12. досягнення чисельної переваги;
13. досягнення вогневої переваги;
14. поєднання швидкості, несподіваності і шокової дії;
15. застосування потужних відволікаючих дій;
16. підтримка безперервного, стійкого зв'язку;
17. забезпечення особистої безпеки.

Важливе місце в роботі командира підрозділу (загону), що залучається до штурму під час проведення підготовчих заходів повинно приділятися проведенню рекогносцировки району проведення спеціальної операції.

Під час рекогносцировки повинно бути виявлено:

- місце (місця) можливого проведення силової фази операції;
- можливі перешкоди, огороження, різноманітні будівлі на підступах до транспортного засобу;
- наявність на місці проведення силової фази операції природних укриттів, можливість маскування в оточенні об'єкта;
- джерела потенційної небезпеки – лінії електропередач, силові кабелі, резервуари і комунікації зі шкідливими речовинами або газами, ВР, радіоактивними речовинами, напівзруйновані конструкції та інше;

- можливі закладки злочинцями (спільниками злочинців) вибухових пристроїв;
- сектори огляду і можливого вогню з боку підозрюваних та їх спільниками;
- наявність мертвих зон в оточенні об'єкта штурму.

Дорозвідка об'єкту штурму повинна продовжуватися до завершення спеціальної операції в будь-яку годину доби. З цією метою необхідно використовувати спостережні пости, автотранспорт і потайну відео зйомку, аерофотозйомку, залежно від масштабу та значимості заходу.

Планування спеціальної операції потребує її забезпечення усією відомою інформацією та тією інформацією, що постійно отримується від спостерігачів, снайперів та інших джерел.

Після збору всієї доступної інформації з усіх джерел і одержання даних розвідки, командир підрозділу, проводить ретельний інструктаж (постановка завдання).

Відповідальним етапом роботи командира по підготовці і веденню штурму є організація взаємодії.

Під час організації взаємодії командир повинний погодити:

- порядок і терміни виходу підрозділу у район дій;
- етапи дій і завдання, за якими необхідно узгодити дії підрозділів;
- питання, які потребують узгодження із взаємодіючими (сусідніми) підрозділами;
- порядок підготовки і організації взаємодії та хто залучається;
- порядок одержання інформації, у тому числі і від місцевих органів влади і населення в районі операції;
- підтримка зв'язку зі штабом, сусідами й усередині підрозділу;
- єдину систему сигналів взаємодії, взаємного впізнання й оповіщення.

Робота командира з підготовки до виконання службово-бойового завдання залежить від умов обстановки і наявності часу. Підготовка командира підрозділу до виконання поставленого службово-бойового завдання розпочинається з отримання бойового наказу (бойового розпорядження).

Командир підрозділу: усвідомлює завдання; визначає захопи, які необхідно провести негайно для підготовки груп СпП до виконання отриманого завдання, затверджує (здійснює) розрахунок часу, орієнтує своїх заступників і командирів груп СпП про подальші дії, віддає вказівки щодо виконання першочергових заходів з організації і підготовки окремого загону СпП; оцінює обстановку; визначає замисел і доповідає його старшому командирі (начальнику), завершує формулювання рішення; проводить рекогносцировку; віддає бойовий наказ; організовує взаємодію і віддає вказівки з організації управління та всебічного забезпечення. Після цього командир керує підготовкою підрозділів і у визначений час доповідає старшому командирі (начальнику) про готовність до виконання завданні.

Усвідомлення отриманого завдання проводиться з метою вивчення вихідних даних для підготовки до виконання завдання. Командир окремого загону СпП повинен зрозуміти:

- мету подальших дій, завдання, які виконуються силами і засобами старшого командира (начальника) на напрямку дій окремого загону СпП;

- завдання, місце в бойовому порядку та роль окремого загону СпП під час виконання завдання;

- порядок організації взаємодії;

- час готовності до виконання завдання.

За результатами усвідомлення отриманого завдання командир окремого загону СпП визначає першочергові заходи, які необхідно виконати негайно і віддає вказівки щодо організації і підготовки груп СпП.

Оцінка обстановки полягає у вивченні факторів та умов, які впливають на виконання завдання і включає оцінку:

- противника;

- своїх сил і засобів та взаємодіючих підрозділів;

- району виконання завдання (об'єкта, місцевості);

- стану погоди, пори року, часу доби;

- інших факторів та їх вплив на підготовку і виконання завдання.

За кожним пунктом оцінювання обстановки командир окремого загону СпП робить висновки в інтересах визначення замислу і формулювання рішення.

Визначення замислу полягає у встановленні порядку і способів виконання завдання, у замислі визначаються:

- напрямок зосередження основних зусиль;

- способи дій;

- бойовий порядок.

Під час завершення формулювання рішення командир окремого загону СпП визначає (уточнює):

- завдання групам СпП (елементам бойового порядку);

- бойовий склад груп СпП (елементу бойового порядку);

- завдання для виконання;

- час готовності та інші питання;

- основні питання взаємодії;

- етапи виконання завдання, за якими необхідно узгодити дії груп СпП;

- питання, які потребують узгодження із взаємодіючими підрозділами;

- порядок підготовки і організації взаємодії;

- основні питання організації управління:

- загальний порядок управління групами СпП під час підготовки та в ході виконання завдання;

- порядок застосування засобів зв'язку;

- основні питання організації всебічного забезпечення:

– мету та основні завдання бойового, морально-психологічного, технічного, тилового та медичного забезпечення, на яких зосереджуються основні зусилля при підготовці та в ході виконання завдання.

Рішення командиром окремого загону СпП приймається з використанням карти (схеми) з деталізацією завдань на її зворотньому боці.

Постановка бойових завдань командиром окремого загону СпП здійснюється усним бойовим наказом.

У бойовому наказі обов'язково вказується:

у першому пункті – короткі висновки з оцінювання противника;

у другому пункті – завдання взаємодіючих підрозділів, заходи які виконують силами і засобами старшого командира (начальника) на напрямку дій окремого загону СпП;

у третьому пункті – бобове завдання окремому загону СпП та замисел дій;

у четвертому пункті – після слова «наказую» ставляться бойові завдання групам СпП;

у п'ятому пункті – порядок застосування зброї, бойової техніки, інженерно-технічних та спеціальних засобів, службових собак, заходи безпеки;

у шостому пункті – місце і час розгортання командно-спостережного пункту та напрямком його переміщення, порядок передачі управління у випадку виходу з ладу командно-спостережного пункту окремого загону СпП;

у сьомому пункті – час готовності до початку виконання завдання та порядок доповіді замислу (способу дій);

у восьмому пункті – завдання з кожного виду забезпечення, порядок і терміни їх виконання, а також сили і засоби, які залучаються. У разі потреби можуть вказуватися й інші дані.

4.3. Дії підрозділу під час затримання збройних злочинців, що пересуваються на легковому автомобілі

Порядок дій особового складу групи спеціального призначення по затриманню (знищенню) озброєних злочинців (терористів), які знаходяться в легковому автомобілі.

Найбільш безпечним і раціональним є затримання злочинців, які перебувають в транспортному засобі, зупиненому в заздалегідь визначеному місці.

При розробці та проведенні спеціальної операції із затримання розглядається необхідність дотримуватися такої послідовності дій:

1. По можливості визначити вид транспортного засобу, що використовується злочинцями, його марку, колір, державний номер, особливі прикмети та поінформованість про наявні дані всіх учасників операції;

2. Визначити найбільш ймовірні напрямки руху злочинців і організувати перекриття доріг в цих напрямках. Для спостереження за рухом машин зі злочинцями доцільне використання вертольоту;

3. У район ймовірного знаходження злочинців направити мобільні пошукові групи;

4. При отриманні додаткових даних про місцезнаходження транспортного засобу зі злочинцями або маршруту його руху організується їх захоплення або додаткове перекриття доріг.

Прибуття підрозділу до місця проведення спецоперації проводиться швидко і по можливості потай.

З ходу, на підступах до місця проведення спецоперації, виставляється група блокування і прикриття, група захоплення висувається до об'єкта.

До прибуття основних сил до місця проведення спецоперації прибувають розвідники (у цивільному одязі, на цивільному транспорті). Провівши розвідку маршрутів і підступів до об'єкта, вони передають інформацію командирів підрозділу.

Першою і самою головною умовою при проведенні такого роду операцій залишається прихованість.

Досвід свідчить, що багато разів приходилося на місці майбутнього затримання виявляти сліди недавнього перебування суб'єктів затримки, але, на жаль, вони були попереджені й втікали.

Перш ніж проникнути до транспортного засобу в більшості випадків його необхідно зупинити.

Способи зупинки автомобіля, що захоплений, з використанням:

- систем блокування двигуна з дистанційним управлінням (можливо, коли машина готується завчасно та передається злочинцям за їх вимогою);

- засобів примусової зупинки автотранспорту, що являють собою шипи для проколювання пневматичних шин, розміщені на гнучких стрічках (засіб «Їжак»), на металевих пластинах, шарнірно з'єднаних у стрічку з багатьох ромбів (засіб «Їжак-М» («Діана»), «Їжак-Діана», «Бар'єр-2М», «Кактус», «Ліана», що укладаються поперек полотна дороги;

- різного типу загород, бар'єрів, шлагбаумів, в тому числі автоматизованих, перегороджування шляху автомобілями та іншими транспортними засобами;

- вогнепальної зброї, як крайній засіб, для пошкодження шин і двигуна, але це не виключає аварії, в якій може постраждати і заручник. До того ж гарантії, що автомобіль дійсно зупиниться немає;

- кількох автомобілів для перекриття доріг спереду та ззаду.

У деяких випадках доцільно планувати штурм в тих місцях, де водій змушений зупиниться або зменшити швидкість самостійно, а саме:

- перед червоним сигналом світлофора;

- на крутому повороті;

- безпосередньо перед верхньою точкою підйому;

- на нерегульованому перехресті.

Важливу роль в затриманні злочинців, які прямують на автотранспорті, грає правильний вибір місця перекриття дороги.

Заплановане місце повинно:

- знаходиться поза населеними пунктами на ділянках дороги по можливості з мінімальною інтенсивністю руху транспортних засобів і пішоходів;
- мати найменшу ширину проїжджої частини і обмежену видимість в сторону можливого під'їзду транспортного засобу зі злочинцями;
- в разі якщо дорога з ухилом, бути на спуску в сторону можливого під'їзду транспортного засобу зі злочинцями.

Крім того, конфігурація кюветів і обрізів дороги повинна виключати можливість об'їзду місця перекриття. Дорога перекривається групою захоплення кількома способами.

При блокуванні машини, в якій знаходиться заручник, кількома автомобілями бажано перекрити дорогу не тільки спереду, але і ззаду, а також заблокувати двері, щоб злочинець не зміг залишити машину. На рисунку 4.3.1. показаний варіант блокування авто.

Рис. 4.3.1. – Блокування авто із злочинцями (варіант)

У цьому випадку автомобіль (А), в якому знаходяться заручник і злочинець (і), повністю блокований чотирма машинами, що змусили його зупинитися (В). Автомобіль не може рухатися ні вперед, ні назад, а злочинець або злочинці не можуть його покинути.

Порядок роботи групи захоплення після зупинки транспортного засобу.

Якщо передбачається зупинити автомобіль на перехресті, військово-службовці групи захоплення можуть виглядати як звичайні перехожі. Маючи під курткою індивідуальні засоби бронезахисту і компактну, невеликого розміру зброю.

При зупинці іншими транспортними засобами група захоплення може слідувати в фургоні і в повній готовності розпочати діяти, як тільки автомобіль буде зупинений.

Важливо також, щоб група захоплення була готова почати штурм негайно після зупинки автомобіля і могла в повній мірі скористатися розгубленістю злочинців, викликаним раптовою несправністю.

Порядок дій по знешкодженню озброєних злочинців на автомобілі.

Після зупинки транспортного засобу миттєво починає працювати група захоплення. При цьому вилучення водія і пасажирів з автомобіля

здійснюється тільки в одну (праву або ліву) сторону автомобіля, в залежності від того, яка сторона автомобіля найкращим чином проглядається і контролюється групою захоплення.

Черговість видалення з автомобіля пасажирів:

- першим видаляється особа, що сидить скраю на передньому сидінні, в залежності від обраної співробітниками групи захоплення боку видалення.
- після цього видаляються по черзі особи, які сидять на першому сидінні.
- після звільнення переднього сидіння подається команда з видалення пасажирів з другого сидіння, а потім, при наявності, і з наступних сидінь в тому ж порядку, як і з переднього сидіння.

Видалення водія і пасажирів з автомобіля здійснюється за чіткою, впевненою командою старшого групи захоплення: «Водій (крайній пасажир переднього сидіння), вийти з автомобіля спиною вперед!» Як тільки вийшов торкнувся обома ногами землі, наказує знову йому: «Руки вгору над головою! Дверцята автомобіля не закривати! Пройти до переднього крила автомобіля! Упертися руками в крило, широко розставити ноги далі від автомобіля!» Такими ж командами послідовно видаляються інші пасажирів.

Після видалення водія і пасажирів необхідно переконатися в тому, що на підлозі кузова, кабіни, в багажнику автомобіля ніхто не сховався, а потім здійснити особистий обшук затриманих. Закінчивши обшук затриманих, необхідно вжити заходів, що виключають їх втечу, і тільки тоді приступати до обшуку в автомобілі.

Як тільки автомобіль зупинений, група захоплення повинна діяти швидко, щоб не заповідати заручникові шкоду. Якщо снайпери завчасно зайняли позиції поблизу місця примусової зупинки автомобіля, при необхідності вони можуть негайно ліквідувати злочинця або, у всякому разі, інформуватимуть групу захоплення про розташування людей в машині.

Зазвичай штурм одного автомобіля виконується силами не менше шести військовослужбовців: чотири, власне штурмують і двох допоміжних учасників, які допомагають проникнути в машину, витягти з неї злочинців або заручників.

Слід зауважити, що перш ніж допомагати вибратися з машини заручникам, необхідно витягнути з салону або ліквідувати злочинців.

Оскільки розбити автомобільне скло не просто, група прикриття повинні бути оснащені відповідними знаряддями, наприклад кувалдами або багатофункціонального брічерського інструменту, які дозволять спочатку розбити скло, а потім швидко очистити отвір від осколків, хоча, є пружинні пробійники, яким користуються закордонні колеги, закріплюючи їх прямо до стволів пістолетів, що дозволяє, розбивши скло (що рекомендують робити з краю, а не по центру), негайно брати злочинців під контроль.

Штурм автомобіля спереду. Штурм автомобіля спереду командою з шести бійців. При роботі шістки чотири бійці (А) діють як група захоплення (ударно бойова), а двоє (В) – група забезпечення (прикриття). Широко

використовуються спецзасоби і (або) інструменти для вскриття автомобіля (вікон і дверей). На рисунку 4.3.2. зображений варіант штурму автомобіля спереду, де злочинці позначені цифрами 1 і 3, а заручник – цифрою 2.

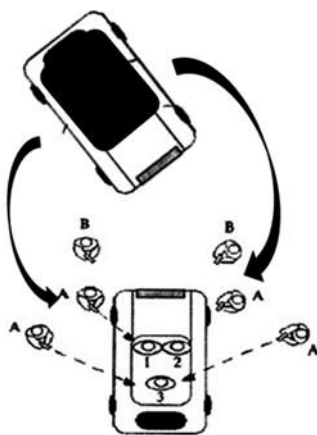

Рис. 4.3.2 – Штурм автомобіля зі злочинцями спереду (варіант)

Штурм автомобіля ззаду. Штурм автомобіля ззаду застосовується, коли для вилучення злочинців або заручників з автомобіля треба раніше відчинити його. При цьому бійці групи захоплення уважно контролюють дії злочинців і готові відкрити вогонь при найменшому прояві агресії з їх боку (Рис. 4.3.3).

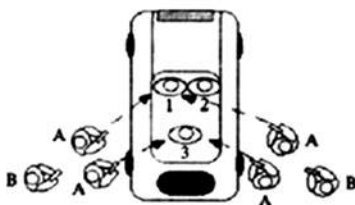

Рис. 4.3.3– Штурм автомобіля ззаду (варіант)

Штурм автомобіля збоку. Ведеться, коли одна сторона машини заблокована будівлею або іншим транспортним засобом. Якщо потрібно витягти злочинців або заручників з машини, це робиться з вільного боку. У даному випадку до штурму підключається ще один борець групи прикриття, що контролює заблоковану сторону автомобіля (Рис. 4.3.4).

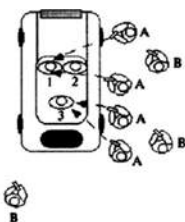

Рис. 4.3.4 – Штурм автомобіля збоку (варіант)

4.4. Дії підрозділу під час затримання озброєних злочинців (терористів) у автобусі

Порядок дій особового складу групи спеціального призначення по затриманню (знищенню) озброєних злочинців (терористів), які знаходяться в автобусі.

Захоплення заручників може статися в автобусі, а також його можуть надавати, як транспортний засіб для злочинців за їхньою вимогою.

Якщо буде прийнято рішення про надання злочинцям автобусу, то під час підготовки до передачі слід врахувати ряд дуже важливих моментів:

- модель автобуса повинна бути досить поширеною, щоб група захоплення могла негайно приступити до відпрацювання штурму на ідентичному екземплярі. Так, наприклад, це може бути звичайний рейсовий (міський) автобус.

- конструкція автобуса повинна максимально полегшувати групам захоплення виконання їх завдання.

- на автобусі не повинно бути затемнених вікон та занавісок, які можуть позбавити снайперів можливості вести спостереження, а в разі необхідності – вогонь по злочинцям.

Проникнення групи захоплення всередину автобуса.

У більшості моделей пульт управління дверима знаходиться поруч з вікном водія, яке зазвичай не замикається (щоб водій міг скористатися пультом, перебуваючи зовні). Зазвичай це кнопка, що знаходиться під кришкою внизу з правого боку.

На міських автобусах передні двері приводиться в дію гідравлікою, а задня – електронікою. Оскільки гідравлічна система може бути навмисно пошкоджена, потрібно точно знати, чи не виявиться передні двері заблокованою, або для її відкриття лише потрібно докласти додаткове зусилля.

Так чи інакше, хтось із членів групи захоплення повинен бути озброєний тараном, щоб при необхідності можна було просто зламати двері.

На міських маршрутних таксі зустрічаються задні двері, що відкриваються назовні – досить повернути ручку. Якщо передбачається штурм через задні двері, необхідно уточнити в компанії – перевізника, чи можна блокувати замок зсередини. Якщо це можливо, але є зовнішня поворотна ручка, двері можна швидко відкрити за допомогою потужних плоскогубців.

Одна з проблем, з якою доводиться стикатися групам захоплення при плануванні штурму автобуса, обумовлена тим, що з салону автобусу злочинці можуть здійснювати кругове спостереження та зменшує можливість раптовості дій груп захоплення. Але дозволяє активно залучати снайперів.

Як наслідок, якщо злочинець діє самостійно, то оптимальний спосіб його нейтралізації – постріл снайпера. Снайперським вогнем можна нейтралізувати і декількох захопили заручників злочинців, але тільки якщо

по кожному «працюють» два снайпера і за умови, що всі злочинці будуть знищені одночасно.

Якщо вікна автобуса тоновані або зачинені занавісками, крім того, злочинці можуть закрити вікна газетами або розставити перед ними заручників, знаючи (припускаючи) що за ними ведуть спостереження, то завдання снайперів значно ускладнюється. Але тоді злочинці самі обмежать собі огляд, що надасть можливість групі захоплення потайно наблизитися до автобусу та зайняти вихідні позиції для штурму.

Штурм автобуса.

Штурм автобуса, зазвичай проводиться групами захоплення чисельністю від п'яти до десяти військовослужбовців.

Як правило, безпосередньо в салоні повинно виявитися не менш чотирьох військовослужбовців (при штурмі через передні двері): два бійця контролюють пасажирів, два інших рухаються по проходу в пошуках злочинців і зброї.

Перший хто входить до салону автобуса повинен швидко оглянути простір під сидіннями, щоб переконатися, що ніхто не сховався там зі зброєю в руках, і лише тільки потім група починає рух по проходу. При вході до салону голосно і чітко подається команда: «ПОЛІЦІЯ, всім руки за голову (до гори), обличчям до низу!».

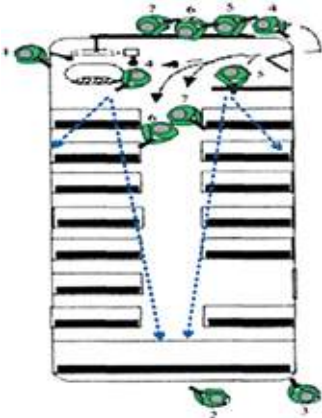
При наявності на передніх сидіннях пасажирів, необхідно їх видалити з салону для можливості здійснення контролю за кожним рядом сидінь, не піддаючи інших військовослужбовців небезпеки попадання під перехресний вогонь. Після взяття під контроль салон автобуса група починає рух по проходу автобусу з метою виявлення злочинців та зброї.

Потім в салоні з'являється група, яка попарно (з одного сидіння) виводить пасажирів з автобуса, попередньо надівши на їх руки пластикові наручники.

Якщо пасажирів мало, то їх можна виводити відразу після перевірки їх сидінь. При даному способі зачистки салону, якщо буде відкрито вогонь, то в проході з'явиться занадто багато людей, що буде заважати військовослужбовцям, що контролює салон спереду, здійснювати прикриття групи, що проводить перевіркою пасажирів.

Прикриття дій групи, що діє в салоні необхідно здійснювати в такому порядку. Один військовослужбовець зазвичай контролює водія, перебуваючи або перед автобусом, або біля вікна з боку водія. Необхідно забезпечити прикриття по бортах автобуса і здійснювати контроль салону через бокові вікна, стоячи на підставках або низьких драбинках, але за відсутністю таких доцільно використовувати варіант з «живою драбиною». В цьому випадку салон автобуса контролюється групою захоплення по всій його глибині.

Варіант дій при штурму міського маршрутного автобуса через передні двері наведений на рисунку 4.4.1.

Номер 1 здійснює контроль водія та відчиняє передні двері, при необхідності видаляє з салону водія;

Номер 2 готується вивести двигун автобуса з ладу (при необхідності);

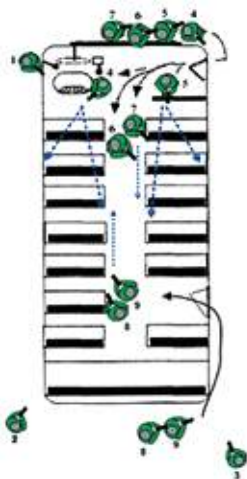
Номер 3 здійснює прикриття ззаду та контролює задні двері;

Номери 4 і 5 здійснюють проникнення до салону та беруть під контроль пасажирів. При необхідності видаляють пасажирів з передніх місць;

Номери 6 і 7 в положенні готовності до ведення вогню просуваються по проходу та здійснюють огляд кожного з пасажирів.

Рис. 4.4.1 – варіант дій групи захоплення при штурмі міського маршрутного автобуса через передні двері

Варіант дій при штурму міського маршрутного автобуса через передні та задні двері наведений на рисунку 4.4.2.

Номер 1 здійснює контроль водія та відчиняє передні двері, при необхідності видаляє з салону водія;

Номер 2 здійснює прикриття 1 номеру, здійснює прикриття (контролює) салон через бічні вікна з лівого боку автобуса;

Номер 3 здійснює прикриття (контролює) салон через бічні вікна з правого боку автобуса та контролює двері;

Номери 4 і 5 здійснюють проникнення до салону та беруть під контроль пасажирів. При необхідності видаляють пасажирів з передніх місць;

Номери 6 та 7 в положенні готовності до ведення вогню просуваються по проходу та здійснюють огляд кожного з пасажирів з лівої сторони від себе;

Номери 8 та 9 в положенні готовності до ведення вогню просуваються по проходу на зустріч 6 та 7 та здійснюють огляд кожного з пасажирів з лівої сторони від себе;

Рис. 4.4.2. – варіант дій групи захоплення при штурмі міського маршрутного автобуса через передні та задні двері

Варіант штурму автобуса, що включає вхід групи через задні двері, є найдоцільнішим. При русі групи по салону їх перевага, заключається в можливості оглядати сидіння з більш безпечної позиції: злочинцеві, щоб відкрити по них вогонь, доведеться спочатку розвернутися.

Завдання спрощується, якщо вони заздалегідь ідентифіковані і можуть бути розкриті. Хоча і тоді на всіх пасажирів слід надягти наручники і вивести з автобуса, щоб переконатися у відсутності серед них спільників злочинців. Зрозуміло, що чим пасажирів менше, тим краще.

У разі здійснення флангового штурму із підготовленої засідки на маршруті руху доцільно використовувати порядок дій представлений на рисунку 4.4.3:

- номер 1 здійснює прикриття з заду та задніх дверей автобусу;
- номер 2 відчиняє передні двері та здійснює контроль водія;
- номер 3 та 4 є основою живої драбини для номерів 5 та 6;
- номери 5 і 6 здійснюють прикриття дій групи в середині салону, контролюють салон через бічні вікна, стоячи на руках 3 та 4 номерів (підставках або низьких сходинках автобусу), застосовують спеціальні засоби;
- номери 7,8,9 та 10 в положенні готовності до ведення вогню просувуються по проході та здійснюють огляд кожного з пасажирів; номер 7 при необхідності видаляє з салону автобусу водія.

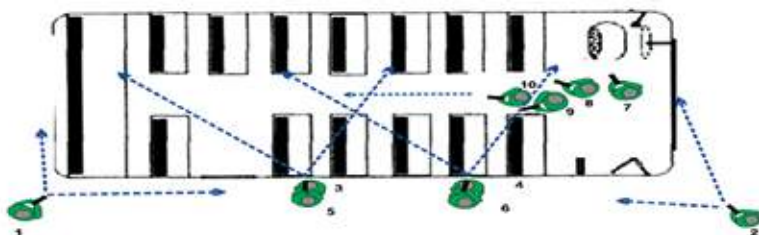

Рис. 4.4.3. – Варіант дій групи захоплення при штурмі міського маршрутного автобуса через передні та задні двері

Однак, наприклад, міжміські рейсові автобуси, що використовують перевізники на території України вміщає до 65 пасажирів, має більші розміри та пасажири знаходяться на висоті, що не дозволяє контролювати салон з вулиці з використанням побудови «живої драбини» та малих штурмових драбин. Необхідно враховувати і порядок відчинення передніх та середніх дверей назовні. При проведенні штурму визначеного типу автобусів доцільно використовувати штурмові трапи, кузов вантажного автомобіля, а також площадки накопичення, що встановлені на броньованих автомобілях підрозділів (рис. 4.4.4.).

Рис. 4.4.4. – Варіант дій групи захоплення при штурмі міжміського автобуса з площадки накопичення, що встановлена на броньованому автомобілі підрозділу

Який би спосіб штурму не був обраний, головне, щоб він відповідав наступним вимогам:

- забезпечення безпеки учасників штурму від потрапляння під перехресний вогонь;
- передбачав проникнення групи захоплення мінімум через одні двері автобусу;
- забезпечував двом номерам швидке проникнення в салон для взяття його під свій контроль та здійснення прикриття основної групи.

Питання для проведення самоконтролю:

1. Розкрити зміст та складова плану проведення спеціальної операції.
2. Назвати можливий склад груп оперативного шиккування у спеціальній операції по затриманню озброєних злочинців і звільненню заручників.
3. Розкрити зміст пунктів бойового наказу командира підрозділу для постановки завдання по затриманню озброєних злочинців і звільненню заручників.
4. Назвати та розкрити зміст основних способів примусової зупинки автотранспорту. Навести приклад.
5. Назвати порядок дій по знешкодженню озброєних злочинців на автомобілі.
6. Розкрити особливості штурму автобуса у спеціальній операції по затриманню (знищенню) озброєних злочинців і звільненню заручників.
7. Зміст пунктів, що визначає (уточнює) командир під час завершення формулювання рішення на проведення спеціальної операції.
8. Назвати складові замислу командира на проведення спеціальної операції.
9. Назвати та розкрити зміст принципів підготовки до проведення штурму об'єкту.
10. Скласти варіант розподілу сил штурмових груп та засобів для виконання завдання.

**РОЗДІЛ 5.
УЧАСТЬ ПІДРОЗДІЛУ ОПЕРАТИВНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В СПЕЦІАЛЬНІЙ ОПЕРАЦІЇ
ПО БЛОКУВАННЮ ТА ЗАЧИЩЕННЮ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ,
А ТАКОЖ ПО ЗАТРИМАННЮ ОЗБРОЄНИХ ЗЛОЧИНЦІВ
АБО ЗВІЛЬНЕННЮ ЗАРУЧНИКІВ, ЯКИХ ЗАХОПИЛИ ТЕРОРИСТИ,
В БУДІВЛІ**

5.1. Загальні положення з організації та проведення зачищення населеного пункту, а також затримання озброєних злочинців та/або звільненню заручників, яких захопили терористи, в будівлі

Особливості організації та проведення зачищення населеного пункту.

В умовах зачищення населеного пункту широко застосовуються дрібні підрозділи, бойові групи, у знищенні противника важливу роль відіграє озброєння підрозділу (автомати, кулемети, гранатомети, ручні і реактивні кумулятивні гранати) й озброєння бронемашин (БТР).

Зачищення населеного пункту здійснюється у пішому порядку вздовж вулиці з одного або з обох її боків. Взаємна підтримка здійснюється веденням вогню по будівлях на протилежний бік вулиці.

Бойовий порядок підрозділу оперативного призначення будується в одну або дві лінії.

Під час дій в одну лінію він складається з бойових порядків бойових груп, групи управління і вогневої підтримки. Вона підтримує вогнем бойові групи, що атакують, а також знищує вогневі засоби противника у сусідніх будівлях і на верхніх поверхах.

При наступі у дві лінії одна з бойових груп діє за першою лінією на відстані до 50 м, прикриває вогнем атакуючу бойову групу першої лінії і знищує противника у сусідніх будівлях. Бойова група другої лінії може використовуватись у якості групи закріплення, яка застосовується для завершення знищення противника в захоплених об'єктах (будівлях, поверхах) і недопущення підходу його резервів.

Бронемашини (БТР) підрозділу оперативного призначення можуть утворювати групу бойових машин, що діє на доступному для просування напрямку і підтримує вогнем особовий склад взводу.

Під час захоплення (зачищення) будівлі в бойовій групі призначається військовослужбовець, що забезпечується засобами для позначення вікон (місць розташування атакуючої групи), по яких не можна вести вогонь підтримуючим вогневим засобом.

Об'єктом атаки для підрозділу під час здійснення зачищення населеного пункту може бути жива сила і вогневі засоби противника на підступах до будівлі, у проміжках між ними, окремих будинок сільського типу, довго-

тривала оборонна споруда (будівля, що пристосована під неї), поверх невеликої будівлі або поверх у під'їзді великого будинку, жива сила противника, його вогневі засоби (танк, БМП, кулемет, розрахунок ПТРК тощо), розташовані в траншеї перед будівлею, у проміжках між ними, у будинках (на поверсі, у кімнаті, підвалі) та інших спорудах.

Штурмова група призначена для блокування і знищення противника у довготривалих вогневих (польових фортифікаційних) та інших важливих спорудах.

Групі спеціального призначення під час дій у штурмовій групі можуть додаватися танки, гармати (переважно самохідні), міномети, ПТРК, гранатомети й інші вогневі засоби, а також підрозділ інженерних військ із підривними зарядами.

Атакуючим підгрупам штурмової групи видається збільшена кількість боеприпасів, особливо ручних гранат, аерозольних (димових), запалювальних і сигнальних засобів, а також пристосування для штурму будівель і подолання загороджень (штурмові драбини, кішки, канати, перехідні містки та інші пристосування).

Бойовий порядок штурмової групи у складі посиленого взводу зазвичай включає декілька підгруп захоплення, підгрупу управління і вогневої підтримки, підгрупу розгородження.

В окремих випадках, за наявності сил і засобів, може створюватись підгрупа прикриття і закріплення.

Підгрупу захоплення призначена для знищення противника на підступах до об'єкту атаки, блокування його, знищення живої сили (розрахунку, гарнізону) й оволодіння ним.

До складу **підгрупи управління і вогневої підтримки** входять бронемашини (БТР) підрозділу і додані вогневі засоби, у тому числі й артилерійські. Вона діє за атакуючими підгрупами на відстані до 50 м з одного або обох боків вулиці і призначена для забезпечення вогнем штурмових дій атакуючих підгруп взводу, знищенням вогневих засобів, які ведуть фланговий вогонь.

Підгрупа розгородження призначена для пророблення проходів у загородженнях і перешкодах перед об'єктом атаки, підривання довготривалих вогневих споруд (укріплених будівель) пророблення проломів у стінах і стельових перекриттях, розмінування захопленої споруди (будівлі), улаштування інженерних загороджень при закріпленні захопленого об'єкту і виконання інших завдань. До її складу включається доданий інженерно-саперний підрозділ з підривними зарядами і засобами розмінування.

Підгрупа прикриття та закріплення призначена для закріплення об'єкта, який був захоплений, прикриття вогнем дій підгруп захоплення, недопущення підходу (маневру) резервів противника до об'єкта штурму, відбиття контратак невеликих груп, а інколи й атаки противника разом з атакуючими підгрупами. До її складу може включатися снайпер.

Штурмовій групі, вказується об'єкт атаки і напрямок продовження зачищення населеного пункту, який визначається із таким розрахунком, щоб забезпечувалося оволодіння (знищення) вогневою спорудою (укріпленої будівлі) у глибині оборони противника або утримання захопленого об'єкту.

Зближення з будинком повинно бути стрімким і скритим:

- під виглядом швидкої допомоги чи аварійних служб;
- по підземних комунікаціях.
- під прикриттям броні БТР чи ББМ, у випадку застосування злочинцями автоматичної зброї;
- десантування з вертольоту за допомогою адаптерів.

Способи проникнення в будинок:

- через двері після їхнього підриву чи пролами в стінах і стелі.
- через вікна, використовуючи взаємодопомогу з побудовою «піраміди».
- через вікна з використанням штурмових і розсувних сходів.
- через вікна з використанням штурмових трапів.
- через вікна з використанням ССП.

Рис. 5.1.1 – Способи проникнення до будівлі

Проникнення в приміщення через двері, пролами у стіні, люк, проломи у стелі. Для відпрацьовування дій по проникненню групи захоплення в люк, пролам у стелі, до надійного кріплення фіксується фал чи нетовстий канат без вузлів. Група захоплення, вишикувавшись у 3-5 метрах від проламу (люку) , по команді (сигналу) командира стрімко спускається вниз по канату. Кожен з бійців по приземленню займає положення для стрільби та бере під контроль сектор відповідальності, що попередньо кожному стрільцю визначається.

Проникнення у вікно по штурмовому трапу. Може проводитися з проникненням на 1-й поверх, а з даху автобусу, автомобілю – на 2-й поверх. Особливо необхідно звернути увагу на:

- порядок розбивання стекол;
- фіксацію трапа (якщо трап важкий, він може підтримуватися за задню частину іншими військовослужбовцями).

По команді (сигналу) на початок штурму бійці із трапом підбігають до вікна, ударом трапу вибивають скло у вікні, і фіксують трап, як показано на рисунку 5.1.2. Інші номери групи захоплення з мінімальним інтервалом, не заважаючи один одному, по трапу проникають у приміщення.

Один зі способів проникнення в приміщення на 2-й поверх і вище – це застосування пожежних драбин і спеціальних штурмових драбин.

Рис. 5.1.2 – порядок проникнення в приміщення за допомогою штурмового трапу (варіант)

Так само, як і зі штурмовим трапом військовослужбовці спеціальною штурмовою драбиною вибивають скло, фіксують її за допомогою спеціального крюка і стрімко проникають у приміщення 2-го поверху, якщо необхідно проникнути на 3-й і 4-й поверхи можуть використовуватися 2 чи 3 драбин, що утримуються на 2-м і 3-м поверхах одним з військовослужбовців на кожному поверсі (рис 5.1.3.).

За допомогою пожежних драбин можна проникнути в приміщення до 4-го поверху, у залежності від висоти й архітектури будинку. Перенесення й установку штурмових драбин здійснюють 3 чоловіки. Двоє установлюють сходи на підставку в 2-3 метрах від стіни будинку, третій натягом шнуру висуває 2-у і 3-ю ланку до необхідного рівня, фіксує шнур. Інші військовослужбовці, стрімко пересуваючись по драбині, проникають у приміщення.

Спеціальні штурмові сходи використовуються антитерористичними підрозділами інших країн.

Головне під час застосування драбин – це безпека військовослужбовців і мінімальний час на проникнення до об'єкту штурму.

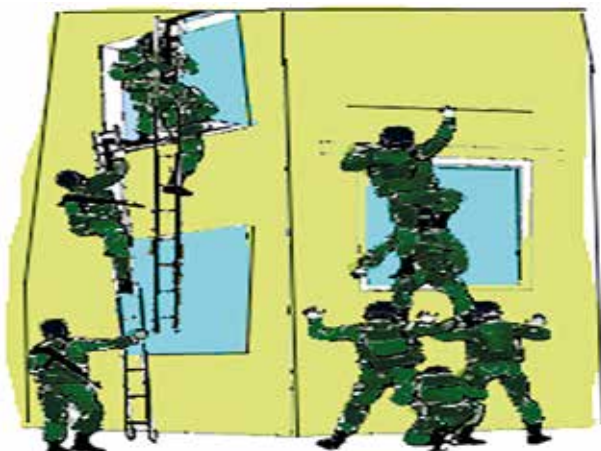

Рис. 5.1.3 – проникнення до будівлі за допомогою спеціальних штурмових драбин та способом побудови «живої» піраміди

Вимоги. Вказівний палець правої руки на запобіжній скобі. Під час пересування необхідно прикривати один одного. Пересуватися треба тихо, м'яко ступаючи на підлогу, не допускаючи зайвого шуму.

Основні правила під час проведення спеціальних заходів в будівлі:

– Переміщуватися тактично та безшумно, під час підходу до приміщення. Нести на собі лише необхідний мінімум спорядження, зайва екіпіровка та спорядження лише втомлює та збільшує рівень шуму.

- Краще працює та тактика дій, що доведена до автоматизму;
- «Перший» завжди йде на загрозу;
- «Перший» завжди правий, «другий» виправляє помилки «першого»;
- При «нарізанні» сектору не висовувати ствол зброї в двірний проїом;
- Спілкування в групі (при «нарізанні» доповідь, що бачить перед собою);
- При скритному проникненні – використання встановлених жестів для комунікації;
- Хто відчиняє двері – відразу повинен вийти за укриття;
- Куди очі – туди і ствол;
- Якщо під час «нарізання» ідентифікована ціль, то доки вона не буде пригнічена (ліквідована), команда «Вхід» не подається (зачистка);
- Хто стріляв в приміщенні останній з групи, в наступне приміщення входить першим;
- Перед кожним приміщенням зброя у того хто стріляв перезаряджається (зброя повинна бути у всіх заряджена повними магазинами);
- Під час зачистки доцільно використовувати зброю з ПБС;
- Гранати потрібно кидати в дальній кут приміщення знизу до гори, бажано з попереднім відстрілом запобіжного важеля;
- В приміщенні перехід з «довгого» ствола на «короткий» робиться самостійно без подачі команди «Проблема»;

- При діях в коридорах, приміщення з відкритим дверима мають пріоритет;
- При динамічному штурмі перед входом в приміщення кидається гранати;
- Швидко входить у приміщення, домінуючи над противником. Негайно захопити позиції, які дозволяють повністю контролювати приміщення та забезпечують вільну зону ведення вогню;

При вході в приміщення особливу увагу необхідно звертати на положення ствола співробітника, який рухається другим номером, палець на запобіжній скобі, руки зі стволом йдуть попереду збоку спини першого номеру. Номер, що входить в бік двері, що відчиняється, повинен спочатку різко задавити двері рукою чи ногою або вдарити по ній, а потім лише доглядати за нею. Якщо за дверима знаходиться злочинець, то удар приголомшить його або завдають болю, відповідно великого опору він не здійснить.

Порядок підходу групи до дверей визначається яким чином вона відчиняється (рис. 5.1.4.).

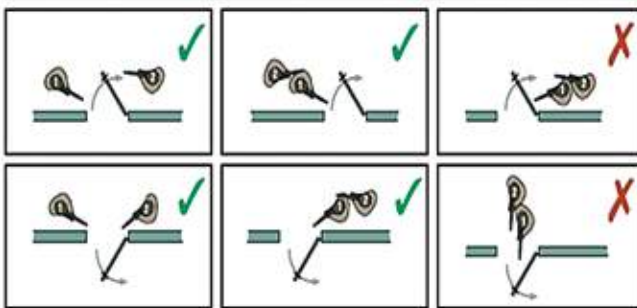

Рис. 5.1.4. – порядок підходу групи до дверей приміщення

Основні способи входу в приміщення через дверний проїом, коли двері відчинені:

- «гачком»;
- «хрестом».

Який спосіб обрати під час входу вирішує командир групи в залежності від обстановки, що склалася, озброєння групи та приміщення, що штурмується.

Спосіб «Гачком». Особливості входу – військовослужбовці озброєні коротко ствольною зброєю одночасно («на броні») повинні зайти в приміщення, зброя під час входу підтягується до тулуба, а пройшовши двірний проїом виводиться вперед в напрямку руху. Недоліком даного способу є те, що увійти в приміщення можна лише тільки через достатньо широкий дверний проїом, оскільки два військовослужбовця в вузькі двері одночасно не зможуть увійти.

Порядок здійснення входу способом «гачком» представлений на рисунку 5.1.5.

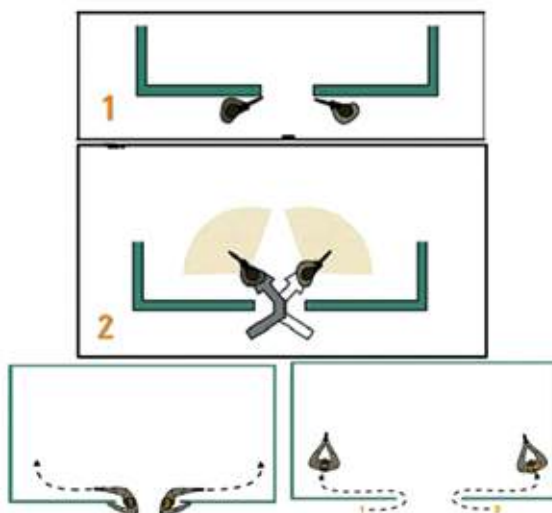

Рис. 5.1.5 – Порядок входу в приміщення способом «Гачком»

«Хрест» або «хрест на хрест» застосовується в тому випадку, коли ширина дверей на має значення, а також бійці озброєні автоматами (штурмовими гвинтівками). Висування через дверний проїом розпочинає перший номер, другий – координує свої дії з діями першого. Перший номер в низькій стойці здійснює вхід в приміщення, рухаючись через проїом по діагоналі та негайно зачищає мертву зону по ходу свого руху. Другий номер також по діагоналі здійснює вхід одночасно з першим номером та рухається в бік протилежної мертвої зони.

На відміну від першого номеру, другий тримається прямо, а тому проникає до приміщення майже нависаючи над першим номером. Таким чином обидві мертві зони кімнати зачищаються майже одночасно. Кожен з цих двох повинен вдивлятися в дальній кут ближньої стінки, а потім поглядом та зброєю проводить по стінці, що примикає до зони, що розташована по осі дверного проїому (рис. 5.1.6).

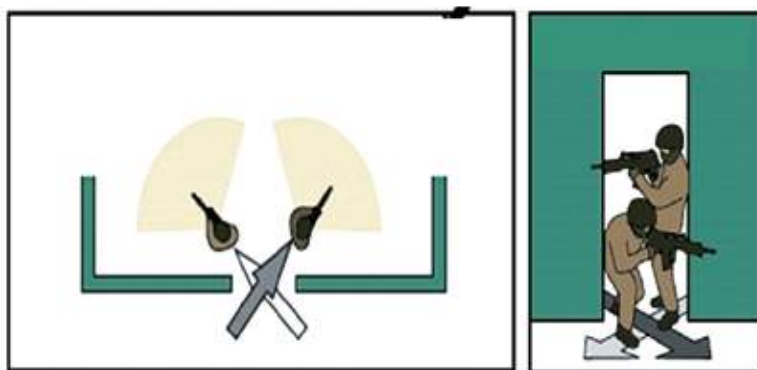

Рис. 5.1.6 – Порядок входу групи в приміщення способом «Хрестом»

Вимоги. Основною проблемою, що являється при наявності ділянок з обмеженим освітленням, пов'язана зі складністю виявлення цілей. Якщо видимість достатня для проведення ідентифікації джерела небезпеки ніякі додаткові засоби не потрібні. Коли рівень освітлення починає знижуватися до рівня коли не можна розрізнити механічний приціл зброї на загальному фоні, що оточує бійця, в тому ж числі на фоні цілі, необхідно використовувати прилади нічного бачення або ліхтарі (ручні та підствольні).

Першочергово ліхтар повинен бути вимкнений. Включати ліхтар необхідно лише тільки для огляду зони, яку не можливо достатньо детально вивчити при наявному розсіяному освітленні.

В ході ведення доглядових дій не рекомендується пересікати небезпечні зони з ввімкнутим ліхтарем, промінь світла точно видасть злочинцеві місцезнаходження групи захоплення. Все, що залишиться злочинцеві, так це відкрити вогонь в напрямку джерела світла.

Переміщення необхідно здійснювати тактично вивіреном кроком, як при нормальному освітленні та діяти максимально приховано. Коли група виходить на перешкоду, яку неможливо розглядіти чітко, тримаючи зброю в готовності до відкриття вогню перший номер включає ліхтар та освітлює перешкоду, оглядає на предмет наявності противника, доповідає командирю групи, вимикає ліхтар та обережно починає рух до наступної точки.

Перед тим як включити ліхтар, необхідно навести зброю в підозрілу зону. Не рекомендується проводити промінем світла по підлозі від себе до зони потенційної небезпеки та в зворотному напрямку.

Якщо при огляді освітлюється кут стіни, то необхідно проводити променем від низу кута в гору та назад. Якщо постійно тримати зброю високо, то можна пропустити деякі важливі ознаки цілі на підлозі, наприклад, носок взуття або навіть самого злочинця, що лежить на підлозі.

При проведенні огляду великої кімнати, можливо обводити приміщення горизонтальним променем, як би заливаючи його світлом. Зробивши одну швидку проводку необхідно переміститися в інше положення та повторити прийом.

Основна відмінність кута від дверей (а також Т-подібного перехрестя коридорів) складається в тому, що у випадку з простим поворотом стінки одна небезпечна зона, тоді як при наявності кімнати або перпендикулярного коридору потенційно небезпечних зон декілька.

Якщо військовослужбовець нашоухується на противника, то треба тримати його в промені світла, бажано направивши прямо йому в обличчя, щоб позбавити можливості що-небудь бачити і адекватно реагувати. Зрозуміло, що якщо він озброєний, а військовослужбовець знаходиться на відкритому місці, не маючи укриття, потрібно стріляти.

Якщо необхідності в негайному відкритті вогню немає, слід поставити супротивника в положення, в якому можливо більш-менш контролювати

його дії. Військовослужбовець повинен наказати підняти руки, лягти обличчям вниз на підлогу тощо.

Постійно тримати злочинця в промені світла. Якщо вимкнути ліхтар і в цей момент він наважиться напасти, знову його виявити військовослужбовець зможе тоді, коли буде вже занадто пізно.

Необхідно пам'ятати про те, що після появи в темряві променю яскравого світла, відбудуться дві речі.

По-перше, військовослужбовець почне гірше бачити в темряві. Якщо він діє за принципом «висвітлив, оглянув, вимкнув і рушив далі», то після виключення ліхтаря очам потрібен якийсь час на те, щоб адаптуватися до сутінків або темряви.

Існує певна техніка, яка полягає в закритті при включенні світла правого ока, яким зазвичай ціляться. Оглядати простір з однаковим успіхом можна будь-яким оком, не обов'язково ведучим. В цьому випадку при виключенні світла ведуче око в якійсь мірі збереже здатність бачити в темряві. Якщо виявлена загроза в процесі сканування території, залишиться тільки відкрити око в момент, коли пістолет опиниться на лінії прямої видимості, – і погляд рефлекторно ляже на мушку.

По – друге, противник, що причаївся поблизу буде повідомлений про присутність групи – і фактор раптовості буде втрачений. Людина, що причаїлась в кімнаті може скористатися для атаки саме цим моментом, а тому при включенні ліхтаря щоразу потрібно бути готовим негайно відкрити вогонь.

Після пострілу в противника не слід негайно вимикати ліхтар, потрібно переконатися в результатах стрільби. Якщо поранення не вивело противника з рівноваги або, гірше того, військовослужбовець промахнувся, слід про це знати. Єдиний спосіб з'ясувати – залишити світло включеним і продовжувати висвітлювати ціль, при тому, що зброя залишається в положення готовності.

Тут виникає потенційна небезпека виявлення групи можливими співниками, проте реальна небезпека – там, куди військовослужбовець тільки що стріляв.

Нагадаємо ще раз, що тактика не рятує від небезпеки, а лише мінімізує її. Залишається вибирати між поганим і дуже поганим. Необхідність переконатися в тому, що загроза нейтралізована, важливіша, ніж бажання скоріше скритися в темряві.

При проведенні спеціальних заходів з виявлення та нейтралізації противника в темноті, робота в групі істотно підвищує шанси на успіх. З появою додаткової кількості зброї незмірно розширюється спектр можливих тактичних рішень.

Військовослужбовці групи повинні діяти спільно, що передбачає:

– злагоджену зачистку потенційно небезпечних зон (чисто візуальну або із застосуванням зброї);

- скоординоване просування до загальної мети;
- оперативну комунікацію, що дозволяє ефективно вирішувати два завдання.

Рішення кожної з перерахованих трьох завдань – що всередині, що поза будівель – при слабкому освітленні значно ускладнюється. У сутінках і темряві загальний рівень обізнаності людини про те, що робиться навколо, різко знижується. Контроль значних просторів в умовах, коли неможливо користуватися нормальним денним зором, вимагає граничного фізичного та емоційного напруження.

Недостатність освітлення впливає і на здатність членів групи спілкуватися один з одним, особливо, коли скритність спільних дій має першочергове значення.

За відсутності приборів нічного бачення (ПНВ) можливість спілкуватися жестами в багатьох випадках відсутня. Для передачі команд і координації дій старші груп можуть фізично направляти напарників в потрібну сторону, а стисненням передпліччя передавати такі прості повідомлення, як «так» або «ні».

Однак транслювати подібним чином більш складні повідомлення досить важко. При статичному положенні групи (наприклад, в засідці) її членів може з'єднувати міцна мотузка, через ривок якої передається сигнал тривоги.

У разі використання рацій вони повинні бути оснащені навушником-вкладишем або активними навушниками (підвищують рівень чутності навколишнього середовища). Кодовані послання можна передавати постукуванням пальцем по мікрофону, наприклад один удар – «так», два удари – «ні».

Можливо, не буде іншого вибору, окрім як спілкуватися голосом, звуки якого можуть видати присутність і місце розташування групи. У разі голосової комунікації, той хто говорить, повинен шепотіти товаришеві прямо у вухо, при тому, що той продовжує контролювати власну зону відповідальності.

Пам'ятайте, що невірно зрозуміла інформація часто гірше, ніж відсутність інформації! Щоб мінімізувати ризик спотвореного сприйняття повідомлення, необхідно виражатися ясно, чітко артикулювати, бути коротким.

З іншого боку, в темряві з'являються свої специфічні канали комунікації. Якщо в групі використовується техніка тактичного освітлення, світло ліхтаря сам по собі може багато що сказати.

За допомогою ліхтаря, з використанням кольорових фільтрів або без них можна передавати закодовані сигнали, проте треба пам'ятати, що в цьому випадку військовослужбовець неминуче виявляє себе. Можливе використання кожною групою фільтрами свого кольору, що дозволить її членам розпізнавати своїх і виявляти противника.

Узгоджене переміщення в напрямку спільної цілі – ще один елемент командної тактики. Для збереження в темряві групи як єдиного організму дистанція між учасниками окремого маневру, в порівнянні з дистанцією при діях вдень, зазвичай скорочується, а в особливих випадках це означає переміщення зі збереженням постійного фізичного контакту між стрілками.

Засоби силового тиску повинні застосовуватися в потрібний час і в потрібному місці, що дозволить впливати на противника з різних напрямків (але без ризику потрапити під вогонь своїх же). В умовах слабкої освітленості застосування тактичного світла повинно бути узгоджено.

Пульсуючий ліхтар. При почерговому використанні ліхтаря членами групи противник буде збитий з пантелику, не зможе визначити ні чисельності групи, ні місця розташування її членів в кожен конкретний момент часу.

Втім, і військовослужбовцям слід бути уважними і представляти становище товаришів, щоб не звернути промінь на них і не видати їх підсвічуванням. Основне правило, що дозволяє уникнути подібних помилок, полягає в тому, що включати ліхтар може тільки той з членів групи, хто знаходиться попереду інших, крім особливих випадків, коли до висвітлення ділянки або цілі підключаються всі.

Проста ілюстрація переваг використання тактичного освітлення при роботі в групі (в даному випадку – в парі) представлена нижче.

При проникненні в будь-яке приміщення першочергова проблема – дверний проїом. Противник розуміє, що військовослужбовцям доведеться перетнути цю зону, а тому точно знає, куди йому цілитися. При достатній фоновій освітленості краще, що можна зробити, це якось відвернути його увагу і як можна швидше минути дверний проїом.

При слабкій освітленості шанси на успішну зачистку приміщення підвищуються застосуванням тактичного освітлення.

По-перше, користуючись променем ручного або підствольного ліхтаря для систематичного сканування значної площі приміщення, не входячи в нього, військовослужбовець оглядає і бере під свій контроль всі ділянки кімнати, які видно поза дверями. Освітлювальні прилади необхідно застосовувати так, щоб для того хто знаходиться в приміщенні поява і рух світла представлялися хаотичними.

В результаті такої зачистки єдиною недослідженою ділянкою приміщення (рис. 5.1.7.) – залишиться «мертва зона» уздовж стіни, що примикає до дверей.

У якийсь момент старший групи ще раз перевіряє наявність безперешкодного (в сенсі відсутності фізичних перешкод) проходу всередину, проводячи променем по підлозі від дверей у глибину кімнати (рис. 5.1.8).

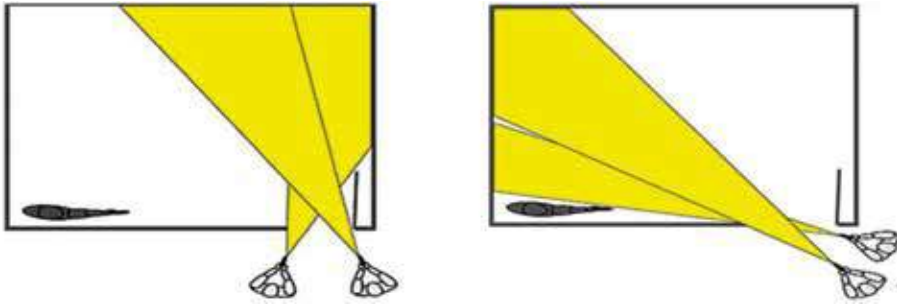

Рис. 5.1.7. – використання ліхтаря в дверному проїзмі

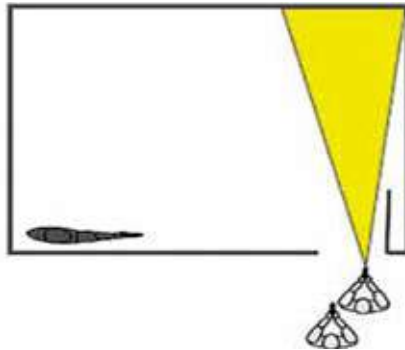

Рис. 5.1.8. – Перевірка проходу на наявність перешкод

Безпосередньо перед проникненням світло гаситься, після чого перший номер в темряві проникає в кімнату (рис. 5.1.9).

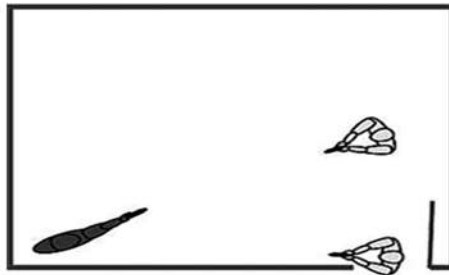

Рис. 5.1.9 – проникнення «першого» в кімнату

Другий номер тут же слід за ним і після перетину отвору направляє промінь на неперевірений кут приміщення. Тепер і перший номер може скористатися ліхтарем для більш ретельної зачистки кімнати (рис. 5.1.10).

Щоб зрозуміти, як працює дана тактика, поглянемо на неї очима противника. Злочинець, як правило, втискається в стіну поблизу кута, що знаходиться в мертвій зоні, розташованій практично в одній площині з площиною дверного отвору. Його зброя направлена на двері, і він готовий відкрити вогонь по всякому, хто спробує проникнути в кімнату (пам'ятаєте, що інший простір кімнати нами вже зачищено через двері).

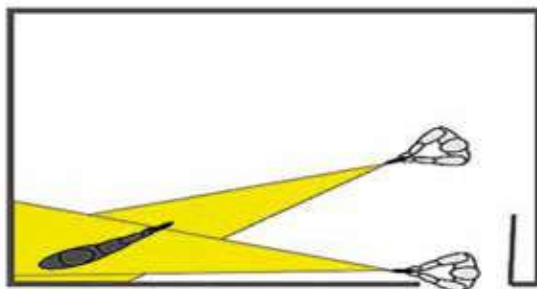

Рис. 5.1.10 – Використання ліхтаря в середині приміщення

Якщо військовослужбовці скористаються описаною вище технікою динамічного проникнення в приміщення, противник швидше за все помітить силует першого, що стрімко рухається (рис. 5.1.11.). Максимум, що він зможе зробити в темряві, це спробувати вразити ледь помічену рухому мішень. Як би там не було, а другий номер групи повинен встигнути навести на противника зброю (і ліхтар) до того, як той відкриє вогонь. Гарантій, що йому вдасться це зробити, немає ніяких, проте шансів у членів групи більше, ніж при хороших умовах освітлення.

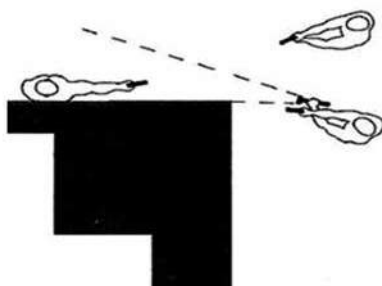

Рис. 5.1.11 – Огляд кута «двійкою»

Огляд кута. Військовослужбовець висвітлює зону, що оглядається, а його напарник зачищає небезпечний простір. Поза світлового конуса весь той час, поки включений ліхтар, військовослужбовець непомітний для злочинця.

Стіна світла. Інша тактика використання світла полягає в створенні частиною групи «стіни світла», під прикриттям якої інші можуть маневрувати, залишаючись невидимими для противника. При достатній інтенсивності тактичного світла, тобто при роботі декількох ручних або бойових ліхтарів, або більшого за розміром прожектора (прожекторів), можна позбавити противника здатності бачити не тільки тих, хто переміщається позаду джерел світла, а й тих, хто знаходиться попереду і нижче джерела світла.

Так як промінь має форму конуса, тримати ліхтарі слід досить високо і при наявності укриття світлити через нього. Члени групи, що знаходяться перед джерелами світла, повинні переміщуватись пригнувшись, можливо

навіть перепозанням або навприсядки, щоб залишатися поза світлового потоку. З'ясувати точні межі безпечної зони під променями світла слід заздалегідь в процесі тренувань.

Вибір на користь пульсуючого режиму роботи ліхтарем, зведення «стіни світла» або якоїсь комбінації цих двох технік буде визначатися умовами конкретної ситуації, в тому числі чисельністю групи і характеристиками наявного обладнання.

Ще одною безперечною перевагою командних дій в умовах слабкої освітленості є підвищений ступінь відповідальності, яку відчуває кожен член групи. У темряві для людини характерний загальний стан тривоги і занепокоєння. Свідомість того, що ти не один, в значній мірі допомагає впоратися з відчуттям дискомфорту.

Особливості організації та проведення затримання озброєних злочинців та звільненню заручників, яких захопили терористи в будівлі.

Поліцейська операція – сукупність узгоджених і взаємопов'язаних метою, завданнями, місцем та часом проведення дій, пошукових, превентивних заходів та поліцейських заходів примусу, які проводяться органами (підрозділами) поліції самостійно або у взаємодії з військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України, та за необхідності, із залученням інших військових формувань та правоохоронних органів, спрямованих на встановлення місця перебування осіб, які втекли з під-варти, конвою, а також озброєних осіб, які погрожують застосуванням зброї та/або інших предметів або її застосовують, та інших осіб, протиправні дії яких загрожують життю і здоров'ю людей та/або поліцейського, військовослужбовця. Національної гвардії України, затримання або знешкодження таких осіб та осіб, які чинять збройний опір, та для звільнення заручників;

Спеціальна поліцейська операція – складова поліцейської операції «Грім», яка проводиться підрозділами поліції особливого призначення «Корпусу оперативно-раптової дії» (далі – підрозділи «КОРД»), у виключних випадках підрозділами (загонами) спеціального призначення Національної гвардії України із застосуванням превентивних поліцейських заходів і поліцейських заходів примусу та спеціальної тактики з метою затримання, знешкодження осіб, які чинять збройний опір, намагаються втекти з-під варти, конвою, а також озброєних осіб, які погрожують застосуванням зброї та/або інших предметів або її застосовують, та інших осіб, протиправні дії яких загрожують життю і здоров'ю людей та/або поліцейського, військовослужбовця Національної гвардії України та для звільнення заручників, коли місце їх знаходження встановлено.

Порядок дій штурмової групи під час штурму приміщення способом «Швидке заповнення».

Особливості. Цей варіант застосовується у тому випадку, коли опір з боку затримуваних осіб маловірогідний, крім того, необхідно якнайшвидше узяти під контроль усе приміщення і людей, що знаходяться в ньому

(коли відсутня або є мінімальна інформація про злочинців, наявність у них зброї, кількість сторонніх осіб, заручників).

Цей метод дозволяє при детальному відпрацюванні в гранично короткий проміжок часу проводити спеціальні заходи.

Перед початком проведення операції, старший групи захоплення зобов'язаний уточнити обстановку, що складається, провести рекогносцировку і розвідку (за наявності часу), прийняти рішення на проведення операції у вигляді постановки конкретного завдання кожному військовослужбовцю. А саме: побудова бойового порядку:

- №1 – очолює бойовий порядок;
- №2 – напарник першого бійця;
- №3 – що прикриває;
- №4 – командир групи;
- №5 – що прикриває;
- №6 – що замикає групу;
- №7, №8 – відповідальні за відкривання дверей (вони ж є контролюючими вхідні двері і коридор);
- об'єкт (приміщення);
- якими силами;
- з яким завданням;
- порядок застосування зброї і дотримання заходів безпеки;
- порядок дій після виконання завдання;
- місце збору;
- основні сигнали і порядок користування радіозв'язком;
- своє місце і місце заступника.

У першу пару призначаються найбільш підготовлені і досвідчені військовослужбовці підрозділу. У складі другої пари, як правило, йде старший групи захоплення. Озброєння бійців залежить від конкретно поставленого завдання.

Завдання підрозділу – швидкими, рішучими діями в короткий проміжок часу, взяти під контроль все приміщення і людей, що знаходяться в ньому. Після цього група підтримки і оперативні працівники роблять детальний огляд, пошук тайників і речових доказів, допит затриманих і інші необхідні заходи.

Група захоплення займає початкове положення у безпосередній близькості від вхідних дверей в приміщення. Військовослужбовець групи забезпечення відкриває (вибиває) двері і відступає під прикриття стіни. Після команди «Штурм», перша пара просувається в дальню кімнату, знешкоджує злочинця і контролює обстановку. Основна команда: «Не рухатися, руки за голову, лицем до стіни».

Інші пари входять в приміщення за першою і виконують аналогічні дії, тим самим, контролюючи це приміщення повністю. За рішенням старшого від підрозділу, в «двійках», військовослужбовці можуть використати

броньований щит. З моменту входу групи в приміщення і до моменту подання команди старшим, на входних дверях знаходиться військовослужбовець, який обмежує прохід в приміщення усіх осіб без виключення щоб уникнути нещасних випадків і внесення плутанини своїми діями в роботу підрозділу. Після команди старшого групи захоплення: «Чисто, приміщення під контролем», оперативні працівники пропускаються в приміщення для виконання своєї роботи. Вихід здійснюється по команді «Відхід» і нумерації пар. Наприклад: «Відхід: 2-а пара, 1-а пара, 3-а пара». Як правило, першою йде пара, що знаходиться далі за усіх у глибині приміщення, а останньою пара, що знаходиться ближче за усіх до виходу.

У разі виведення затриманих, старший групи гучним голосом подає команду: «Увага, виводимо через входні двері!» Команда потрібна для концентрації уваги усього особового складу і готовності груп підтримки, прийняти затриманих.

Група захоплення в початковому положенні біля дверей. Військовослужбовці групи забезпечення вибивають двері, відходять убік, пропускаючи групу захоплення, і знаходяться на контролі входних дверей і прилеглої території.

Військовослужбовці 1-ої пари захоплення вриваються в приміщення і рухаються до наступних дверей. Уся група захоплення рухається за ними.

Військовослужбовці 1-ої пари контролюють затриманих в кімнаті, інші військовослужбовці групи захоплення просуються до наступної кімнати (рисунку 5.1.12.).

І так, до повного встановлення контролю над усім приміщенням і громадянами, що знаходяться в ньому. Після встановлення контролю над приміщенням всередину входять військовослужбовці групи забезпечення і оперативні працівники.

За рішенням керівника операції, група захоплення може покинути це приміщення. У разі, при пересуванні групи в приміщенні з кімнати до кімнати, зустрічається незнайомий, 1-а пара нейтралізує його, тобто працює над його затриманням: «Не рухатися, руки за голову, лицем до стіни!». Інші військовослужбовці групи захоплення, не відволікаючись на зміну обстановки, продовжують рух до наступної кімнати. Якщо в приміщенні все-таки є заручник, то необхідно вжити заходів після входу в приміщення на його звільнення і «відокремлення» від злочинців.

Порядок дій штурмової групи під час проведення «Динамічного штурму» приміщення.

Особливості. Цей варіант застосовується, як правило, коли існує ймовірність зустріти активний озброєний опір з боку противника, що знаходиться в приміщенні, в кімнаті можуть знаходитися жінки, хворі. Підрозділ навчений, має досвід бойових дій, морально-психологічна підготовка на високому рівні.

Для забезпечення несподіваності і нестримності дій групи захоплення, військовослужбовці групи забезпечення повинні мати оснащення для швидкого відкривання (пророблення) проходів в приміщенні.

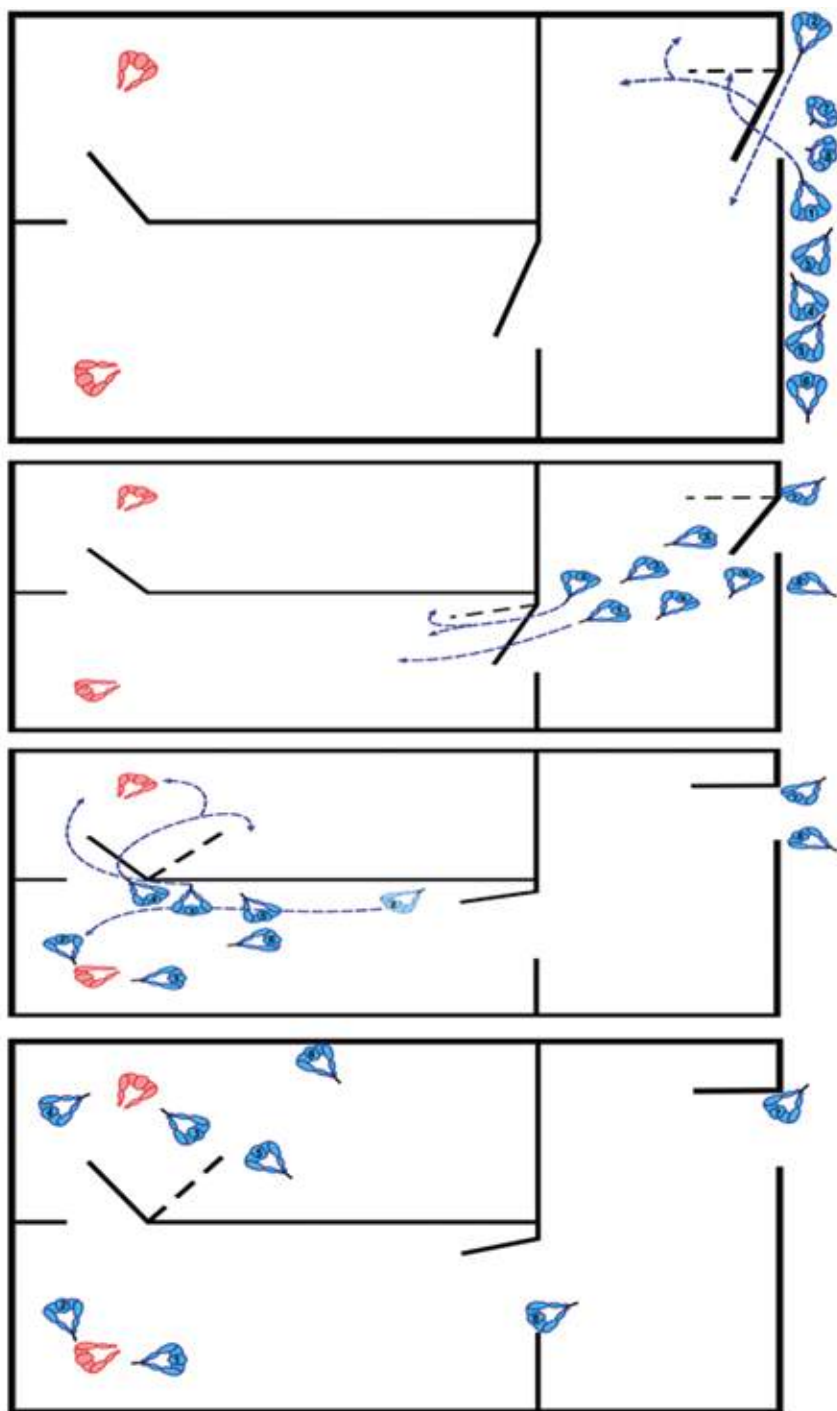

Рис. 5.1.12 – Варіант захоплення приміщення

З початком операції доцільно використати спеціальні засоби, що чинять шоківу дію на противника. Група захоплення (військовослужбовці №№: 1,

2, 3, 4, 5, 6) займає початкове положення у безпосередній близькості від входу в приміщення. Військовослужбовці групи забезпечення відкривають (вибивають) двері і відступають під прикриття стіни, (вони ж виконують роль групи підтримки тих, що штурмують і контролюють двері і коридору), після чого в приміщення негайно закидаються засоби, що чинять шокуючу дію. Після вибуху, військовослужбовці 1-ої пари негайно вриваються в приміщення, використовуючи спосіб «гачком» або «хрест на хрест», рухаючись уздовж стін, беруть під контроль першу кімнату і усіх, людей, що знаходяться в ній. Коли обстановка в першій кімнаті виявиться під контролем, старший в 1-ій парі голосом подає сигнал «Чисто, чисто, вперед»!, повідомляючи 2-у і 3-ю пару, що ті вільно можуть рухатися через цю кімнату до наступних дверей. Тепер завдання 2-ої пари узяти під контроль другу кімнату, проводячи аналогічні дії 1-ої пари. Коли приміщення 2-ої пари буде під контролем і старший 2-ої пари подасть команду «Чисто, чисто, вперед»!, 3-я пара висувається до наступних дверей. Усі кімнати приміщення беруться під контроль таким же порядком черговими парами із складу групи захоплення.

Виконання прийому:

Початок штурму (вибивання дверей, закидання світлозвукових гранат).

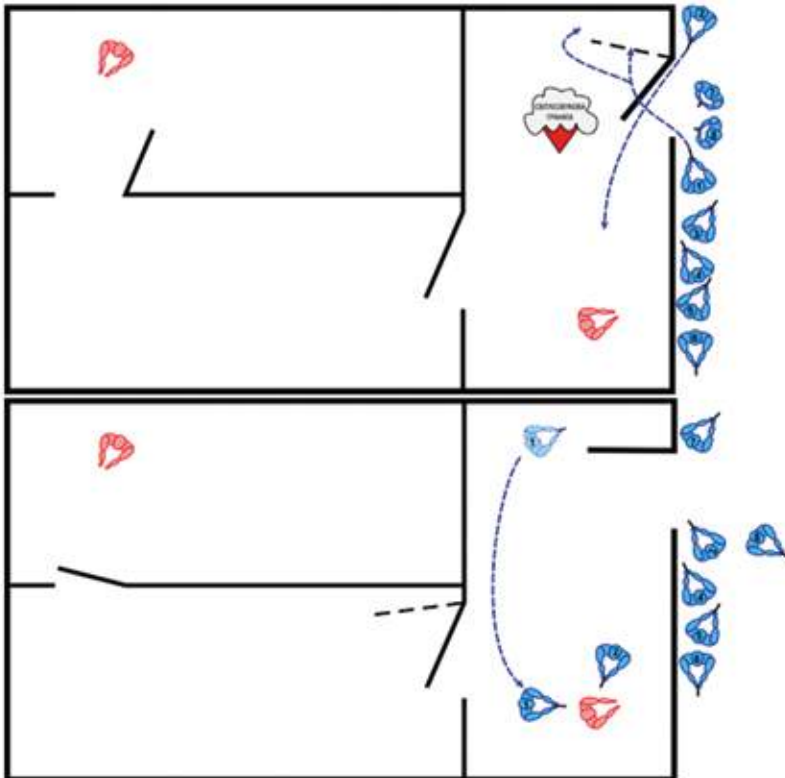

Рис. 5.1.13 – Крок 1, крок 2 штурму приміщення

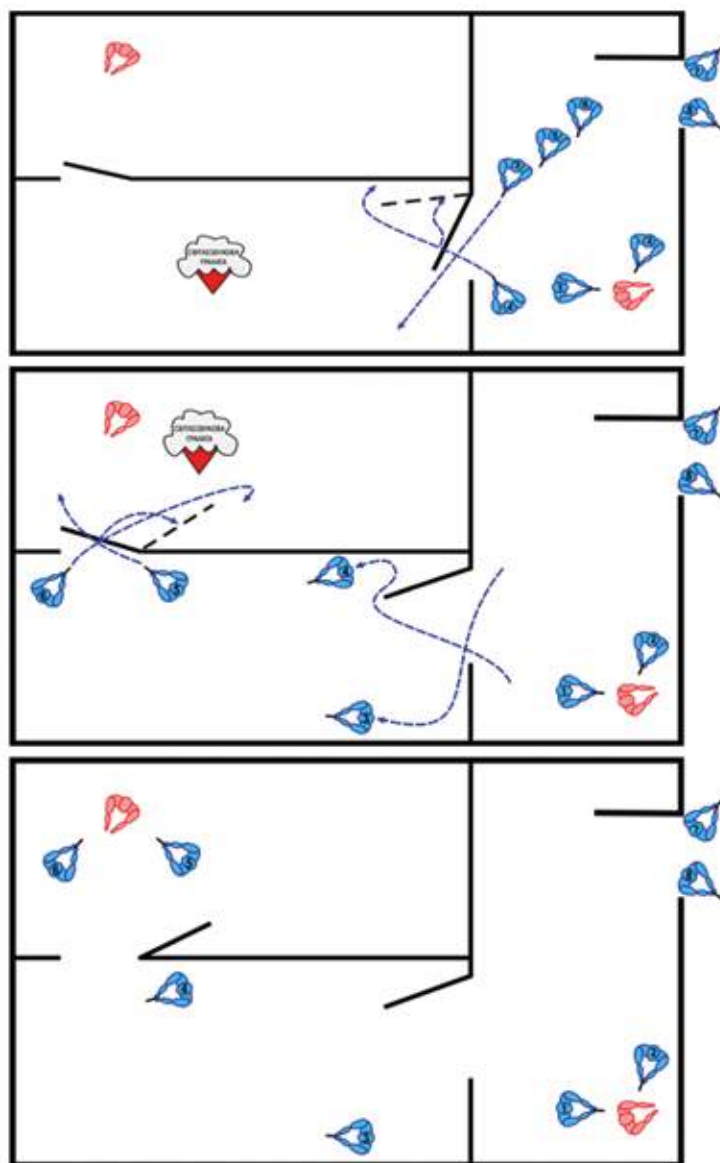

Рис. 5.1.13 – Крок 3, крок 4, крок 5 штурму приміщення

Військовослужбовці 1-ої пари вриваються в приміщення після вибуху, нейтралізують противника, що знаходиться в ньому, і беруть під свій контроль кожен сектор.

Після отримання сигналу «Чисто, чисто, вперед!»!, 2-а (військовослужбовці №3, №4) і 3-я (військовослужбовці №5, №6) пара висувається до входу наступної кімнати.

Після кидка світлозвукової гранати і вибуху, військовослужбовці 2-ої пари беруть під контроль другу кімнату, подають сигнал «Чисто, вперед!»! військовослужбовці 3-ої пари висуваються до наступних дверей.

Військовослужбовці 3-ої пари, висунувшись до наступної кімнати, знешкоджують виявленого противника і контролюють обстановку кожен у своєму секторі.

У приміщенні між парами має бути, окрім радіозв'язку, візуальний контроль один одного, тому доцільно одному військовослужбовцю займати позицію біля дверей кімнат.

Ні в якому разі не збивайтеся в купу. Тримайте встановлені інтервали. Не розслабляйтеся до кінця операції. Пам'ятайте, що усі біди відбуваються, як правило, у кінці операції, коли, здавалося, все вже позаду. Виконуйте кожен своє завдання, не бігайте дивитися, де цікавіше, не лізьте зі своєю допомогою без команди старшого підрозділу, до іншої кімнати або на інший поверх. Не розмовляйте із затриманими «по душах» – жалість – поганий порадак. Пам'ятайте про дисципліну, вогневу і службову – це допоможе уникнути втрат.

Порядок дій штурмової групи під час проведення «Послідовного штурму» приміщення.

Особливості. Головна відмінність від динамічного штурму – в кімнаті знаходиться тільки противник, готовий чинити озброєний опір. Варіант менш стрімкий, проте набагато безпечніший, і найбільш підходить для груп, що мають недостатній досвід в проведенні подібних операцій.

Військовослужбовці №1, №2 займають вихідні позиції біля вхідних дверей, ховаючись за стінами. Після того, коли пророблять прохід, вони ведуть вогонь із-за укриття по противникові, що чинить опір, виявлених у своїх секторах, знищуючи або видавляють їх до іншої кімнати. Вхід пари в приміщення тільки після кидка гранати і її вибуху. Після того, як противник знешкоджений, 1-а пара проникає до кімнати і контролює обстановку у своїх секторах. Після команди: «Чисто, вперед»!, 2-а і 3-а пара рухається до дверей другої кімнати, тепер 2-а пара працює в другій кімнаті, повторюючи вище вказані дії 1-ої пари. 3-а пара повторює усі дії 1-ої і 2-ої пари. Необхідно пам'ятати, кожна пара має бути готова по команді командира надати допомогу попередній парі.

Чому робиться акцент на роботу пари? Згадайте, яка плутанина виникає у момент вогневого контакту, як важко управляти підрозділом, а іноді і неможливо це зробити. В кімнаті, враховуючи щільність вогню, може діяти тільки обмежена кількість військовослужбовців, щоб, в першу чергу, не перестріляти один одного, не зачепити рикошетом від стін, не потрапити під осколки гранат. Тому перевага віддається ? пара на кімнату!

Не вдавайтеся до практики посилати вперед одного і того ж військовослужбовця, пам'ятаєте про те, що кожен повинен отримувати свою порцію адреналіну. Бережіть психіку своїх людей. Не забувайте, що командир ніколи не ходить перший, його місце в середині бойових порядків, або ж в місці, зручному для керівника підрозділу. Це не питання хто крутіший або сміливіший, це питання розуму, необхідності і відповідальності. Хороший командир воює своїм підрозділом, поганий командир воює сам.

Не забувайте про те, що наш злочинець підготовлений вкрай серйозно, тому не повинно бути «шапкозакидування» – ми прийдемо, і усі здадуться. Тому намагайтеся використати усі сили і засоби, увесь технічний арсенал свого підрозділу і наданих йому засобів, обов'язково враховуйте морально-психологічний стан своїх військовослужбовців, їх реальну міру навченості.

Запропоновані варіанти штурму – це лише «скелет» дій Вашого підрозділу. Тільки постійне тренування у складі групи, взаємозаміна у бойових порядках, контроль один одного, розуміння свого маневру і дій усієї групи, імпровізація, ініціатива – постійний рух вперед, пошук і новаторство, допоможе підготувати Ваш підрозділ до зустрічі з сильним і підступним противником.

Дуже важливий момент при проведенні штурму – це потужні відволікаючі дії. Деякі підрозділи спеціального призначення із-за слабкого забезпечення застосовують 1-2 сильні вибухи, вважаючи, що цього вистачає для того, щоб відвернути увагу терористів. Давайте згадаємо, що через війни, «гарячі точки» пройшла майже половина чоловічого населення нашої країни, так що у момент першого вибуху цей громадянин відволікається рівно настільки, скільки треба пролетіти осколком, тобто на 1 секунду, у момент другого вибуху ще на 1 секунду. (Звичайно, якщо потрапиш під вибух, то всі їх упіймаєш, але, проте, – Спрацює інстинкт війни – вибух, – пригнися, впади). Тому необхідно саме приголомшити, шокувати, змусити діяти на рівні інстинкту самозбереження – тоді успіх вже буде на 50%. Сапери, які не уміють робити вибухи і обмежуються «дешевою імітацією», ставлять під загрозу зриву виконання завдання, оскільки згадуючи «людський чинник», військовослужбовці повинні окрім особистої відваги і мужності, отримати ще технічну підтримку.

5.2. Особливості здійснення блокування населеного пункту шляхом виставлення блокпостів під час проведення спеціальної операції

Загальні положення з організації та проведення блокування населеного пункту шляхом виставлення блокпостів.

Блокпост – це обладнане в інженерному відношенні місце або ділянка місцевості, на якій виконує службово-бойові завдання підрозділ, призначений для безперервного контролю за рухом транспорту і людей на дорогах, в'їздах (виїздах) до населених пунктів, станціях, портах під час блокування (ізоляції) району надзвичайного стану, району проведення спеціальної операції, району бойових дій, здатний самостійно тримати кругову оборону.

Основними завданнями блокпоста є:

- ведення розвідки (шляхом спостереження, опитування місцевих жителів, тощо);
- перевірка транспорту, що рухається через блокпост, на наявність заборонених предметів та речовин (зброя, боєприпаси, вибухівка, наркотичні засоби тощо);

- перевірка людей, що рухаються через блокпост (наявність документів, заборонених предметів та речовин, зброї, вибухівки тощо);
- тимчасове обмеження (заборона) руху транспорту та людей.

Правовою основою обладнання блокпоста та несення служби на ньому є Закон України «Про правовий режим воєнного стану», «Про правовий режим надзвичайного стану», «Про боротьбу з тероризмом», «Про Національну гвардію України».

Блокпости розділяються на два види постійні та тимчасові.

Постійні блокпости розміщуються на дорогах або на основних шляхах, зазвичай на перетині доріг або на в'їзді в контрольований район. Такий блокпост обслуговується цілодобово і особовий склад на них перебуває постійно.

Тимчасовий блокпост може бути виставлений пішим або моторизованим патрулем. Вони встановлюються на короткий проміжок часу і їх дислокація на дорогах носить тимчасовий характер. Місцезнаходження поста обирається в залежності від обставин оперативної обстановки. Тимчасовий блокпост встановлюється таким чином щоб неможливо було об'їхати, наприклад, біля залізничного переїзду, поблизу ділянки дороги з високими укосами, глибокими кюветами і в інших місцях, де машини не зможуть розвернутися або уїхати в сторону. Місцевість навколо поста повинна бути відкрита для кругового обстрілу і добре проглядатися.

Для несення служби на блокпосту призначається підрозділ від взводу (групи) і більше, який може бути посилений озброєнням, бойовою технікою, підрозділами Збройних Сил України тощо.

Чисельність особового складу, що залучається до несення служби на блокпосту, визначається старшим начальником, з урахуванням обстановки, що склалась у районі виконання завдань, обсягів службово-бойових завдань, та здатності підрозділу самостійно тримати кругову оборону.

За рішенням старшого керівника старшим на блокпосту призначається офіцер, йому підпорядковується весь особовий склад (у тому числі з інших структур, представники яких задіяні до несення служби). На нього покладається відповідальність за успішне виконання завдань, дотримання законності особовим складом під час несення служби, а також дотримання ними заходів особистої безпеки.

Особовий склад, що несе службу на блокпосту, має право застосовувати відповідно до чинного законодавства України зброю та спеціальні засоби.

Обов'язки старшого блокпоста:

- організувати несення служби на блокпосту (порядок бойового чергування, черговість і порядок відпочинку) організувати систему зв'язку на блокпосту; забезпечувати організацію охорони та оборони блокпоста;
- здійснювати виконання заходів всебічного забезпечення (організуються відповідними посадовими особами військової частини);

– організувати взаємодію із сусідніми підрозділами, іншими структурами (медичними закладами, Державною службою з надзвичайних ситуацій, Державною прикордонною службою України тощо) та органами місцевого самоврядування.

Особовий склад блокпоста зобов'язаний:

– перебувати в постійній бойовій готовності, дотримуватися встановленого порядку бойового чергування, черговості і порядку відпочинку, заходів маскування;

– здійснювати огляд автомобілів, перевірку документів і особистих речей людей, вилучати заборонені речі і речовини, зброю, вибухівку, затримувати порушників та передавати їх працівникам МВС та СБУ;

– бути ввічливими і коректними по відношенню до громадян при здійсненні огляду автомобілів, перевірки документів та особистих речей;

– постійно тримати засоби зв'язку в робочому стані, вести перемови за допомогою таблиць сигналів прихованого управління військами;

– дотримуватись заходів особистої безпеки.

Місце обладнання поста визначається обставинами, що склалися залежно від оперативної обстановки. Воно вибирається так, щоб пост неможливо було об'їхати, наприклад, біля залізничного переїзду, поблизу ділянки дороги з високими схилами, глибокими кюветами тощо.

Перед зайняттям позицій, обов'язкове проведення розвідки території, перевірка місцевості на наявність замаскованих вибухових пристроїв та відсутність ворожих засідок. Місцевість навколо поста повинна бути відкрита для кругового обстрілу і добре проглядатися.

Блокпост обладнується в інженерному відношенні (використовуючи бетонні блоки, мішки з піском, колючі дроти тощо), засобами примусової зупинки автотранспорту, посилюється бронетехнікою.

Командири підрозділів повинні творчо підходити до обладнання блокпоста.

Блокпост обладнується:

– позиціями для особового складу, бронетехніки і вогневих засобів;

– бетонними блоками (забезпечуються органами місцевого самоврядування), які повинні бути розміщені на кожному напрямку руху по дорозі;

– постами службових собак;

– колючим або звитим спіраллю дротом, який повинен захищати блокпост з усіх боків. Висота дротяного загородження не повинна перевищувати рівня спостереження;

– має бути передбачений великий важкий пересувний бар'єр або шлагбаум, що дозволить швидко та надійно заблокувати рух (за потреби передбачається встановлення мінних шлагбаумів);

– місцем обшуку машин (підвищені площини або рів для огляду), місцем обшуку людей, місцем відпочинку для особового складу тощо;

– по периметру, на підступах до блокпоста, встановлюються сигнальні міни;

– по обидва боки від дороги при під'їзді до поста за 300 – 150 м встановлюються інформаційно-вказівні знаки, знаки обмеження швидкості руху і за 100 – 50 м знак зупинки;

– для зупинки транспорту повинні бути передбачені спеціальні засоби для примусової зупинки транспорту й виступи дорожнього покриття, створені для обмеження швидкості;

– на підступах до блокпоста видаляється рослинність, яка заважає огляду;

– у нічний час місце огляду автотранспорту має освітлюватися. Для зупинки автотранспорту в нічний час військовослужбовці забезпечуються жезлами, що світяться (ліхтариками). Освітлювальні прилади не повинні засліплювати особовий склад;

– позиції для БМП, БТР повинні обладнуватись з використанням рельєфу місцевості з використанням маскування відповідно до вимог Бойового статуту Сухопутних військ Збройних Сил України;

– для укриття особового складу обладнуються бункери, бліндажі або перекриті щілини.

Обладнання часткового прикриття позиції для БМД (БМП, БТР) дрові сітки (паркани з ланцюгових ланок) повинні знаходитися на відстані 15-20 м перед позицією БМД (БМП, БТР), щоб запобігти нападу гранатометників на БМД (БМП, БТР) з відстані поразки позиція повинна бути організована тактично грамотно.

Під час спорудження бункера необхідно враховувати:

– бункер повинен знаходитися на відстані не менше 15-30 метрів від дороги;

– стіни бункера повинні бути куленепробивними (до 12,7 мм) амбразури повинні забезпечувати кругову оборону;

– вхід в бункер повинен бути виконаний у вигляді кругового коридору, щоб захищати від ручних гранат на всіх амбразурах і отворах повинні бути передбачені дротяні огорожі для захисту від ручних гранат.

Для організації виконання завдань, покладених на особовий склад, що несе службу на блокпосту, штабом військової частини (або в підрозділі) розробляються документи, які видаються старшому блокпоста безпосередньо перед виконанням завдань.

Для кожного блокпоста штабом (або в підрозділі) розробляються такі документи:

– схеми (карти) місцевості у якій розташовується блокпост та карта району виконання завдань;

– витяги з радіоданих;

– витяг з таблиці позивних посадових осіб;

– витяг з таблиці сигналів прихованого управління військами;

– телефонний довідник з номерами взаємодіючих органів та посадових осіб;

- журнал контролю за переміщенням транспортних засобів блокпосту;
- журнал контролю за переміщенням громадян;
- інструкція особовому складу блокпосту щодо дій по ступеням бойової готовності;
- інструкція особовому складу щодо дій на блокпосту;
- робочий зошит блокпосту.

Перелік документів, які особисто відпрацьовуються старшим блокпоста в районі виконання завдання:

- схема охорони та оборони блокпоста, яка складається командиром підрозділу на блокпосту;
- бойовий наказ на виконання завдання;
- графік несення служби особового складу блокпоста;
- бойовий розрахунок.

Схема охорони та оборони блокпоста (рисунку 5.2.1), яка складається старшим блокпосту та повинна відображати:

- місцевість навколо блокпоста на зорову видимість у всі напрямки;
- основні орієнтири, які добре видно на місцевості в день та в ночі, підписуються орієнтири по колу починаючи від напрямку на північ та вказується відстані до них;
- контрольно-перепускні пункти;
- інженерні засоби охорони (місця розташування сигнальних мін, колючий дріт, бетонні блоки);
- позиції підрозділу;
- вогневі позиції бойових машин піхоти (бронетранспортерів), танків, вогневих засобів які є в підрозділі (основні та запасні);
- сектори ведення вогню (основний та запасний) для кожного вогневого засобу з основної та запасної позицій;
- ходи сполучень;
- місця укриття та відпочинку особового складу;
- відхоже місце;
- місця розташування секретів;
- командно-спостережний пункт та інше.

Рис. 5.2.1 – Схема охорони та оборони блокпосту (варіант)

Графік несення служби особового складу блокпоста (рис. 5.2.2).

Графік
несення служби о/с блокпоста № _____ НГУ (варіант)

№	В'яз, призначення та класифікація	Години																														
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
1																																
2		О	О	О	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В	О	О	О	О	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В								
3		О	О	О	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В	О	О	О	О	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В								
4		О	О	О	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В	О	О	О	О	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В								
5		О	О	О	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В	О	О	О	О	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В								
6		П	П	П	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В	П	П	П	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В									
7		Ч	Ч	Ч	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В	Ч	Ч	Ч	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В									
8		Ч	Ч	Ч	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В	Ч	Ч	Ч	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В									
9		Ч	Ч	Ч	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В	Ч	Ч	Ч	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В									
10		Ч	Ч	Ч	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В	Ч	Ч	Ч	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В									
11		Ч	Ч	Ч	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В	Ч	Ч	Ч	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В									
12		В	В	В	О	О	О	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В	О	О	О	Р	Р	Р	Р										
13		В	В	В	О	О	О	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В	О	О	О	Р	Р	Р	Р										
14		В	В	В	О	О	О	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В	О	О	О	Р	Р	Р	Р										
15		В	В	В	О	О	О	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В	О	О	О	Р	Р	Р	Р										
16		В	В	В	П	П	П	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В	П	П	П	Р	Р	Р	Р										
17		В	В	В	П	П	П	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В	П	П	П	Р	Р	Р	Р										
18		В	В	В	Ч	Ч	Ч	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В	Ч	Ч	Ч	Р	Р	Р	Р										
19		В	В	В	Ч	Ч	Ч	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В	Ч	Ч	Ч	Р	Р	Р	Р										
20		В	В	В	Ч	Ч	Ч	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В	Ч	Ч	Ч	Р	Р	Р	Р										
21		В	В	В	Ч	Ч	Ч	Р	Р	Р	Р	В	В	В	В	Ч	Ч	Ч	Р	Р	Р	Р										
22		Р	Р	Р	В	В	В	О	О	О	Р	Р	Р	Р	В	В	В	О	О	О												
23		Р	Р	Р	В	В	В	О	О	О	Р	Р	Р	Р	В	В	В	О	О	О												
24		Р	Р	Р	В	В	В	О	О	О	Р	Р	Р	Р	В	В	В	О	О	О												
25		Р	Р	Р	В	В	В	П	П	П	Р	Р	Р	Р	В	В	В	П	П	П												
26		Р	Р	Р	В	В	В	П	П	П	Р	Р	Р	Р	В	В	В	П	П	П												
27		Р	Р	Р	В	В	В	Ч	Ч	Ч	Р	Р	Р	Р	В	В	В	Ч	Ч	Ч												
28		Р	Р	Р	В	В	В	Ч	Ч	Ч	Р	Р	Р	Р	В	В	В	Ч	Ч	Ч												
29		Р	Р	Р	В	В	В	Ч	Ч	Ч	Р	Р	Р	Р	В	В	В	Ч	Ч	Ч												
30		Р	Р	Р	В	В	В	Ч	Ч	Ч	Р	Р	Р	Р	В	В	В	Ч	Ч	Ч												

Умовні позначення:
 «О» - Група огляду; «П» - Група прикриття; «Р» - Резерв; «Ч» - Черговий
 вогневої зброї; «В» - відпочинок.

Начальник блокпоста № _____

Рис. 5.2.2. – Графік несення служби особового складу блокпоста (варіант)

У бойовому наказі на несення служби на блокпосту обов'язково вказується:

у першому пункті – короткі висновки з оцінювання противника;

у другому пункті – завдання взаємодіючих підрозділів, заходи які виконують силами і засобами старшого командира (начальника) на напрямку дій окремого загону СпП;

у третьому пункті – бобове завдання окремому загону СпП та замисел дій;

у четвертому пункті – після слова «наказую» ставляться бойові завдання групам СпП;

у п'ятому пункті – порядок застосування зброї, бойової техніки, інженерно-технічних та спеціальних засобів, службових собак, заходи безпеки;

у шостому пункті – місце і час розгортання командно-спостережного пункту та напрямок його переміщення, порядок передачі управління у випадку виходу з ладу командно-спостережного пункту окремого загону СпП;

у сьомому пункті – час готовності до початку виконання завдання та порядок доповіді замислу (способу дій);

у восьмому пункті – завдання з кожного виду забезпечення, порядок і терміни їх виконання, а також сили і засоби, які залучаються. У разі потреби можуть вказуватися й інші дані.

Бойовий розрахунок (рис. 5.2.3) складається старшим блокпоста з урахуванням особливостей виконання поставлених завдань та відповідно до груп бойового порядку. Для кожної з груп бойового порядку старшим блокпоста складається алгоритм дій за певною ввідною.

б) групи прикриття:

- вести спостереження за групою огляду та громадянами, які знаходяться на блокпосту;
- у разі непокори громадян та виявлення заборонених предметів надавати допомогу групі огляду;
- при прориві транспортних засобів та нападі на блокпост діяти згідно з бойовим розрахунком.

в) чергових вогневих засобів:

- знаходитись в постійній готовності до відбиття нападу на блокпост;
- надавати вогневу допомогу групі огляду та групі прикриття у разі ускладнення обстановки.

Для цього можуть обладнуватися вогневі точки на підвищених місцях, що забезпечує краще спостереження.

Кожен військовослужбовець повинен займати позицію так, щоб не знаходитись на лінії вогню та не перешкоджати діям інших військовослужбовців.

г) резерву: вирішувати раптово виникаючих завдання.

Резерв діє під керівництвом старшого блокпоста. Із складу резерву можуть призначатися військовослужбовці для охорони затриманих осіб та транспорту.

З метою несення служби на блокпосту як мінімум виділяється:

а) для здійснення пропускнуго режиму:

- шлагбаум № 1 (лівий) – двоє військовослужбовців;
- шлагбаум № 2 (правий) – двоє військовослужбовців;
- зона огляду № 1 (ліва) – двоє військовослужбовців;
- зона огляду № 2 (права) – двоє військовослужбовців.

Разом: вісім військовослужбовців.

б) для чергових вогневих засобів:

- навідник-оператор, механік-водій, командир БМП – три військовослужбовців;
- стрільці – п'ять військовослужбовців.

Разом: вісім військовослужбовців.

в) відпочиваюча зміна – вісім військовослужбовців.

г) резерв – чотири військовослужбовці.

При такій організації служби, блокпост здатний здійснювати огляд цілодобово. Зони огляду, шлагбаум, прилегла територія контролюється черговими вогневими засобами.

При під'їзді (підході) до блокпоста автомобіля старший групи огляду зупиняє автомобіль та звертається до водія і пасажирів: «Добрий день, сержант Петренко. Блокпост. Прошу пред'явити документи і машину до огляду. Водію і пасажирам вийти з машини».

Зупинившись, водій повинен заглушити двигун, вийти із авто і пред'явити документи, що посвідчують особу, посвідчення водія і документи на ав-

томобіль, а також залежно від установленого порядку, перепустку на право проїзду в район (з району) блокування,

Після перевірки документів старший групи огляду вимагає від водія відкрити капот, багажник. Пасажири виходять і розташовуються в 10-15 м від машини. За команду старшого особовий склад оглядає машину, а старший уважно спостерігає за діями водія і пасажирів. Огляд транспортного засобу проходить у наступній послідовності:

- оглядається кабіна (ящик для інструментів, зворотні боки сидінь, прокладка стелі, двері та ін.);

- перевіряється горловина бака і спеціальним шупом наявність сторонніх предметів у ньому, запасне колесо, багажник, дно кузова та ін.;

- перевіряється моторна частина (двигун, масляний і повітряний фільтри, простір між запобіжною сіткою та радіатором, внутрішня частина і ін.).

При огляді спецмашин (автокран, фургон, автоцистерна та ін.), крім того, перевіряється машинне відділення, усі завантажувальні люки, кабіна крановщика, ковш та ін.

Особовий склад групи, використовуючи дзеркало для перевірки дна автомобіля, оглядає місця можливого укриття заборонених речей. Проводиться зовнішній огляд водія, пасажирів та їх речей.

При виявленні заборонених предметів вони вилучаються і передаються старшому блокпоста. У цьому випадку автомашина розміщується на обладнаній для цих цілей стоянці, яку охороняє група військовослужбовців із складу резерву, а особи, що їх перевозили, затримуються до прибуття представників МВС та СБУ.

Під час несення служби на блокпостах перевіряється не тільки транспорт, але й люди. При перевірці документів, що посвідчують особу громадян, старший групи особливу увагу звертає на справжність документів, відповідність фотокартки зовнішності особи, відмітку про реєстрацію та інші дані.

Рекомендується в ході перевірки задавати власникові документів контрольні питання, звіряючи відповіді з даними документів. Якщо відповіді неточні або виявлені підробки, громадянин затримується, проводиться огляд його одягу і речей. Старший групи доповідає старшому блокпоста про затримання і передає правопорушника під охорону.

При спрацюванні сигнальних мін або доповіді спостерігача про появу біля блокпоста озброєних людей старший блокпоста подає команду «До бою», особовий склад займає вогневі позиції згідно з бойовим розрахунком, група огляду під прикриттям відходить на задалегідь підготовлені вогневі позиції та діє в складі підрозділу.

При повідомленні, що машина, яка наближається до блокпоста, не зупиняється біля знаку «Стоп» і продовжує рух старший групи подає команду «Прорив» і керує діями групи згідно з бойовим розрахунком.

Військовослужбовці із групи прикриття швидко встановлюють за ходом переміщення транспортного засобу засіб примусової зупинки. Призначені військовослужбовці цієї групи проводять попереджувальні постріли і ведуть вогонь по колесах автомобіля.

Особовий склад групи огляду забороняє рух транспорту і громадян в обох напрямках, перекриває можливі шляхи відходу водія (пасажирів) при зупинці транспортного засобу і знаходиться в готовності провести затримання порушника або застосувати зброю у випадку озброєного нападу. За необхідності старший групи огляду проводить попереджувальний постріл.

При отриманні сигналу про прорив старший блокпоста викликає особовий склад «До бою» і організовує його дії згідно з бойовим розрахунком. При цьому група прикриття веде спостереження за діями групи огляду і правопорушника в готовності застосувати зброю. Резерв займає місця згідно з бойовим розрахунком (підсилює групу огляду), забезпечує прикриття шляхів можливої втечі правопорушника та надає допомогу в його затриманні.

5.3 Загальні положення з організації та проведення зачищення будівлі, а також затримання озброєних злочинців та/або звільненню заручників, яких захопили терористи, в будівлі (Close Quarters Battle – CQB)

Порядок роботи особового складу під час зачищення населеного пункту в пішому порядку та з використанням броньованої техніки.

Зачищення населеного пункту здійснюється у пішому порядку вздовж вулиці з одного або з обох її боків. Взаємна підтримка здійснюється веденням вогню по будівлях на протилежний бік вулиці (рис. 5.3.1).

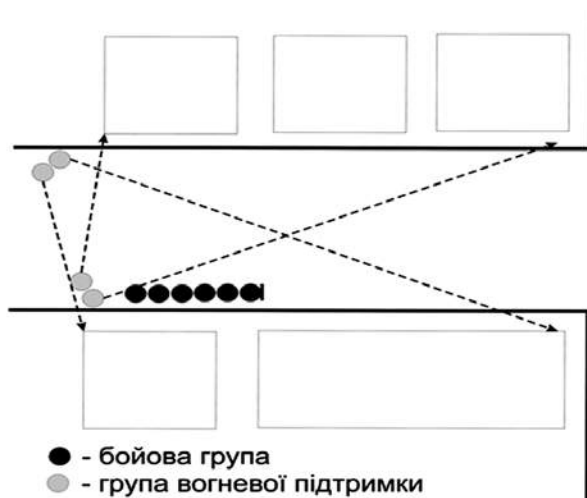

Рис. 5.3.1. – Варіант заняття вихідного положення елементами бойового порядку

Бойовий порядок підрозділу оперативного призначення будується в одну або дві лінії. Під час дій в одну лінію він складається з бойових порядків бойових груп, групи управління і вогневої підтримки. Вона підтримує вогнем бойові групи, що атакують, а також знищує вогневі засоби противника у сусідніх будівлях і на верхніх поверхах. При наступі у дві лінії одна з бойових груп діє за першою лінією на відстані до 50 м, прикриває вогнем атакуючу бойову групу першої лінії і знищує противника у сусідніх будівлях. Бойова група другої лінії може використовуватись у якості групи закріплення, яка застосовується для завершення знищення противника в захоплених об'єктах (будівлях, поверхах) і недопущення підходу його резервів.

Під час захоплення (зачищення) будівлі в бойовій групі призначається військовослужбовець, що забезпечується засобами для позначення вікон (місць розташування атакуючої групи), по яких не можна вести вогонь підтримуючим вогневим засобом.

Об'єктом атаки для підрозділу під час здійснення зачищення населеного пункту може бути жива сила і вогневі засоби противника на підступах до будівлі, у проміжках між ними, окремий будинок сільського типу, довготривала оборонна споруда (будівля, що пристосована під неї), поверх невеликої будівлі або поверх у під'їзді великого будинку, жива сила противника, його вогневі засоби (танк, БМП, кулемет, розрахунок ПТРК тощо), розташовані в траншеї перед будівлею, у проміжках між ними, у будинках (на поверсі, у кімнаті, підвалі) та інших спорудах.

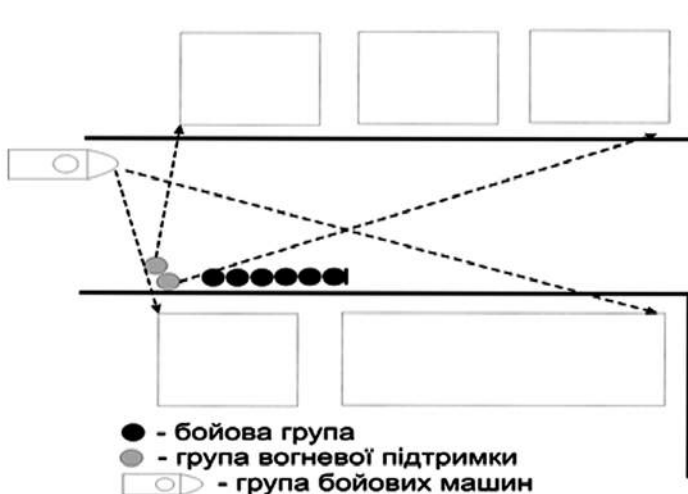

Рис. 5.3.2 – Варіант заняття вихідного положення елементами бойового порядку з технікою

Бойовий порядок підрозділу оперативного призначення будується в одну або дві лінії. Під час дій в одну лінію він складається з бойових порядків бойових груп, групи управління і вогневої підтримки. Вона підтримує

вогнем бойові групи, що атакують, а також знищує вогневі засоби противника у сусідніх будівлях і на верхніх поверхах. При наступі у дві лінії одна з бойових груп діє за першою лінією на відстані до 50 м, прикриває вогнем атакуючу бойову групу першої лінії і знищує противника у сусідніх будівлях. Бойова група другої лінії може використовуватись у якості групи закріплення, яка застосовується для завершення знищення противника в захоплених об'єктах (будівлях, поверхах) і недопущення підходу його резервів. Бронемашини (БТР) підрозділу оперативного призначення можуть утворювати групу бойових машин, що діє на доступному для просування напрямку і підтримує вогнем особовий склад взводу.

Способи наближення до будівлі, в якій можуть бути злочинці, з використанням броньованої техніки та в пішому порядку.

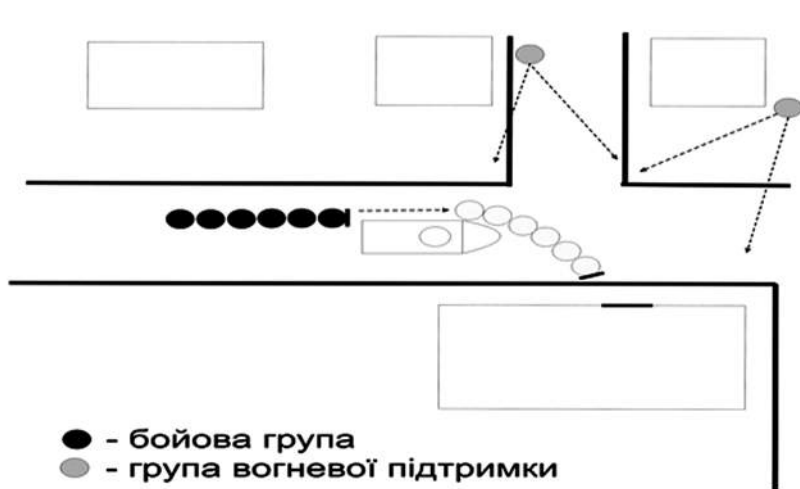

Рис. 5.3.3 – Варіант дій особового складу під час наближення до будівлі з застосуванням техніки

Попереду штурмової групи (ШГ) повинен завжди йти найбільш підготовлений військовослужбовець, який володіє зброєю (при відсутності щитового).

У випадку зближення з конкретним об'єктом штурму (ОШ) під вогнем противника робити це необхідно потайно, по можливості мати ОШ ліворуч від себе. Підхід та зближення ШГ з ОШ повинен здійснюватися під прикриттям групи прикриття (ГП). Цей вогонь ведеться для подавлення вогневих точок противника, вогонь яких може завадити зближення ШГ з ОШ.

У міській забудові переважають будинки, що мають на горизонтальному плані форму подовженого прямокутника. Тактична перевага штурмують ґрунтується на тому, що в торцевих частинах цього прямокутника кількість вікон, потенційних вогневих точок, буде набагато менше, ніж на його фронтальних сторонах.

Рубежі висування штурмових груп знаходяться з торців будівлі.

Завдання груп прикриття:

- ведення загороджувального вогню по вікнах будівлі;
- знищення снайперів, кулеметних точок противника, укріплених вогневих засобів;
- пророблення проходів для штурмових груп (гранатомет).

Завдання штурмових груп:

– 1-а група: наблизитися до «мертвої» зоні під вікнами першого поверху будівлі, закидати вікна першого поверху гранатами, прорватися в них, розвернутися на першому поверсі і зав'язати там бойові дії

– 2-а група: наблизитися до об'єкту одночасно з першою групою, надати їй вогневу і іншу посильну підтримку для проникнення на об'єкт. Далі група в нижньому рівні огинає кут будівлі і просувається на штурм основного входу в будівлю. Прорвавшись через вхід, група розгортається і веде штурм центральної частини будівлі

Завдання груп прикриття:

- ведення загороджувального вогню по вікнах будівлі
- знищення снайперів, кулеметних точок противника, укріплених вогневих засобів
- пророблення проходів для штурмових груп (вибухівка, гранатомет – як крайній випадок)

Завдання штурмових груп:

– 1-а група: наблизитися до «мертвої» зоні під вікнами першого поверху будівлі, закидати вікна першого поверху гранатами, прорватися в них, розвернутися на першому поверсі і зав'язати там бойові дії

– 2-а група: наблизитися до об'єкту одночасно з першою групою, надати їй вогневу і іншу посильну підтримку для проникнення на об'єкт. Далі група в нижньому рівні огинає кут будівлі і просувається на штурм основного входу в будівлю.

Організація та проведення спеціальної операції зі звільнення заручників, захоплених терористами в будівлі (Close Quarters Battle – CQB).

Порядок дій штурмової групи під час штурму приміщення способом «Швидке заповнення»:

Перед початком проведення операції, старший групи захоплення зобов'язаний уточнити обстановку, що складається, провести рекогносцировку і розвідку (за наявності часу), прийняти рішення на проведення операції у вигляді постановки конкретного завдання кожному військовослужбовцю. А саме:

Побудова бойового порядку:

- №1 – очолює бойовий порядок;
- №2 – напарник першого бійця;
- №3 – що прикриває;
- №4 – командир групи;

- №5 – що прикриває;
- №6 – що замикає групу;
- №7, №8 – відповідальні за відкривання дверей (вони ж є контролюючими вхідні двері і коридор);
- об'єкт (приміщення);
- якими силами;
- з яким завданням;
- порядок застосування зброї і дотримання заходів безпеки;
- порядок дій після виконання завдання;
- місце збору;
- основні сигнали і порядок користування радіозв'язком;
- своє місце і місце заступника.

У першу пару призначаються найбільш підготовлені і досвідчені військово-службовці підрозділу. У складі другої пари, як правило, йде старший групи захоплення. Озброєння бійців залежить від конкретно поставленого завдання.

Завдання підрозділу – швидкими, рішучими діями в короткий проміжок часу, взяти під контроль все приміщення і людей, що знаходяться в ньому. Після цього група підтримки і оперативні працівники роблять детальний огляд, пошук тайників і речових доказів, допит затриманих і інші необхідні заходи.

Група захоплення займає початкове положення у безпосередній близькості від вхідних дверей в приміщення. Військовослужбовець групи забезпечення відкриває (вибиває) двері і відступає під прикриття стіни. Після команди «Штурм», перша пара просувається в дальню кімнату, знешкоджує злочинця і контролює обстановку. Основна команда: «Не рухатися, руки за голову, лицем до стіни».

Інші пари входять в приміщення за першою і виконують аналогічні дії, тим самим, контролюючи це приміщення повністю. За рішенням старшого від підрозділу, в «двійках», військовослужбовці можуть використати броньований щит. З моменту входу групи в приміщення і до моменту подання команди старшим, на вхідних дверях знаходиться військовослужбовець, який обмежує прохід в приміщення усіх осіб без виключення щоб уникнути нещасних випадків і внесення плутанини своїми діями в роботу підрозділу. Після команди старшого групи захоплення: «Чисто, приміщення під контролем», оперативні працівники пропускаються в приміщення для виконання своєї роботи. Вихід здійснюється по команді «Відхід» і нумерації пар. Наприклад: «Відхід: 2-а пара, 1-а пара, 3-а пара». Як правило, першою йде пара, що знаходиться далі за усіх у глибині приміщення, а останньою пара, що знаходиться ближче за усіх до виходу.

У разі виведення затриманих, старший групи гучним голосом подає команду: «Увага, виводимо через вхідні двері!» Команда потрібна для концентрації уваги усього особового складу і готовності груп підтримки, прийняти затриманих.

Виконання прийому:

Група захоплення в початковому положенні біля дверей. Військовослужбовці групи забезпечення вибивають двері, відходять убік, пропускаючи групу захоплення, і знаходяться на контролі вхідних дверей і прилеглої території.

Військовослужбовці 1-ої пари захоплення вриваються в приміщення і рухаються до наступних дверей. Уся група захоплення рухається за ними.

Військовослужбовці 1-ої пари контролюють затриманих в кімнаті, інші військовослужбовці групи захоплення просуваються до наступної кімнати.

І так, до повного встановлення контролю над усім приміщенням і громадянами, що знаходяться в ньому. Після встановлення контролю над приміщенням всередину входять військовослужбовці групи забезпечення і оперативні працівники.

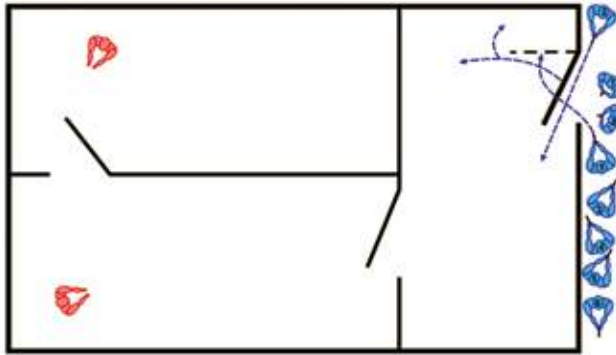

Рис. 5.3.4 – Крок 1 порядку захоплення приміщення

За рішенням керівника операції, група захоплення може покинути це приміщення. У разі, при пересуванні групи в приміщенні з кімнати до кімнати, зустрічається незнайомий, 1-а пара нейтралізує його, тобто працює над його затриманням: «Не рухатися, руки за голову, лицем до стіни!». Інші військовослужбовці групи захоплення, не відволікаючись на зміну обстановки, продовжують рух до наступної кімнати. Якщо в приміщенні все-таки є заручник, то необхідно вжити заходів після входу в приміщення на його звільнення і «відокремлення» від злочинців.

Порядок дій штурмової групи під час проведення «Динамічного штурму» приміщення.

Цей варіант застосовується, як правило, коли існує ймовірність зустріти активний озброєний опір з боку противника, що знаходиться в приміщенні, в кімнаті можуть знаходитися жінки, хворі. Підрозділ навчений, має досвід бойових дій, морально-психологічна підготовка на високому рівні.

Для забезпечення несподіваності і нестримності дій групи захоплення, військовослужбовці групи забезпечення повинні мати оснащення для швидкого відкривання (пророблення) проходів в приміщенні.

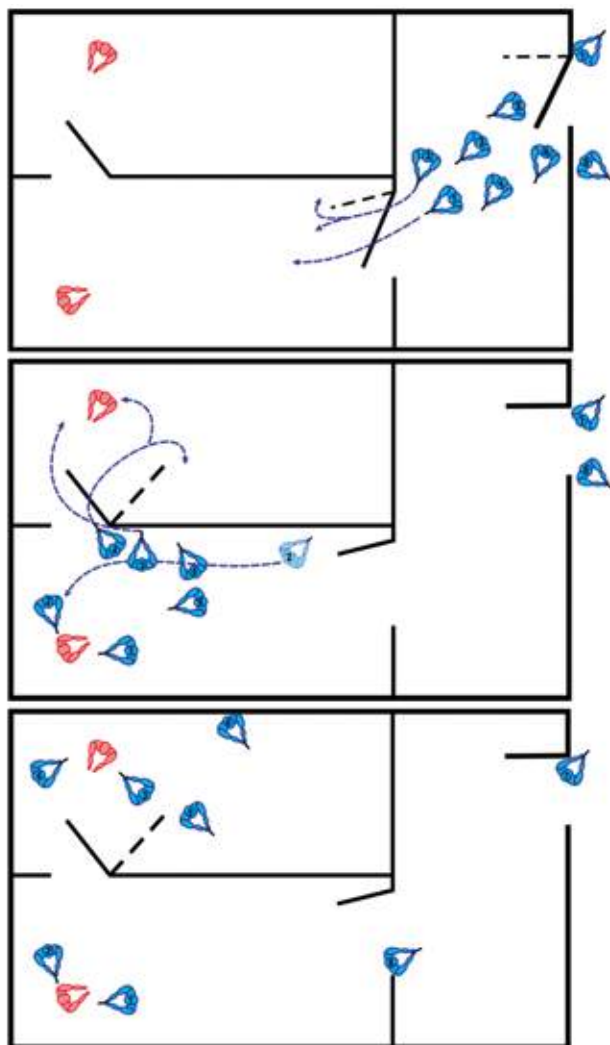

Рис. 5.3.5 – Крок 2, крок 3, крок 4 порядку захоплення приміщення

З початком операції доцільно використати спеціальні засоби, що чинять шоківу дію на противника. Група захоплення (військовослужбовці №№: 1, 2, 3, 4, 5, 6) займає початкове положення у безпосередній близькості від входу в приміщення. Військовослужбовці групи забезпечення відкривають (вибивають) двері і відступають під прикриття стіни, (вони ж виконують роль групи підтримки тих, що штурмують і контролюють двері і коридор), після чого в приміщення негайно закидаються засоби, що чинять шоківу дію. Після вибуху, військовослужбовці 1-ої пари негайно вриваються в приміщення, використовуючи спосіб «гачком» або «хрест на хрест», рухаючись уздовж стін, беруть під контроль першу кімнату і усіх людей, що знаходяться в ній. Коли обстановка в першій кімнаті виявиться під контролем, старший в 1-ій парі голосом подає сигнал «Чисто, чисто, вперед!», повідомляючи 2-у і

3-ю пару, що ті вільно можуть рухатися через цю кімнату до наступних дверей. Тепер завдання 2-ої пари узяти під контроль другу кімнату, проводячи аналогічні дії 1-ої пари. Коли приміщення 2-ої пари буде під контролем і старший 2-ої пари подасть команду «Чисто, чисто, вперед»!, 3-я пара висувається до наступних дверей. Усі кімнати приміщення беруться під контроль таким же порядком черговими парами із складу групи захоплення.

Виконання прийому:

Початок штурму (вибивання дверей, закидання світлозвукових гранат).

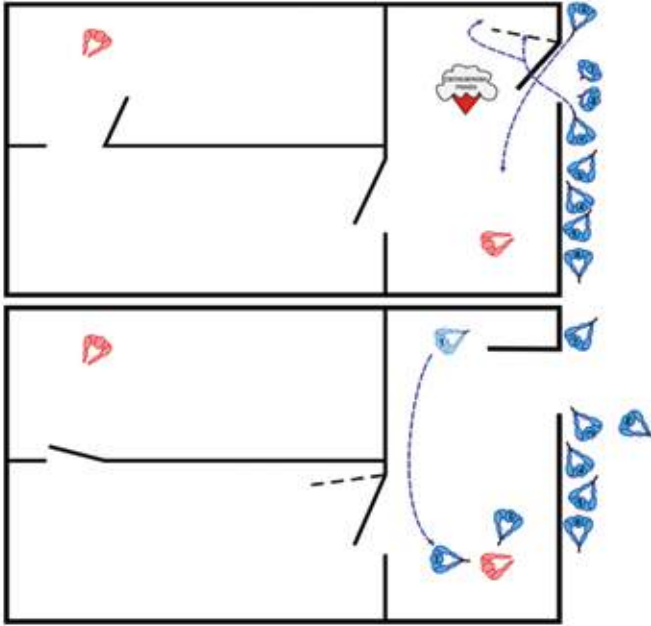

Рис. 5.3.6 – Крок 1, крок 2 порядку захоплення приміщення

Військовослужбовці 1-ої пари вриваються в приміщення після вибуху, нейтралізують противника, що знаходиться в ньому, і беруть під свій контроль кожен сектор.

Після отримання сигналу «Чисто, чисто, вперед!», 2-а (військовослужбовці №3, №4) і 3-я (військовослужбовці №5, №6) пара висувається до входу наступної кімнати.

Після кидка світлозвучової гранати і вибуху, військовослужбовці 2-ої пари беруть під контроль другу кімнату, подають сигнал «Чисто, вперед!» військовослужбовці 3-ої пари висуваються до наступних дверей.

Військовослужбовці 3-ої пари, висунувшись до наступної кімнати, знешкоджують виявленого противника і контролюють обстановку кожен у своєму секторі.

У приміщенні між парами має бути, окрім радіозв'язку, візуальний контроль один одного, тому доцільно одному військовослужбовцю займати позицію біля дверей кімнат.

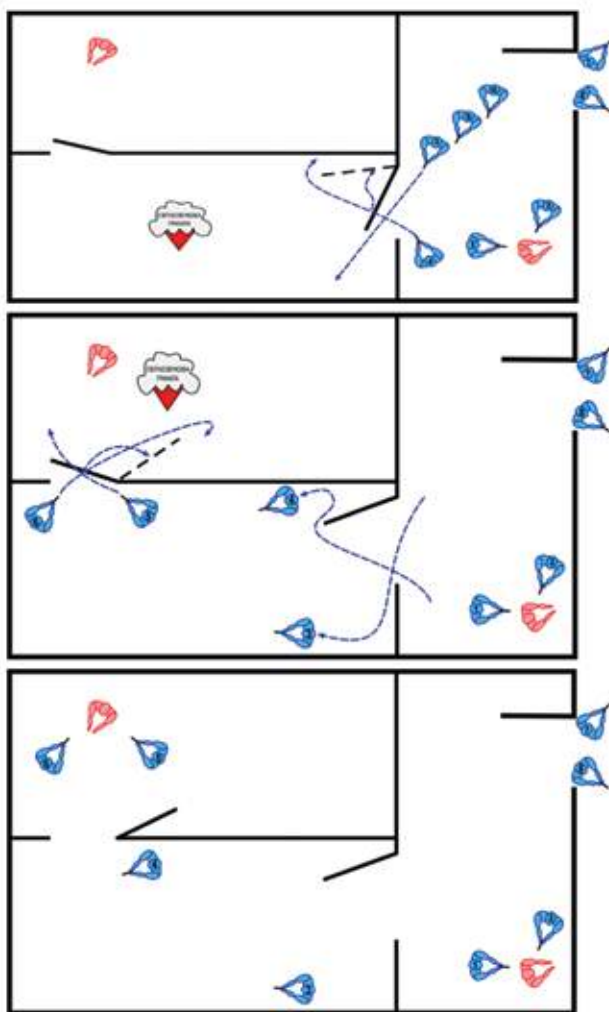

Рис. 5.3.7 – Крок 3, крок 4, крок 5 порядку захоплення приміщення

Ні в якому разі не збивайтеся в купу. Тримайте встановлені інтервали. Не розслабляйтеся до кінця операції. Пам'ятайте, що усі біди відбуваються, як правило, у кінці операції, коли, здавалося, все вже позаду. Виконуйте кожен своє завдання, не бігайте дивитися, де цікавіше, не лізьте зі своєю допомогою без команди старшого підрозділу, до іншої кімнати або на інший поверх. Не розмовляйте із затриманими «по душах» – жалість – поганий порадник. Пам'ятайте про дисципліну, вогневу і службу, – це допоможе уникнути втрат.

Порядок дій штурмової групи під час проведення «Послідовного штурму» приміщення.

Головна відмінність від динамічного штурму – в кімнаті знаходиться тільки противник, готовий чинити озброєний опір. Варіант менш стрімкий, проте набагато безпечніший, і найбільш підходить для груп, що мають недостатній досвід в проведенні подібних операцій.

Військовослужбовці №1, №2 займають вихідні позиції біля вхідних дверей, ховаючись за стінами. Після того, коли пророблять прохід, вони ведуть вогонь із-за укриття по противникові, що чинить опір, виявлених у своїх секторах, знищуючи або видавлюють їх до іншої кімнати. Вхід пари в приміщення тільки після кидка гранати і її вибуху. Після того, як противник знешкоджений, 1-а пара проникає до кімнати і контролює обстановку у своїх секторах. Після команди: «Чисто, вперед»!, 2-а і 3-а пара рухається до дверей другої кімнати, тепер 2-а пара працює в другій кімнаті, повторюючи вище вказані дії 1-ої пари. 3-а пара повторює усі дії 1-ої і 2-ої пари. Необхідно пам'ятати, кожна пара має бути готова по команді командира надати допомогу попередній парі.

Чому робиться акцент на роботу пари? Згадайте, яка плутанина виникає у момент вогневого контакту, як важко управляти підрозділом, а іноді і неможливо це зробити. В кімнаті, враховуючи щільність вогню, може діяти тільки обмежена кількість військовослужбовців, щоб, в першу чергу, не перестріляти один одного, не зачепити рикошетом від стін, не потрапити під осколки гранат. Тому перевага віддається – пара на кімнату!

Не вдаватися до практики посилати вперед одного і того ж військовослужбовця, пам'ятаєте про те, що кожен повинен отримувати свою порцію адреналіну. Бережіть психіку своїх людей. Не забувайте, що командир ніколи не ходить перший, його місце в середині бойових порядків, або ж в місці, зручному для керівника підрозділу. Це не питання хто крутіший або сміливіший, це питання розуму, необхідності і відповідальності. Хороший командир воює своїм підрозділом, поганий командир воює сам.

Не забувайте про те, що наш злочинець підготовлений вкрай серйозно, тому не повинно бути «шапкозакидування» – ми прийдемо, і усі здадуться. Тому намагайтеся використати усі сили і засоби, увесь технічний арсенал свого підрозділу і наданих йому засобів, обов'язково враховуйте морально-психологічний стан своїх військовослужбовців, їх реальну міру навченості.

Запропоновані варіанти штурму – це лише «скелет» дій Вашого підрозділу. Тільки постійне тренування у складі групи, взаємозаміна у бойових порядках, контроль один одного, розуміння свого маневру і дій усієї групи, імпровізація, ініціатива – постійний рух вперед, пошук і новаторство, допоможе підготувати Ваш підрозділ до зустрічі з сильним і підступним противником.

Дуже важливий момент при проведенні штурму – це потужні відволікаючі дії. Деякі підрозділи спеціального призначення із-за слабкого забезпечення застосовують 1-2 сильні вибухи, вважаючи, що цього вистачає для того, щоб відвернути увагу терористів. Давайте згадаємо, що через війни, «гарячі точки» пройшла майже половина чоловічого населення нашої країни, так що у момент першого вибуху цей громадянин відволікається рівно настільки, скільки треба пролетіти осколкам, тобто на 1 секунду, у момент

другого вибуху ще на 1 секунду. (Звичайно, якщо потрапиш під вибух, то всі їх упіймаєш, але, проте – Спрацює інстинкт війни – вибух, – пригнися, впади). Тому необхідно саме приголомшити, шокувати, змусити діяти на рівні інстинкту самозбереження – тоді успіх вже буде на 50%. Сапери, які не уміють робити вибухи і обмежуються «дешевою імітацією», ставлять під загрозу зриву виконання завдання, оскільки згадуючи «людський чинник», військовослужбовці повинні окрім особистої відваги і мужності, отримати ще технічну підтримку.

Складність і відповідальність завдань, а, також зміст і шляхи здійснення професійної підготовки визначає високі вимоги до організації і методики її проведення, до керівників заняття.

Для досягнення високої психологічної стійкості особового складу в ході занять та навчань доцільно створювати обстановку, яка максимально наближена до реальної, використовувати в ході навчання елементи напруженості та ризику, раптовості застосування імітаційних засобів у поєднанні з ретельними заходами безпеки.

Основні вимоги до штурму. Дії штурмових груп.

Якщо захопити населений пункт з ходу не вдалося, він оточується (блокується) і захоплюється штурмом.

Штурм проводиться штурмовими групами після всебічної підготовки атакою одночасно з декількох напрямків і ведеться безперервно до повного оволодіння населеним пунктом.

Перед штурмом здійснюється вогневе ураження об'єктів оборони противника з залученням усіх сил і засобів.

Штурмовий загін (група) під час вогневої підготовки атаки займає вихідне положення якнайближче до об'єкта атаки й у встановлений час розпочинає штурм. Вогневі засоби групи (підгрупи) вогневої підтримки знищують противника в будинках, які атакуються, і сусідніх будівлях, а штурмові групи (підгрупи захоплення), використовуючи проломи в стінах, підземні комунікації і ходи сполучень наближаються до об'єкта атаки і під прикриттям вогню і аерозольних (димових) завіс штурмують його.

Атака проводиться стрімко, із застосуванням ручних гранат через вікна будівель по вогневих точках і живій силі.

Командир штурмового загону (групи), організовуючи захоплення укріплених споруд (будинків), ретельно вивчає характер оборони противника в них, особливо систему вогню і можливість ведення вогню із сусідніх будинків, наявність загороджень і найзручніші підступи до об'єкта атаки.

Взвод в штурмовій групі.

При штурмі населеного пункту (укріпленого району) механізований взвод може діяти у складі роти як атакуюча група, група прикриття і закріплення, загальновійськовий резерв, а іноді в якості штурмової групи.

Штурмова група призначена для блокування і знищення противника у довготривалих вогневих (польових фортифікаційних) та інших важливих спорудах.

Взводу під час дій у штурмовій групі можуть додаватися танки, гармати (переважно самохідні), міномети, ПТРК, гранатомети й інші вогневі засоби, а також підрозділ інженерних військ із підривними зарядами.

Атакуючим підгрупам штурмової групи видається збільшена кількість боєприпасів, особливо ручних гранат, аерозольних (димових), запалювальних і сигнальних засобів, а також пристосування для штурму будівель і подолання загороджень (штурмові драбини, кішки, канати, перехідні містки та інші пристосування).

Бойовий порядок штурмової групи у складі посиленого взводу зазвичай включає декілька підгруп захоплення, підгрупу управління і вогневої підтримки, підгрупу розгородження.

В окремих випадках, за наявності сил і засобів, може створюватись підгрупа прикриття і закріплення.

Підгрупу захоплення складають механізовані відділення з вогнеметниками. Вона призначена для знищення противника на підступах до об'єкту атаки, блокування його, знищення живої сили (вогневого засобу, гарнізону) й оволодіння ним.

До складу підгрупи управління і вогневої підтримки входять танки, БМП (БТР) взводу і придані вогневі засоби, у тому числі й артилерійські. Вона діє за атакуючими підгрупами на відстані до 50 м з одного або обох боків вулиці і призначена для забезпечення вогнем штурмових дій атакуючих підгруп взводу, знищенням вогневих засобів, які ведуть фланговий вогонь.

Підгрупа розгородження призначена для пророблення проходів у загородженнях і перешкодах перед об'єктом атаки, підривання довготривалих вогневих споруд (укріплених будівель) пророблення проломів у стінах і стельових перекриттях, розмінування захопленої споруди (будівлі), улаштування інженерних загороджень при закріпленні захопленого об'єкту і виконання інших завдань. До її складу включається приданий інженерно-саперний підрозділ з підривними зарядами і засобами розмінування.

Підгрупа прикриття та закріплення виділяється у складі відділення і діє на відстані до 50 м від атакуючих підгруп. Вона призначена для закріплення об'єкта, який був захоплений, прикриття вогнем дій підгруп захоплення, недопущення підходу (маневру) резервів противника до об'єкта штурму, відбиття контратак невеликих груп, а інколи й атаки противника разом з атакуючими підгрупами. До її складу може включатися снайпер.

Взводу, який діє у штурмовій групі, вказується об'єкт атаки і напрямок продовження наступу. Об'єктом атаки взводу при оволодінні укріпленим районом може бути довготривала вогнева або інша укріплена споруда на передньому краї оборони противника, а при штурмі населеного пункту – невелика укріплена будівля (споруда), поверх невеликої будівлі або поверх у під'їзді великої будівлі.

Напрямок продовження наступу визначається із таким розрахунком, щоб забезпечувалося оволодіння (знищення) вогневою спорудою (укріпленої будівлі) у глибині оборони противника або утримання захопленого об'єкту.

З початком вогневої підготовки атаки підгрупа управління і вогневої підтримки веде вогонь по амбразурах довготривалої вогневої споруди (укріпленої будівлі), що атакується, і по вогневих засобах, що прикривають її.

У призначений час підгрупа розгородження пророблює проходи у загородженнях противника і позначає їх.

Командир взводу веде спостереження за результатами ВУП і уточнює завдання підгрупам.

Штурм розпочинається одночасно з атакою механізованих і танкових підрозділів першого ешелону.

Особовий склад підгруп захоплення за командою командира взводу проробленими проходами просувається до споруди (будівлі) й атакує її. При цьому стрільці ведуть вогонь по амбразурах і перископах, закривають підручними засобами бійниці для стрільби, заклинюють бронешашти довготривалої вогневої споруди, закидають усередину ручні гранати і займають позиції навколо в готовності до знищення противника в разі його виходу із споруди, вогнеметники проводять вогнеметання всередину споруди, гранатометники руйнують споруду.

Танк зі складу штурмової групи атакує противника у бойовій лінії атакуючих підгруп і своїм вогнем руйнує загородження і завали, уражає живу силу і вогневі засоби на підступах до об'єкту атаки.

Особовий склад механізованого підрозділу прикриває танк своїм вогнем.

Підгрупа розгородження, у разі потреби, за сигналом командира взводу закладає підривні заряди і підриває споруду (будівлю).

Після підривання споруди (будівлі) особовий склад підгруп захоплення вривається до об'єкта штурму, закидає приміщення ручними гранатами, знищує живу силу (гарнізон споруди) і здійснює зачищення від противника.

Підгрупа управління і вогневої підтримки прикриває дії підгруп захоплення і не допускає підходу противника до об'єкту ззовні. Вона може діяти самостійно або спільно з підгрупою прикриття та закріплення, яка знищує окремі осередки опору та дрібні групи противника, що залишилися.

Командир взводу негайно доповідає старшому командирі про оволодіння об'єктом, а також про витрати боєприпасів, вибухових речовин і втрати, яких зазнав підрозділ. Після чого діє за його вказівками.

З отриманням завдання на закріплення у захопленій споруді (будівлі), насамперед у ній знищуються групи противника, що уціліли, вживаються заходи щодо гасіння пожеж і розмінування приміщень. Потім командир взводу створює систему вогню, організовує кругову оборону та готує підрозділи до відбиття контратаки противника. На підступах до споруди (будівлі) влаштовуються інженерні загородження.

Штурмова група, що призначена для знищення довготривалої вогневої споруди (укріпленої будівлі) в глибині оборони противника, висувається за підрозділами першого ешелону на встановленій відстані і вводиться у бій за наказом (сигналом) командира батальйону (роти).

Підхід до дверей, відкривання, огляд приміщення.

Вимоги. Огинати кут будови (будівлі) тільки справа, при цьому зброю буде знаходитися праворуч від військовослужбовця, який буде мати перевагу, тому що противник змушений стріляти з лівого плеча, або ж він буде стріляти з правого плеча, що незручно і не прицільно, підставивши під постріл голову, плечі і більшу частину корпусу.

При дії в складі групи в цьому випадку в замиканні повинен діяти лівша чи співробітник, добре стріляє з лівого плеча.

Особливості. При плануванні потрапляння групи в будівлю бажано передбачити, принаймні, дві точки входу. Якщо воно має прямокутну форму, входить краще з торця, щоб проводити зачистку тільки в одному напрямку.

У сам момент проникнення і при зачистці приміщень бійці повинні уникати переміщення з добре освітлених місць в більш темні, так як в цьому випадку вони добре видно противнику, а той буде залишатися невидимим.

При штурмі будівлі, в якій знаходиться озброєний злочинець забороняється:

- проводити штурм, не вивчивши плану розташування приміщень у будівлі, не маючи даних про точне місцеперебування злочинця, його озброєння, наявність і місцезнаходження заручників, відомостей про зовнішній вигляд злочинця і заручників, що дозволить їх розрізнити в момент штурму;
- за наявності реальної загрози життю та здоров'ю сторонніх людей;
- використовувати в багатоповерхових будинках ліфти для просування до місця знаходження злочинця

Вказівний палець правої руки на запобіжній скобі. Під час пересування необхідно прикривати один одного. Пересуватися треба тихо, м'яко ступаючи на підлогу, не допускаючи зайвого шуму.

Основні правила під час проведення спеціальних заходів в будівлі:

1. Переміщуватися тактично та безшумно, під час підходу до приміщення. Нести на собі лише необхідний мінімум спорядження, зайва екіпіровка та спорядження лише втомлює та збільшує рівень шуму.
2. Краще працює та тактика дій, що доведена до автоматизму;
3. «Перший» завжди йде на загрозу;
4. «Перший» завжди правий;
6. При «нарізанні» сектору на висовувати ствол зброї в двірний проїом;
7. Спілкування в групі (при «нарізанні» доповідь, що бачить перед собою);
8. При скритному проникненні – використання встановлених жестів для комунікації;
9. Хто відчиняє двері – відразу повинен увійти за укриття;

10. Куди очі – туди і ствол;
11. Якщо під час «нарізання» ідентифікована ціль, то доки вона не буде пригнічена (ліквідована), команда «Вхід» не подається (зачистка);
12. Хто стріляв в приміщенні останній з групи, в наступне приміщення входить першим;
13. Перед кожним приміщенням зброя у того хто стріляв перезаряджається (зброя повинна бути у всіх заряджена повними магазинами);
14. Під час зачистки доцільно використовувати зброю з ПБС;
15. Гранати потрібно кидати в дальній кут приміщення знизу до гори, бажано з попереднім відстрілом запобіжного важеля;
16. В приміщенні перехід з «довгого» ствола на «короткий» робиться самостійно без подачі команди «Проблема»;
17. При діях в коридорах, приміщення з відкритим дверима мають пріоритет;
18. При динамічному штурмі перед входом в приміщення кидається гранати;
19. Швидко входити у приміщення, домінуючи над противником. Негайно захопити позиції, які дозволяють повністю контролювати приміщення та забезпечують вільну зону ведення вогню.

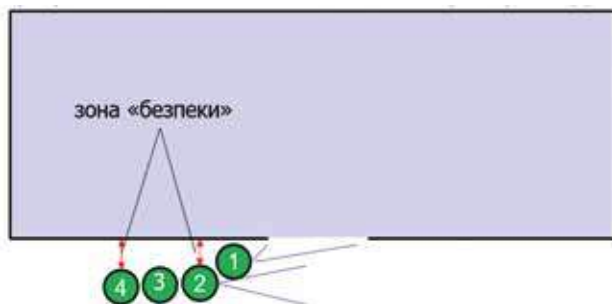

Рис. 5.3.4 – Шиккування тактичної групи перед входом в приміщення

Перший номер тактичної групи, ефективно використовуючи укриття, здійснює контроль найближчої загрози (дверей). Другий, третій та подальші номери тактичної групи розташовуються таким чином, щоб між ними та стіною (укриттям) була зона «безпеки» (Рис. 5.3.4.), яка дозволить зміститися в неї першим номерам. Другий номер за необхідності здійснює контроль прямо або перебуває в готовності надання допомоги першому номеру.

Перехід дверного отвору (двері зачинені) (Рис. 5.3.5).

При зачинених дверях перехід дверного отвору повинен здійснюватися швидко з обов'язковим контролем в напрямку дверного отвору. Перехід може здійснюватися тактичною двійкою або одиночним співробітником (залежно від ситуації).

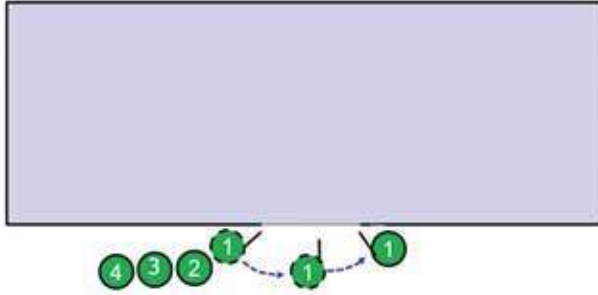

Рис. 5.3.5 – Перехід дверного отвору (двері зачинені)

Порядок огляду приміщення з відчиненими дверима.

Оглядовий перехід через дверний отвір можна здійснювати декількома способами (рис.5.3.6.)

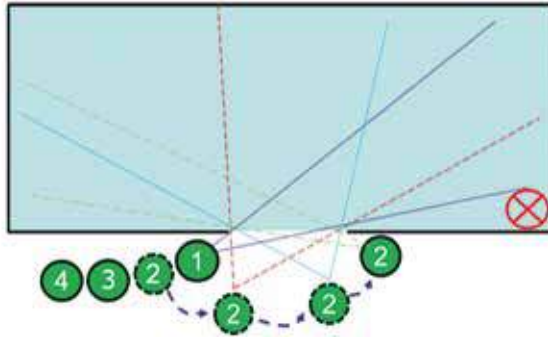

Рис. 5.3.6 – Перехід через відкритий дверний отвір

При відсутності інших векторів загроз, окрім приміщення, здійснювати оглядові дії приміщення через дверний отвір може один співробітник:

- з поступовим «нарізанням»
- зі швидким переходом на протилежну сторону (в цьому випадку необхідно повторно оглянути приміщення від діагоналі до центру)

Порядок огляду приміщення з відчиненими дверима (двері знаходяться впритул до стіни).

При знаходженні дверей впритул зі стіною та відсутності елементів, які заважають візуальному огляду, співробітник може поступово оглянути все приміщення (на крайньому етапі в якості укриття використовується фронтальна стіна). В цьому випадку тактична ланка буде заходити (при необхідності) в повністю оглянуте приміщення (Рис. 5.3.7).

При виявленні небезпечних зон в приміщенні на будь-якому етапі огляду, ці зони беруться під контроль відповідним співробітником

2-й номер здійснює огляд через дверний отвір, не заважаючи 1-му номеру здійснювати контроль небезпечного сектору

Повний огляд приміщення в цій ситуації неможливий (при вході в приміщення буде декілька небезпечних секторів, які необхідно взяти під контроль першочергово).

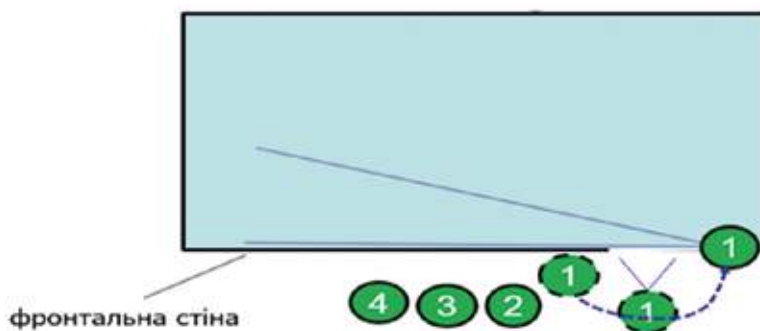

Рис. 5.3.7 – Порядок огляду приміщення з відчиненими дверима

Наглядним прикладом з попутним поясненням викладач нагадує порядок входу та огляду кімнат штурмовими групами способом «гачок».

Спосіб «Гачком» використовується при вході з двох сторін дверного отвору (при умові належної ширини дверного отвору для одночасного знаходження та безперешкодного руху там двох співробітників) та показується перед входом напарнику у вигляді зігнутого дугою вказівного пальця. Він вважається більш пріоритетним в плані забезпечення безпеки (Рис. 5.3.8).

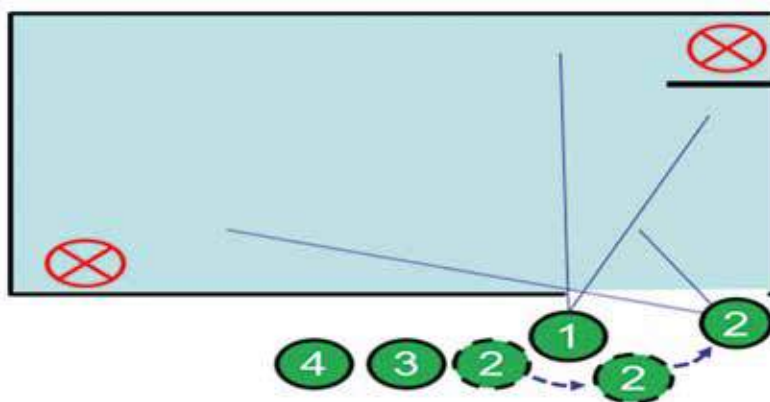

Рис. 5.3.8 – Техніка входу та огляду кімнат способом «гачок».

Особливості входу – військовослужбовці озброєні коротко ствольною зброєю одночасно («на броні») повинні зайти в приміщення, зброя під час входу підтягується до тулуба, а пройшовши двірний проїом виводиться вперед в напрямку руху. Недоліком даного способу є те, що увійти в приміщення можна лише тільки через достатньо широкий дверний проїом, оскільки два військовослужбовця в вузькі двері одночасно не зможуть увійти. Порядок здійснення входу способом «крючком» представлений на рисунку 5.3.9.

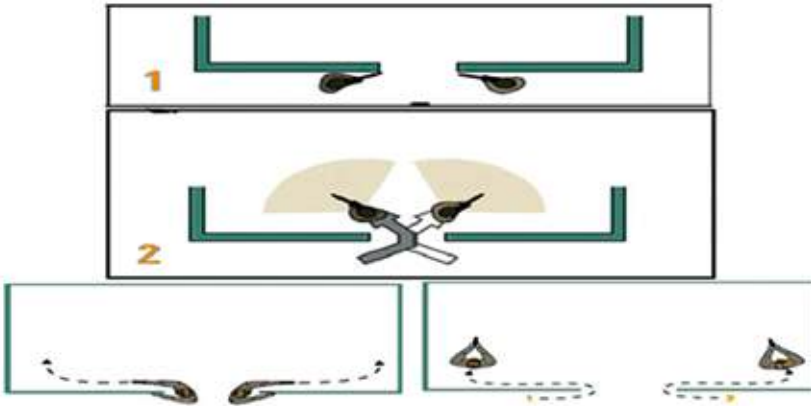

Рис. 5.3.9 – Техніка входу та огляду кімнат способом «хрест на хрест»

Спосіб «Хрест» або «хрест на хрест» використовується при вході з двох сторін дверного отвору, коли дверний отвір недостатньо широкий для використання способу «гаком» (враховуючи конфігурацію дверних отворів у вітчизняних будівлях, використовується найчастіше) (Рис. 5.3.10).

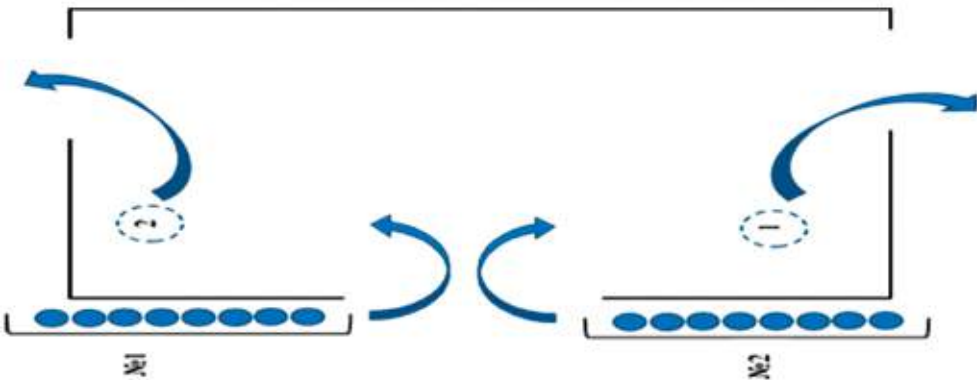

Рис. 5.3.10 – Спосіб «Хрест» або «хрест на хрест» штурму приміщення

Особливості. Висування через дверний проїом розпочинає перший номер, другий – координує свої дії з діями першого. Перший номер в низькій стойці здійснює вхід в приміщення, рухаючись через проїом по діагоналі та негайно зачищає мертву зону по ходу свого руху. Другий номер також по діагоналі здійснює вхід одночасно з № 1 та рухається в бік протилежної мертвої зони. На відміну від першого номеру, другий тримається прямо, а тому проникає до приміщення майже нависаючи над першим номером. Таким чином обидві мертві зони кімнати зачищаються майже одночасно. Кожен з цих двох повинен вдивлятися в дальній кут ближньої стінки, а потім поглядом та зброєю проводить по стінці, що примикає до зони, що розташована по осі дверного проїому.

При вході в приміщення особливу увагу необхідно звертати на положення ствола співробітника, які рухається другим номером, палець на запобіжній скобі, руки зі стволом йдуть попереду збоку спіни першого номеру. Номер, що входить в бік двері, що відчиняється, повинен спочатку різко задавити двері рукою чи ногою або вдарити по ній, а потім лише доглядати за нею. Якщо за дверима знаходиться злочинець, то удар дезорганізує його або завдасть болю, відповідно великого опору він не здійснить.

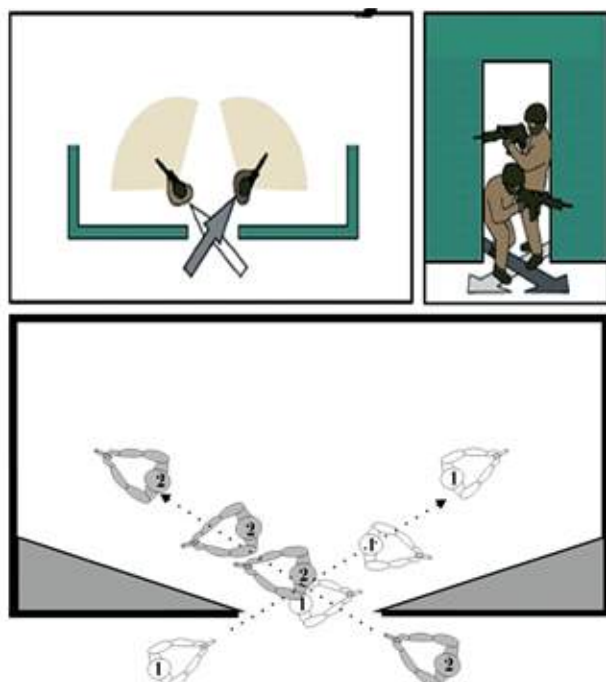

Рис. 5.3.11 – Робота в парі способом «хрест на хрест» штурму приміщення

Порядок застосування штурмовою групою комплексу для силового проникнення в приміщення.

Дії військовослужбовця, який забезпечує проникнення тактичної групи у приміщення:

– військовослужбовця, який забезпечує проникнення тактичної групи у приміщення, умовно називається «брічером» (фактично він може не мати спеціальної підготовки по СІП);

– при достатній кількості людей в групі брічер завжди працює в парі зі військовослужбовцем, який здійснює його прикриття.

Особливості. Перед відкриванням дверей брічер повинен:

- по можливості оглянути їх на ймовірність присутності СВП;
- перевірити зачинені чи відчинені двері;
- встановивши, що двері відчинені, брічер повинен отримати сигнал від старшого тактичного елемента на відкривання дверей;

– переконатися в готовності тактичних ланок та відчинити двері рукою або ногою;

– після відчинення дверей брічер повинен зафіксувати двері (наявність механізмів дотяжки, пружин та ін. може створити перешкоду для проникнення групи);

– якнайшвидше взяти зброю в бойове положення та бути готовим зайти в приміщення або надати допомогу. Брічер в приміщення заходить крайнім.

При відкриванні дверей за допомогою дверної ручки брічер повинен займати найбільш вигідне та безпечне положення: рука, яка здійснює повертання дверної ручки, повинна бути у природньому (зручному) положенні, потрапляння при цьому в проекцію дверей будь-яких частин тіла необхідно мінімізувати.

Схема розташування брічера, який відчиняє двері в різних положеннях.

Використання відмички великої. При необхідності, для встановлення в необхідне місце можна застосовувати малий таран як молоток.

Порядок проведення силового проникнення в приміщення з використанням засобів підризу замків дверей.

Звернути увагу на вибір приладдя в залежності від матеріалу виготовлення дверей.

Звернути на тактичну комунікацію в ТО – визначення порядку входу.

Техніка догляду та зачистки коридорів та суміжних кімнат.

Особливості. Дії тактичної групи в коридорі залежать від розмірів коридору (ширини, довжини), розташування входів в суміжні з коридором приміщення та положення дверей в ці приміщення (зачинені, відчинені). Незалежно від розмірів коридору та кількості суміжних приміщень, в коридорі не повинно акумулюватись багато військовослужбовців. Час знаходження тактичної групи у коридорі повинен мінімізуватися. При необхідності одночасного входу в декілька суміжних приміщень в коридор може входити додаткова тактична ланка, але після взяття під контроль входів в ці приміщення. У вузькому коридорі. В широкому коридорі пріоритет роботи тактичної групи віддається розподілу співробітників по двом сторонам з одночасним веденням контролю небезпечних напрямків перехресним способом.

Рисунок 5.3.12 – Робота брічера для штурму будівлі

Типи коридорів

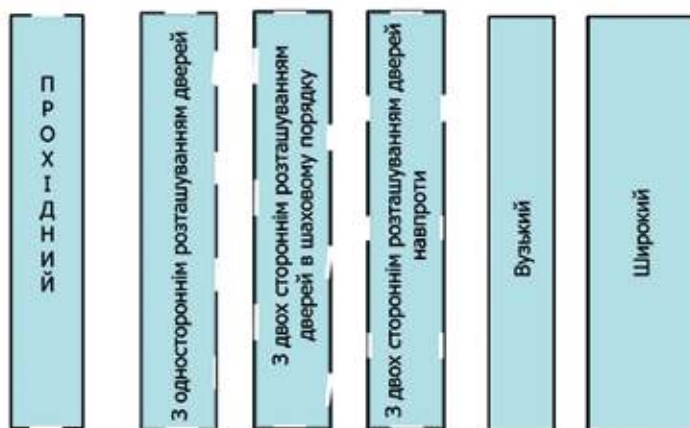

Рисунок 5.3.13 – Типи коридорів

Варіанти шикуння тактичної групи в широкому та вузькому коридорах

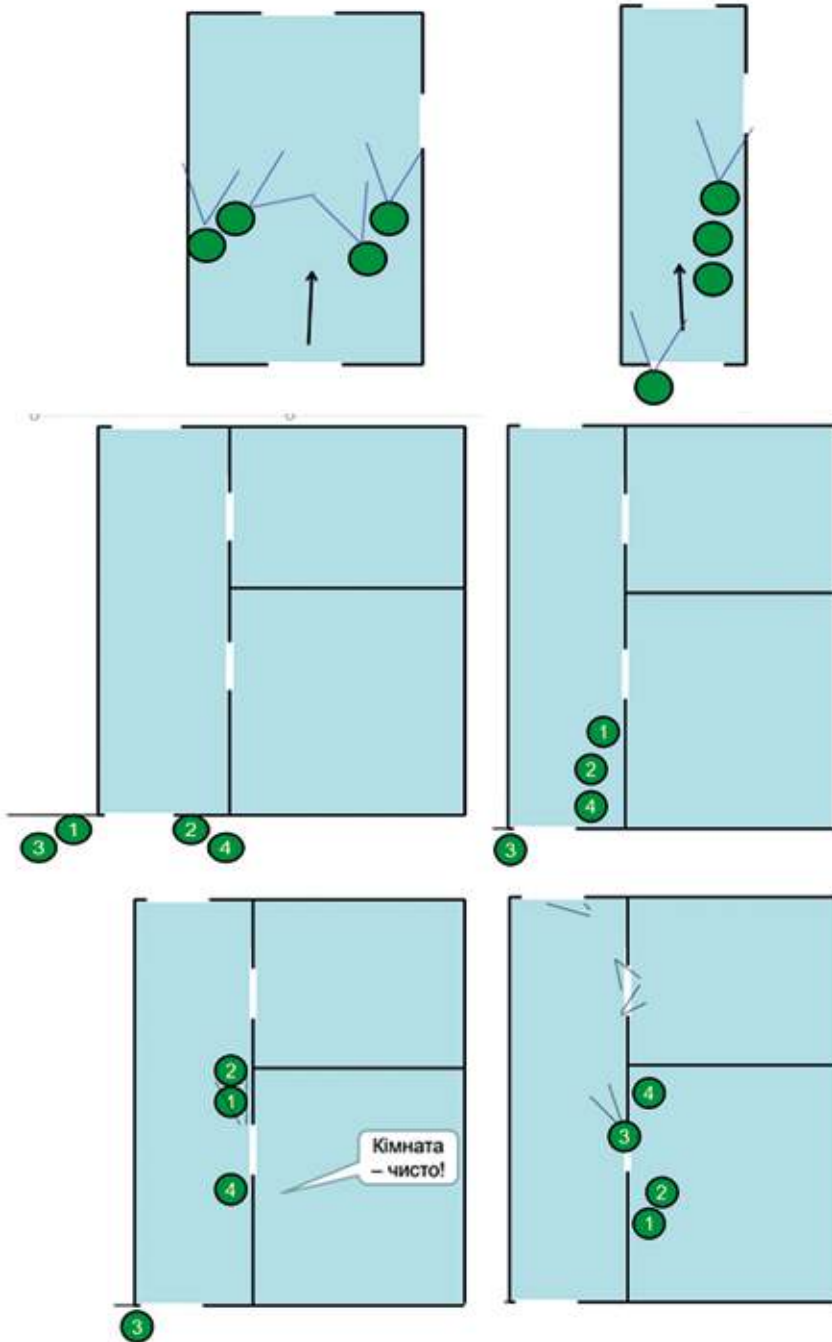

Рис. 5.3.14 – Варіанти шикуння тактичної групи в широкому та вузькому коридорах

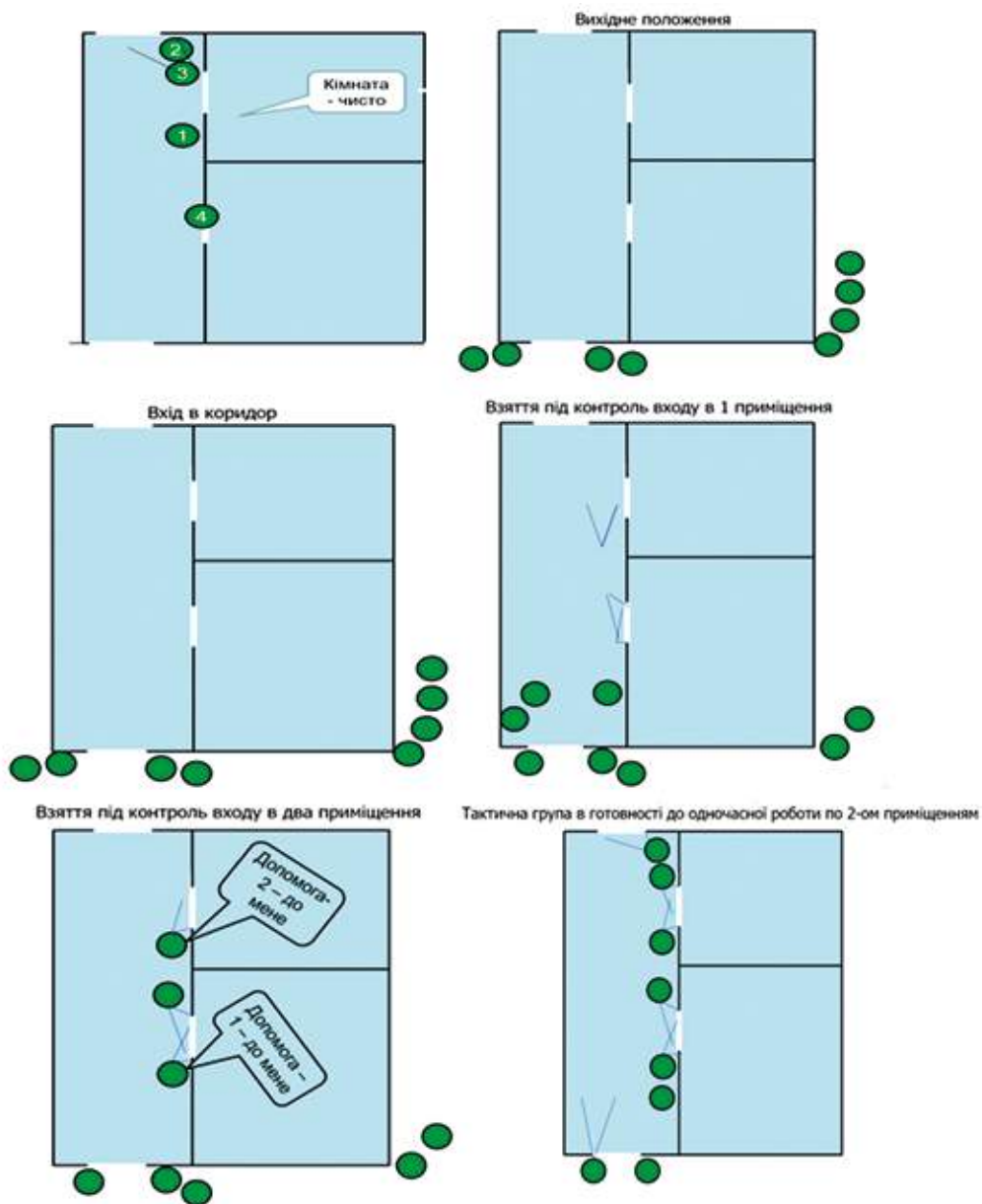

Рисунок 5.3.14 – Варіанти дій тактичної групи в приміщенні
Індивідуальні і групові тактичні дії в умовах слабого освітлення при зачистці приміщень.

За допомогою ліхтаря, з використанням кольорових фільтрів або без них можна передавати закодовані сигнали, проте треба пам'ятати, що в цьому випадку військовослужбовець неминуче виявляє себе. Можливе використання кожною групою фільтрами свого кольору, що дозволить її членам розпізнавати своїх і виявляти противника. Ще одною безпереч-

ною перевагою командних дій в умовах слабкої освітленості є підвищений ступінь відповідальності, яку відчуває кожен член групи. У темряві для людини характерний загальний стан тривоги і занепокоєння. Свідомість того, що ти не один, в значній мірі допомагає впоратися з відчуттям дискомфорту.

Особливості. В момент перетину дверного отвору ліхтарі по можливості вимикаються (за виключенням випадків, коли був вогневий контакт)

У випадку виникнення вогневого контакту вхід в приміщення здійснюється з увімкненими ліхтарями

При роботі в нічний час (в умовах поганої видимості) з ліхтарями або ПНБ пріоритет повинен надаватися односторонньому способу входу, який забезпечує повний контроль черговості входу і дозволяє швидше взяти під контроль сектора всередині приміщення

Пульсуючий ліхтар. При почерговому використанні ліхтаря членами групи противник буде збитий з пантелику, не зможе визначити ні чисельності групи, ні місця розташування її членів в кожен конкретний момент часу.

Особливості виконання даного прийому: слід бути уважними і представляти положення решти групи, щоб не повернути промінь на них і не видати їх підсвічуванням. Головне правило, що дозволяє уникнути подібних помилок, полягає в тому, що включати ліхтар може тільки той з членів групи, хто знаходиться попереду інших, крім особливих випадків, коли до висвітлення ділянки або цілі підключаються всі.

При проникненні в будь-яке приміщення першочергова проблема – дверний проїом. Противник розуміє, що військовослужбовцям доведеться перетнути цю зону, а тому точно знає, куди йому цілитися. При достатній фоновій освітленості краще, що можна зробити, це якось відвернути його увагу і як можна швидше минути дверний проїом.

При слабкій освітленості шанси на успішну зачистку приміщення підвищуються застосуванням тактичного освітлення. По-перше, користуючись променем ручного або підствольного ліхтаря для систематичного сканування значної площі приміщення, не входячи в нього, військовослужбовець оглядає і бере під свій контроль всі ділянки кімнати, які видно поза дверями. Освітлювальні прилади необхідно застосовувати так, щоб для того хто знаходиться в приміщенні поява і рух світла представлялися хаотичними. В результаті такої зачистки єдиною недослідженою ділянкою приміщення – залишиться «мертва зона» уздовж стіни, що примикає до дверей (рис. 5.3.15).

У якийсь момент старший групи ще раз перевіряє наявність безперешкодного (в сенсі відсутності фізичних перешкод) проходу всередину, проводячи променем по підлозі від дверей у глибину кімнати (рис. 5.3.16).

Безпосередньо перед проникненням світло гаситься, після чого перший номер в темряві проникає в кімнату (рис. 5.3.16).

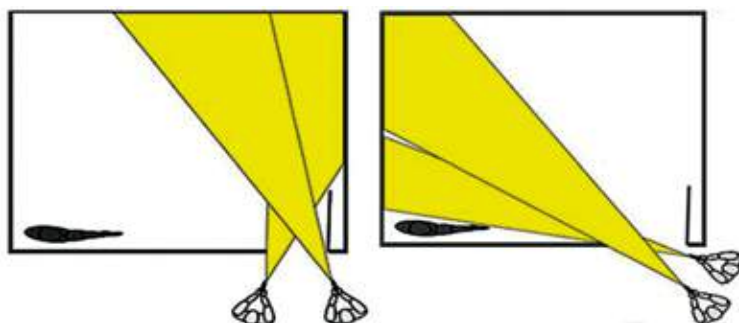

Рисунок 5.3.15 – використання ліхтаря в дверному проїзмі

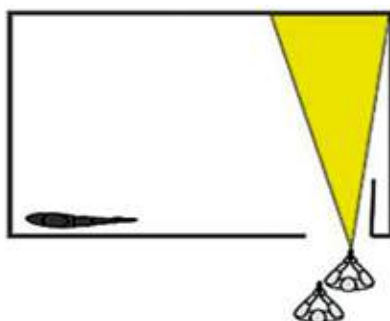

Рисунок 5.3.16 – перевірка проходу на наявність перешкод

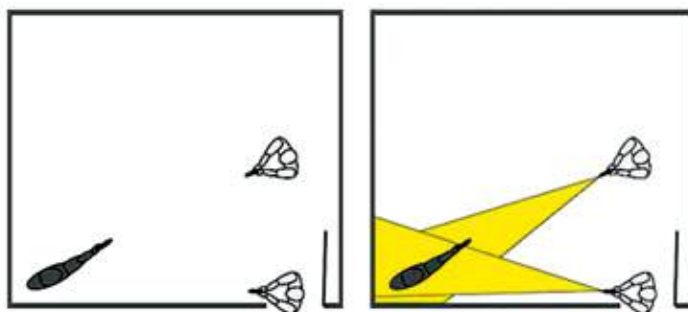

Рисунок 5.3.17 – проникнення в кімнату та використання ліхтаря

Другий номер тут же слід за ним і після перетину отвору направляє промінь на неперевірений кут приміщення (рис. 5.3.17.). Тепер і перший номер може скористатися ліхтарем для більш ретельної зачистки кімнати.

Щоб зрозуміти, як працює дана тактика, поглянемо на неї очима противника. Злочинець, як правило, втискається в стіну поблизу кута, що знаходиться в мертвій зоні, розташованій практично в одній площині з площиною дверного отвору. Його зброя направлена на двері, і він готовий відкрити вогонь по всякому, хто спробує проникнути в кімнату (пам'ятаєте, що інший простір кімнати нами вже зачищено через двері).

Якщо використовувати даною технікою динамічного проникнення в приміщення, противник швидше за все помітить стрімко переміщаючийся

силует першого. Максимум, що він зможе зробити в темряві, це спробувати вразити ледь помічену рухому мішень. Як би там не було, а другий номер групи повинен встигнути навести на противника зброю (і ліхтар) до того, як той відкриє вогонь. Гарантій, що йому вдасться це зробити, немає ніяких, проте шансів у членів групи більше, ніж при хороших умовах освітлення.

Огляд кута. Військовослужбовець висвітлює зону, що оглядається, а його напарник захищає небезпечний простір. Поза світлового конуса весь той час, поки включений ліхтар, військовослужбовець непомітний для злочинця (рис. 5.3.18).

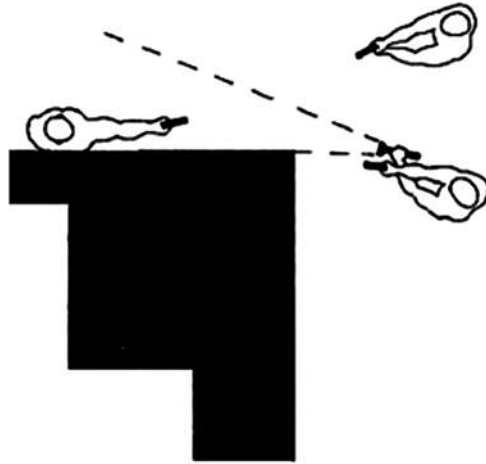

Рис. 5.3.18 – Огляд кута «двійкою»

Стіна світла. Інша тактика використання світла полягає в створенні частиною групи «стіни світла», під прикриттям якої інші можуть маневрувати, залишаючись невидимими для противника. При достатній інтенсивності тактичного світла, тобто при роботі декількох ручних або бойових ліхтарів, або більшого за розміром прожектора (прожекторів), можна позбавити противника здатності бачити не тільки тих, хто переміщається позаду джерел світла, а й тих, хто знаходиться попереду і нижче джерела світла.

Так як промінь має форму конуса, тримати ліхтарі слід досить високо і при наявності укриття світлити через нього. Члени групи, що знаходяться перед джерелами світла, повинні переміщуватись пригнувшись, можливо навіть переповзанням або навприсядки, щоб залишатися поза світлового потоку. З'ясувати точні межі безпечної зони під променями світла слід заздалегідь в процесі тренувань.

Вибір на користь пульсуючого режиму роботи ліхтарем, зведення «стіни світла» або якоїсь комбінації цих двох технік буде визначатися умовами конкретної ситуації, в тому числі чисельністю групи і характеристиками наявного обладнання.

**Техніка роботи штурмової групи з броньованими щитами.
Шикунання ТО за щитом, показаний на рисунку 5.3.19.**

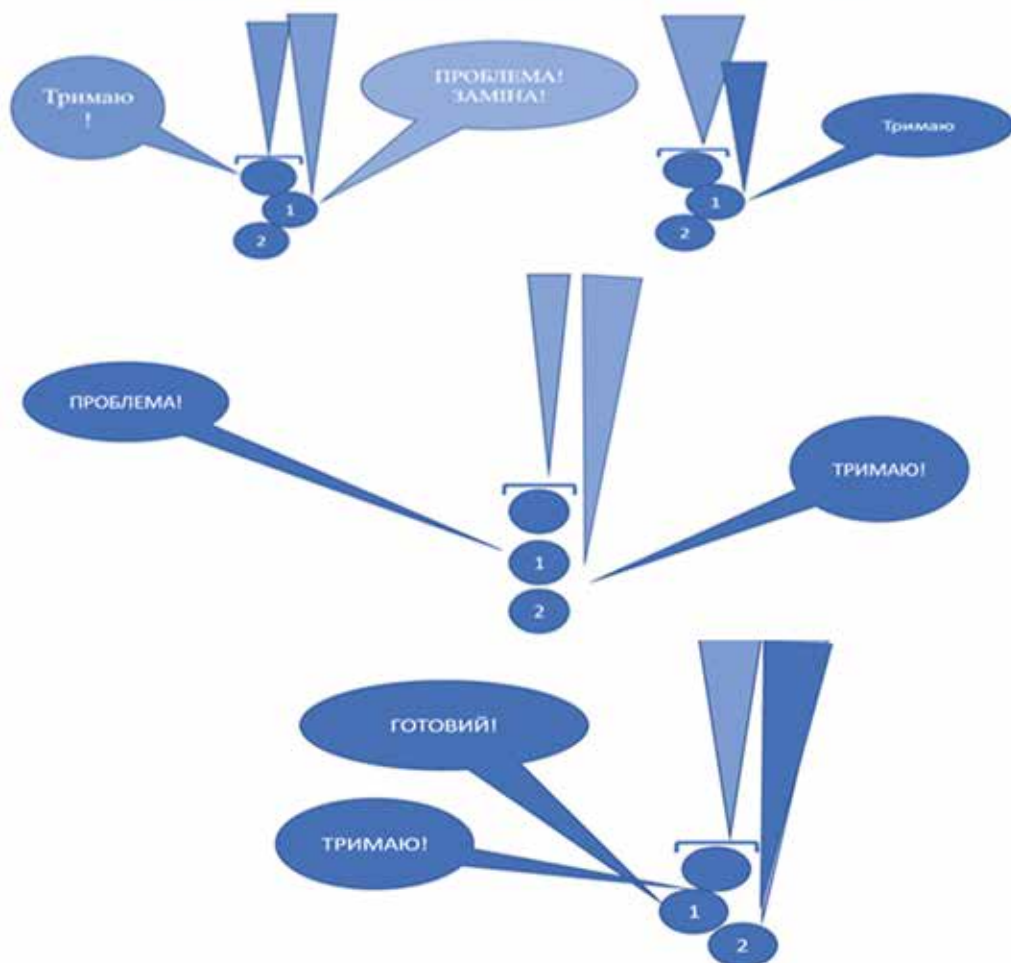

Рисунок 5.3.19 – Техніка роботи штурмової групи з броньованими щитами

Відкриття дверей та нарізання секторів з використанням броньованого щита.

Відкриття дверей та нарізання секторів з використанням броньованого щита представлено на рисунку 5.3.20.

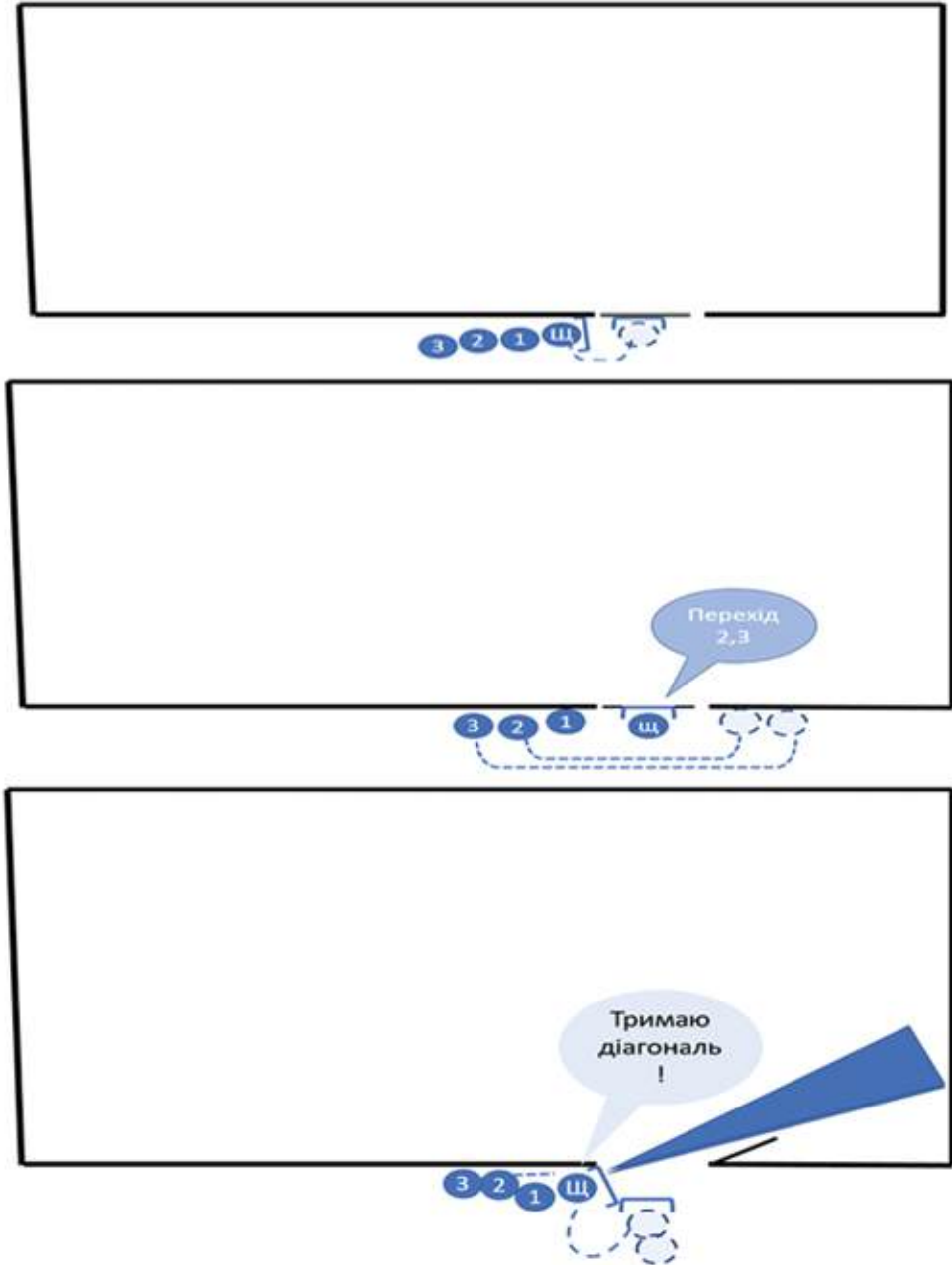

Рисунок 5.3.20 – Техніка роботи штурмової групи з броньованими щитами

Порядок подолання сходів різними способами.

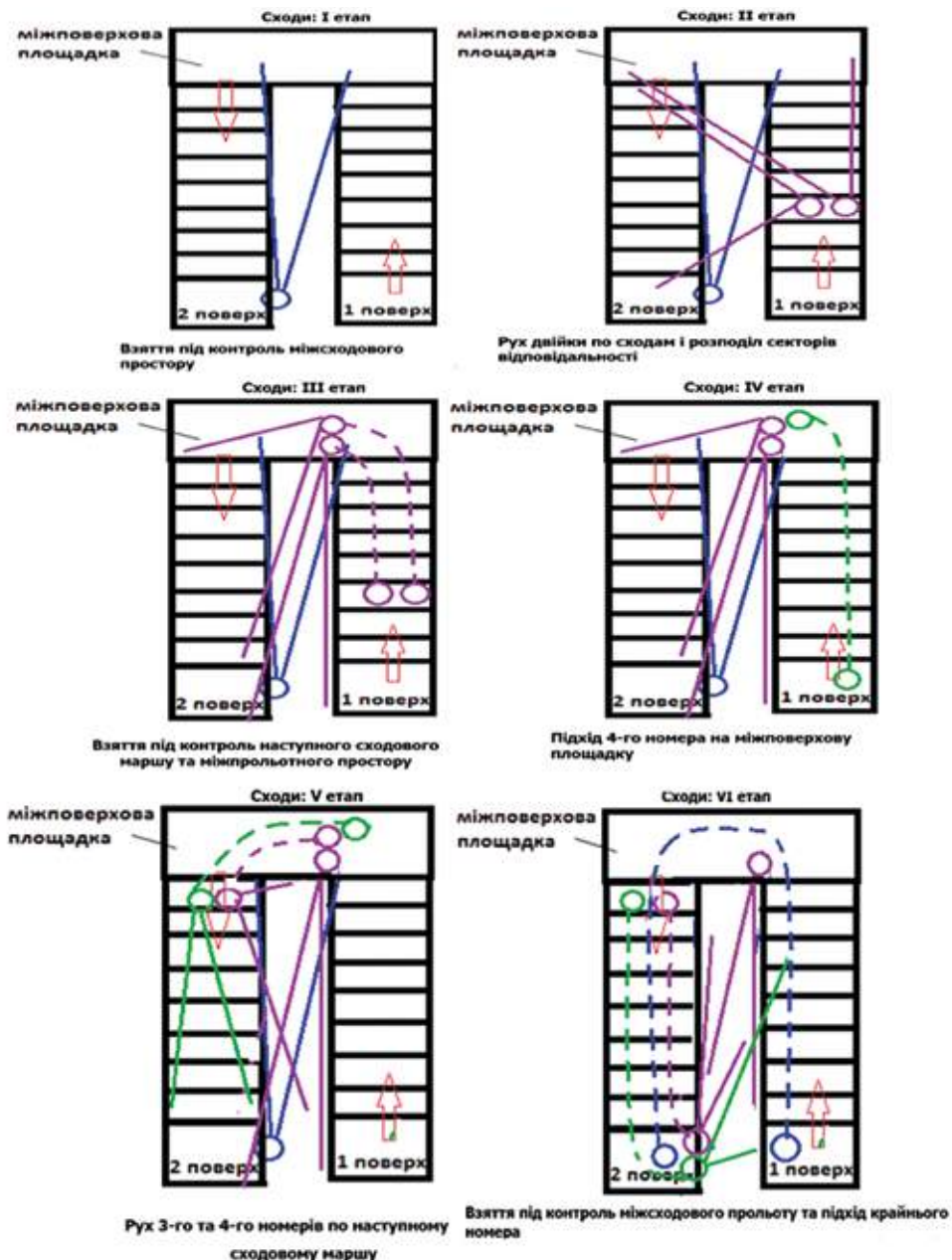

Рисунок 5.3.21 – Порядок подолання сходів різними способами (етап I-VI)

1. етап: взяття під контроль міжсходовий простір:

- військовослужбовець повинен знаходитись за укриттям (при русі групи знизу вверх) перевага надається положенню стоячи);
- за рахунок зміщення корпусу досягається можливість контролювати міжсходовий простір максимально безпечно.

2 етап: два військовослужбовця починають рухатись по сходах, здійснюючи контроль наступного сходового маршу та міжсходовою площадкою.

3 етап: тактична двійка піднімається на міжсходову площадку, боєць який рухався зі сторони перил забирає під контроль міжсходового простору, а його 2- й номер тримає під контролем наступний сходовий марш.

4 етап: по команді «Допомога» на міжсходову площадку піднімається ще один військовослужбовець, який при достатньому місці на сходовій площадці доповнює 2-го номера та вони разом перебувають в готовності рухатись далі.

5 етап: сформована тактична двійка продовжує рух по сходах, виконуючи контроль за аналогічним принципом.

6 етап: після підйому тактичної двійки на площадку другого поверху забирається під контроль міжсходовий простір та знімається з першого поверху військовослужбовець, який тримав під контролем цей простір. В подальшому всі цикли повторюються залежно від кількості поверхів.

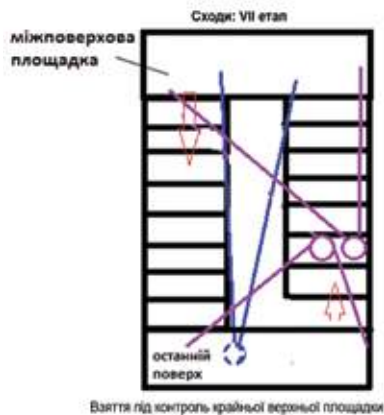

Рис. 5.3.21 – Порядок подолання сходів різними способами (етап VII)

7 етап: при підйомі на крайній поверх утворюється зона, яка не перекривається сходовим маршем, що йде вгору; у цьому випадку при звичайному підйомі голови військовослужбовців будуть відкриватися поступово на висоту сходини, що може призвести до ранньої ідентифікації противником, отримання ним тактичної переваги та змоги уразити двійку до моменту свого виявлення; з метою недопущення таких обставин тактичній двійці необхідно рухатись з поступовим пониженням рівня (до моменту, коли стане зрозуміло, що різке припідіймання дозволить миттєво взяти під контроль всю верхню площадку); при цьому, якщо номер, який контролював міжповерхову площадку, уже повністю відкрив її для себе, він також розвертається обличчям до площадки останнього поверху та синхронно з напарником здійснює підйом.

Охорона сходів та коридору.

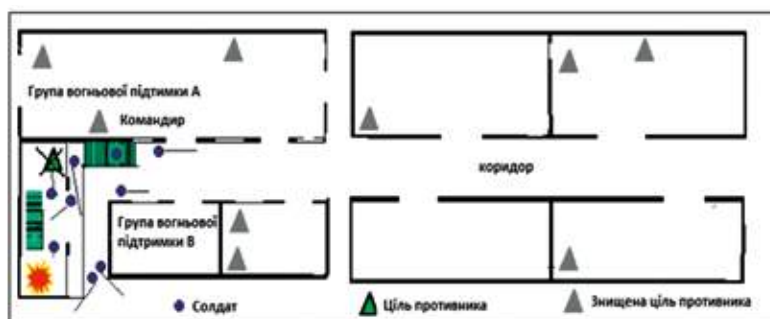

Рис. 5.3.22 – Підготовка до подальшого зачищення сходів.

Рис. 5.3.23 – Група А зачищає сходи та 2 поверх.

1. Група вогневої підтримки А кидає гранати, проникає в приміщення, вражає цілі та зачищає приміщення, наближується до наступного двірного прольоту і готуються зачищати сходи. курсанти групи вогневої підтримки продовжують охороняти тил в той час, як решта штурмової групи переходять до кінця короткого коридору і охороняють обидва напрямки (рис. 5.3.22).

2. Група вогневої підтримки А, готова в разі необхідності надати допомогу другій команді, зачищає сходи та веранду. Група вогневої підтримки В продовжує охорону першого поверху (рис 5.3.23).

Дії підрозділ оперативного призначення при зачищенні будівлі.

При відкритих дверях або після їх відкривання перший номер починає огляд приміщення (рис. 5.3.24), при цьому командує «Хрест» (2), «Центер» (3). Після огляду приміщення і відсутній загрози перший номер командує «Вхід». У разі виявлення загрози при огляді перший номер відкриває вогонь на усунення загрози.

Дії особового складу:

– перший номер – входить в кімнату і здійснює контроль лівої сторони кімнати;

– другий номер – входить на спині першого, прикриваючи його та здійснюючи контроль правого кута;

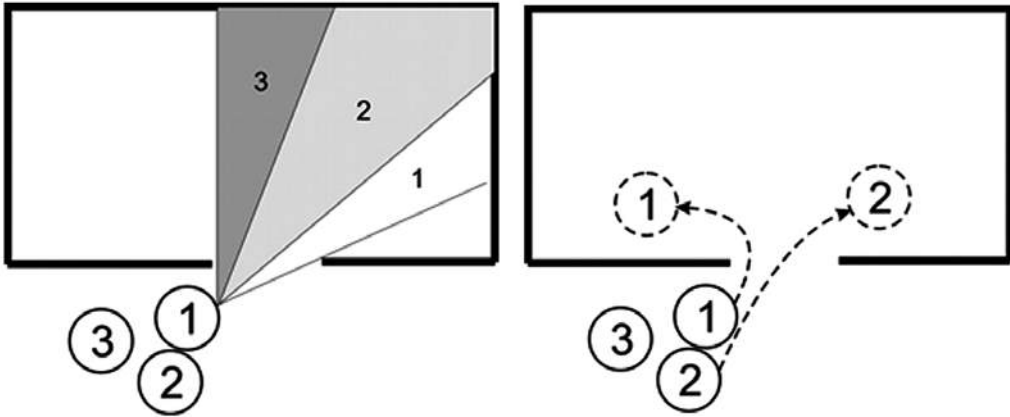

Рисунок 5.3.24 – Варіант входу
в приміщення

– третій номер – залишається прикривати вхід і не входить до команди «Допомога, один». Почувши цю команду він входить в кімнату.

Варіанти входу в приміщення (див. Рис. 5.3.25).

Дії особового складу:

– перший номер – входить в кімнату і здійснює контроль лівої сторони кімнати;

– другий номер – другий номер входить на спині першого, прикриваючи його та здійснюючи контроль правого кута;

– третій номер – входить разом з першим та другим номером прикриваючи визначений йому сектор і повідомляє про це товаришів сигналом «Входжу».

Вхід в приміщення з однієї сторони, якщо одна стіна глуха.

Дії особового складу:

– перший номер – подає сигнал або говорить: «Справа (зліва) глуха стіна, входжу сам»;

– другий номер – під прикриттям першого номеру переходить одночасно з ним на іншу сторону дверей і здійснює спостереження прямо;

– третій номер – залишається прикривати тил.

Якщо першому номеру необхідна допомога по огляду приміщення, то він подає команду «Допомога – 1 (2)».

Дії особового складу:

– перший номер – входить в кімнату і здійснює контроль лівої сторони кімнати;

– другий номер – входить на спині першого, прикриваючи його та здійснюючи контроль правого кута;

– третій номер – залишається прикривати вхід і не входить до команди «Допомога, один». Почувши цю команду він входить в кімнату або входить разом з першим та другим номером прикриваючи визначений йому сектор і повідомляє про це товаришів сигналом «Входжу».

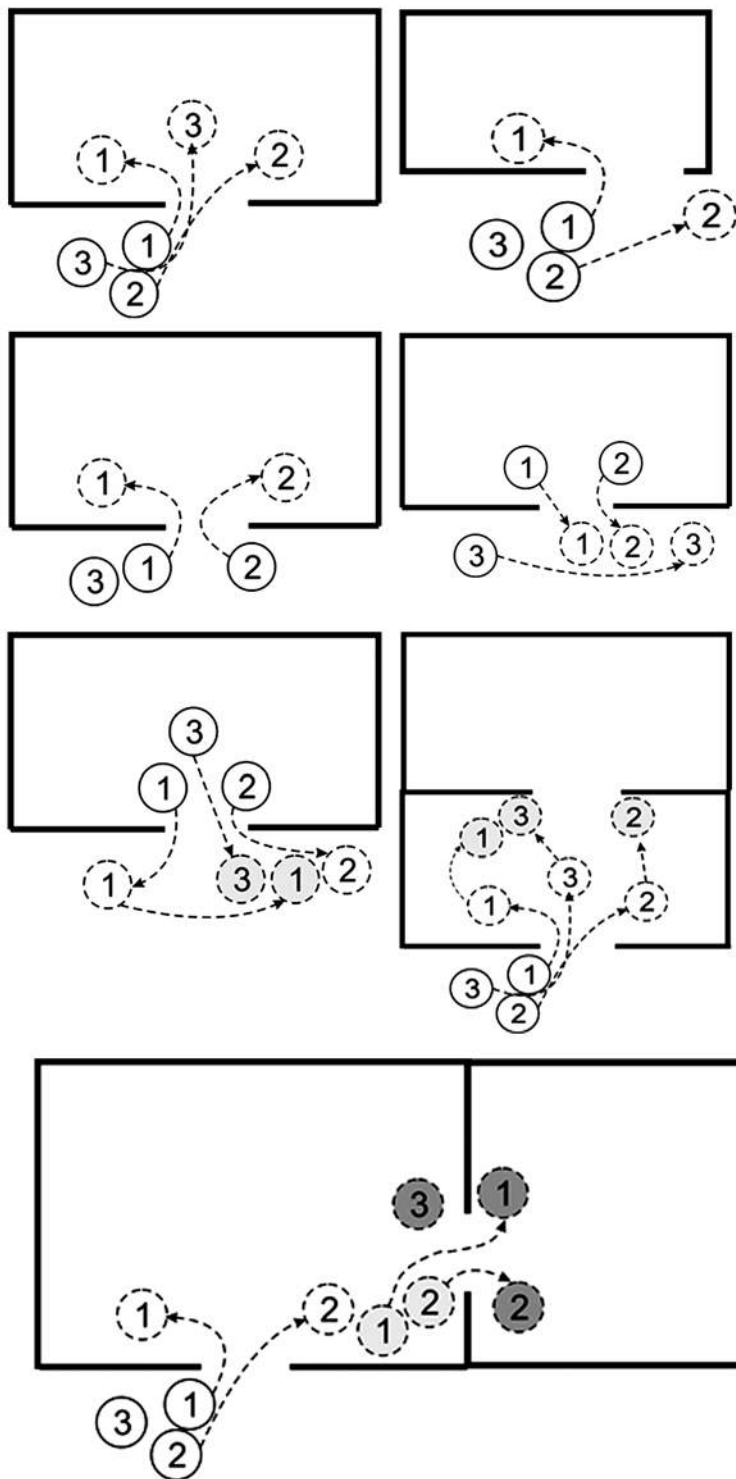

Рисунок 5.3.25 – Варіанти входу в приміщення

Дії особового складу:

- перший номер – подає команду «Чисто, під контролем, ВИХІД»;
- третій номер – подає команду «Вихід можна влівл (вправо)» і переходить по ходу руху;
- другий номер – перед виходом виставляє руку з визначеним сигналом (з метою ідентифікації себе для третього номера) і виходить по ходу руху, розміщується за третім номером;
- перший номер – виходить з приміщення, подає команду «Крайній», становиться в бойовий порядок і похлопуванням другого номеру по плечу дає команду на рух вперед.

Дії особового складу:

- перший номер – виходить з кімнати і здійснює контроль правої сторони;
- другий номер – виходить на спині першого, прикриваючи його та здійснюючи контроль лівої сторони.

Після команди першим і другим номером «Чисто»:

- перший номер – переходить до другого і стає за ним;
- третій номер – виходить з кімнати та стає за першим номером.

Дії особового складу:

- перший номер – подає команду «Закриті (відкриті) двері прямо» і після нарізання кутів входить в кімнату та здійснює контроль лівої сторони кімнати;
- другий номер – входить на спині першого, прикриваючи його та здійснюючи контроль правого кута;
- третій номер – входить обов'язково з першим та другим, контролює двері прямо і відразу іде до дверей тримаючи їх під контролем;
- перший – перевіряючи свій сектор висуваються до третього номеру для подальшого здійснення входу в наступну кімнату;
- другий номер – перевіряючи свій сектор висуваються до дверей для подальшого здійснення входу в наступну кімнату.

Дії особового складу:

- перший номер – входить в кімнату і здійснює контроль лівої сторони кімнати;
- другий номер – входить на спині першого, прикриваючи його та здійснюючи контроль правого кута. Після виявлення дверей подає команду «Справа відкриті (закриті) двері». Після перевірки свого сектору стрімко висувається на двері і тримає їх під контролем;
- перший номер – перевіряє свій сектор і потім убуває до другого номеру для подальшого входу в наступну кімнату;
- перший та другий номери – входять в наступну кімнату;
- третій номер – після команди другим номером «Вхід» може перейти до других дверей.

Між бійцями повинен бути постійний зоровий зв'язок.

5.4. Робота командира підрозділу оперативного призначення під час затримання озброєних злочинців або звільненню заручників, яких захопили терористи, в будівлі

Прийняття рішення командиром групи оперативного призначення на штурм будівлі різними способами.

У замислі на штурм він визначає: напрямок зосередження основних зусиль; способи виконання завдання (порядок зближення з противником, подолання загороджень, захоплення і закріплення об'єкта атаки з вказанням порядку ВУП на підступах до об'єкта, всередині його і заборони підходу підрозділів противника з інших напрямків, у тому числі з використанням підземних комунікацій); бойовий порядок (розподіл сил і засобів).

Під час постановки завдань командир штурмового загону (групи) у бойовому наказі вказує: штурмовій групі (підгрупі захоплення):

- склад;
- об'єкт атаки; завдання, які виконуються групами прикриття і закріплення, вогневої підтримки і розгородження, силами і засобами старшого командира в інтересах групи (підгрупи);
- хто підтримує.

Крім того, можуть вказуватися вихідне положення для штурму, порядок і час його зайняття, резерву – склад, завдання до виконання яких бути готовими, місце в бойовому порядку, напрямок і порядок переміщення, групі (підгрупі) прикриття і закріплення – склад, завдання щодо прикриття флангів і тилу штурмових груп (підгруп захоплення), закріплення захопленого об'єкта, заборони підходу до нього резервів противника, місце в бойовому порядку, час готовності, групі (підгрупі) управління і вогневої підтримки – склад, завдання щодо підтримки вогнем дій штурмових груп (підгруп захоплення), місця вогневих позицій (вогневих рубежів), порядок переміщення, час готовності.

Варіант бойового наказу відповідно до рішення командира 1 штурмової групи оперативного призначення.

Бойовий наказ командира 1 штурмової групи оперативного призначення на участь у спеціальній операції по затриманню озброєних злочинців, які перебувають в приватному жилому будинку.

1. Дві особи кавказької національності підозрюються у незаконному поводженні зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Їхній зріст 187 та 178 см, один має наколку у вигляді скорпіона на кисті правої руки, інший – шрам під лівим оком. Комінтернівським районним судом м. Харкова ухвалено рішення на їх затримання.

2. З цією метою із ініціативи начальника відділу управління кримінальної поліції ГУНП в Харківській обл. та за погодженням начальника ГУНП в Харківській обл. прийнято рішення на проведення спеціальної операції, до якої залучається окремий загін спеціального призначення, а також управ-

ління кримінальної поліції, підрозділ зв'язку та телекомунікацій ГУНП, Слобідський відділ поліції ГУНП.

3. Нашій групі поставлено завдання на здійснення затримання визначених осіб, які підозрюються у збуті вогнепальної зброї і перебувають у частій будівлі однією штурмовою групою в кількості 8 осіб способом «Швидко заповнення».

4. З метою якісного виконання поставленого завдання

НАКАЗУЮ:

До складу штурмової групи призначаю: старших лейтенантів Забулу - А₁, Іванова - А₂, Корнева - А₃, Василенка - А₅; лейтенантів Ковальова - А₆, Гнилосоира - А₇, Ковалю - А₈. Я особисто буду очолювати штурмову групу на посаді А₄. Завданням штурмової групи є швидко, рішучими діями, в короткий проміжок часу взяти під контроль все приміщення і людей, що знаходяться в ньому.

Послідовність дій наступна: група захоплення займає початкове положення у безпосередній близькості від вхідних дверей в приміщення. А₈ відкриває (вибиває) двері, для цього мати засоби для примусового відкривання дверей, потім відходять убік, пропускаючи групу захоплення, і знаходяться на контролі дверей та прилеглої території. Після моєї команди «Штурм», А₁, А₂ вриваються в приміщення і рухаються до наступних дверей. Уся група захоплення рухається за ними. Якщо під час руху виявлені особи подається команда: «Не рухатися, руки за голову, лицем до стіни» і А₁, А₂ залишаються в кімнаті і контролюють затриманих, інші військовослужбовці групи захоплення, а саме А₃, А₄, А₅, А₆ просуваються далі. Наступну кімнату беруть під контроль А₃, А₄. І так, до повного встановлення контролю над усім приміщенням і громадянами, що знаходяться в ньому. Після встановлення контролю в останній кімнаті А₆ подає команду «Контроль», я її дублюю і доповідую старшому начальнику. Після цього всередину входять оперативні працівники. Якщо необхідно буде здійснити виведення затриманих, за моєю командою «Увага, виводимо через вхідні двері» здійснюємо вивід починаючи з останньої кімнати.

З метою удосконалення злагодженості дій визначених груп з 11.00 по 12.00 «ДЗ» здійснити тренування штурму будівлі на макеті, який буде сконструйований до визначеного часу на містечку тактико-спеціальної підготовки.

5. Під час проведення штурму будівлі зброю застосовувати у разі збройного опору осіб, яких затримують, а також у разі безпосередній загрози вашому життю та здоров'ю, або інших сторонніх осіб.

Якщо особи, яких затримують візьмуть невідомих осіб в заручники, то необхідно вжити заходів після входу в приміщення на його звільнення і «відокремлення» від злочинців.

6. Штурм будівлі та вивід затриманих здійснювати тільки по моїй команді.

7. Час готовності до виїзду 12.30 «ДЗ». Час готовності до

8. Екіпіровка особового складу: бронезилетами та каска не нижче 4 класу захисту. Озброєння: особового складу штурмової групи - 9 мм АПС; групи забезпечення - початку виконання завдання 13.50 «ДЗ». Управління дія 5.56 мм самозарядна гвинтівка UAR-15. Лейтенанту Ковалю отримати засоби примусового відкриття дверей.

Постановка завдання особовому складу командиром групи підрозділу оперативного призначення на штурм будівлі різними способами.

Варіанти схем, які повинні бути нанесені на WHITEBOAR під час віддання бойового наказу.

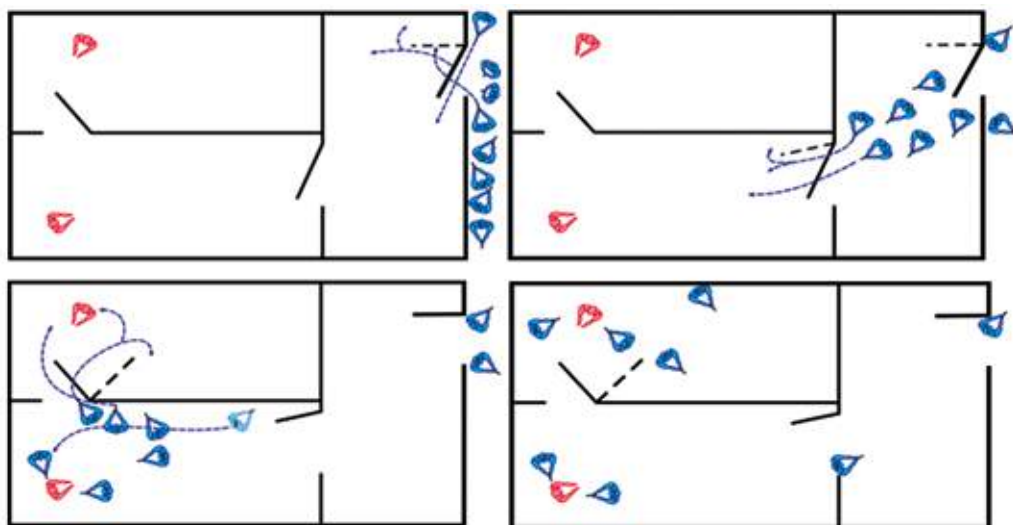

Рис. 5.3.26 – Варіант схеми планування дій

5.5. Несення служби на блокпосту

Мета встановлення блокпосту (КПП).

Блокпостом вважається контрольний-перепускний пункт, який тимчасово встановлюється на в'їзді/виїзді в окрему місцевість, у якій запроваджені заходи визначеного правового режиму. Для посилення безпеки особового складу та осіб, що на ньому перебувають блокпост обладнується в інженерному відношенні. Блокпост встановлюється з метою: показати сторонам конфлікту і місцевому населенню району військову присутність; перевіряти, оглядати та реєструвати весь рух людей, майна та транспортних засобів до і від контрольованої зони, а також у зоні відповідальності; запобігати контрабандному перевезенню зброї, боєприпасів та вибухових речовин, а також вільному пересуванню екстремістів, терористів, осіб оголошених у розшук; блокування дороги і припинення або обмеження руху у відповідності до визначеного порядку; звітування про всю діяльність по команді.

Блокпости (КПП) поділяються на стаціонарні (постійні) і рухомі (мобільні), крім того можуть розгортатися тимчасові, приховані та спровоковані перепускні пункти. Блокпости (КПП) також відрізняються рівнем огляду, який вони повинні проводити (всі особи та засоби пересування або вибіркові огляди).

При виконанні завдань на більшості стаціонарних блокпостах (КПП) задіюється, як правило, взвод, який складається, як мінімум, з трьох відділень, кількість особового складу на інших блокпостах (КПП) залежить від загроз, визначених завдань та умов обстановки.

Основними завданнями блокпосту є повне або часткове блокування в'їзду (виїзду) в окремі місцевості, попередження ввозу (вивозу) в них зброї, боєприпасів та інших заборонних засобів, що можуть бути використані для протиправної діяльності, демонстрація військової присутності (демонстрація прапора), спостереження і збір інформації від місцевого населення. Крім того на блокпост (КПП) покладається наступні завдання: огляд і перевірка людей, транспорту і вантажів, що перетинають зону роз'єднання (буферну, контрольовану, демілітаризовану зону); запобігання проникнення порушників і незаконної доставки зброї, боєприпасів, вибухових речовин; блокування руху транспорту і людей (часткового чи повного); затримання громадян і транспортних засобів, що порушують встановлений режим поведінки; спостереження за місцевістю; контроль комунікацій.

Блокпости зазвичай встановлюються в районах напруженості під час проведення антитерористичних заходів. Вони бувають постійними або тимчасовими. Блокпост переважно влаштовується за кутами будівель, на поворотах дороги, або за схилами пагорбів, щоб використовувати елемент несподіванки.

Терористи, використовуючи транспорт для переміщення зброї зі схованок в місця його застосування, будуть нашо вухуватись на своєму шляху на блокпости. Велика мережа блокпостів значно ускладнює діяльність терористичних груп. Навіть якщо терористи знають про існування блокпоста, вони змушені вибирати інші, менш зручні маршрути для своїх переміщень.

Стаціонарні (постійні) КПП розташовуються на перехрестях доріг, поблизу мостів, у вузьких долинах, на в'їздах (виїздах) у зону роз'єднання (буферну, контрольовану, демілітаризовану зону), на важливих ділянках шляхів комунікацій і функціонують цілодобово. У залежності від віддалення блокпоста від місць дислокації підрозділу, наряд для несення служби на стаціонарному КПП може призначатись на термін до 3 діб, а при необхідності – і на більш тривалий термін.

Рухомі (мобільні) блокпости (КПП) розташовуються в місцях, які не контролюються стаціонарними блокпостами (КПП), мета їх дій полягає в зміцненні контролю (раптового/неочікуваного) та недопущенні неконтрольованого проникнення осіб і перевезення зброї, наркотичних речовин і контрабанди з однієї зони в іншу. До складу рухомого блокпосту (КПП)

входить не менше посиленого взводу на транспортних засобах з належним озброєнням, які повинні мати чіткі розпізнавальні військові знаки. Місце розташування вибирається так, щоб це несподіванкою для людей та транспортних засобів, що пересуваються. Рухомий блокпост (КПП), як правило, функціонує в межах деякого часу. Після того, як його положення стає відомо і ефект дії зменшується, він знімається. Рухомі блокпости (КПП) виконують завдання у взаємодії з іншими блокпостами (КПП) і спостережними постами (далі – СП), несподівано зупиняючи автомобілі та осіб на короткий час для швидких оглядів. Вони повинні знаходитися у постійному полі зору спостережних постів, з метою їх підтримки забезпечуються переносними загородженнями і щитами з написами, як для стаціонарних блокпостів (КПП). Тимчасовий блокпост (КПП) може встановлюватись, як правило, пішим патрулем для перевірки осіб і транспорту на певній ділянці дороги, після чого він продовжує виконання завдань патрулюванням

Прихований блокпост (КПП) створюється у разі необхідності затримання визначеного транспорту. Також він веде спостереження за рухом транспорту, але не зупиняє його.

Спровокований блокпост (КПП) встановлюється у відповідь на певний інцидент у конкретному місці, де перевіряються всі особи та транспорт.

Обов'язки особового складу блокпосту (КПП).

Начальник (командир) блокпосту зобов'язаний:

– прийняти рішення на виконання завдань під час несення служби на блокпосту (КПП), а саме: усвідомити завдання, вивчити місцевість, оцінити загрози, визначити необхідний склад сил та засобів необхідних для виконання завдання (кількість особового складу, ОВТ, боеприпасів, індивідуальних засобів захисту, продуктів харчування та питної води, засобів зв'язку з запасними батареями (в достатній кількості для забезпечення стійкого зв'язку з вище стоячим штабом, внутрішнього зв'язку між групою огляду, групою прикриття та резервом, а також засобів зв'язку сумісних з повітряними засобами медичної евакуації та повітряної підтримки), шанцевого інструменту, засобів для обладнання блокпосту в інженерному відношенні (при чому визначити які роботи з інженерного обладнання вогневих та захисних позицій будуть обладнані силами підрозділу а які роботи мають бути виконані силами та засобами вище стоячого командира, організувати з ним взаємодію для вирішення цих питань), підготувати (доотримати) засоби надання першої медичної допомоги та евакуації, комплект для позначення вертолітного майданчика (оранжеві дими, жезл, окуляри маршалера, світло відбивний жилет, літера Н на тканинній основі, радіостанція для налагодження зв'язку з екіпажем повітряного засобу), оптичні прилади (біноклі, прилади нічного бачення, тепловізори), засоби для евакуації пошкодженої техніки, відпрацювати попередню схему охорони та оборони блокпосту, схему зв'язку, сигналів управління та оповіщення, організувати підготовку особового складу, ОВТ (включаючи вивірку та

приведення зброї до нормального бою), визначити час та місце проведення огляду готовності підрозділу до виконання завдання;

– відпрацювати бойовий наказ в якому детально визначити порядок висування до блокпосту (побудову колони, порядок завантаження в транспортні засоби МТЗ, порядок здійснення доповідей під час руху в визначених контрольних точках та в екстрених ситуаціях), його розгортання, організацію охорони та оборони, обладнання в інженерному відношенні, порядок несення служби на блокпосту (розподіл по змінам та групам), порядок зв'язку та взаємодії, порядок виклику медичної евакуації, виклику повітряної та артилерійської підтримки, порядок виклику підрозділу негайного реагування (вказавши частоти, та позивні), порядок дій в позаштатних ситуаціях тощо;

– провести постановку завдань на карті (макеті місцевості); провести необхідні тренування в порядку дій особового складу під час виникнення позаштатних ситуацій під час здійснення маршу до місця розгортання блокпосту а також під час несення служби безпосередньо на блокпосту;

– в визначений час провести огляд готовності особового складу, ОВТ, та інших матеріально технічних засобів які перераховані вище та інших засобів необхідних для виконання завдання;

– в визначений час в визначеному місці побудувати колону, перевірити зв'язок з транспортними засобами колони та з вище стоячим штабом (черговим командно-спостережного пункту (далі – КСП) підрозділу), провести заключний інструктаж особового складу в ході якого визначити порядок руху (швидкість, інтервали), сектори ведення вогню та спостереження, нагадати порядок дій під час потрапляння в засідку та інших позаштатних ситуаціях, нагадати наступність командування в разі загибелі командира, організувати заряджання зброї та розпочати рух, доповіді про обстановку здійснювати в ході маршу в визначених контрольних точках черговому КСП підрозділу, у випадку виділення повітряного ескорту колони, координувати з черговим КСП або безпосередньо з екіпажем повітряного засобу (в залежності від того яким чином була організована взаємодія) дії повітряних засобів перед подоланням колоною небезпечних ділянок дороги;

– з прибуттям в визначене місце розгортання блокпосту здійснити доповідь черговому КСП та негайно приступити до організації кругової оборони та одночасного розгортання блокпосту у відповідності до схеми блокпосту, організувати його підготовку в інженерному відношенні та приступити до виконання визначених завдань в складі визначених груп та змін у відповідності до прийнятого рішення. Особлива увага приділяється належній організації кругової оборони, обладнанню основних та додаткових вогневих позицій для техніки та особового складу які б мінімізували їх вразливість та забезпечували б найефективніші сектори ведення спостереження та стрільби;

– здійснювати ведення документації;

– здійснювати реєстрацію у відповідному журналі перевірених транспортних засобів та людей, у визначений час здійснювати доповіді про обстановку черговому КСП підрозділу;

– не допускати на блокпост сторонніх осіб, вимагати від особового складу належного виконання обов'язків;

– періодично (в разі можливості) проводити тренування у порядку дій особового складу на ту чи іншу загрозу які можуть мати місце під час виконання завдання.

Особовий склад блокпосту (КПП) зобов'язаний:

– перед виконанням завдання підготувати індивідуальне спорядження, засоби захисту, штатну та колективну зброю, засоби зв'язку та спостереження, підготувати (доотримати) інші необхідні засоби необхідні для виконання завдання (боєприпаси, шанцевий інструмент, фортифікаційні засоби, ліхтарі, документація, засоби індивідуальної та колективної гігієни, питну воду та продукти харчування, комплекти виклику засобів повітряної евакуації та позначення себе на місцевості (дими тощо), засоби маскування, запасні батареї, ПММ тощо;

– знати межі блокпосту (КПП); твердо знати завдання, обстановку і місцевість, що прилягає до блокпосту (КПП), план охорони та оборони, порядок дій в позаштатних ситуаціях, та порядок дій під час несення служби на блокпосту в складі груп огляду, прикриття та резервної групи;

– негайно здійснити розгортання блокпосту у відповідності до завчасно складеної схеми при цьому з прибуттям на місце встановлення блокпосту частиною особового складу негайно забезпечити належну бойову охорону, обладнати фортифікаційні споруди (окопи, укриття і тощо) які забезпечуватимуть кругову оборону та зменшать до мінімуму вразливість особового складу та ОВТ не зменшуючи пильність та спостереження за місцевістю, забезпечити пропускний режим;

– припиняти порушення громадського порядку на визначеній території; вилучати зброю, боєприпаси, вибухові речовини в осіб, що не мають дозвіл на їх носіння;

– прихильно ставитися до пішоходів, водіїв і пасажирів;

– чемно розмовляти з людьми, не забороняти водію розмовляти з пасажиром; ввічливо просити осіб виконувати те, що треба, говорити нормально, не підвищувати голос;

– бути ввічливим під час огляду, по можливості застосовувати металошукачі та дзеркала для догляду транспортних засобів;

– бути спокійним, незалежно від власного почуття; завжди бути одягнутим згідно з вимогами Стройового статуту Збройних Сил України.

Особовий склад блокпосту (КПП) має право:

– перевіряти паспорти й інші документи, що засвідчують особу, здійснювати огляд транспортних засобів;

– затримувати і передавати представникам військової поліції, органів внутрішніх справ автотранспорт і осіб, які вчинили правопорушення;

– переслідувати осіб, які підозрюються у здійсненні злочинів і котрі чинили опір особовому складу; входити у житлові будинки (приміщення), приміщення підприємств, організацій і установ, використовувати їх транспорт (крім спеціального);

– застосовувати зброю у відповідності до правил застосування сили (інструкцій) під час припинення індивідуальних та групових порушень суспільного порядку й інших незаконних дій поблизу блокпоста які несуть загрозу життю та здоров'ю особового складу, майна та ОіВТ підрозділу.

Особовому складу блокпосту (КПП) забороняється:

- залишати розташування блокпоста;
- вступати в розмови зі сторонніми особами без службової необхідності;
- приймати і передавати будь-кому будь-які предмети;
- залишати зброю і боєприпаси без догляду, чи передавати їх будь-кому;
- грубіянити громадянам, вступати в суперечки з ними;
- досилати без необхідності патрон у патронник;
- кричати або виявляти нетерплячість, виражати будь-яку огиду;
- просовувати голову чи лікоть у вікно автомашини або відчиняти двері без дозволу;

– робити огляд жінок (без металошукача) або наказувати їм піднести руки догори;

– наставляти зброю прямо на жінок (крім випадків самооборони).

Бойовий розподіл особового складу блокпосту (КПП).

Для несення служби особовий склад блокпосту розподіляється на чергові зміни з розрахунку 2/3 особового складу виконують обов'язки, 1/3 відпочиває.

Для виконання завдань особовий склад, який призначений для несення служби на блокпосту (КПП), поділяється на наступні групи:

- управління;
- перевірки документів і огляду транспортних засобів (поділяється на – підгрупу попереднього огляду та підгрупу поглибленого огляду);
- прикриття (поділяється на підгрупу охорони та підгрупу підтримки);
- застосування спеціальних засобів і управління мінно-вибуховими загородженнями;
- резервну групу (відпочинку).

Порядок несення служби на блокпосту (КПП).

У встановлений час особовий склад блокпосту (КПП) приступає до несення служби з перевірки транспортних засобів, перевезення вантажів і людей. Зони огляду і очікування повинні бути позначені білими смугами (спеціальними щитами) або дорожніми конусами.

Осіб та транспортні засоби які долають блокпост перевіряють для встановлення ідентичності документів і запобігання перенесення або

провезення через блокпост заборонених засобів (предметів). Перевірку дозволяється проводити різними способами (перевірка документів, огляд людей та техніки).

Особи, які перетинають блокпост, пред'являють документи, що засвідчують особу. Зразки документів, що дозволяють в'їзд у вказані зони, повинні знаходитися на блокпосту (КПП).

При перевірці місцевого населення проводиться обов'язкова його реєстрація. При цьому в книгу реєстрації заносяться наступні дані: час, повне ім'я, маршрут руху. При перевірці місцевого населення перш за все перевіряються підозрілі особи, які мають незвичайний одяг, ведуть себе неадекватно. Огляд людей здійснюється шляхом огляду. Проведення особистого огляду група огляду повинна здійснювати прогляджуванням по одягу, а не поплескуванням. Окрема увага приділяється нижнім частинам тіла. Обов'язковими для перевірки є головні убори, черевики, широкі штани, багаж. Перш за все перевіряються підозрілі особи, які мають незвичайний одяг та ведуть себе неадекватно. При проведенні огляду доцільно використовувати металопрошукачі (датчики), які виявляють металеві предмети.

Жінки оглядаються тільки військовослужбовцями жінками, у випадку коли їх немає – тільки технічними засобами в спеціально відведеному для цього приміщенні. Процедуру огляду жінок і священнослужителів командир повинен обговорити з місцевою владою. Якщо в того, кого оглядають, знайдена зброя, боєприпаси, вибухові речовини, вони конфіскуються, а сама людина підлягає затриманню, допиту і передачі відповідним органам (СБУ, поліції тощо).

При перевірці транспортних засобів здійснюється паспортний контроль водія та пасажирів та документи на транспортний засіб водія, особлива увага приділяється автомобілям, в яких знаходиться одна людина. Транспортні засоби підлягають повному огляду на предмет перевезення зброї та вибухових речовин. При значному русі можна перевіряти тільки кожний третій автомобіль, автомобілі тільки одного типу чи ті, які рухаються в одному напрямку.

Автомобілі для огляду допускаються на територію блокпосту по одному. Поки перший на черзі автомобіль оглядається, інші з виключеними двигунами, очікують огляду на відстані не ближче 50 метрів, під спостереженням підгрупи прикриття блокпосту. За сигналом автомобіля, який перевіряється, або знаком руки військовослужбовця групи огляду, водій наступного транспортного засобу запускає двигун, повільно під'їжджає до зони огляду, пред'являє (пред'являють) посвідчення особи та документи на транспортний засіб. Перш ніж відійти від автомобіля, водій повинен відкрити всі двері, капот і багажник.

Під час огляду автомобіля водій і пасажир знаходяться в зоні очікування, що розташовується не ближче 5 метрів від автомобіля, що перевіряється. Ця зона також знаходиться під спостереженням підгрупи охорони.

При перевірці автомобіля в якому знаходиться значна кількість людей, персонал блокпосту пропонує всім вийти з машини. Проводить огляд кожної людини і відводить їх у бік, не ближче 10 м від машини, після цього проводиться огляд транспортного засобу на наявність зброї та вибухових пристроїв.

Послідовність огляду транспортних засобів:

– двигун (звертається увага на електричні дроти, за допомогою дзеркала оглядаються важкодоступні місця);

– пасажирський салон (оглядають сонцезахисні щитки, спинки сидінь, під сидіннями і килимками, кишені у дверцятах, магнітофон, речова скринька, при цьому не торкаються перемикачів або інших підозрілих предметів, при виявленні останніх викликається фахівець);

– багажник (перевіряється весь багажник, у тому числі, місце кріплення запасного колеса, звертається увага на клунки, конверти, газети);

– шасі (оглядаються бампери, колісні ковпаки та ободи, застосовується інспекційне дзеркало для огляду під машиною); вантаж (для перевірки вантажу застосовують металеві стержні).

Перевірені транспортні засоби та водії реєструються у журналі реєстрації, де вказується: час, коли пройшов огляд транспортний засіб, прізвище водія, колір, марка машини, номерний знак, напрямок руху, пункт призначення та інше. У випадку, коли люди пересуваються без автомобілів, а наприклад, на гужовому транспорті, робиться спеціальна відмітка з зазначенням кількості худоби.

При виявленні зброї, боєприпасів, вибухових речовин й інших заборонених предметів начальник (командир) блокпосту негайно здійснює доповідь черговому КСП підрозділу та діє у відповідності до його вказівок, у присутності водія і групи огляду вилучає заборонені предмети, складає акт із розписами присутніх та фотографує на фоні транспортного засобу затриманих осіб (таким чином щоб було видно номерний знак транспортного засобу) та викладені заборонені предмети перед затриманими особами. Вилучене по акту передається командирі підрозділу, від якого виставлено блокпост або відповідним органам (СБУ, поліція тощо) і записується в Журнал обліку затриманого автотранспорту і вилученої зброї, боєприпасів, вибухових речовин й інших заборонених предметів.

Затримані особи за першої нагоди передаються у місцеві правоохоронні чи інші відповідні органи.

Ймовірні загрози, які можуть мати місце під час несення служби на блокпосту (контрольно-перепускному пункті).

Під час несення служби на блокпосту (КПП) можуть мати місце серйозні ситуації.

Найбільшу загрозу можуть являти собою:

– обстріли зі стрілецької зброї або обстріли з закритих вогневих позицій із застосуванням (мінометів, реактивних снарядів (ракет)) що запускаються з імпровізованих пускових установок тощо;

– застосування противником імпровізованих саморобних пристроїв, транспортних засобів начинених вибухівкою або самогубців;

– блокування блокпосту місцевим населенням з подальшим нападом на блокпост озброєних осіб (переважно блокування здійснюється протягом світлого часу доби з застосуванням психологічного тиску на особовий склад блокпосту та раптовий напад на блокпост з за спин мирного населення в настанням сутінків або темряви, в таких випадках місцеве населення діє в повній змові з банд формуваннями);

– збір розвідувальної інформації цивільними мешканцями про склад, озброєння, розташування, порядок несення на блокпосту. Збір зазначеної інформації здійснюється шляхом ведення спостереження з відстаней, фотографуванням під час перетину блокпосту, особистим спілкуванням тощо, зазначена інформація використовується для планування нападів на блокпости.

Особовий склад, який задіяний для несення служби на блокпосту, має право застосовувати силу і відкривати вогонь у наступних випадках та ситуаціях:

– в умовах оборони від збройного нападу;

– коли безпека особового складу блокпосту під загрозою (існує пряма загроза життю та здоров'ю);

– у випадках спроб арештувати, поранити або захопити особовий склад блокпосту або ОВТ;

– при намаганнях зупинити або перешкодити виконувати свої обов'язки особовим складом який виконує завдання на блокпосту;

– при спробах викрасти або знищити техніку, обладнання блокпосту.

Характер служби на блокпосту вимагає тривалого перебування на об'єкті, коли необхідно мати вільні руки для подачі сигналів, перевірки документів, огляду машин і огляду людей і одночасно бути готовим до застосування зброї. Командир (начальник) блокпосту повинен навчати особовий склад правильному носінню та застосуванню зброї. Вона повинна знаходитися в положенні, що забезпечує її швидке застосування, і в той же час люди, що перевіряються, не повинні мати можливості блокувати застосування зброї.

Якщо при наближенні до блокпосту чи об'єкту, що охороняється, транспортний засіб не зупиняється за наказом (сигналом, знаком), дозволяється застосування зброї для його зупинення.

Перевірка місцевого населення.

Перевірка місцевого населення може проводитися різними способами. Перш за все перевіряються підозрілі особи, які мають одяг який звертає на себе увагу, та які ведуть себе підозріло. Особливу увагу приділяють автомобілям, в якому знаходиться одна людина.

Типовою помилкою під час перевірки є підхід з лівої сторони до осіб, у яких необхідно перевірити документи. Підозріла особа за вимогою того, хто перевіряє, нібито, витягаючи документи правою рукою з нагрудної ки-

шені піджака, плаща, куртки, халату, де звичайне населення носить документи, може зробити постріл з пістолета через одяг.

Ніколи не стійте ліворуч від того, хто перевіряється і не давайте йому повертатися до вас лівим боком. Знаходьтеся праворуч нього на відстані метр півтора – ви будете мати можливість вчасно помітити його спробу дістати зброю з кишені і запобігти нападу прийомом рукопашного бою або іншим способом.

Швидкий (поверхневий) огляд зазвичай проводиться:

- коли на блокпосту присутня велика кількість людей;
- як попередня дія перед детальним оглядом.
- в ідеалі, той кого оглядають повинен стояти з широко розставленими ногами та розведеними руками;
- огляд повинен проводитись методично, з голови до ніг;
- спеціальна увага повинна приділятися нижній частині спини і від чевіків до колін, пахви також повинно бути перевірено;
- не можна проводити огляд поплескуванням по людині, тільки поглажуванням та здавлюванням;
- особливо повинні ретельно перевірятися широкі штани;
- обов'язковими для перевірки є головні убори, кишені, взуття, багаж тощо;
- переносні речі, або одяг, який знімається та має відношення до об'єкту огляду повинен бути окремо оглянутий ретельно, але з повагою.

Огляд з використанням метало детектору.

Використання для огляду метало детектору дуже ефективно, і повинно здійснюватися вздовж тіла, торкаючись одягу.

Типовою помилкою тих, хто перевіряє документи є підхід до того хто перевіряється з лівої сторони.

Підозрюваний на вимогу перевіряючого, нібито витягуючи документи правою рукою з внутрішнього нагрудної кишені, де зазвичай населення носить документи, робить постріл з пістолета через одяг.

Ніколи не стійте з лівого боку від того, хто перевіряється і не давайте йому повертатися до вас лівим боком. Стоячи праворуч від того, хто перевіряється на відстані метр-півтора, ви будете мати можливість своєчасно помітити його спробу дістати зброю з кишені і запобігти нападу прийомом рукопашного бою або іншим способом.

Детальний огляд.

На протязі початкової перевірки у випадку, якщо хто не будь з будь яких причин привернув увагу своєю поведінкою може бути проведений детальний огляд. Група огляду складається з двох осіб. Детальний огляд залежить від ступені підозри об'єкту огляду та наявності часу. Місця особливої уваги під час огляду.

Детальний огляд проводиться:

- коли є підозра що людина (транспортний засіб) має (перевозить) заборонені предмети;

– отримано наказ (розпорядження) провести детальний огляд саме цієї людини (транспортного засобу).

Процедура огляду:

– бажано проводити огляд в присутності свідків, необхідно запропонувати об'єкту звільнити всі кишені та пред'явити для огляду всі предмети та документи, які є в наявності;

– якщо є необхідність зняти одяг, об'єкт має зробити це добровільно (цей факт потрібно зареєструвати) або, якщо є необхідність, детальний огляд зі зняттям одягу проводиться в спеціальному приміщенні не на очах громадськості.

Обмеження:

– в ідеалі особа, що проводить огляд має бути однієї статі з особою, що оглядаються;

– деякими вимогами та інструкціями визначається, що огляд дітей до 14 років повинен проводитись жінками.

Дистанційний огляд проводиться у випадках коли існує небезпека з боку терористів-смертників або якщо в складі блок-посту відсутні жінки військовослужбовці і виникає необхідність огляду жінок та дітей, доцільно проводити дистанційний огляд.

Типи огляду транспорту.

Типи огляду:

– початкова перевірка (тривалість не більше 2 хв);

– попередній огляд (тривалість не більше 10 хв);

– детальний огляд (тривалість до 4 год. за необхідністю і більше).

Початкова перевірка проводиться для всіх автомобілів, які зупиняються на блокпосту.

На деяких типах блокпостів люди та транспортні засоби перевіряються вибірково у відповідності до рішення вище стоячого командира. Рішення, за яким автомобіль може бути зупинений базується на наступному:

– випадковий вибір;

– виклик підозри;

– дані розвідки.

Головна мета початкової перевірки полягає у виборі автомобіля для детального огляду. Особовий склад, який несе службу на блокпосту повинен знати про загрозу застосування противником транспортних засобів начинених вибухівкою та людей (самогубців) з вибухівкою прихованою на тілі.

Обов'язки та порядок дій групи огляду.

Старший групи огляду відповідає за:

– контроль над всією операцією;

– запитання до водія та пасажирів;

– перевірку документів;

– перевірку даних документів.

Військовослужбовець який проводить огляд:

- оглядає салон авто через вікно;
- оглядає поверхню авто;
- оглядає днище авто;
- оглядає силові відділення та багажник.

Первинний огляд включає в себе:

- перевірку документів;
- перевірку салону через скло;
- звірку номерів агрегатів;
- перевірку багажника;
- перевірку бардачка.

Автомобілі для огляду допускаються на територію блокпосту по одному. Поки перший на черзі автомобіль оглядається, інші, з виключеними двигунами, очікують огляду на відстані не ближче 50 метрів від блокпосту, під спостереженням групи прикриття блокпосту. По сигналу особового складу блокпосту водій наступного автомобіля запускає двигун, повільно під'їжджає до зони огляду, пред'являє (пред'являють) посвідчення особи.

Під час огляду автомобіля водій і пасажир знаходяться в зоні очікування, що розташовується не ближче 10 метрів від автомобіля, що перевіряється. Ця зона також знаходиться під спостереженням групи прикриття.

Всі автомобілі, що очікують огляду, повинні бути зупинені на безпечній відстані від блокпосту і повинні постійно знаходитись під спостереженням.

Водія і пасажирів просять показати їх посвідчення особи і просять вийти з автомобіля. Пасажири відводяться приблизно за 10 м (не менше 5 м) від автомобіля і перебувають там до закінчення огляду автомобіля під наглядом групи прикриття блокпосту. Перед перевіркою водій відчиняє всі двері, капот і багажник. Літні люди і маленькі діти можуть залишатися в автомобілі.

При перевірці документів ті, хто перевіряються, повинні усе робити тільки за командою особового складу блокпосту і нічого за власною ініціативою. Документи для перевірки приймаються через опущене вікно, з машини ніхто не повинен виходити. Існує бандитський прийом – пістолет, обріз тощо, прикріплюють до дверцят машини зсередини. При команді: «Вийти з машини!», відкривають дверці і стріляють приблизно на рівні живота закріпленим на дверці вогнепальним пристроєм.

При необхідності детального огляду після команди: Виходити з машини по одному з піднятими або витягнутими вперед руками, відійти трохи убік. Підозрюваний примушується сісти на землю, оглядаються і далі його контролює той, хто страхує, після чого проводиться огляд наступного пасажирів. Підозрюваним забороняється до огляду сходитися разом (спілкуватися), у цьому випадку заборонений предмет може бути передано один одному.

Пильність не можна втрачати ні на секунду. Стежте бічним зором за обстановкою, стежте за руками того, хто перевіряється, за всіма його рухами,

як він дістає документи, як подає, як відкриває багажник для огляду, що знаходиться в багажнику, як реагують і поведуться пасажирів. Оглядаючи багажник, знаходиться праворуч.

Особливу увагу необхідно приділяти автомобілям в яких знаходиться одна людина. При перевірці автомобіля, в якому знаходиться багато людей, вимагати від водія вимикати двигун і всім виходити з машини (водій має відкрити всі двері, капот і багажник), провести огляд кожної людини і відвести їх в сторону, не ближче 10 м. від машини, після цього провести огляд транспортного засобу.

Склад групи, яка перевіряє одну одиницю автотранспорту, повинен бути не менш ніж 3 чоловіки, з яких один – перевіряє документи, другий – підстраховує, третій – з автоматом наготові. Той, хто перевіряє, підходить до автотранспорту по ходу праворуч.

Раптовість застосування вогнепальної зброї при цьому різко зменшується: у замкнутому просторі автомобільного салону непросто дістати пістолет, а тим більше автомат і підготувати його для стрільби. У такому випадку той, хто перевіряє, діє по обстановці – стріляє сам або падає на землю, різко відкочується назад, та подає цим сигнал для того, хто страхує, який під час перевірки документів знаходиться позаду і збоку від машини і запобігає цим наїзду на нього машини заднім ходом. Автоматник знаходиться на безпечній від автомобіля відстані праворуч і при необхідності вирішує вогнем результат події при спробі противника прорвати заслін.

У випадку загрози використання автомобілів начинених вибухівкою, звертайте особливу увагу на автомобілі тільки з однією людиною.

Якщо пасажирам наказують залишити автомобіль, вони повинні стояти спиною до охоронця (військовослужбовця який прикриває військовослужбовця що проводить огляд). Його зброя направлена на пасажирів, але він не виявляє ворожих намірів. Охоронець повинен бути весь час надійно захищений. У випадку виникнення підозри нападу охоронець перезаряджає зброю, як попередження.

Автомат при несенні служби на блокпосту носять на ремені, перекинутому через голову на ліве плече. Сам автомат знаходиться під правою рукою в горизонтальному положенні. Довжина ременя вибирається такою, щоб автомат можна було вільно прикласти до плеча з ременем, натягнутим від лівого плеча. Такий спосіб носіння автомата в даних умовах найбільш зручний, руки при перевірці документів вільні, зброю важче відібрати.

Порядок огляду транспортних засобів. Автомобіль умовно ділиться на 5 зон огляду:

- салон;
- ззовні;
- багажник;
- силове відділення;
- днище.

Ніколи не торкайтеся перемикачів або інших підозрілих предметів, викликайте експерта.

При огляді транспортного засобу проводьте огляд наступним порядком:

Відсік двигуна: починайте з однієї сторони і оглядайте. Звертайте увагу на щось незвичайне / нові електричні дроти (можливо під'єднання бомби). Потрібно використовувати дзеркало для огляду днища автомобіля і інших важкодоступних місць.

Пасажи́рський салон: Сонцезахисні щитки салону, бардачок, кишені у дверях, під сидіннями (особливу увагу звертати на сидіння водія), між сидіннями (шукати електричні дроти, вимикачі), під заднім сидінням, під килимками (шукати електричні дроти), місце біля заднього вікна, двері. Перевірте звукоізоляцію в салоні.

Багажник: Запасна шина і під нею, у тому числі місце кріплення запасного колеса. Весь багаж і пакунки. Звертайте увагу на такі предмети, як газети, конверти тощо.

Ходова частина: Бампери, крила і ніші коліс, днище. Під час цього огляду потрібне дзеркало.

Перевірка вантажу: Якщо можливо, вантажі перевіряються за допомогою тонких металевих штирів. Всі мішки, коробки, сумки розвантажуються і перевіряються. Якщо вантаж – пісок, цемент або гравій тощо, огляд може зайняти дуже багато часу. Тому транспортний засіб супроводжується до місця, де вантаж може бути розвантажений і перевірений.

Варіант дій під час огляду транспортного засобу:

Склад групи, яка перевіряє одну одиницю автотранспорту, повинен бути не менше 3 осіб: старший, той що перевіряє документи і машину та той що прикриває.

Місцеперебування старшого праворуч збоку і в 4-5 м позаду машини, таким чином, він страхує себе від різкого наїзду заднім ходом і контролює праву сторону автомобіля. Він не втручається в процес перевірки документів. Його завдання за необхідності прикрити вогнем того хто перевіряє. У момент перевірки зброя старшого співробітника має бути напоготові.

Третій військовослужбовець (прикриває) – автоматник або кулеметник знаходиться від автотранспорту що перевіряється на безпечній для себе відстані спереду по ходу руху, і відкриває вогонь при спробі противника прорвати заслін. Позиція автоматника (кулеметника) повинна бути замаскована і мати хороший огляд для ведення вогню на поразку. Автоматник повинен знаходитися на такій відстані від основної групи, щоб він міг бачити, і бажано чути все, що відбувається на посту, тому що вогонь він відкриває в випадку ускладнення обстановки без наказу, за своїм розумінням. Він повинен знаходитися в секторі обстрілу старшого поста для вогневої підтримки з його боку і недопущення нападу ззаду.

Перевіряючий для перевірки документів підходить до транспорту не зліва, з боку водія, як це зазвичай роблять працівники національної поліції, а праворуч, з боку пасажира.

Тут діє «лівостороннє правило». Тим хто знаходяться в машині вкрай незручно в положенні сидячи правою рукою діставати пістолет хоч з бічної, хоч з нагрудної кишені і стріляти, розвертаючись вправо. З довгоствольною зброєю (автоматом, обрізом) це буде зробити ще важче. Раптовість застосування противником зброї при цьому різко зменшується.

Перевіряючий голосно подає команду: Залишатися на місцях. Не виходити. Двері не відкривати. Заглушити двигун! Відкритих дверей треба уникати і документи приймати для контролю тільки при опущеному боковому склі. Навіть якщо ті, що знаходяться в машині відкрили двері, нібито для надання документів, повному їх відкриванню треба перешкодити, притиснувши її коліном, щоб цими дверима не вдарили вас або в щілину можуть непомітно не кинути гранату.

Перевіряючий повинен бути спостережливим.

Наприклад: Запитаєте водія: «Де запасне колесо?». І якщо він почне кидатися у пошуках колеса, можливо зробити висновок, що водій не є власником транспортного засобу.

Якщо перевіряючий помітив у машині щось підозріле і небезпечне (зброя), він діє по обстановці – або стріляє, або просто падає на землю, намагаючись відкотитись від машини назад. Падіння перевіряючого – сигнал до дій для інших.

Особи, що перевіряються всі дії повинні робити тільки по вашій команді і нічого за власною ініціативою. Не дозволяйте їм самостійно виходити з машини і наближатися до вас.

При необхідності огляду багажника водієві пропонується вийти з машини і відкрити багажник. Перевіряючий знаходиться обов'язково праворуч від водія на безпечній від фізичного нападу відстані – метр, півтора, сам в багажник не лізе, всі предмети, що знаходяться в багажнику, йому по команді показує водій. Потрібно уважно стежити за руками водія. Положення водія – виключно за машиною позаду багажника. Це робиться для того, щоб ті, хто знаходяться в машині не могли завести двигун і різко поїхати. Місцеперебування старшого поста, який контролює обстановку – в 4-5 м ззаду і зліва; він контролює водія і ліву сторону автомобіля. Праву сторону контролює той що прикриває.

Завершення огляду якщо заборонені предмети не знайдено.

Коли вогнепальної зброї, вибухівки, або підозрілих предметів (які можуть входити до складу компонентів імпровізованого вибухового пристрою) не знайдено під час огляду подякуйте водію та пасажирам за співпрацю, та допомогу, після чого безпечно виведіть автомобіль до транспортного потоку.

- Якщо знайдено заборонені предмети. Виконайте ряд наступних заходів:
- призупиніть огляд на місці перевірки та закрийте доступ до блокпосту;
 - подайте команду водіям автомобілів, які очікують перевірки від'їхати на відстань понад 300 м та зайняти позицію за любим міцним укриттям;
 - повідомте старшого групи прикриття та командира блокпосту про випадок;
 - викличте групу розмінування;
 - затримайте водія та всіх пасажирів авто до того часу поки ситуація не буде вирішена;
 - по прибуттю відповідних спеціалістів та органів надайте їм допомогу у випадку потреби;
 - надайте письмовий рапорт черговому КСП підрозділу.

Форма одягу та особисте спорядження.

Індивідуальне спорядження завжди повинно включати: відповідну форму одягу, особисту зброю, належну кількість боєприпасів, захисне спорядження (шолом, бронежилет) та індивідуальну медичну аптечку.

Якщо у вас автомат, носити його потрібно праворуч на довгому ремені, перекинутому на ліве плече через голову. Довжина ремня вибирається такою, щоб автомат можна було вільно прикласти до плеча з натягнутим ремнем, на який припадає вага зброї.

Питання для проведення самоконтролю:

1. Назвати та розкрити зміст основних способів проникнення до будинку. Привести приклади.
2. Назвати основні правила під час проведення спеціальних заходів в будівлі.
3. Розкрити зміст, пояснити, показати графічно способи входу в приміщення «гачком» та «хрестом». Навести приклади.
4. Розкрити зміст «мертва зона» під час проведення спеціальних заходів в будівлі. Навести приклади.
5. Назвати порядок дій штурмової групи під час проведення «Послідовного штурму» приміщення.
6. Розкрити зміст основних завдань блокпоста.
7. Назвати особливості огляду транспортних засобів під час здійснення перевірки на блокпосту.
8. Назвати перелік документів, які особисто відпрацьовуються старшим (командиром) блокпоста.
9. Назвати основні команди, що можуть подаватися під час старшим групи під час штурму будівлі (приміщення). Навести приклади.
10. Розкрити порядок подолання сходів різними способами. Навести приклади.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література:

1. Навчальний посібник Навчально-бойового центру підготовки до спеціальних дій Міжнародного міжвідомчого багатопрофільного навчального центру підготовки підрозділів Національної гвардії України, Вишгород, 2020 р.

2. СВП 7-00(241)306.68 Методичний посібник з базової вогневої та індивідуальної тактичної підготовки, Київ, 2021. – 141 с.

3. Посібник з підготовки і ведення розвідки групами корегування артилерійського вогню і авіаційного наведення на основі узагальнення бойового досвіду, Суми – 2018.

4. ВП 7-46(12).01 затверджено командувачем повітряних сил Збройних Сил України 29.09.2018 Методичні рекомендації командирів підрозділу по застосуванню БАК тактичного рівня.

5. Домедична допомога в умовах бойових дій. Методичні рекомендації. Київ, 2023. – 132 с.

6. Стандарт підготовки І-СТ-3 (видання 2) затверджено наказом Центру оперативних стандартів і методики підготовки Збройних Сил України від 26.02.2015 №17 Підготовка військовослужбовця з тактичної медицини. Київ – 2021.

7. ВП 7-00(03).01 затверджено начальником Головного управління підготовки Збройних Сил України – заступником начальника Генерального штабу Збройних Сил України від 13.04.2019 року Методичні рекомендації дії на блокпосту (контрольно-перепускному пункті).

8. Програмний комплекс «Кропива» Керівництво оператора затверджено УА.ЛОГК.00002-01 34 01-05, Київ-2019 року.

9. ВП 7-00(03).01 затверджено начальником Головного управління підготовки Збройних Сил України – заступник начальника Генерального штабу Збройних сил України від 19.06.2019 Методичні рекомендації контрзасадні дії.

10. ВКДП 7(3)-00(01).01 затверджено начальником Головного управління підготовки Збройних Сил України – заступник начальника Генерального штабу Збройних сил України від 19.06.2019 Керівництво дії в урбанізованій місцевості.

11. Бойовий статут механізованих і танкових військ сухопутних військ Збройних Сил України, частина III (Взвод, відділення, екіпаж) затверджено наказ командувача Сухопутних військ Збройних Сил України від 25.05.2016 № 238;

12. Тимчасовий порядок оформлення оперативних (бойових) документів: наказ Головнокомандувача Збройних Сил України від 11.09.2020 №140.

13. Про затвердження Положення про загони спеціального призначення Національної гвардії України: наказ МВС від 20.12.2018 № 1036.

14. Тактика легкої піхоти для дій малих груп / Крістофер Е. Ларсен. Київ: Вид. «Центр учбової літератури», 2022. – 240 с.

Допоміжна література:

1. Міні посібник з оборони міст у сучасних умовах. Версія 4 (3 квітня 2022) Джон Спенсер, Київ: Вид. «Центр учбової літератури», 2022. – 158 с.

2. Український посібник для попереднього відпрацювання бойових завдань з тактичних прийомів, методів та способів тактики малих підрозділів. Київ: Вид. «Центр учбової літератури», 2021. – 112 с.

3. АТР 3-06. МСТР 12-10В, Urban operations, Headquarters, Department of the Army, United States Marine Corps, December 2017. 128 p.

4. FM 34-2-1 Tactics, Techniques, and Procedures for Reconnaissance and Surveillance and Intelligence Support to Counter reconnaissance. Headquarters, Department of the Army. June 2019. 227 p.

5. TC 3-21.76 Ranger Handbook, Headquarters, Department of the Army. April 2017. 234 p.

ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК

А	О
Аптечка с. 39	Обхід с. 87
	Об'єктом атаки с. 238
Б	Охоплення с. 87
Блокпост с. 258	
Бойовий порядок с. 81	П
Бойовий розрахунок с. 263	Передбойовий порядок с. 82
Бойовий наказ с. 52	Похідний порядок с. 81
	Похідна охорона с. 122
В	Пошук с. 192
Відхід с. 87	Пункт збору с. 133
Види засідок с. 156	
Вогневе ураження с. 175	Р
	Резерв с. 183
Г	Розшукові наряди с. 199
Головний дозор с. 137	
Групи оперативного шикування с. 224	С
	Середня швидкість руху с. 118
З	Спеціальна операція с. 10
Запасний пункт збору с. 133	Способи пересування с. 75
Заслін с. 216	Система вогню с. 173
К	У
Контрзасадні дії с. 145	Ударна група с. 151
М	Ч
Маневр с. 87	Час готовності с. 195
Марш с. 118	
Н	
Наліт с. 180	

Навчальне видання

Валерій Васильович Власюк
Сергій Вікторович Зінченко
Сергій Вікторович Лановий
Сергій Вікторович Легенчук

ТАКТИКА ДІЙ ПІДРОЗДІЛІВ НГУ ПРИ ВИКОНАННІ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ

Підручник

Макет обкладинки і художнє оформлення
Валерій Власюк

Підписано до друку 23.12.2024 р.
Формат 70×100/16. Папір офсетний.
Умовн. друк. арк. 26,12. Наклад 25 прим.
Зам. № 000-06-2025

Видавець: Київський інститут Національної гвардії України.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції Серія ДК № 7696 від 8.11.2022 р.
Виготовлювач: ФОП Андрієвська А.П.
Київ, вул. Бориспільська, 9а.
Свідоцтво Серія ВОЗ № 548018 від 10.09.2003 р.